

**«СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ
РОЗВИТКОМ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ»
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

ХАРКІВ - 2020

Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту, Харків, 2020

Міністерство освіти і науки України
Департамент у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради
Харківська державна академія фізичної культури
Кафедра менеджменту фізичної культури

**«СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ»**
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**«STRATEGIC MANAGMEN OF PHYSICAL CULTURE
AND SPORTS»**
COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

ХАРКІВ - 2020

УДК 796.05(08)

С 83

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Імас Є.В.	<i>д.е.н., професор</i>	НУФВіСУ, м. Київ
Приступа Є.Н.	<i>д.пед., професор</i>	ЛДУФК, м. Львів
Ажиппо О.Ю.	<i>д.пед., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Камаєв О.І.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Єрмаков С.С.	<i>д.пед., професор</i>	ХДАДМ, м. Харків
Цьось А.В.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	СНУ, м. Луцьк
Мічуда Ю.П.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	НУФВіСУ, м. Київ
Томенко О.А.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	СумДПУ ім. А.С.Макаренка
Мулик В.В.	<i>д.фіз.вих., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Попов О.Є.	<i>д.е.н., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Чубаров О.С.	<i>Директор Департаменту у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради</i>	ХМР, м. Харків
Лобойченко К.А.	<i>Заступник міського голови з питань сім'ї, молоді та спорту Член виконавчого комітету Харківської міської ради</i>	ХМР, м. Харків
Попов А.М.	<i>заслужений працівник фізичної культури і спорту, директор Харківського обласного вищого училища фізичної культури і спорту</i>	ХОВУФКіС, м. Харків
Корольова М.В.	<i>к.юр.н., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків
Путятіна Г.М.	<i>к.фіз.вих., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків
Бондар А.С.	<i>к.фіз.вих., професор</i>	ХДАФК, м. Харків
Леонова Ю.О.	<i>к.е.н., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків
Слободчук М.С.	<i>к.е.н., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків
Середа Н.В.	<i>к.фіз.вих., доцент</i>	ХДАФК, м. Харків
Стадник С.О.	<i>к.фіз.вих.</i>	ХДАФК, м. Харків
Петренко І.В.	<i>к.фіз.вих.</i>	ХДАФК, м. Харків

Затверджено Вченою радою Харківської державної академії фізичної культури

протокол № 5 від 25 травня 2020 року

Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: збірник наукових праць. Харків: ХДАФК, 2020. 199 с.

У збірнику наукових праць розміщено статті науковців, аспірантів, магістрантів, студентів, викладачів закладів вищої освіти, керівників фізкультурно-спортивних організацій та інших управлінців сфери фізичної культури і спорту. Статті присвячені дослідженню особливостей стратегічного управління розвитком фізичної культури і спорту на різних рівнях.

ЗМІСТ
МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ

Городинська І.В.

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ СТУДЕНТСЬКИХ СПОРТИВНИХ
КЛУБІВ.....9-13

Запорожець А.В., Агалаков В.С.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ
КУЛЬТУРИ ТА ЗДОРОВ'Я.....14-16

Леонова Ю. О., Забайрачна І. Р.

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ
ПОСЛУГ.....17-21

Перепелиця М. Є., Петренко І. В.

ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО ВОЛОНТЕРСТВА В СИСТЕМІ
ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ.....22-25

Птухін С.І., Попов О.Є., Бондар А.С.

МЕНЕДЖМЕНТ ФУТБОЛЬНОГО КЛУБУ «МЕТАЛІСТ 1925».....26-30

Середа Н.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МАРКЕТИНГУ В
ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗКУЛЬТУРО-СПОРТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....31-35

Сіліна А.С., Середа Н.В.

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ У
ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....36-40

Трощинський І.І., Середа Н.В.

МЕНЕДЖМЕНТ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ У ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ (НА ПРИКЛАДІ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ КОМПЛЕКСНОЇ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ «ХТЗ»).....41-47

Хавруняк І.В.

ПРО ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ.....48-51

**ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ
ПРОФЕСІЙНОЮ ОСВІТОЮ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ**

Булах С.М.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА З АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ.....52-55

Городинський С.І.

ЗНАЧЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ФОРМУВАННІ КВАЛІФІКОВАНОГО СПЕЦІАЛІСТА.....56-59

Ждамірова Ю.М., Бондар А.С.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПОРТИНОГО ПРОФІЛЮ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....60-63

Ібрагімова Л.С.

РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ.....64-67

Назарук В. Л.

ЗНАЧЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ ТА
ЕРГОТЕРАПЕВТІВ.....68-72

Недойнов К.В., Діщенко Д.В.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЖИТТІ МОЛОДІ
УКРАЇНИ.....73-75

Саратовський С.І., Годлевський П.М., Ломака Ж.М., Степанюк С.І.

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ МОРСЬКОГО ЗВО.....76-79

Страшко О.П., Діщенко Д. В.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ СПОСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
СТУДЕНТІВ.....80-82

Філінков В.І., Касьянюк Ол.С., Касьянюк Ан.С.

РОЗВИТОК ПСИХОФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ.....83-88

Царенко К.В., Сватъєв А.В., Симонік А.В.

АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА У
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ89-93

Шандригось В.І.

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ТРЕНАЖЕРИ І ОБЛАДНАННЯ У СПОРТІ»
В ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ94-98

Шеремет Д. С., Діщенко Д. В.

ПРОБЛЕМА СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ДО ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ТА ЇЇ ВИРІШЕННЯ.....99-102

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ОЛІМПІЙСЬКИМ,
ПАРАОЛІМПІЙСЬКИМ, НЕОЛІМПІЙСЬКИМ РУХОМ ТА
ПРОФЕСІЙНИМ СПОРТОМ**

Rezyuk V.I.

COUNTERACTION CORRUPTION IN THE SPHERE OF PHYSICAL
CULTURE AND SPORT AS A SEPARATE DIRECTION OF MANAGEMENT
ACTIVITY.....103-106

Ананченко К.В., Даниляк Ю.В., Попов О.Є.

СУАЧНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО
УПРАВЛІННЯ СПОРТИВНИМИ СЕКЦІЯМИ.....107-111

Байрамов Р.Х. огли

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУМО У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ...112-116

Гусейнов М.А. оглы

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ОЛИМПЕЙСКОГО
СПОРТА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ117-121

Дрокін Р.В., Стадник С.О.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТЕНІСУ ...122-127

Красовський О. Р., Сергієнко В. М.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛИЖНИХ ГОНОК В
УКРАЇНІ.....128-132

Омельченко О.С., Сідак М.В.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ПОКАЗНИКІВ СПОРТСМЕНІВ-
ВЕСЛЯРІВ.....133-136

Розпутній О. П.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЗДІБНОСТЕЙ І ОБДАРОВАННОСТІ
МОЛОДІ НА ЕПАПІ ВІДБОРУ.....137-141

Чихічина К.К.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СПОРТУ
ГЛУХИХ У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ.....142-146

**ФІЛОСОФСЬКІ, ІСТОРИЧНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ**

Chornomord Ye. Ye., Mkrtychyan O.A.

INFLUENCE OF HEALTH SWIMMING ON THE HUMAN ORGANIS.147-151

Газнюк Л.М., Семенова Ю.А.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ ЯК ЗАПОРУКА ОНТОПОЛОГІЧНОЇ
ДОСКОНАЛОСТІ ЛЮДИНИ.....152-156

Гетьман С.К., Присяжна М. К.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО
СПОРТУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....157-160

Мохнач Л.В., Серeda Н.В.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО ФУТБОЛУ В
УКРАЇНІ.....161-163

Салтан Н. М., Салтан С. О.

РОЗРОБКА ПРОГРАМ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ПОЧАТКОВИХ
КЛАСІВ НАРОДНИХ ШКІЛ ХАРКОВА В РОКИ ОКУПАЦІЇ.....164-168

Степанюк С.І., Барановська Ю.В., Ткачук В.П.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИДАТНОГО ТРЕНЕРА ЖІНОЧИХ ГАНДБОЛЬНИХ
КОМАНД УКРАЇНИ ІГОРЯ ЄВДОКИМОВИЧА ТУРЧИНА.....169-171

Степанюк С.І., Савіцина К.В., Руденко В.С.

РОЗВИТОК ХОРТИНГУ НА ХЕРСОНЩИНІ.....172-174

Торба В.В.

СЕНСОРНІ ПОРУШЕННЯ ПРИ АУТИЗМІ ТА ШЛЯХИ ЇХ КОРЕКЦІЇ НА
ЗАНЯТТЯХ З ЛФК НА БАЗІ НРЦ.....175-178

Філінков В.І., Касьянюк Ол.С., Касьянюк Ан.С.

ПСИХОФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ.....179-182

**ЕКОНОМІКА, ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКА
ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ**

Бейлін М.В., Орленко О.М.

СПОРТ ЯК ТОВАР У РИНКОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....183-187

Леонова Ю.О.

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ.....188-191

Слободчук М.С.

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ.....192-197

МЕНЕДЖМЕНТ ТА МАРКЕТИНГ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ СТУДЕНТСЬКИХ СПОРТИВНИХ КЛУБІВ

Городинська І.В. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання

Херсонський державний університет (м. Херсон, Україна)

У статті проаналізовано діяльність спортивних клубів у нових соціально-економічних умовах, узагальнено форми та напрями існування студентських спортивних клубів.

Ключові слова: *спортивний клуб, спортивний менеджмент, фізкультурно-спортивні послуги.*

Вступ. На сучасному етапі формування в Україні ринкових відносин відбувається посилення економічної і управлінської діяльності у сфері фізична культура і спорт. Розвиток підприємства у виробництві різних фізкультурно-спортивних послуг, утворення нових організаційно-правових форм власності та господарювання ведуть до виникнення в сфері фізична культура і спорт якісно нових процесів та явищ.

Широке коло питань, пов'язаних із дослідженням сучасних проблем теорії, методології та практики функціонування і розвитку фізичної культури і спорту в ринкових умовах, знайшло своє відображення у працях Т. Бондар (2008), Ю. Дутчака (2014), Є. Імаса (2015), І. Лисенко (2015) та ін.

У сучасних ринкових умовах спортивні та фізкультурно-оздоровчі клуби є основною організаційною ланкою спортивного менеджменту. Тому, збереження і відродження в Україні спортивних клубів, які функціонують в нових соціально-економічних умовах, в умовах змішаної економіки (державне і ринкове регулювання управлінських відносин) стає одним з перспективних напрямків наукових досліджень.

Таким чином, можна констатувати, що самостійність існування фізкультурно-спортивних організацій в умовах ринку вказує на розширення розгляду проблеми організаційно-технологічних основ менеджменту спортивних клубів, зокрема студентських.

Мета дослідження – обґрунтувати особливості менеджменту студентських спортивних клубів.

Завдання:

1. Охарактеризувати спортивний клуб як первинну організаційну ланку галузевого менеджменту.
2. Узагальнити форми та напрями існування студентських спортивних клубів в умовах ринкової економіки.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел.

Результати дослідження та їх обговорення. За теоретичним аналізом спортивний клуб – це соціальна організація, що здійснює фізкультурно-спортивну роботу з населенням; організовує та проводить фізкультурно-спортивну роботу, забезпечує підготовку та участь спортсменів клубу і спортивних команд у спортивних заходах.

Аналіз наукових джерел, проведений О.Павленко, свідчить, що спортивні клуби мають довгу історію свого існування. Основи започаткування клубів відносяться до Древньої Греції (V сторіччя до н.е.), де створювались так звані гетерії для взаємопідтримки у досягненні політичних та військових цілей, поширення освіти та культури серед греків тощо. У Древньому Римі функціонували релігійні об'єднання (содалітас), політичні, соціальні, культурні та професійні колегії. Сучасна назва клуб (від англ. club – збивати до купи) виникла в Англії у XVII ст., діяльність якого була спрямована на проведення сумісних розваг та спілкування фінансувалися складанням грошей (clubbing) учасників клубів. На початку XVIII ст. розпочався процес утворення спортивних клубів. У Шотландії виникли гольф-клуб (1676), керлінг-клуб (1716), клуб з катання на ковзанах (1742); в Англії було організовано жокей-клуб (1727), крикет-клуб (1750) тощо. Хоча ще у XIV сторіччі у Франції, Англії та Німеччині почали створюватися братства, які об'єднували ремісників для занять тими або іншими фізичними вправами [5].

На території сучасної України перші спортивні студентські клуби почали утворюватися на початку XX ст., спортивні заклади за власних бажанням могли називатися товариством, гуртком або клубом. Так, у 1906 р. в Українській академічній гімназії у Львові було засновано Український спортивний кружок. У Російській імперії перший спортивний студентський гурток було створено у Санкт-Петербурзькому політехнічному інституті у 1908 р., який раніш за інших скористався дозволом відкривати у навчальних закладах різні гуртки згідно Тимчасових правил організації студентських закладів відомства міністерства народної освіти 1901 р. [5]

На сучасному етапі розвитку фізкультурного руху спостерігається розширення мережі та діяльності спортивних клубів. Створення спортивних клубів у закладах освіти

сприяло пошук шляхів удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи серед учнівської та студентської молоді [1-3].

Теорія та практика діяльності спортивних клубів свідчить, що існує певна класифікація, згідно якої розрізняють спортивні клуби, що створені на базі промислових підприємств, компаній у формі громадських об'єднань, учнівські та студентські спортивні клуби у закладах освіти, спортивні клуби аматорського спорту, спортивні клуби професійного спорту з ігрових видів, територіальні спортивні клуби, фізкультурно-оздоровчі клуби та центри, фітнес-клуби, фізкультурно-спортивні для інвалідів тощо.

З організаційно-економічної точки зору всі існуючі спортивні клуби можна поділити на клуби аматорського спорту, що створюються у формі громадських об'єднань, і комерційні клуби, такі як, клуби фізкультурно-оздоровчої спрямованості (фітнес-клуби, студії, центри) й клуби професійного спорту (футбольні, хокейні, тенісні, волейболу, баскетболу тощо) [5].

В умовах ринкової економіки спортивні клуби є основною організаційною ланкою спортивного менеджменту, у діяльності яких виробляються та споживаються різні фізкультурно-спортивні послуги.

Аналіз літературних джерел засвідчив, що особливе значення у діяльності спортивних клубів відводиться маркетингу. Маркетинг має враховувати особливості вироблення фізкультурно-оздоровчих послуг спортивним клубом, а саме: їх нематеріальний характер, невідривність виробництва та споживання, неможливість зберігання, залежність доходів підприємця від результатів його праці і ситуації на ринку фізкультурно-спортивних послуг. Визначальною функцією маркетингу фізкультурно-спортивних послуг є задовольнити потреби різних соціально-демографічних груп населення у фізичному вдосконаленні, враховуючи різні види послуг. Основний напрям маркетингу є продуктивна діяльність із залученням безпосередніх споживачів даних послуг [4].

Як свідчить практика, в Україні існує чотири базові організаційно-правові форми діяльності спортивних клубів. Однією з таких форм є професійні спортивні клуби, головною метою яких є підготовка спортсменів високого рівня. Наступною організаційною формою є приватні спортивні клуби (фітнес-клуби, фітнес-студії та ін.), діяльність яких, пов'язана з надання фізкультурно-оздоровчих послуг населенню за місцем проживання. На відміну від приватних спортклубів, відомчі спортклуби створені з метою організації активного відпочинку та зміцнення здоров'я членів трудових колективів. Найбільш поширеною формою спортивних клубів є фізкультурно-спортивні

товариства (клуби). Вони мають просту структуру, залучають до діяльності велику кількість людей, дозволяють швидко реалізовувати потреби членів клубу у фізкультурно-спортивній діяльності відповідно до інтересів кожного з них [2].

Організаційними особливостями існування студентських спортивних клубів є доступність і можливість займатися студентам фізичною культурою в межах навчальних занять з дисципліни «Фізичне виховання»; а також займатися фізкультурно-оздоровчою та спортивною діяльністю у спортивних секціях і групах, а також самостійно; приймати участь у студентських спортивних змаганнях різного рівня, підвищувати свою спортивну майстерність.

Практичний досвід свідчить, що створення та функціонування спортивних клубів на основі студентського самоврядування з організації та проведення внутрішньої вузівської спортивно-масової та оздоровчої роботи серед студентів відбувається за ініціативи адміністрації та викладачів кафедри фізичного виховання закладу вищої освіти. Спортивні клуби також можуть здійснювати підвищення спортивної майстерності студентів за необхідних для цього умов кадрового, фінансового та матеріально-технічного характеру.

Отже, постає потреба у створенні та розвитку сучасної клубної системи студентства. Сучасні фахівці в цій галузі пропонують наступні шляхи створення та розвитку спортивних клубів у закладах вищої освіти: студентський спортивний клуб, який функціонує як самостійна структурна одиниця зі штатом незалежних працівників; студентський спортивний клуб як самостійний підрозділ закладу вищої освіти зі штатними викладачами, який не входить у структуру кафедри або факультету фізичного виховання; спортивний клуб, який є структурним підрозділом кафедри або факультету фізичного виховання [2, 5].

Висновки. Отже, останніми роками в Україні спостерігаються зміни в системі соціально-економічних відносин у сфері фізична культура і спорт, що пов'язано із розвитком підприємства, утворення нових форм власності та господарювання. Цих новоутворень стосується й існування студентських спортивних клубів у сучасному ринку виробництва фізкультурно-спортивних послуг.

Перспективи подальших досліджень. У перспективі необхідно звернути увагу на дослідженні технології менеджменту студентських спортивних клубів.

Список використаних джерел

1. Бондар Т.С., Приходько І.І. Фізкультурно-спортивний клуб загальноосвітнього закладу та організаційні фактори його створення. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків : ХДАФК, 2008. № 4. – С. 201-204.
2. Городинська І., Афанасьєв Д. Спортивний клуб університету як форма систематизації і удосконалення спортивної майстерності студентів. *Актуальні проблеми юнацького спорту: зб. наук. пр. / ред. Цьось А.В. та ін. за матеріалами X Всеукр. наук.-практ. конф. - (Херсон, 20-21 вересня 2012 р.)*. Херсон: ПАТ «ХМД», 2012. С.45-48
3. Лисенко І.А. Організаційні аспекти менеджменту спортивних клубів з єдиноборств в Україні. *Первый независимый научный вестник*. №3, 2015. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsionnye-aspekty-menedzhmenta-sportivnyh-klubov-po-edinoborstvam-v-ukraine/viewer>
4. Марчук В., Марчук О. Особливості маркетингу фізкультурно-оздоровчих послуг. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць*. №. 3, 2009. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/Uzer/Downloads/1206-Article%20Text-2443-1-10-20161201.pdf
5. Павленко О. Клубна форма організації занять у розвитку студентського спорту. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків: ХДАФК, 2017, № 4(60). С.78-85.
Режим доступу: <https://docplayer.net/72732096-Klubna-forma-organiza>

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЗДОРОВ'Я

Запорожець А.В. студентка групи УД-16 факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства

Агалаков В.С. викладач, майстер спорту з фехтування

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна)

Фізична культура і спорт як соціальний інститут і специфічний вид професійної діяльності активно впливає на розвиток здорового суспільства і зазнає нині глибокі кількісні, структурні і якісні перетворення. У даній статті розглянуто основні принципи спортивного менеджменту, що є вихідними керівними правилами, якими варто керуватися менеджерам фізкультурно-спортивних організацій для забезпечення ефективного управління та вирішення організаційних проблем.

Ключові слова: *принципи організації управління, закономірності розвитку фізичної культури, дисципліна фізичної культури, спортивний менеджмент.*

Вступ. Ринкові відносини докорінно змінили значення і вплив соціальних інститутів на різних рівнях. Комерціалізація інфраструктури фізичної культури та спорту має не тільки позитивні, але і негативні наслідки. Зараз йдеться про пошук нових ефективних форм і видів комерційної діяльності в системі фізичної культури і спорту, щоб забезпечити задоволення потреб населення.

Мета дослідження: виявити основні проблеми процесів управління в галузі фізичної культури та розробити шляхи їх подолання

Завдання дослідження: проаналізувати розвиток галузі фізичного виховання в умовах ринкових відносин та виявити проблеми, що негативно впливають на нову модель господарської діяльності з організації та надання фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг. Визначити можливі способи подолання існуючих проблем.

Спортивний менеджмент – це одночасно і галузь людських знань, і сфера прийняття управлінських рішень, і категорія людей (соціальний прошарок), об'єднаних в економічній конкурентоспроможній системі (організації) та управління спортивною організацією в абрисах творчої діяльності спортсмена як суб'єкта спортивного менеджменту. Спортивний менеджмент, як і менеджмент взагалі, є наукою та мистецтвом, що включає: 1) цілі менеджменту; 2) функції менеджменту; 3) принципи менеджменту; 4) методи менеджменту; 5) кадри менеджменту; 6) організаційну культуру; 7) техніку і

технології; 8) корпоративну культуру; 9) інформацію; 10) фінансові та матеріальні умови [2, с.122].

Процес формування якісно нової моделі господарської діяльності з організації та надання фізкультурно-оздоровчих і спортивних послуг відбувається одночасно з пошуком можливих способів руху до неї. Колишня практика їх організації переважно шляхом державного фінансування, не відповідає новим соціально-економічним умовам, а підприємницька діяльність у цій галузі ще перебуває на початковій стадії свого формування і розвитку, що вимагає проведення наукових досліджень, які ставлять своєю метою вдосконалення теоретичної бази для організації ефективної системи управління в сфері спорту і фізичної культури.

О.О. Кузьменко зазначає, що основним трендом в сучасному управлінні розвитком фізичної культури та спорту в світі є його децентралізація та регіоналізація. Останні кілька десятиріч поняття децентралізації державного управління фізичною культурою й спортом є основним у Європі, воно також стало об'єднувальним гаслом щодо економічного розвитку регіонів у цій частині світу. Децентралізація як концепція набуває багатьох форм, зважаючи на історію країн, їхні географічні особливості, рівні розвитку, культури й підходи до державного управління [3, с.134].

В регіоналізації розвитку фізичної культури та спорту існують і певні проблеми [4, с.81]: високі капітало- і інформоемність; будівництво й оснащення фізкультурно-спортивних споруд вимагає значних капіталовкладень; збільшується інформаційне навантаження на тренерський й управлінський персонал, зростають вимоги до їх кваліфікації.

У зв'язку з цим, мають бути закладені підвалини оптимізації економічних відносин між державою та суспільним сектором сфери фізичної культури і спорту. Загальна економічна підтримка громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості з боку держави повинна бути дуже обмеженою. Водночас має формуватися система економічних відносин, яка б ґрунтувалась на принципі партнерства. Наприклад, центральний орган виконавчої влади з фізичної культури і спорту або органи місцевої влади на конкурсній основі можуть визначати виконавців проектів з конкретних проблем розвитку фізичної культури і спорту (фізкультурно-спортивні товариства, федерації тощо) й забезпечувати їх фінансування за рахунок коштів відповідних бюджетів. У цьому випадку економічні відносини між партнерами повинні врегульовуватися відповідними угодами, контроль за укладанням та виконанням яких може здійснюватися з боку суспільства [5].

Некомерційні організації в сфері фізичної культури та спорту як правило фінансуються та управляються державою. На сьогодні важливим завданням вдосконалення системи державного управління галуззю є її децентралізація та розширення процесів регіоналізації, що відповідає сучасним європейським тенденціям менеджменту у зазначеній сфері. Однак, суттєвою вадою цього процесу є нездатність місцевих органів влади забезпечувати фінансування широкомасштабних проєктів розвитку спортивної інфраструктури [4, с.153].

Під час реформування системи управління розвитком фізичної культури та спорту необхідно максимально використовувати існуючий досвід розвинутих країн, де функції державного управління виконуються виключно відносно Олімпійського руху, та залучення в фізкультурний рух максимально широких верств населення, в той час, як управління комерційною складовою має бути побудовано на суто ринкових механізмах з урахуванням останніх досягнень сучасного менеджменту [5].

За результатами проведеного дослідження можна дійти наступних **висновків**: особливості системи управління в галузі фізичної культури та спорту визначаються процесами його комерціалізації, яка розділила аматорський та професійний спорт; . Основним фактором, який визначає особливості управління в професійному спорті, є той, що він є частиною галузі розважальних послуг. Це потребує постійного моніторингу зовнішнього середовища, організації потужної реклами, розробки специфічних методів мотивації спортсменів та ін.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про фізичну культуру і спорт”. - К.; 1994.- 22с.
2. Жолдак В.И., Сейранов С.Г. Социология менеджмента физической культуры. – М.: Советский спорт, 2003. – 384с.
3. Площинська А. Розвиток державної політики в галузі фізичної культури та спорту в сучасній Україні. *Молода спортивна наука України*. 2008. Вип. 12, Т. 2. С. 158 - 162.
4. Кузьменко О.О. Реалізація державної програми у сфері фізичної культури і спорту. *Науковий вісник молодих вчених*. 2010. Вип. 1 (1). С.225-229.
5. Кузьменко О.О. Сучасний стан державного управління фізичною культурою й спортом в Україні та Європі. «Спорт в Україні може консолідувати націю» [Електронний ресурс] режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_GumDtr_du2011_3filesDU311_07

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ПОСЛУГ

Леонова Ю. О. кандидат економічних наук, доцент

Забайрачна І. Р. студентка магістратури кафедри менеджменту фізичної культури
Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті наведена структура системи послуг і заходів, що надаються організаціями фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в Україні; визначено напрямки досліджень, що полягають в залежності потреб, побажань, інтересів і можливостей потенційних і реальних осіб, що бажають займатися фізичною культурою і спортом, від середовища проживання та сімейних традицій.

Ключові слова: маркетинг, фізкультурно-оздоровча організація, споживачі, послуги, спортивний маркетинг.

Вступ. Маркетинг у сфері фізичної культури та спорту – це маркетинг, пов'язаний з організацією фізкультурно-оздоровчої й спортивної роботи з населенням [2]. Формування в країні економічних систем ринкового типу вимагає радикальних змін у підходах до організації управління фізкультурно-оздоровчими організаціями. Актуальним завданням у зв'язку з цим є оволодіння методами спортивного маркетингу.

Дослідження спортивного маркетингу в Україні стикаються з низкою проблем: відсутність офіційної статистики, що характеризує діяльність фізкультурно-оздоровчих організацій; складність отримання інформації безпосередньо від керівників фізкультурно-оздоровчих організацій та керівників комерційних структур – їх спонсорів. Фізкультурно-оздоровчі організації недостатньо уваги приділяють роботі з безпосередніми споживачами послуг – особами, які займаються оздоровчою фізичною культурою, спортсменами-любителями, глядачами.

З метою створення необхідних передумов для розвитку спортивного маркетингу слід вирішити ряд завдань, головними серед яких є: концентрація уваги фізкультурно-оздоровчих організацій на забезпеченні високої якості послуг, активізація роботи з безпосередніми споживачами послуг; забезпечення пріоритету спортивних цінностей стосовно можливої комерційної вигоди; створення законодавчої бази, що стимулює ділове партнерство між фізкультурно-оздоровчими організаціями та представниками бізнесу, створення системи підготовки фахівців у галузі спортивного маркетингу.

Мета статті – розкриття залежності потреб, побажань, інтересів і можливостей потенційних і реальних осіб, що бажають займатися фізичною культурою і спортом.

Завдання дослідження – узагальнити характерні особливості маркетингу фізкультурно-оздоровчих послуг.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження ґрунтується на вивченні різних джерел з економічної теорії, економічної культури та конкретних економічних проблем, фізичної культури та спорту.

Структура системи послуг і заходів, що надаються організаціями фізкультурно-оздоровчої, спортивно-масової роботи [1; 4]:

обов'язкові фізкультурно-оздоровчі послуги: урок або заняття з фізичної культури (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади); ранкова гімнастика (дошкільні навчальні заклади, школи-інтернати); фізкультурні хвилинки, фізкультурні паузи під час навчального процесу (дошкільні, загальноосвітні та професійно-технічні навчальні заклади);

спортивно-масові послуги: Всеукраїнські спортивні ігри школярів «Старти надій» (загальноосвітні навчальні заклади); Всеукраїнські змагання за комплексними тестами оцінки стану фізичної підготовленості, Всеукраїнські змагання з футболу;

спортивні заходи: навчально-тренувальні заняття, навчально-тренувальні збори, Всеукраїнська спартакіада школярів, Всеукраїнська спартакіада учнів професійно-технічних навчальних закладів, змагання з різних видів спорту районного (міського), обласного, республіканського, міжнародного рівня.

Управління маркетинговою діяльністю включає в себе ряд етапів: аналіз можливостей спортивної організації, формулювання її місії, встановлення цілей маркетингової діяльності, вироблення моделі ринкової поведінки, розробка маркетингової стратегії, розробка програми і бюджету дій, здійснення заходів, контроль їх результатів та корекція вжитих раніше дій і стратегії. Аналіз можливостей організації на ринку передбачає вивчення та оцінку зовнішнього і внутрішнього середовища організації.

На підставі аналізу можливостей організація вибирає тип ринкової поведінки. Після вивчення зовнішнього і внутрішнього середовища фізкультурно-спортивної організації, оцінки ринкової ситуації та її перспектив, настає етап формулювання місії і маркетингових цілей організації. Місія визначає основну мету організації в самому широкому сенсі. У ній має бути відображена позиція фізкультурно-оздоровчої організації по відношенню до зовнішнього середовища (фізкультурному руху, клієнтам, конкурентам, суспільству, державі та ін.), сформульовані завдання її діяльності, продемонстровані рівень культури і робочої атмосфери організації.

Очевидно, що кінцевою метою маркетингу як фізкультурних організацій має бути визнано прагнення до найбільш повного задоволення потреб людини у фізичному вдосконаленні, заняттях фізкультурою і спортом. Місія організації конкретизується в докладному переліку цілей і завдань, які можна умовно розбити на сім груп по основних стратегічних напрямках маркетингової діяльності:

- цілі обсягу послуг – збільшення (або збереження) питомої ваги послуг організації, а також мети збуту (отримання замовлень), що реалізуються шляхом пошуку нових сегментів ринку;
- мети підвищення конкурентоспроможності основних і супутніх послуг;
- цілі комунікацій – досягнення необхідної популярності організації за рахунок реклами і формування (поліпшення) іміджу;
- мети збуту – організація та вдосконалення поширення послуг;
- досягнення (підвищення) рентабельності фізкультурно-оздоровчих та спортивних послуг;
- кадрове розвиток організації;
- цілі цінової політики.

Реалізація цільової функції передбачає вибір моделі ринкової поведінки організації. Чим більше організація і чим краще вона обладнана, тим вище рівень її домагань. Такі організації ведуть політику витіснення конкурентів, підвищення рентабельності і конкурентоспроможності своїх послуг, розширення охоплення потенційних клієнтів рекламою.

Більш скромні фізкультурно-оздоровчі організації ведуть оборонну стратегію. Вони йдуть за лідерами за параметрами основних оздоровчих та спортивних послуг і напрямів маркетингу, прагнуть лише до утримання наявної ринкової частки, досягненню рентабельності, проявляючи найбільшу активність у вдосконаленні послуг. Розвиток пропозиції додаткових послуг, розгорнута реклама і маркетингова підготовка персоналу їм не під силу. І, нарешті, стратегія найслабших організацій може бути позначена як прагнення вижити. Вони прагнуть зберегти свої позиції і роблять активні дії лише для залучення нових клієнтів і вдосконалення пропозиції фізкультурно-спортивних послуг.

Наступний елемент управління маркетинговою діяльністю – формування стратегії маркетингу шляхом:

- встановлення спектра проблем, які необхідно вирішувати;
- визначення конкретних способів їх вирішення;

- прийняття рішення про критерії відбору варіантів, найбільш прийнятних для конкретної організації та її клієнтів.

Важливим критерієм для відбору прийнятних варіантів є їх відповідність потребам реальних і потенційних клієнтів. І якщо спорт організацій хоче оптимізувати маркетингову стратегію і одночасно краще зрозуміти своїх клієнтів, завоювати їхню симпатію, отримати перевагу споживачів у порівнянні з конкурентами, то обліку думок реальних і потенційних клієнтів вельми перспективний.

Наступний критерій відбору – оцінка економічної ефективності варіантів. Однак, як і в інших соціальних галузях, критерій економічної ефективності втрачає провідну роль, а принцип «витрати – прибуток» поступається місцем принципу «витрати – соціальні пріоритети». Це означає, що на перший план виходять потреби займаються, показники соціального та педагогічного ефектів. Наступний елемент управління маркетингом – реалізація маркетингових заходів та контроль їх результатів. Результативність маркетингових заходів оцінюється за фактом отримання економіко-управлінського та соціально-педагогічного ефектів. Основними показниками ефективності тут виступають:

- успішна реалізація місії і досягнення цілей організації;
- позитивна динаміка фінансування організації; зростання частки позабюджетного фінансування;
- покращення матеріально-технічної оснащеності організації, введення нових споруд, інвентарю, оптимізація завантаженості споруд;
- позитивна динаміка рівня життя і психологічного комфорту персоналу, зростання задоволеності умовами і характером роботи;
- збільшення чисельності, стабілізація складу займаються, стабільне відвідування ними занять;
- зростання психологічного комфорту, задоволеності клієнтів заняттями і якістю обслуговування, позитивне ставлення до фізкультури, спорту та фізкультурно-оздоровчої організації.

На ефективність діяльності фізкультурно-оздоровчих організацій впливає система ціноутворення послуг. При розробці стратегії ціноутворення слід враховувати безліч факторів, наприклад: різноманітність і якість основних і супутніх послуг; стан матеріальної бази організації: залів, басейну, душових, тренажерів та іншого обладнання, наявність сауни, солярію, масажних кабінетів, наявність дитячої кімнати, перукарні, кафе чи бару та ін.; кваліфікація викладачів-інструкторів та інших спеціалістів; особливості

контингенту: соціальна приналежність, вік, стать, освіта, загальнокультурний рівень, інтереси і т.д.; наявність попиту на спортивно-оздоровчі послуги, конкуренція на ринку цих послуг, платоспроможність населення.

Останнім часом в Україні з'явилася велика кількість сучасних фітнес-центрів з добре обладнаними залами і з великим набором послуг, що надаються, розрахованих на людей з високими доходами. Ціна річних абонементів коливається від 12 000 до 17 000 грн, і це на тлі невисокого рівня життя це може стати серйозною перешкодою на шляху оздоровлення населення, що необхідно враховувати в маркетинговій політиці фізкультурно-оздоровчих послуг.

Однак якщо оздоровчий центр своєю місією вважає оздоровлення населення конкретного міста засобами фізичної культури і спорту, підняття престижу здорового способу життя, то він буде прагнути охопити більшу кількість клієнтів при більш низькій платі, однак з метою підвищення прибутковості керівництву організації доведеться зайнятися й іншими видами комерційної діяльності. Логічно, якщо вона також буде тісно пов'язана зі спортивно-оздоровчим бізнесом (продаж спорттоварів, виробництво інвентарю та обладнання та їх продаж, видавнича діяльність та ін..) [3].

Висновки. Фізичне виховання як соціальне явище слід розглядати як вид діяльності, спрямований на задоволення потреб людини та інтересів соціальних груп і суспільства, що здійснюється в межах норм моральності. Результат оцінюється за ступенем задоволення цих потреб. Ключовою особливістю маркетингу фізкультурно-оздоровчих послуг є вміння задовольнити потреби людей, урахувавши: види фізкультурно-оздоровчих послуг; особливості маркетингу фізкультурно-оздоровчих послуг.

Список використаної літератури

1. Сахно Є. Ю., Дорош М. С., Ребенок А. В. Менеджмент сервісу: теорія та практика : навч. посібн. Київ : Центр навчальної літератури, 2010. 328 с.
2. Газнюк Л. М., Разумовський С. О. Маркетингова діяльність у сфері фізичної культури та спорту як об'єкт соціального пізнання. *Слобожанський науково-спортивний вісник: наук.-теор. журнал.* 2014. № 1 (39). С. 12–16.
3. Телетова С. Г., Телетов О. С. Педагогічний маркетинг у діяльності навчальних закладів. *Маркетинг і менеджмент інновацій.* 2011. № 3. С. 118–124.
4. Щербатюк Н. І. Маркетинг фізичної культури в системі освіти. *Освіта та суспільство: Університет Пряшів.* 2016. № 1. С. 32–36.

ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО ВОЛОНТЕРСТВА В СИСТЕМІ ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ

Перепелиця М.Є. студент магістратури кафедри менеджменту фізичної культури

Петренко І.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (Харків, Україна)

У дослідженні акцентується важливість спортивного волонтерського руху, як невід'ємної частини системи проведення змагань, розглянуто особливості підходу до залучення та утримання добровольців

Ключові слова: спортивний волонтер, спортивний волонтерський рух, система спортивних змагань.

Вступ. На сьогодні волонтерство – це глобальне соціальне явище, яке включає добровільне надання послуг без фінансової винагороди. Добровольці здатні забезпечити ефективне врядування та розвиток спортивних змагань на місцевому, національному та міжнародному рівнях.

Аналіз наукових праць зі спортивного волонтерства показав, що без добровольців при організації спортивних змагань неможливі такі моменти: ідеальна організація змагань, робота зі спортсменами, глядачами і журналістами, супровід команд, культурний обмін, забезпечення комфортного побуту і дозвілля гостей спортивних змагань та багато іншої організаційної роботи [3, 4].

Мета дослідження: розкрити особливості спортивного волонтерства, як невід'ємної частини проведення змагань.

Результати дослідження та їх обговорення. Згідно Закону України «Про волонтерську діяльність» (2011), вступити до лав волонтерів і стати частиною спортивних подій, приймаючи участь у якості спортивного волонтера при проведенні спортивних змагань, може кожна людина, яка є громадянином України, а також іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах; громадяни України віком від шістнадцяти років, якщо вони здійснюють волонтерську діяльність на території України, за письмовою згодою одного з батьків (усиновлювачів) або піклувальника [1].

«Спортивний волонтер» – це особа, яка пройшла спеціальну підготовку та здійснює спортивну волонтерську діяльність, шляхом надання допомоги при організації та проведенні змагань [4].

Учасниками спортивного волонтерського руху в системі проведення змагань, організаторами яких виступають державні органи управління в сфері фізичної культури та спорту (Міністерство у справах молоді та спорту, місцеві органи самоуправління у сфері фізичної культури та спорту: департаменти, управління, комітети), громадські органи управління у сфері фізичної культури та спорту (федерації, фізкультурно-спортивні товариства, спортивні клуби тощо), організації та установи різної форми власності можуть бути як об'єднання спортивних волонтерів, так і окремі волонтери, які бажають долучитися до цього руху. Спортивні волонтери є частиною фірмового стилю, образу змагань. Це не тільки почесно, а й вкрай відповідально, адже волонтери – своєрідне обличчя змагання, від того, як вони себе ведуть, багато в чому залежить сприйняття країни-організатора гостями.

Особливості залучення спортивних волонтерів в системі проведення змагань:

- зі зниженням рангу змагань зменшується кількість волонтерів, залучених до проведення заходу;
- зі збільшенням прогнозованої кількості вболівальників і гостей змагання збільшується кількість запланованих організаторами напрямів волонтерської діяльності;
- незважаючи на ранг змагань, кількість залучених спортивних волонтерів і кількість напрямів волонтерської діяльності, на всіх змаганнях незмінними залишаються 5 напрямів діяльності волонтерів, а саме: підготовка спортивних об'єктів; розклеювання інформаційних оголошень і покажчиків; реєстрація спортсменів і команд; супровід спортсменів на спортивному заході; організація урочистих церемоній [4].

Волонтерська діяльність, як соціокультурний феномен, ґрунтується на вільній праці, що не вимагає оплати, її мотиви – не в грошовому заохоченні, а в задоволенні духовних потреб індивіда. Волонтери діляться своїми знаннями, навичками і досвідом, що є величезним джерелом економічної цінності для підтримки заходу. Економічний ефект від залучення праці добровольців неможливо переоцінити. Наприклад, згідно з результатами Ігор в Сіднеї (2000), залучення праці волонтерів обійшлося тільки в 4,5% бюджету Олімпіади, проте кожен долар, вкладений в волонтерську програму, приніс 21 долар вартості послуг, наданих на безоплатній основі [5].

Потреба в більшій кількості добровільних помічників у всіх сферах діяльності, пов'язаної зі спортивними заходами, вимагає особливого підходу до найму, управління та утримання добровольців. Обмеження плинності волонтерів може заощадити організаторам і організаціям заходів зусилля, час і фінансові ресурси, необхідні для постійного набору і навчання персоналу. Замість цього ці ресурси можуть бути

інвестовані в досягнення інших організаційних цілей. Щоб збільшити залучення та участь волонтерів, важливо враховувати мотивацію волонтерів, при цьому треба врахувати, що мотиви з часом можуть змінюватися.

Організатори спортивних змагань повинні визначити, як найкращим чином задовольнити потреби волонтерів, щоб зберегти їх послуги. Задоволеність спортивних волонтерів своєю працею важлива не тільки для цілей утримання, але і можливості для підвищення того, що «задоволені» добровольці з більшою ймовірністю будуть залучати інших волонтерів для участі в спортивних заходах (наприклад, сім'ю, друзів). Необхідно заздалегідь спланувати способи управління комунікаційними і робочими процесами: продумати, в який спосіб найбільша кількість людей дізнаються про внесок волонтерів під час і після змагання, вивчити інноваційні способи надання волонтерам чітких вказівок щодо їх ролей і робочих завдань, розробити ефективні інструменти і методи комунікації. Чим більше волонтерів будуть відчувати почуття приналежності, потрібності або навчання новим навичкам, тим більше вони будуть задоволені.

Залучення і набір добровольців, а також їх підтримка і навчання повинні бути зосереджені на індивідуальних цінностях, мотивації і внеску кожного. Для цього необхідно: визначити індивідуальні переваги волонтера (потреби і мотиви, очікування, знання, досвід і навички); зіставити індивідуальні переваги волонтера з найбільш відповідними ролями і робочими завданнями; обговорити можливості і варіанти з волонтерами і, якщо необхідно, пере назначити волонтерів на конкретні ролі, які найкраще відповідають їх уподобанням.

Взаємодія між волонтерами та оргкомітетом змагань має вирішальне значення. Необхідно створити загальний позитивну і приємну атмосферу для всіх волонтерів, повідомивши, наскільки цінним є їх внесок в проведення даного заходу та його успіх. Створення «позитивної атмосфери події» серед волонтерів може поширюватися на учасників заходу – спортсменів і глядачів, всіх учасників.

Висновки. Волонтери мають велике значення та відіграють значну роль для успішного проведення міжнародних і вітчизняних спортивних заходів. Організатори спортивних заходів спираються на знання, навички та досвід волонтерів. Масштаби участі добровольців в спортивних заходах значні створюють потенціал для широкого спектра економічних, соціальних, культурних та громадських вигід. У той же час важливо розуміти мотивацію і задоволення волонтерів своєю працею. Розуміння цих аспектів волонтерства може допомогти організаторам змагань у розробці і реалізації ефективних

стратегій найму, відбору, навчання, організації, винагороди та утримання спортивних волонтерів.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому розкритті напрямів діяльності спортивних волонтерів при організації та проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів та спортивних змагань.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про волонтерську діяльність»: Закон від № 3236-VI від 19.04.2011. База даних «Законодавство України»/ ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17/ed20120324> (дата звернення 13.04.2020).
2. Петренко І. В. Організаційні аспекти підготовки спортивних волонтерів. *Науковий часопис Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова*. Київ, 2017. №1(82)17. С. 52-55.
3. Петренко І. В., Бондар А. С. Роль та значення спортивного волонтерства у сучасному олімпійському русі. *Молодь та олімпійський рух: зб. тез доповідей XI Міжн. конф.* Київ, 2018. С. 36-38.
4. Петренко І.В. Організаційно-методичні основи удосконалення підготовки спортивних волонтерів в системі проведення змагань: дис. на здобуття наук ступеня канд. наук з фіз. вих і с.: спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт». Харків, 2018. 277с.
5. Warner S, Newland BL, Green BC. Больше, чем мотивация: пересмотр инструментов управления волонтерами. *Журнал Спортивный менеджмент* 2011; 25: 391-407.

МЕНЕДЖМЕНТ ФУТБОЛЬНОГО КЛУБУ «МЕТАЛІСТ 1925»

Птухін С.Ю. студент 4 курсу кафедри менеджменту фізичної культури

Попов О.Є. доктор економічних наук, професор

Бондар А.С. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У роботі представлено структуру футбольного клубу «Металіст 1925», визначено модель та особливості його управління, охарактеризовано стратегію розвитку, в основі якої п'ять основних цінностей Клубу.

***Ключові слова:** менеджмент, футбольний клуб, організаційна структура, стратегія розвитку.*

Вступ. Менеджмент футбольного клубу – це складний, багатогранний процес, який вимагає комплексного вирішення завдань, пов'язаних із забезпеченням повноцінного існування клубу, організацією і проведенням тренувальної, змагальної діяльності, залученням спонсорів, журналістів, глядачів. Він викликає все більше уваги серед вчених, зокрема Батіщева Н., Лукашук Г., Курганський А., Устенко. Б., Ромат Є., Островерх С. у своїх дослідженнях розглядали проблеми менеджменту та маркетинг професійного футболу, вітчизняний та зарубіжний досвід інтеграції в систему ринкових відносин з метою ефективного використання можливостей сучасного ринку в діяльності професійних футбольних клубів.

Мета дослідження – вивчення особливостей менеджменту футбольного клубу «Металіст 1925».

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та інтернет-ресурсів (Офіційні сайти); аналіз документів (Статут УАФ, Стратегія розвитку футбольного клубу «Металіст 1925»); соціологічне опитування (анкетування); методи математичної обробки даних.

Результати дослідження. Протягом останніх років професійний футбол Харківщини відчуває системну кризу, яка почала поглиблюватися у 2013-2014 рр. Припинили існування успішні футбольні клуби «Металіст», «Геліос», футзальний «Локомотив» та інші. Це поставило перед небайдужими харків'янами питання власної участі у розв'язанні даної проблеми і слугувало стимулом для пошуку альтернативних шляхів розвитку футболу та становлення нової стратегії. Така стратегія заснована на роботі колективу учасників Клубу, що люблять футбол, бажають особисто брати участь в процесах клубного будівництва і вірять в спільну роботу, яка б не залежала від зміни економічної або політичної ситуації. Таке співтовариство мало створити новий власний

футбольний продукт, оберігати і розвивати його на принципово нових засадах колективної думки, вболівальницького самоврядування задля високих спортивних результатів та моральних вимог і якостей [4].

Футбольний клуб «Металіст 1925» став єдиним клубом України, якому вдалося змінити свій організаційно-правовий устрій у відповідності до провідних європейських тенденцій [3]. Це підтверджується глибокими змінами у підходах до створення спортивної складової і економічного обґрунтування такого продукту. Вони сприймають, завдяки думкам вболівальників, футбол, як спорт, як видовище і в жодному разі не лише як бізнес. Спочатку спорт – потім бізнес [1]. Керівникам клубу вдалося вперше в Україні створити клуб вболівальників, якому у складі відповідних комісій, працюють і підтримують футбольний клуб своїм інтелектом і фінансовими внесками, своєю роботою з розвитку головних напрямів клубної діяльності, власним досвідом, волонтерством і лідерством більш ніж 600 вболівальників [3].

Клубна стратегія передбачає збереження вірності п'яти ключовим цінностям:

1. турбота і захист футбольного клубу та цінностей футболу як унікального спортивного явища. Координація таких зусиль з Харківською обласною федерацією футболу і Федерацією футболу України (нині УАФ), Лігами, іншими клубами;
2. повага до футболістів, тренерів, медичних працівників, менеджерів та членів Клубу, вболівальників і глядачів, арбітрів, представників футбольних інституцій і органів місцевої влади, журналістів, батьків юних спортсменів і довіра до всіх, хто оберігає цінності футболу. Підвищена увага до дитячо-юнацького футболу, як основи діяльності професійного футбольного клубу;
3. чесні спортивні змагання, нульова терпимість до корупції, незаконних ставок, договірних матчів, допінгу і дискримінації за будь якою ознакою;
4. розвиток Клубу на засадах широкого залучення до управління вболівальників, збереження права кожного бути почутим, розвиток вболівальницького самоуправління та започаткування в Україні нової традиції, коли вболівальники будуть мати більше прав і можливостей, в тому числі з обрання керівництва Клубу і контролю за його діяльністю;
5. створення та підтримка такої економічної моделі, яка б відповідала цілям і духу фінансового «фейр-плей», з метою раціонального і відповідального ведення комерційної діяльності і розпорядження власними фінансами, і ресурсами. Клуб має витратити те, що зароблено або отримано у передбачений чинним законодавством спосіб без перевищення об'ємів власного бюджету та діяти лише у відповідності до економічно обґрунтованих розрахунків і пропорцій [4].

Футбольний клуб «Металіст 1925» – український футбольний клуб з міста Харкова, кольори клубу – жовто-сині. Бронзовий призер Другої ліги чемпіонату України 2017/18. Срібний призер Чемпіонату України серед аматорів 2016/17. Виступає у Першій Лізі чемпіонату України. Однією з особливостей клубу є ставка на місцевих гравців. Так, у першому складі «Металіста 1925» 22 футболісти із 25 були харків'янами. У заявці команди на сезон 2017/18 30 гравців із 35 були вихованцями харківського футболу, у сезоні 2018/19 - 27 із 39, у сезоні 2019/20 – 17 із 31 [2].

До виконавчих управлінських органів клубу відносяться:

1. Генеральний директор
2. Спортивний директор
3. Виконавчий директор
4. Комерційний директор
5. Головний тренер [3].

Футбольний клуб «Металіст 1925» позиціонує себе як народний клуб, співвласником якого може стати будь-який вболівальник. Клуб вболівальників харків'ян станом на 21 січня 2020 року налічує 655 членів. При Клубі вболівальників функціонує дев'ять постійних комісій, які вирішують нагальні питання життєдіяльності клубу. Завдяки Клубу вболівальників за 2018 рік вдалося зібрати 763400 грн. на фінансування видатків команди [3].

З моменту заснування футбольний клуб «Металіст 1925» став унікальним явищем в українському футболі, тому що вперше український футбольний клуб:

- побудований на громадських і колективних засадах, на незалежності від одноосібних рішень і олігархічних форм управління;
- організований і успішно функціонує відповідно до моделі народної команди, де важливий голос кожного і голос кожного почутий;
- спрямований на те, що прозоро, чесно і відповідально функціонують клубні комісії з різних напрямків, рішення яких потім реалізуються співробітниками клубу;
- орієнтований на вболівальників, де вболівальники повною мірою беруть участь у життєдіяльності клубу і будуть нести відповідальність за його долю [3].

Кожен з учасників клубу індивідуальний, що підтверджує особиста клубна карта вболівальника, яка вже надає ряд переваг для її власника. У планах Клубу Вболівальників ФК «Металіст 1925» збільшення чисельності членів клубу, розширення повноважень і переваг, що надаються кожному з них. Разом із вболівальниками створено структури управління клубом, вироблено процедуру їх роботи і оцінку діяльності. Для фінансових

інвестицій Членів Клубу відкритий розрахунковий рахунок, на якому щомісяця зосереджуються грошові кошти. Цільове спрямування цих коштів здійснюється виключно за погодженням і під контролем членів профільних клубних комісій, до складу яких входять Члени Клубу [4].

У ході дослідження проведено опитування серед жителів міста Харкова, з метою дізнатися: чи цікавляться вони футболом та чи знають про існування у їх місті футбольного клубу «Металіст 1925». Отримані результати опитування показали, що 100% містян знають про існування футбольного клубу «Металіст 1925», при тому, що лише 68% з них цікавляться футболом. Більшість респондентів (50%) дізналися про існування футбольного клубу від знайомих та друзів, 34% опитаних дізналися про клуб за допомогою рекламних об'яв у місті, 30% – з різних Інтернет-ресурсів та 22% – завдяки радіо і телебаченню. Дослідженням встановлено, що лише 10% опитаних є палкими вболівальниками футбольного клубу «Металіст 1925», і, безпосередньо, відвідують кожен матч за їх участю. Високий рівень обізнаності громадян щодо футбольного клубу «Металіст 1925» дає підстави говорити про ефективність маркетингової роботи та професійний менеджмент футбольного клубу, який забезпечує високу популярність Клубу серед жителів міста Харкова, навіть серед тих, хто не цікавиться футболом.

Висновки

1. Проведене дослідження показало, що особливостями менеджменту футбольного клубу «Металіст 1925» є те, що клуб функціонує за європейською моделлю управління, яка базується на принципах демократії; має акціонерів, які підтримують його існування, на відміну від багатьох вітчизняних футбольних клубів, де є тільки один власник-акціонер; велику роль в розвитку та функціонуванні клубу відіграють вболівальники, які є акціонерами клубу і мають представників в Раді директорів; думка вболівальників є вагомою в стратегії розвитку професійного футбольного клубу «Металіст 1925».

2. Головною метою футбольного клубу «Металіст 1925» є відродження великого футболу в місті Харкові завдяки сучасній європейській системі управління, де менеджмент ґрунтується на демократичних засадах, коли вболівальники приймають участь в управлінні клубом. Економічна модель менеджменту клубу передбачає витрати без перевищення об'ємів власного бюджету та чітке дотримання економічно обґрунтованих розрахунків і пропорцій.

Перспективи подальших досліджень полягають у поглибленому вивченні законодавства щодо джерел фінансування вітчизняних футбольних клубів.

Список використаних джерел

1. Устенко, Б. (2016) Організаційні зміни в структурі європейських професійних футбольних клубів під впливом комерціалізації. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. №4. С.21-24
2. Українська асоціація футболу. URL: <https://ffu.ua>.
3. Футбольний клуб «Металіст 1925». URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Металіст_1925.
4. Стратегія футбольного клубу «Металіст 1925». URL: <https://metalist1925.com/club/strategy>.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МАРКЕТИНГУ В ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗКУЛЬТУРО-СПОРТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Серета Н.В. доцент, кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківської державної академії фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті розкрито особливості використання елементів маркетингу, а саме сучасних методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг, в діяльності фізкультурно-спортивної організації. Наведено результати проведеного дослідження стосовно використання кількісних та якісних методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг.

Ключові слова: *ринок, методи дослідження, маркетинг, фізкультурно-спортивна організація.*

Вступ. У сучасних економічних умовах набуває актуальності розробка теоретико-методологічного підґрунтя формування системи соціально-економічних відносин у сфері фізичної культури та спорту України стосовно перехідного етапу та оцінка подальших перспектив функціонування та розвитку сфери за нових умов. Це, у свою чергу, дозволить науково обґрунтувати практичні дії, пов'язані з перетворенням відносин власності, впровадженням нових технологій управління фізкультурно-спортивними організаціями, визначенням форм та методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг.

Мета дослідження – визначити особливості використання елементів маркетингу в діяльності фізкультурно-спортивної організації.

Метод дослідження: аналіз літературних джерел і документів; організаційний аналіз; опитування (анкетування); методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Для дослідження ефективності діяльності фізкультурно-спортивної організації на ринку фізкультурно-спортивних послуг необхідно застосування усього арсеналу маркетингових досліджень. Залежно від сфери дослідження – внутрішнього або зовнішнього середовища – в діяльності фізкультурно-спортивної організації (ФСО) доречно використовувати маркетингові дослідження, маркетинговий аналіз, маркетинговий аудит або маркетингова діагностика. Класичні методи в основному запозичені зі статистики і використовуються при проведенні досліджень протягом періоду, вони досить вивчені та описані в спеціальній літературі. Сучасні методи маркетингових досліджень завоювали право на існування порівняно

недавно, їх розробка пов'язана з обмеженістю застосування класичних методів на деяких ринках, зокрема на ринку фізкультурно-спортивних послуг [2, 6].

Згідно проведеного дослідження визначено, що сучасні методи дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг поділяються на якісні та кількісні. Проведене анкетування працівників ФСО визначено, що адміністрація частіше використовує телефонні опитування – 73,8% (рис.1)

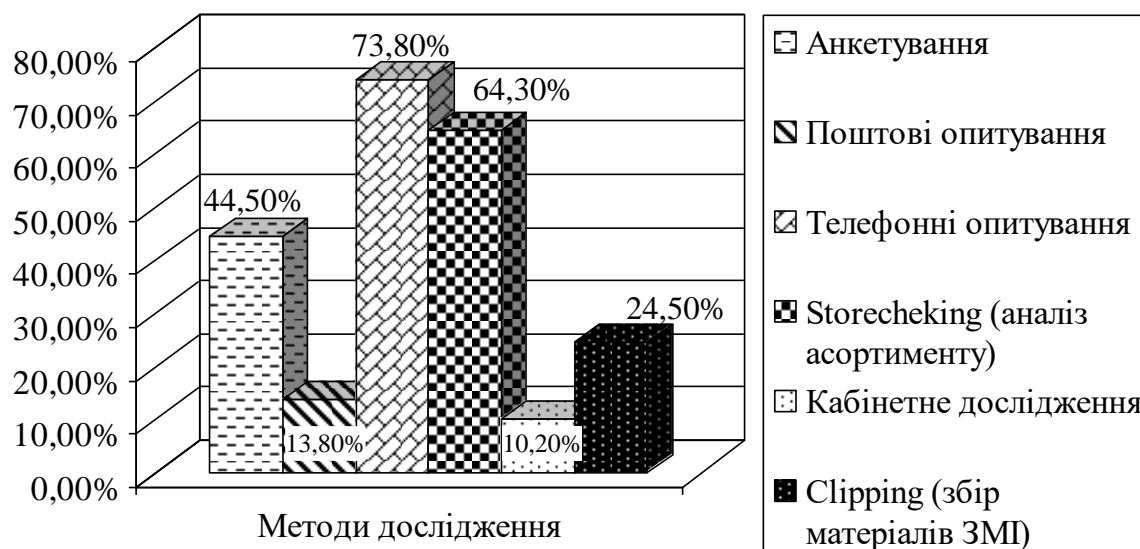

Рис.1. Показники використання кількісних методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг в діяльності ФСО

Анкетні опитування в діяльності ФСО використовують 44,5% працівників, які здійснюються по заздалегідь розробленій анкеті методом само заповнення або методом інтерв'ю. Поштові опитування використовуються лише 13,8%. Найбільше використовуються телефонні опитування – 73,8%, що дозволяє швидко зібрати інформацію як по фізичних так і по юридичних особах. Storechecking, а саме аналіз асортиментів, цінових характеристик послуг та товарів у ФСО використовують 64,30% працівників.

За результатами дослідження визначено, що найчастіше у своїй професійній діяльності працівники фізкультурно-спортивної організації із якісних методів використовує фокус-групи – 82,3% (рис. 2).

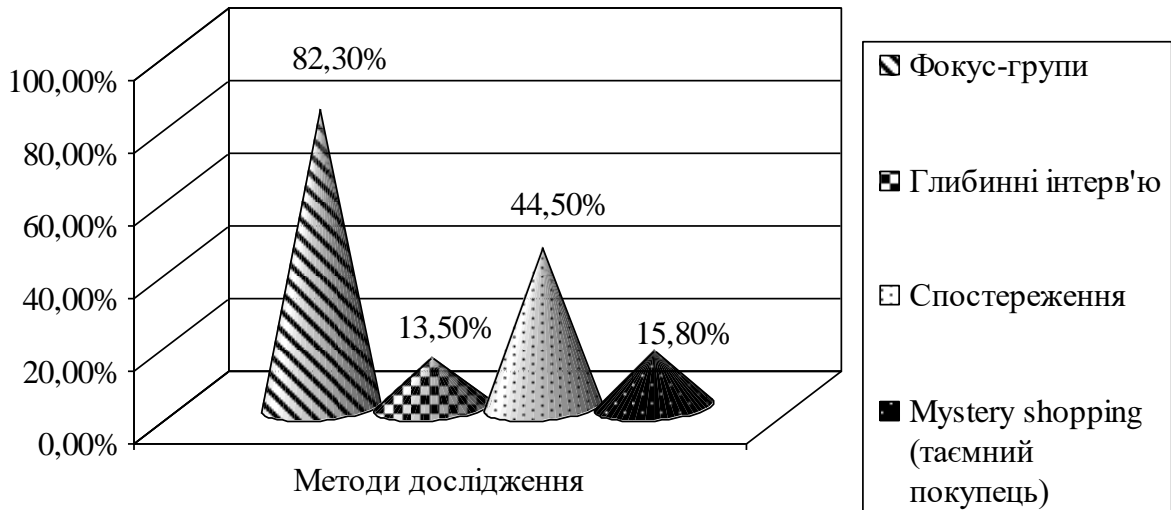

Рис.2. Показники використання якісних методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг в діяльності ФСО

Дослідження показало, що найменше у власній професійній діяльності використовують у глибинні інтерв'ю – 13,5% та метод «таємний покупець» - 15,5%. Ці методи не є популярними та ще мало досліджені, але є не менш інформативними у зборі актуальної інформації.

Кінцевим результатом використання сучасних методів дослідження ринку ФСП є діагноз, тобто визначення та опис поточного і перспективного стану маркетингового середовища ФСО. На основі діагнозу маркетолог розробляє маркетингові заходи для поліпшення або посилення маркетингового потенціалу ФСО. Способи дослідження в маркетингу залежно від сфери і цілей дослідження.

На практиці під час дослідження маркетингового потенціалу ФСО, швидше за все, можуть використовуватися не один, а всі типи досліджень, причому в будь-якій послідовності. Так, на основі описового дослідження може бути прийнято рішення про проведення розвідувального дослідження, результати якого можуть бути уточнені за допомогою казуального дослідження, в основу якого покладено проведення експерименту. Вибір конкретного типу дослідження багато в чому визначається цілями дослідження і завданнями, які вирішуються на окремих етапах його проведення. Першим завданням вибору методів проведення маркетингових досліджень є ознайомлення з окремими методами, які можуть використовуватися на окремих його етапах. Потім з урахуванням ресурсних можливостей обирається найбільш відповідний набір цих методів. Для узагальнення та розширення виявленої інформації було проведено дослідження мети використання сучасних методів дослідження ринку в діяльності ФСО (рис. 3)

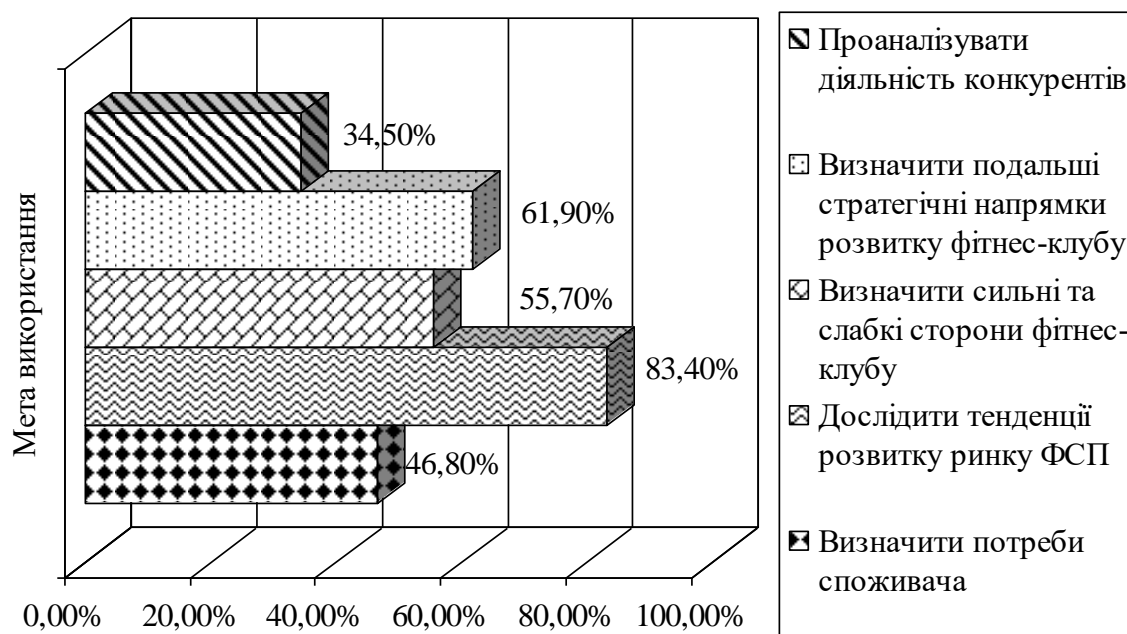

Рис. 3. Характеристика мети використання сучасних методів дослідження ринку ФСП в діяльності ФСО

Найчастіше використовують для дослідження тенденцій розвитку ринку ФСП – 83,40%, найменше для аналізу діяльності конкурентів – 34,50%. Широта застосування тих чи інших методів при проведенні маркетингових досліджень визначається можливостями фітнес-клуб використовувати їх у власній професійній діяльності. Тому кількісні методи в маркетингових дослідженнях застосовуються на даний час все частіше організаціями, що мають відповідні аналітичні підрозділи, для визначення таких найважливіших параметрів ринку, як попит, ринкова частка, обсяги продажів. Опитування, на відміну від спостереження, вимагає активного спілкування дослідника з соціальною групою.

Висновки. Дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг проводиться з метою отримання даних про ринкові умови для визначення маркетингових зусиль фізкультурно-спортивної організації на конкретному ринку. Об'єктами сучасних методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг є тенденції і процеси його розвитку, включаючи аналіз зміни економічних, науково-технічних, демографічних, екологічних, законодавчих та інших чинників. Досліджуються також структура і географія ринку, його ємність, динаміка продажів, бар'єри ринку, стан конкуренції, що склалася кон'юнктура, можливості і ризики.

Основними результатами використання сучасних методів дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг є прогнози його розвитку, оцінка кон'юнктурних тенденцій, виявлення ключових факторів успіху фізкультурно-спортивної організації на цьому ринку і прийняття остаточного планово-управлінського рішення щодо вибору

конкретного ринку для реалізації розроблених програмних послуг у галузі маркетингу. Визначаються найбільш ефективні способи ведення конкурентної політики на ринку і можливості виходу на нові ринки.

Список використаної літератури

1. Гайванович Н. В. Комплекс маркетингу у сфері послуг: процес та забезпечення. *Національний університет „Львівська політехніка”*. 2009. С. 21-26.
2. Костюченко А.М. Специфіка маркетингу освітніх послуг та сучасні проблеми освіти в Україні в умовах ринкового середовища. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка»*. Дніпропетровськ, 2011. Вип. 5. С. 157-163.
3. Левіна М.О. Теоретичні основи комплексу маркетингу. *Вісник національного технічного університету «ХПИ». Технічний прогрес та ефективність виробництва*. 2010. № 5. С. 70–75.
4. Лукашук В. І. Маркетингові практики в індустрії спорту. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2016. № 3. С. 133-137.
5. Семенюк С.Б. Маркетинг інновацій на ринку послуг. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 2012. №2 С. 34-38.
6. Серєда Н.В. Методологія дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг: навчальний посібник для студентів магістратури. Харків: ХДАФК, 2018. 206 с.

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Сіліна А.С. студентка 5 курсу заочної форми навчання кафедри менеджменту фізичної культури

Середа Н.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті наводяться результати проведеного дослідження стосовно використання маркетингу в діяльності олімпійського спорту у Харківській області. Охарактеризовано особливості використання маркетингу у професійній діяльності Харківського обласного відділення НОКУ.

Ключові слова: олімпійський спорт, маркетинг, НОКУ.

Вступ. Маркетинг є основним інструментом, що дозволяє зберігати фінансову незалежність олімпійського руху від впливу як державних структур, так і частки бізнесу. Таким чином, завданням, що коштує в даній галузі діяльності, є створення оптимальної маркетингової програми, що дозволяє налагодити взаємовигідні стосунки із представниками обох перерахованих вище сфер і діставати достатні кошти для повномасштабного фінансування потреб олімпійського руху за умови збереження власної незалежності.

Мета роботи – визначити особливості маркетингової діяльності у Харківській області.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати основні напрямки маркетингової діяльності Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету України.
2. Визначити організаційні аспекти маркетингової діяльності Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету України.

Методи дослідження. аналіз літературних джерел та документів, організаційний аналіз, системний аналіз, опитування (анкетування), методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Національний олімпійський комітет України здійснює свою маркетингову діяльність, виходячи з наступних завдань:
- здійснювати заходи щодо забезпечення підготовки та успішного виступу збірних команд України на міжнародних змаганнях та олімпійської збірної команди на Олімпійських іграх;

- створювати та підтримувати фонди та благодійні організації на благо масового спорту, національних ігор та спорту вищих досягнень;
- організовувати та проводити науково-практичні конференції, наради та семінари з проблем, що включені до сфери інтересів олімпійського спорту.

Аналізуючи організаційну структуру НОКУ визначено, що у даній структурі є сектор з маркетингу. До функціональних обов'язків якого входить:

- розглядати всі можливі джерела фінансування та отримання прибутку для Національного олімпійського комітету і Олімпійського руху.
- дає рекомендації Національному олімпійському комітету України щодо маркетингових заходів і пов'язаних з ним програм, економічні розрахунки та експертні оцінки.
- здійснює контроль за виконанням маркетингових та інших економічних програм, реалізованих під егідою Національному олімпійському комітету.
- знаходить способи і засоби максимізації прибутку для Олімпійського руху в асоціації з маркетинговими партнерами [2, 3].

Особливе місце у маркетинговій діяльності олімпійського спорту є робота зі спонсорами, а саме:

- розміщення олімпійської символіки на офіційних документах компанії;
- отримання двох акредитацій на Олімпійські ігри;
- розміщення інформаційних щитів та інших інформаційних рекламних носіїв в Українському домі на зимових чи літніх Олімпійських іграх;
- участь в програм гостинності Національного олімпійського комітету України під час проведення Ігор [1].

За результатами проведеного дослідження визначено, що 87% респондентів використовують маркетингову діяльність у власній професійній роботі (рис.1.).

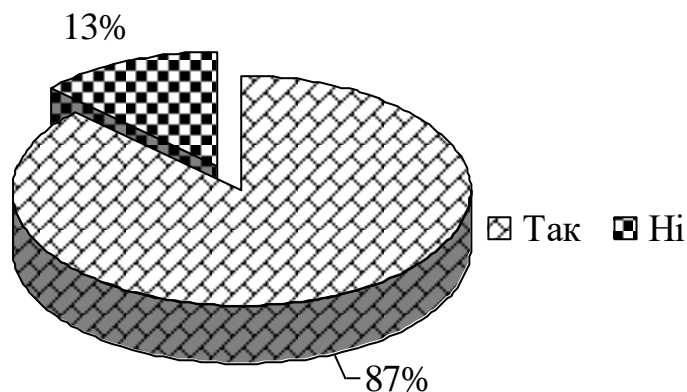

Рис. 1. Характеристика використання маркетингу у професійній діяльності Харківського обласного відділення НОКУ

Результати дослідження показали, що 50% респондентів вважають фінансове забезпечення Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету України достатнім (3-4 бала), 40% слабким (1-2 бала), і лише 10% (5 балів) респондентів вважають, що фінансування є досить на високому рівні.

У своїй професійній діяльності Харківське обласне відділення Національного олімпійського комітету України використовують такі види рекламної діяльності: виступи у загально освітніх навчальних закладах (6%), реклама в засобах масової інформації (38%), показові виступи (57%), листівки (8%), оголошення в Інтернеті (13%) (рис.2.).

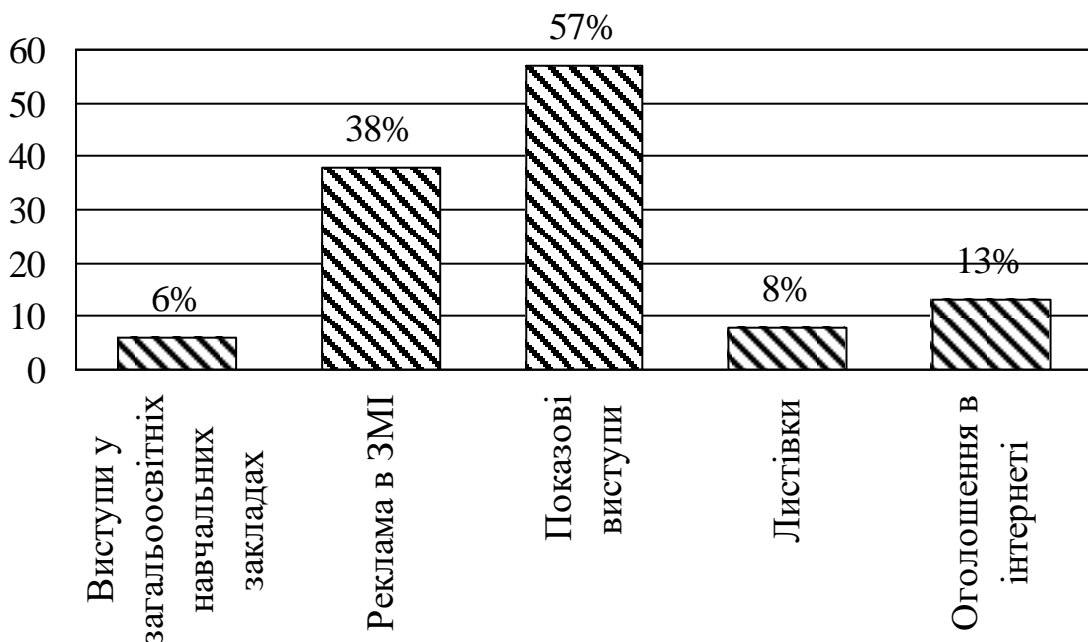

Рис.2. Характеристика використання видів рекламної діяльності в діяльності Харківського обласного відділення НОКУ

За результатами опитування було виявлено, що більшість респондентів, а саме 40%, вважають добрим (3 бала), забезпечення нормативно-правовими документами Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету, 40% респондентів (4 бала) вважають, що нормативно-правове забезпечення є на належному рівні, і лише 20% респондентів думають, що нормативно-правове забезпечення є на дуже високому рівні.

Най ефективнішим засобом рекламної діяльності респонденти вважають: трансляції спортивних заходів (44%), зустрічі з олімпійськими чемпіонами (16%), реклама в засобах масової інформації (21%), проведення спортивно-масових заходів (19%) (рис.3.).

Рис. 3. Характеристика використання ефективних засобів маркетингової діяльності Харківського обласного відділення НОКУ

Найкращим засобом для покращення в роботі Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету респонденти вважають: відкрити олімпійський канал (47 %); збільшити спонсорську підтримку (34%); налагодити взаємодію з державними органами управління фізичною культурою і спортом (16%); зміцнити відносини з організаціями, у яких культивується олімпійські види спорту (14%); налагодити відносини з професійними лігами (6%).

Маркетингова діяльність є як об'єктивною необхідністю орієнтації науково-технічної, виробничої і збутової діяльності НОКУ на врахування ринкового попиту, потреб і вимог споживачів фізкультурно-спортивних послуг. Вона спрямована на визначення конкретних цілей і шляхів їх досягнення. У сучасному світі спорту необхідно надавати вражаюче спортивне видовище. Для цього необхідно вивчати суспільні та індивідуальні потреби, запиту ринку як умови.

Висновки. Аналіз основних напрямки маркетингової діяльності Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету України виявив, що найефективнішим засобом рекламної діяльності респонденти вважають: трансляції спортивних заходів (44%), зустрічі з олімпійськими чемпіонами (16%), реклама в засобах масової інформації (21%), проведення спортивно-масових заходів (19%). Найкращим засобом для покращення в роботі Національного олімпійського комітету респонденти вважають: відкрити олімпійський канал (47 %); збільшити спонсорську підтримку (34%); налагодити взаємодію з державними органами управління фізичною культурою і спортом (16%); зміцнити відносини з організаціями, у яких культивується олімпійські види спорту (14%); налагодити відносини з професійними лігами (6%).

За результатами проведеного дослідження охарактеризовано організаційну структуру маркетингової діяльності Харківського обласного відділення Національного олімпійського комітету України: виконавчий комітет, маркетингова агенція, генеральні спонсори та партнери. Ефективне функціонування визначених структурних компонентів забезпечують популяризацію Олімпійського руху в Україні.

Список використаної літератури

1. Братко О., Сохацький О. Теоретичні засади олімпійського маркетингу. *Науковий вісник Донецького національного університету. Сер. В. Економіка і право.* Донецьк, 2012. Спец. вип., т. 1. С. 311-313.
2. Положення про Харківське обласне відділення Національного олімпійського комітету України: за станом від 7 жовтня 2006 р. *Управління з питань фізичної культури і спорту Харківської обласної ради.* Харків, 2006. 15 с.
3. Сітнікова Н.С. Державне регулювання та розвиток олімпійського руху в Україні за рахунок маркетингової діяльності. *Серія: Державне управління.* 2011 р., № 4 . С. 63-69
4. Серєда Н.В. Аналіз ступеню використання маркетингу в організаційно-управлінській діяльності ДЮСШ. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.* Харків: ХДАДМ, 2013. №4. С. 60-64.

МЕНЕДЖМЕНТ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ У ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ (НА ПРИКЛАДІ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ КОМПЛЕКСНОЇ ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ШКОЛИ «ХТЗ»)

Трощинський І.І. студент 5 курсу заочної форми навчання кафедри менеджменту фізичної культури

Середа Н.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті наведено результати проведеного дослідження стосовно розширення матеріально-технічної бази дитячо-юнацької спортивної школи. Запропоновано шляхи модернізації існуючої матеріально-технічної бази дитячо-юнацької спортивної школи «ХТЗ».

Ключові слова: *матеріально-технічна база, спортивна школа.*

Вступ. Найбільш важливими функціями, здійснюваними фізкультурно-спортивними спорудами, є: організація спортивно-оздоровчої роботи серед населення; забезпечення навчально-тренувального процесу спортсменів; проведення спортивних і фізкультурно-масових заходів; пропаганда і популяризація фізичної культури і спорту.

Мета роботи – визначити організаційно-управлінські аспекти розширення матеріально-технічної бази Комунального закладу комплексної дитячо-юнацької спортивної школи «ХТЗ».

Завдання дослідження:

1. Дослідити необхідність розширення спортивної бази Комунального закладу комплексної дитячо-юнацької спортивної школи «ХТЗ».
2. Розробити сучасній спортивний комплекс для Комунального закладу комплексної дитячо-юнацької спортивної школи «ХТЗ».

Методи дослідження. Аналіз літературних джерел і документів, організаційний аналіз, системний аналіз, соціологічне опитування (анкетування), методи математичної статистики. В опитуванні взяли участь 25 респондентів, серед яких є всі працівники закладу. Опитування проводилося безпосередньо в спортивній школі КЗ КДЮСШ «ХТЗ», серед робітників закладу.

Результати дослідження та їх обговорення. Існуюча мережа фізкультурно-оздоровчих споруд у містах України не відповідає реальним суспільним потребам:

фактична забезпеченість площі є занижена, матеріально-технічне наповнення споруд та майданчиків ще не враховує сучасні вимоги, обмеженим є перелік пропонованих видів спорту та фізичної активності. Сьогодні тема проектування фізкультурно-оздоровчих споруд обмежено відображена у спеціалізованій вітчизняній літературі: не оновлюється перелік видів спорту та фізичної активності, не розвивається типологія фізкультурно-оздоровчих споруд, нормативна база потребує доповнення тощо (рис. 1).

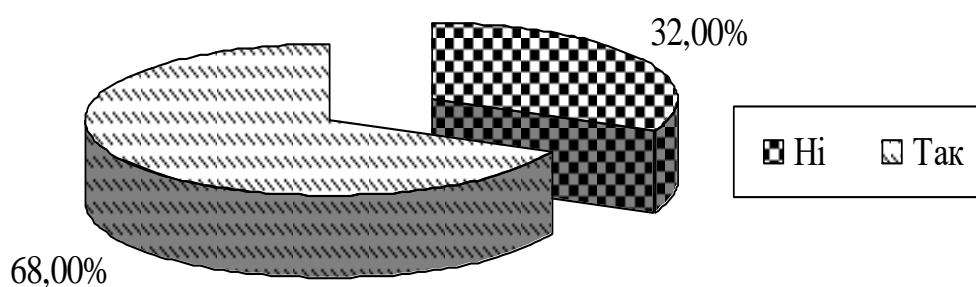

Рис. 1. Ступінь задоволеністю респондентів інфраструктурою спортивної школи.

Для об'єктивної оцінки матеріально-технічного забезпечення спортивної школи КЗ КДЮСШ «ХТЗ» нами було проведено анкетування серед працівників, яке допомогло виявити та зрозуміти, як позитивні так і негативні сторони роботи закладу. В опитуванні взяли участь 25 респондентів. За результатами проведеного анкетування 68 % працівників не задоволені власною матеріально-технічною базою, 32,00% відповіли позитивно на це запитання. З рисунку 2 видно що найбільша частка працівників 76 % вважає що для покращення роботи спортивної школи найефективнішим буде будівництво нового спортивного комплексу.

За результатами організаційного аналізу діяльності спортивної школи можна стверджувати, що в зимовий період року ігровим видам спорту та відділенню боксу доводиться тренуватись в легкоатлетичному манежі що створює проблеми в тренувальному процесі для легкої атлетики, триатлону. Відділення легкої атлетики має достатню чисельність учнів та всі напрямки розвитку цього спорту, що вимагає використовувати легкоатлетичний манеж тільки для їхнього виду спорту.

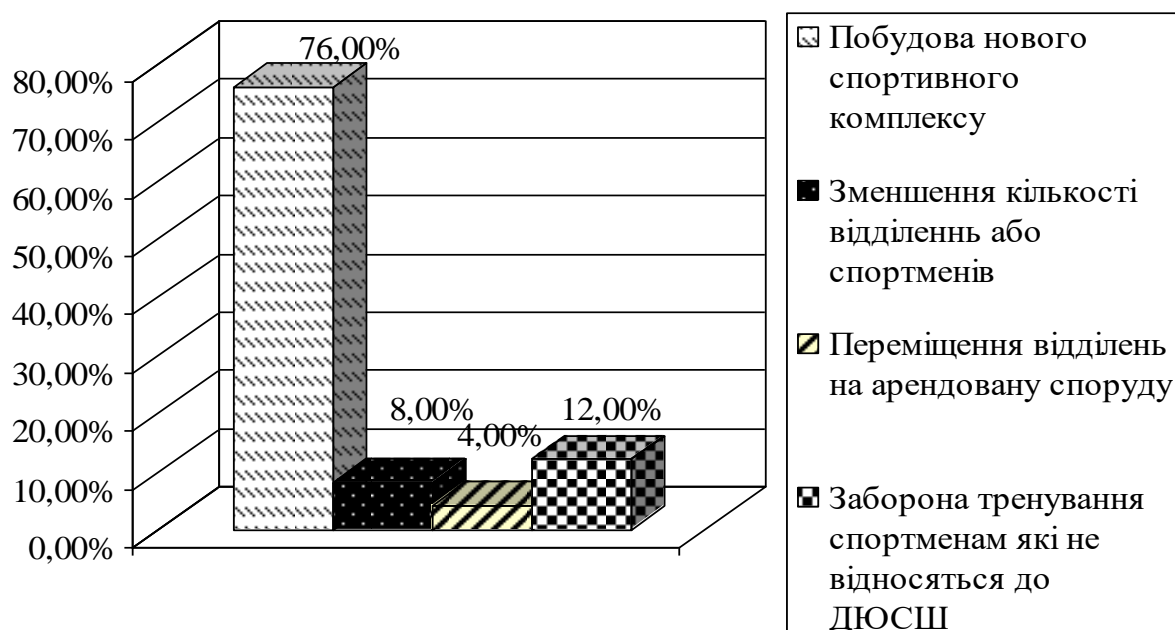

Рис. 2. Варіанти вдосконалення використання спортивних споруд КЗ КДЮСШ «ХТЗ» (за результатами анкетування)

Також тренувальний процес порушений і у відділень хокею, футболу, дзюдо, регбі та боксу тому що доводиться планувати заняття не за мікроциклами а за спроможністю виконувати ті чи інші вправи одночасно з усіма учасниками тренувань. Отже, в таких умовах неможливо використовувати провідні методики тренувань та досягати значних висот, перемог на міжнародних заняттях тому що тренувальний процес будується за вимоги наявності місця для тренування.

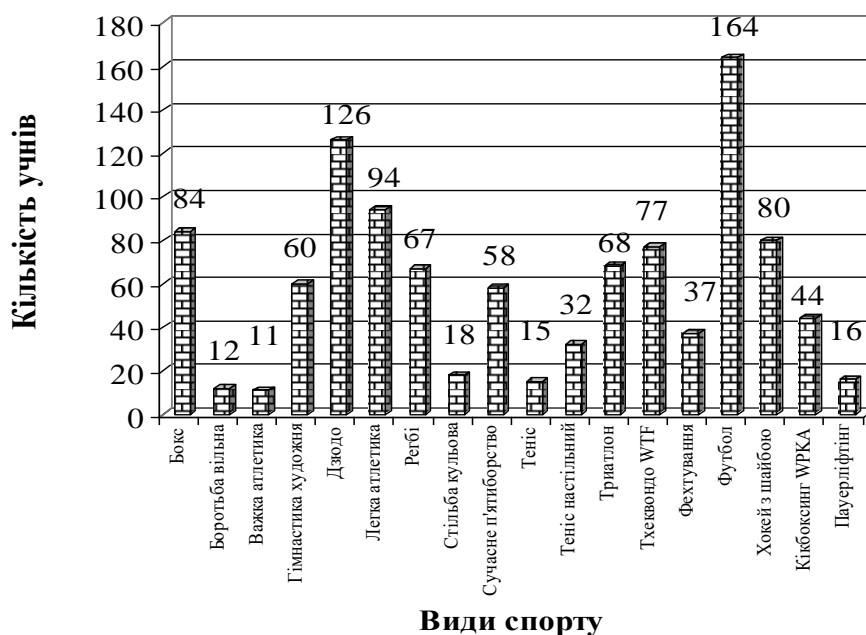

Рис.3. Кількість учнів які займаються видами спорту у КЗ КДЮСШ «ХТЗ»

Було проаналізувавши кількість дітей зарахованих до школи можна стверджувати, що відділення з футболу, хокею дзюдо, боксу та регбі є найчисельнішими в школі. Також серед цих видів спорту відділення хокею та регбі не мають всіх вікових груп із за нестачі місць для тренування а мають тільки по 4 команди вікових категорій. При будівництві нового спорткомплексу ця чисельність буде в 2, 5 рази більше.

Таблиця 1

Форма власності спортивних споруд КЗ КДЮСШ «ХТЗ» відповідно до виду спорту

№	Вид спорту	Місце тренувань
1	Бокс	власна
2	Боротьба вільна	<i>оренда</i>
3	Важка атлетика	власна
4	Гімнастика художня	<i>оренда</i>
5	Дзюдо	<i>оренда</i>
6	Легка атлетика	власна
7	Регбі	власна
8	Стрільба кульова	власна
9	Сучасне п'ятиборство	<i>оренда</i>
10	Теніс	власна
11	Теніс настільний	власна
12	Триатлон	<i>оренда</i>
13	Тхеквондо ВТФ	<i>оренда</i>
14	Фехтування	<i>оренда</i>
15	Футбол	власна
16	Хокей з шайбою	<i>оренда</i>
17	Кікбоксинг WPKA	<i>оренда</i>
18	Пауерліфтинг	власна

Із таблиці видно що половина відділень тренуються на арендованих аренах, що вказує на те що спортивній школі потрібно розвивати свою інфраструктуру тому що кошти які виділяються бюджетом потрібно витратити на аренду, що у подальшому не призводить до покращення умов в школі та розширення відділень та кількості учнів. Тому потрібне будівництво нового сучасного спортивного комплексу ці штучним льодом, декількома залами для ОФП, гри у різні види спорту та залу дзюдо та боксу.

Рис. 4. Спортивний комплекс зі штучним льодом

Проектована територія розташовується в Індустріальному районі міста Харкова в межах спортивної школи КЗ КДЮСШ ХТЗ. В межах цієї спортивної школи пропонується будівництво спортивного комплексу зі штучним льодом.

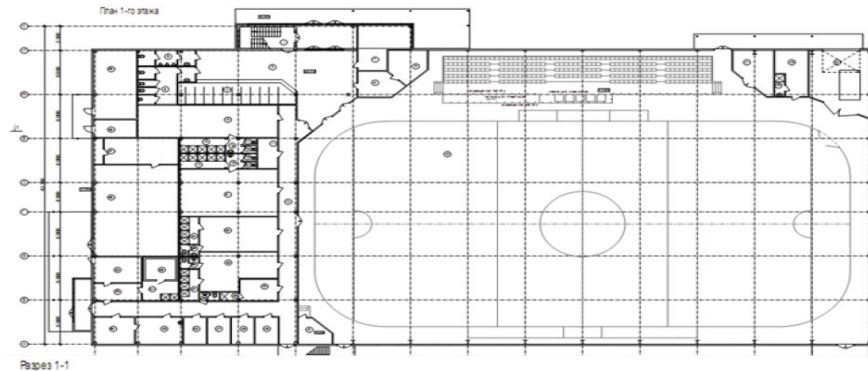

Рис. 5. Спортивний комплекс зі штучним льодом в розрізі

Комплекс буде призначений для організації і проведення тренувальних процесів і проведення змагань місцевого рівня з хокею, фігурного катання, футболу, і включатиме в себе наступні основні приміщення:

1. Критий хокейний майданчик зі штучним льодом розміром 60x30 м, з місцями для глядачів на 250 посадочних місць.

2. Спортивний зал розміром 30x18 метрів, призначений для проведення тренувальних занять з футболу, регбі та хокею одночасної пропускної здатністю до 200 чол. / день;

3. Спортивний зал хореографії 30x18 метрів, призначений для проведення тренувального процесу з боксу та дзюдо з одноразовою пропускною спроможністю 150 чол. / день.

4. Спортивний зал (ОФП) силової підготовки розміром 18x9 метрів, призначений для проведення тренувального процесу з хокею, футболу, боксу, регбі одноразової

пропускнуою спроможністю 150 чол. /за день.

Будівництво Комплексу забезпечить:

1. Збільшення кількості тих, хто займається фізичною культурою і спортом.
2. Створення умов для розвитку олімпійських видів спорту на території Індустріального району - хокею, фігурного катання, шорт-треку.
3. Покращення умов для підготовки спортсменів олімпійського резерву та членів спортивних збірних команд України.
4. Організацію соціально орієнтованого дозвілля молоді.
5. Зміцнення здоров'я і професійного самовизначення дітей, підлітків, молоді.
6. Доступність занять фізичною культурою і спортом для різних груп населення.
7. Цілорічний цикл діяльності установ, що реалізують програми фізичної культури і спорту.
8. Збільшення кількості робочих місць, залучення до роботи випускників школи.

Висновки. За результати дослідження необхідність розширення спортивної бази Комунального закладу комплексної дитячо-юнацької спортивної школи «ХТЗ» визначено, що 70 % працівників спортивної школи мають потребу у розширенні спортивної бази. Запропоновано будівництво багатофункціонального спортивного комплексу на базі спортивної школи «ХТЗ» тому що - це одне з найбільш затребуваних об'єктів будівництва для міста Харкова, як міста мільйонника. Спортивний комплекс необхідний для жителів міста. Це відмінне проведення з користю для здоров'я. У Харкові дуже мало спортивних комплексів зі штучним льодом. Розвиток спортсменів найбільш результативно відбувається саме в рамках сучасних багатофункціональних спортивних комплексів, що забезпечують умови для максимального задоволення потреб громадян в заняттях фізичною культурою і спортом.

Узагальнюючи отримані дані дослідження було розроблено багатофункціональний фізкультурно-спортивний комплекс з хокейною коробкою. Комплекс призначений для організації і проведення тренувальних процесів і проведення змагань місцевого рівня з хокею, фігурного катання, футболу, і включатиме в себе наступні основні приміщення: критий хокейний майданчик зі штучним льодом розміром 60x30 м, з місцями для глядачів на 250 посадочних місць; спортивний зал розміром 30x18 метрів, призначений для проведення тренувальних занять з футболу, регбі та хокею; спортивний зал хореографії 12x12 метрів, призначений для проведення тренувального процесу з фігурного катання;

спортивний зал (ОФП) силової підготовки розміром 18х9 метрів, призначений для проведення тренувального процесу з хокею, футболу, боксу, регбі.

Перспективи подальших досліджень. Визначити доцільність та ефективність побудови запропонованого спортивного комплексу.

Список використаної літератури

1. Блажиевський Г. Значення спортивних споруд у формуванні здорового способу життя. *Валеологічна освіта в навчальних закладах України: стан, напрямки й перспективи розвитку: зб. наук. пр. XIX Всеукр. наук.-практ. конф. Кіровоградського держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка.* Кіровоград: ПП «Ексклюзив-Систем», 2013. С. 173-178.
2. Гігієнічні вимоги до критих спортивних споруд: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://bookwu.net/book_gigiyena-fizichno-kulturi_967/24_ggyenchn-vimogido-kritih-sportivnih-sporud
3. Довгенько Ю.І. Матеріально-технічна база олімпійського руху як об'єкт державного управління. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* 2004. №1. С.139-141.
4. Імас Є., Мічуда Ю. Тенденції розвитку сфери фізичної культури та спорту в умовах сучасного ринку. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* К. 2015. №2. С. 142-149.

ПРО ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СІЛЬСЬКОЇ МІСЦЕВОСТІ

Хавруняк І.В. викладач фізичної культури

ВДНЗ Чернівецький індустріальний коледж (м. Чернівці, Україна)

Проблеми зі здоров'ям серед підростаючого покоління породжують нагальну потребу у формуванні розгляді фізичної культури як необхідної ланки освітнього процесу. Нажаль в процесі економічного розвитку сільські навчальні заклади не отримують належного як матеріального так і технічного та кадрового забезпечення Тому у статті розглядається основні проблеми та пріоритетні напрямки розвитку галузі фізичної культури та спорту.

Ключові слова: *фізична культура, сільська місцевість, пріоритети.*

Вступ. Суспільство у всі часи не було байдужим до того, яким життєвим потенціалом володіє підростаюче покоління. Здоров'я нації завжди пов'язувалося у великій мірі зі здоров'ям дітей та підлітків. Тому і в Україні гармонійний розвиток, здоров'я молоді є серед пріоритетів державної політики. А непродумане економічне реформування села породило сьогодні цілий комплекс економічних та соціально-культурних проблем, найбільш важливою з яких, з точки зору майбутнього, є проблема працевлаштування та соціальної реалізації молоді на селі. Молодь, як ніхто інший, відчуває нинішню безперспективність і деградацію життя на селі, при першій же можливості залишає його в пошуках заробітку і кращої долі.

Відповідно гострою проблемою є низька фізична підготовленість та фізичний розвиток учнівської молоді. Реальний об'єм рухової активності учнів та студентів не забезпечує повноцінний розвиток та укріплення здоров'я підростаючого покоління.

Мета дослідження та завдання дослідження. Розглянути стан фізичної культури у сільській місцевості.

Матеріал і методи дослідження. Проаналізувати та узагальнити інформацію щодо діяльності вчителів фізичної культури у сільській місцевості. Виокремити пріоритетні напрямки розвитку фізичної культури та спорту на селі.

Результати дослідження та їх обговорення. Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Важливою складовою частиною державної соціально-економічної політики є розвиток фізичної культури і спорту. Тому фізична культура та спорт є ефективним та найбільш економічним засобом профілактики захворюваності, зміцнення генофонду нації та

розв'язання різних соціальних проблем. В той же час фізична культура і спорт є складовою частиною виховного процесу підростаючого покоління. Фізичні вправи відіграють важливу роль у зміцненні здоров'я людини, підвищення фізичних і функціональних можливостей її організму, забезпеченні повноцінного дозвілля, збереженні тривалості активного життя населення.

Сільська школа представляє собою особливий феномен як у педагогічній теорії, так і в реальній практиці, а тому цій проблемі приділяється неабияка увага. Зокрема, у зв'язку з тим, що відродження і розвиток сільської школи – це, перш за все, відродження села, збереження і розвиток нашої держави.

В селі проводиться певна робота, спрямована на покращення умов розвитку масової фізичної культури і спорту, збереження всіх складових її діяльності. Проте рівень розвитку фізичного виховання, фізичної культури і спорту далеко не відповідає вимогам сьогодення і не може задовольнити потреб населення громади. Практично відсутня система пропаганди масового спорту як невід'ємної і головної складової здорового способу життя. Дуже малий відсоток населення залучено до занять фізичними вправами та розвитку свого спортивно-культурного рівня. Мало уваги приділяється фізичному вихованню в сім'ях.

Урок фізичної культури як був, так і залишився головною ланкою в системі фізичного виховання загальноосвітньої школи. Він є для всіх учнів обов'язковою формою занять. Зміст і форма його проведення в значній мірі обумовлюють рівень фізичної підготовленості і спортивної захопленості школярів. Дуже важливо, щоб він поряд із загальноприйнятими задачами мав інструктивну спрямованість і стимулював учнів до самостійних занять як у школі, так і будинку.

Підвищити ефективність уроку фізичної культури винятково важливо. Не тільки рівень фізичних навантажень повинний хвилювати вчителів, але і те, які знання, уміння і навички учень придбала на уроці, що від них залишилося до наступних занять, як він них реалізував у повсякденному житті, як них використовує в інших видах діяльності.

Звідси випливає гостра потреба у визначенні програмних підходів та пріоритетних напрямів розвитку фізичного виховання, фізичної культури і спорту, та які б забезпечували ефективне функціонування галузі в сучасних умовах розвитку суспільства.

Проаналізувавши роботи чималою кількістю робіт дослідників можна стверджувати що сільська школа висуває особливо великі вимоги до організаторських і комунікативних умінь учителя, його загальної ерудиції, навичок розв'язувати

господарські питання, переконувати не тільки дітей, а й дорослих. Сільський учитель постійно перебуває в полі зору своїх учнів, їхніх батьків, він є носієм культури загалом і фізичної, зокрема. Тому, особистий приклад учителя, його поведінка визначають ставлення до нього і його предмета, а отже, й успіх у роботі.

Особливості умов життя і праці вчителя сільської школи позначаються на характері його підготовки, специфіка якої полягає передусім у необхідності сільського вчителя опанувати всі розділи шкільної програми. У великій міській школі, де працює декілька вчителів, певна однобічність спортивної підготовки одного може успішно компенсуватись якостями іншого педагога.

Учителеві сільської школи доведеться долати не тільки загально-педагогічні труднощі на шляху до опанування учнями фізичних вправ, а й розв'язувати специфічні проблеми. Наприклад, допомагати дітям, особливо дівчаткам, долати сором'язливість, виявляти сміливість, боротись із невпевненістю у власних силах тощо. Також викликає занепокоєння згортання позакласної та гурткової роботи з фізичної культури і спорту в даних закладах освіти.

Проте узагальнюючи вище сказане можна виокремити все ж таки найбільш пріоритетні напрямки розвитку фізичного виховання, фізичної культури і спорту серед сільського населення на сучасному етапі є:

- впровадження дієвої системи фізкультурної просвіти сільського населення, що сприяла б формуванню традицій і культури здорового способу життя, престижу здоров'я сільських мешканців, залученню їх до активних занять фізичними вправами;
- забезпечення якісно нового, вищого рівня розвитку фізичної культури і спорту серед усіх верств сільського населення, особливо серед дітей та юнацтва;
- створення матеріально-технічної бази, що забезпечувала б використання ефективних форм фізичного виховання, спортивного удосконалення, фізичного оздоровлення, відновлення здоров'я груп і категорій сільського населення, створення умов для переходу на нові фізкультурно-оздоровчі та спортивні технології;
- реформування організаційних основ фізкультурно-спортивного руху в системі агропромислового комплексу України, створення на базі існуючого сільського кооперативно-профспілкового фізкультурно-спортивного товариства "Колос" державної фізкультурно-спортивної організації "Колос" агропромислового комплексу України та відповідних структурних підрозділів у сільській місцевості, які б сконцентрували і забезпечили належний розвиток усіх основних форм фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи із сільським населенням;

- впровадження на селі ефективних форм, методів і засобів фізкультурно-оздоровчої діяльності та видів спорту з урахуванням регіональних та місцевих особливостей, традицій, економічних та екологічних факторів, умов праці та дефіциту вільного часу сільських мешканців, специфіки їх життєдіяльності;

- задоволення потреб сільського фізкультурно-спортивного руху в кваліфікованих фізкультурних кадрах шляхом цілеспрямованої підготовки фахівців фізичної культури з вищою спеціальною освітою, забезпечення їх відповідного соціального статусу в сільськогосподарській галузі та створення необхідних умов для закріплення у сільській місцевості;

- реалізація програмних питань, пов'язаних з будівництвом нових та реконструкцією існуючих сільських територіальних фізкультурно-оздоровчих комплексів, споруд, дитячих оздоровчих таборів, регіональних баз відпочинку, пансіонатів для оздоровлення дітей і підлітків, особливо з екологічно забруднених зон.

Висновки з даного дослідження. Для забезпечення повноцінного викладання фізичної культури у сільській місцевості необхідно вирішувати цілий ряд проблем: удосконалення програм із врахуванням місцевих особливостей, і покращити матеріально-технічну базу, і залучати молодих фахівців, і на рівні місцевої влади, влади громад, фінансово підтримувати молодих спортсменів та всіляко їх заохочувати.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Досліджувати перспективи розвитку фізичної культури у сільській місцевості.

Список використаної літератури

1. Борисенко А. Особливості фізичного виховання в сільській малокомплектній школі. *Фізичне виховання в школі*. 1998. № 3. С. 8-14
2. Зубалій М., Столітенко В. З досвіду роботи вчителя фізичної культури Ігоря Кубая. *Фізичне виховання в школі*. 1999. № 2. С. 33-34.
3. Костюк, Ю. С. Сучасні підходи щодо модернізації уроків фізичної культури учнів основної малокомплектної школи, які проживають в сільській місцевості. *Вісник Запорізького національного університету*. 2013. С. 247-253.
4. Програма розвитку фізичної культури і спорту в сільській місцевості на 2018 рік. Режим доступу: <http://sergiyvaska-rada.gov.ua/vlada/prohramy/v-silskii-mistsevosti-na-2018-rik>
5. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч.2. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2001. - 248 с.

**ІННОВАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ
ПРОФЕСІЙНОЮ ОСВІТОЮ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ**

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА З АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ**

Булах С.М. кандидат юридичних наук

Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)

У статті обґрунтовано структуру професійно-педагогічної компетентності тренера-викладача з атлетичної гімнастики. Проаналізовано поняття «компетентність», «компетентний», «професійно-педагогічна компетентність». Проведено структурно-стилістичну декомпозицію аспектів спеціальної компетентності майбутнього тренера-викладача з атлетичної гімнастики.

Ключові слова: тренер-викладач, структура, компетентність, формування.

Вступ. У задоволенні потреби в зазначених фахівцях, їх відповідній професійній підготовці є потреба в аналізі структури професійно-педагогічної компетентності тренера-викладача з атлетичної гімнастики.

На необхідність подолання зазначеного недоліку опосередковано вказує нескоординований характер їхньої професійної підготовки.

Мета – наукове обґрунтування структури професійно-педагогічної компетентності тренера-викладача з атлетичної гімнастики.

Результати дослідження. Відповідно до зазначеної мети приступимо до обґрунтування структури професійно-педагогічної компетентності тренера-викладача з атлетичної гімнастики.

Отже, для розв'язання зазначеного завдання необхідно визначити сутність, зміст та структуру професійно-педагогічної компетентності тренера-викладача з атлетичної гімнастики, розробку якої не може бути здійснено без формування понятійного апарату, експлікації чіткого змісту і смислу кожного наближеного терміну, сепарації й відокремлення існуючих змістовних та понятійних непорозумінь.

Уточнення найуживаніших у дисертаційному дослідженні понятійних конструктів, а саме: «компетентність», «компетенція», «професійна компетентність», «професійно-педагогічна компетентність» розпочнемо з неприємної констатації - більшість із

наведених дефініцій як спеціальні наукові поняття не є усталеними. З цих причин вважаємо за необхідне викласти нашу позицію щодо їх вжитку.

На сьогодні існує велика кількість визначень поняття «компетентність», найбільш загальне з яких знаходимо у фундаментальній праці Д. Равена «Компетентність у сучасному суспільстві». За визначенням автора, компетентність – це явище, що «складається з великої кількості компонентів, багато з яких відносно незалежні один від одного, ... деякі компоненти відносяться скоріш до когнітивної сфери, а інші – до емоційної, ... ці компоненти можуть заміняти один одного в якості складників ефективної поведінки» [5, с. 253].

Так, М. Ільзова вказує, що компетентність може бути розглянута як готовність до діяльності й поєднувати в собі знання, вміння, досвід (інструментальна основа активності), а також потреби, цілі та мотивацію діяльності [2, с. 47]. Відмітимо, що авторка розглядає поняття «компетентність» як синонім до поняття «потенційна активність» що, на наш погляд, має певний сенс. Таким чином, не зважаючи на те, що «понятійне значення цього терміну є достатньо широким та може бути довільно задано» [0, с. 10], найбільш загальним тлумаченням компетентності людини виступає її здатність та готовність до діяльності, заснованої на особистих знаннях та досвіді.

Останнє розуміння поняття отримало відображення в Новому словнику української мови, за яким термін «компетентний» може відноситися до такого фахівця, який має достатні знання в якій-небудь галузі; який із чим-небудь добре обізнаний і тямущий; авторитет якого ґрунтується на знанні, кваліфікації [4, с. 304]. На наш погляд, найбільш продуктивним підходом до визначення змісту та структури компетентності є опора на модель якостей людини «Матрьошка відповідностей зовнішньому світу», запропоновану А. Субетто, що може бути віднесена до системи понять «компетенція – відповідність». Ця модель розглядає людину як систему внесених одна в одну інтегративних компетенцій (властивостей), що виражають ці відповідності. Найбільш високим рівнем є відповідність Космосу, Біосфері, Суспільству, а далі до моделі включені ієрархічно нижчі системи.

У сучасних моделях компетентності людини, які регламентують траєкторію розвитку освіти в Європі та Україні, професійна компетентність займає центральне місце. Виходячи з цього, розглянемо зміст та структуру професійної компетентності педагогів, до яких безсумнівно відносяться тренери атлетичної гімнастики.

Найбільш повно питання професійної компетентності педагогів висвітлені в працях А. Маркової [3], за якою професійно компетентною є така праця вчителя, в якій на достатньо високому рівні здійснюється педагогічна діяльність, педагогічне спілкування,

реалізується особистість учителя, тобто його праця, в якій досягаються високі результати в навчанні та вихованні школярів. Виходячи з теоретичної моделі А. Маркової спеціальна компетентність педагога постає як родове поняття. Вона поєднує певну кількість компонентів (груп компетентностей), які забезпечують ефективність професійної діяльності.

Таким чином, можна констатувати, що більшість авторів вирішують питання визначення змісту будь якої спеціальної компетентності педагогів, включаючи до її складу: об'єктивно необхідні психологічні та педагогічні знання; об'єктивно необхідні педагогічні та психологічні вміння; психологічні позиції, установки педагога, що вимагаються від нього професією; особистісні відмінності (якості), що забезпечують результативність педагогічної праці.

Правомірність останнього методологічного прийому підтверджує Ю. Татур, який ставить таке питання: якщо у визначення будь якої компетентності включені три складові – когнітивна (знання та розуміння), діяльнісна (практичне та оперативне використання знань) і ціннісна (цінності як органічна частина способу сприйняття життя з іншими людьми в соціальному контексті) – то чи повинна кожна з названих сторін визначення бути відображеною (бути врахованою) у кожній з компетенцій включених до її складу? На думку автора, відповідь на означене питання є однозначною: кожна з компетенцій має явні чи неявні ознаки когнітивної, діяльнісної та ціннісної складової. Остання думка стає ще однією відправною точкою нашого подальшого теоретичного пошуку.

Однією зі складових професійної компетентності педагога постає професійно-педагогічна (педагогічна) компетентність, яка виступає як складова професійної компетентності педагога, яка, у свою чергу, є складовою його загальної компетентності як суб'єкту життєдіяльності.

Виходячи з означеного, нами було проведено структурно-стилістичну декомпозицію аспектів спеціальної компетентності, запропонованих І. Зимньою, результати якої наведені в таблиці.

Таким чином, ми бачимо ідентичність підходів між визначенням структури професійно-педагогічної компетентності працівників фізичного виховання та інших педагогів. Тому, дотримуючись існуючих традицій, ми можемо запозичити отримані вище висновки щодо структури професійно-педагогічної компетентності педагогів за основу при визначенні структури професійно-педагогічної компетентності тренерів з атлетичної гімнастики, розуміється, зважаючи при цьому на специфіку її змісту.

Структурно-стилістична декомпозиція аспектів спеціальної компетентності, запропонованих І. Зимньою

Аспекти спеціальної компетентності за І.А. Зимньою	Формулювання аспектів професійно-педагогічної компетентності	Формулювання компетенцій, що складають професійно-педагогічну компетентність
Мотиваційний	мотиваційно-ціннісний	ціннісне відношення до тих, хто навчається (учнів, клієнтів, вихованців тощо)
Ціннісно-змістовий		особистісна значущість професійної діяльності
Когнітивний	когнітивний	психологічна готовність до реалізації знань, умінь та навичок, що складають компетентність у професійній діяльності
		знання з теорії та практики предмету педагогічні та психологічні знання
Поведінковий	поведінковий	уміння професійно-педагогічної взаємодії в різноманітних ситуаціях
Емоційно-вольовий	емоційно-вольовий	здатність емоційно-вольової регуляції професійних дій

Висновки. Результати проведеного дослідження призвели до логічного висновку, який вказує на те що під професійно-педагогічною компетентністю слід розуміти специфічну сукупність якостей тренера-викладача, яка втілюється в можливості впливу на психофізіологічний стан клієнтів за рахунок готовності у мотиваційній, знаннєвій, діяльнісній та вольовій сферах.

Список використаної літератури

1. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. М. : Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 40 с.
2. Ильязова М.Д. К вопросу о критериях компетентности будущего специалиста *Современные наукоемкие технологии*. 2006, № 5. С. 46-48.
3. Маркова А. К. Психологический анализ профессиональной компетентности учителя. *Советская педагогика*. 1990. № 8. – С. 23-29.
4. Новий тлумачний словник української мови : у 3-х т. укладачі : В. Яременко, О. Сліпущко. 2-е вид., випр. К. : Аконіт, 2003. 752 с.
5. Равен Д. Компетентность в современном обществе : выявление, развитие, реализация М. : Когнито-Центр, 2002. 396 с.
6. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія. Запоріжжя : ЗДУ, 2003. 442 с.

ЗНАЧЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ У ФОРМУВАННІ КВАЛІФІКОВАНОГО СПЕЦІАЛІСТА

Городинський С.І. старший викладач фізичної культури

ВДНЗ Буковинський державний медичний університет (м. Чернівці, Україна)

Формування у студентів здорового способу життя є безперервним процесом спрямованим на розвиток свідомого відношення до власного здоров'я та відповідно способу життя. Аналізуються погляди науковців щодо формування мотивації та принципів ведення студентами здорового активного життя.

Ключові слова: *фізична культура, здоровий спосіб життя, активність.*

Вступ. Як засвідчують дані щодо рівня освіти у багатьох розвинених країнах світу, одним із важливих факторів, який значно впливає на показники здоров'я є фізична культура і спорт. Тобто, система освіти і виховання має суттєвий вплив на спосіб життя та стан здоров'я молодої людини. В практичній діяльності вітчизняних вищих навчальних закладів ключову роль у розвитку негативних тенденцій зниження рівня здоров'я молоді відіграє відсутність культури, недооцінка цінності здоров'я та ведення здорового способу життя.

У сучасних умовах зниження духовного потенціалу та здоров'я молоді, особливо підлітків, стає відчутною реальністю необхідність формування їхніх духовних потреб, здорових звичок, фізичного загартування, в цілому здорового способу життя – одного з пріоритетних напрямів діяльності сучасної освіти України.

Відповідно проблеми формування здорового способу життя студентів у нових соціально-економічних умовах в Україні набувають особливої актуальності. Перш за все, це пов'язане з несприятливими екологічними обставинами, неправильним способом життя, постійними стресами та іншими факторами.

Мета дослідження та завдання дослідження. Висвітлити деякі аспекти формування культури здоров'я, які обумовлюють значення навчальної та позанавчальної оздоровчо-фізкультурної діяльності студентів вищих технічних закладів.

Матеріал і методи дослідження. Для вирішення поставленої мети використано такі методи: аналіз літературних джерел, педагогічне спостереження, вивчення практичного досвіду роботи викладачів

Результати дослідження та їх обговорення. Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За визначенням

В. Соболевського, здоров'я – це запас міцності організму, тобто відношення максимальної безпечної потужності організму до робочого процесу.

Сучасна наука розглядає здоров'я людини як складний феномен глобального значення, що містить філософський, соціальний, економічний, біологічний, медичний аспекти та виступає як об'єкт споживання, внесення капіталу, індивідуальна й суспільна цінність, явище системного, динамічного характеру, що постійно взаємодіє з навколишнім середовищем, яке, зі свого боку, постійно змінюється.

В Україні на даний період часу постала загальна проблема оздоровлення дітей та підлітків, формування здорового способу їх життя. Стан здоров'я української молоді зумовлений багатьма факторами і оцінюється фахівцями медичних, педагогічних, психологічних наук як незадовільний. Формування здорового способу життя студентської молоді є однією з актуальних проблем нашого суспільства. Дана проблема відображена у наукових дописах багатьох педагогічних, медичних та соціологічних працях вчених (Б. І. Бутенко, В. Крамар, О. Глагощук, В. Оржеховська, О. Вакуленко, В. Слободяник, Л. Лепіхова, Т. Титаренко, О. М. Балакірева та ін.)

А визначаючи критерії здорового способу життя А. Степанов та Д. Ізуткін стверджують, що "здоровий спосіб життя – це типові та істотні для даної суспільно-економічної формації форми життєдіяльності людей, котрі зміцнюють адаптивні можливості організму людини, сприяють повноцінному виконанню нею соціальних функцій і досягнення активного довголіття".

На думку Кожевникової Л.К. здоровий спосіб життя містить такі основні елементи: плідна праця, раціональний режим праці і відпочинку, викорінювання шкідливих звичок, оптимальна рухова діяльність, особову гігієну, загартовування тощо. Поведінка людини перетворює потенціал здоров'я, спонукає до активності, робить людину енергійною, а її життя сповнює сенсом. У величезному комплексі поведінкових впливів на життєдіяльність ми можемо виділити три основні фактори, які відіграють виключно важливу роль, а саме:

- соціальний (взаємодію між людьми, які формують різноманітні оздоровчі та анти оздоровчі ефекти);
- внутрішня налаштованість людини, що породжує різні дії на здоров'я;
- рухова активність, яка здатна суттєво розвинути та зміцнити потенціал здоров'я.

Відповідно проблеми здоров'я молоді займають ключові позиції в зв'язку з цілим рядом факторів. По-перше, молодь - основний резерв та значна частина трудових ресурсів

народного господарства, по-друге, стан здоров'я молоді сьогодні – це суспільне здоров'я, здоров'я нації через 10, 20, 30 років.

Як стверджують результати досліджень найпопулярнішими серед студентів є заняття, які підвищують емоційність, розвивають необхідні рухові якості, підвищують фізичну підготовленість та працездатність, а найбільш очевидним для більшості молодих людей, що залучилися до здорового способу життя, є покращання зовнішнього вигляду та загального самопочуття.

Молоді необхідні знання, що допомагають дотримуватись принципів активного життя:

- необхідно знати про користь, яку приносять фізичні вправи, і перевірити їх на власному досвіді;
- бути достатньо гнучкими і навіть обережними на шляху до здорового способу життя;
- використовувати найбільш інтенсивні види діяльності, особливо силового характеру, що забезпечують істотне зниження маси тіла;
- забезпечити регулярне виконання фізичних вправ для попередження розвитку захворювань.

Отже, як зазначає Д. П. Плахтій "... фізичний розвиток студентів повинен бути оптимальним. Слабий розвиток фізкультурного руху, недосконалість його інфраструктури, відсутність традицій розвитку здорового способу життя, буденність спортивних заходів приводить до погіршення ситуації пов'язаних з здоровим способом життя". Найважливішим чинником фізичного розвитку і здоров'я є наявність регулярного фізичного адекватного навантаження та тренування організму.

У вихованні здорового способу життя важливою складовою є залучення студентів до заняття фізичною культурою, впровадження в повсякденне життя науково обґрунтованих методики щодо раціонального режиму праці, харчування, рухової активності, відпочинку.

Одною з складових частин у вихованні цінностей здорового способу життя, є самостійні заняття фізичними вправами. Лише самостійні заняття можуть компенсувати недолік фізичного навантаження, отриманого студентами на заняттях з фізичної культури та в спортивних секціях.

Висновки з даного дослідження. З огляду на вище сказане фізичне виховання як навчальна дисципліна у ВНЗ повинна мати за ціль вирішення не тільки освітніх, оздоровчих та виховних завдань, а й формування ціннісного ставлення до свого здоров'я, здорового способу життя й інтересу до рухливої активності у всіх різноманітних формах і

видах її виявлення. Ми вважаємо, що для покращення стану здоров'я студентської молоді – майбутніх фахівців – слід, по-перше з'ясувати причини, що впливають на здоров'я студентства, та, по-друге, виділити методи роботи щодо практичного покращення стану здоров'я.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Подальший розвиток суспільства вимагає постійного пошуку нових способів та мотивацій щодо формування у студентів сумлінного відношення до власного здоров'я та здорового способу життя.

Список використаної літератури

1. Андрианов Т. В. Система роботи з формування культури здорового способу життя студентської молоді. *Фізична культура, спорт і здоров'я нації: збірник наукових праць*. Вінниця, 2011. Вип. 12. Т. 1., С. 77–81.
2. Бублей Є.М. Формування здорового способу життя студентів вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації. Режим доступу: https://osvita.ua/school/lessons_summary/education/38457/
3. Корж, Н., Захарова, О., & Сокол, А. (2016). Деякі аспекти формування культури здоров'я в студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, (4(16), 34-37. Retrieved from <https://sport.eenu.edu.ua/index.php/sport/article/view/1018>
4. Плахитний Д. П., Славіна Н. С., Дарчук С. І., Дорош В. У. Про здоров'я та здоровий спосіб життя: - Кам'янець- Подільський, 2004. -224с.
5. Формування здорового способу життя молоді проблеми і перспективи / О. Яременко, О. Вакуленко та ін.. – К.:Український ін-т соціальних досліджень, 2000. - 207 с.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Ждамірова Ю. М. студентка магістратури кафедри менеджменту фізичної культури

Бондар А. С. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті подано узагальнений теоретичний досвід щодо застосування сучасних інформаційних технологій в освітній діяльності. Особлива увага приділяється ролі інформаційних технологій у мотивації студентів до дистанційного навчання.

Ключові слова: мотивація, дистанційне навчання, інформаційні технології.

Вступ. Використання інформаційних технологій у освітніх процесах є надзвичайно актуальним в умовах загальнонаціонального карантину та переходу більшості закладів вищої освіти на дистанційну форму навчання. Також значущість використання інформаційно-комунікативних технологій у викладанні була виокремлена й у ході проведення освітньої реформи. Так, уряд закликав викладачів до більш ширшого використання сучасних методів викладання, з метою розвитку у здобувачів освіти актуальних для ринку праці компетентностей [1]. Питання пов'язані із використанням новітніх інформаційних технологій в освітньому процесі порушувалися у дослідженнях О. Кузнецової, С. Машбиця, С. Жданова, Ю. Дорошенка В. Бикова, І. Булах та інших.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімкою зміною загальних розумінь про роль, методи та прийоми професійної підготовки майбутніх фахівців. Сьогодні інформаційні технології є найбільш популярним засобом для якісного підвищення інтелектуального та освітнього рівня молоді [3].

Водночас існує проблема розвитку мотивації студентів до освітньої діяльності у дистанційній формі. Однак, високий рівень залученості студентів до соціальних мереж та використання ними сучасних технологій дозволяє припустити, що залежно від засобів та форм інформаційних комунікацій може змінюватися й рівень мотивації студентів до дистанційного навчання.

Мета дослідження полягає у визначенні ролі інформаційних технологій у мотивації студентів закладу вищої освіти спортивного профілю до дистанційного навчання.

Завдання дослідження:

1. дослідити рівень мотивації студентів Харківської державної академії фізичної культури до дистанційного навчання;
2. визначити оптимальні форми та засоби інформаційних технологій для мотивації здобувачів освіти до дистанційного навчання.

Матеріал і методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів; порівняльний аналіз; соціологічне опитування (анкетування); методи математичної обробки даних.

Результати дослідження та їх обговорення. Ефективним можна вважати процес отримання знань, коли здобувачем рухають внутрішні спонукання до освітньої діяльності – мотиви. У ролі мотивів найчастіше виступають потреби, інтереси, цінності та установки. До освітньої діяльності студента спонукає не один конкретний мотив, а низка мотивів, кожний з яких перебуває у взаємодії з іншими. Ставлення студента до свого навчання у ВНЗ найбільше залежить від чинників вибору професії (спеціальності) і ставлення до самого процесу навчання. Позитивною мотивацією професійного вибору студента є такі його прояви:

- яскраво виражений інтерес до професії;
- бажання в майбутньому займатися саме цією професійною діяльністю;
- прагнення бути корисним людям, суспільству результатами своєї професійної діяльності, служити Україні та ін. [2].

Мотивація навчальної діяльності студента – це сукупність мотивів, які в процесі своєї взаємодії детермінують активність суб'єкта в освітньому процесі і забезпечують професійну спрямованість саморозвитку. Зовнішні показниками сформованості мотивації студентів до навчання є рівень успішності, висока активність під час аудиторних занять, готовність до виконання громадських доручень у позааудиторний час. Внутрішніми – бажання досягати високих результатів, здатність до самоосвіти та саморозвитку [4].

Згідно з дослідженнями Черняка Н. [5] умовами, що впливають на формування позитивних мотивів навчально-пізнавальної діяльності студентів є: 1) професіоналізм викладача (бажання та вміння навчити); 2) ставлення до студента як до компетентної особистості; 3) сприяння самовизначенню студента, розвиток позитивних емоцій студента; 4) організація навчання як процесу пізнання; 5) використання методів, що стимулюють навчально-пізнавальну діяльність; 6) усвідомлення найближчих та кінцевих цілей навчання; 7) професійна спрямованість навчальної діяльності; 8) доступність змісту

навчального матеріалу, що пропонується викладачем на занятті; 9) постійне створення та "підкріплення" ситуації успіху для невпевнених у своїх силах студентів.

Можна припустити, що в умовах дистанційного навчання мотиви можуть трансформуватися, а рівень мотивації в свою чергу – знижуватися, через виникнення нових чинників, що заважають навчанню. З метою вивчення мотивації студентів Харківської державної академії фізичної культури до дистанційного навчання було проведено опитування, яке показало, що 76% студентів подобається навчатися дистанційно, 8% – обрали варіант «важко відповісти», 16% респондентів вказали, що навчатися дистанційно їм не подобається.

Згідно проведеного опитування 48% студентів найбільшою перевагою є економія часу на проїзд, 25% відзначають, що дистанційне навчання надає більше вільного часу на тренування та особисті справи. Інша частина респондентів, а саме – 20% зазначають, що навчатися дома – зручно. Для 8% опитаних така форма навчання дозволяє вивчити більше інформації знайти самостійній роботі.

Основними недоліками дистанційної форми навчання 48% студентів вважають відсутність живого спілкування з викладачами та одногрупниками, 50% відзначили, що недоліків не вбачають, у 2% студентів невдоволення викликає втрата зайвого часу на пошук необхідної інформації.

На питання «Яка форма навчання викликає у вас більше заохочення «дистанційна» чи «очна»?» – переважна більшість опитаних (80%) відповіла «дистанційна». Самі студенти пояснюють такий вибір тим, що більшість викладачів використовують сучасні технології викладання лекцій та семінарських занять за допомогою сервісів з підтримкою відеоконференцій «Zoom», «Google Meet», «Discord», надають навчально-методичний матеріал, у тому числі підручники, посібники, методичні рекомендації та презентації у електронному вигляді з цілодобовим доступом, створюють документи для загального використання на платформі «Google Classroom» та у системі дистанційного навчання Харківської державної академії фізичної культури «Moodle», що дозволяє ефективно опрацьовувати матеріал навчальних дисципліни та проходити онлайн-тестування для контролю. Спілкування з викладачами у месенджерах («Telegram», «Viber», «WhatsApp», тощо) та створення спільнот академічних груп, кафедр, факультетів полегшує налагодження комунікації між студентами та педагогами.

Також, студенти акцентували, що додатково їх мотивують цікаві дописи на офіційних сторінках у соціальних мережах Міністерства освіти та науки України та Міністерства охорони здоров'я України. Здобувачі освіти відмітили сучасність текстів та

зображень, яскравість та чіткість інфографіки, а також залучення до освітнього процесу відомих людей.

Висновки:

1. Дані проведеного дослідження дозволяють стверджувати, що інформаційно-комунікативні технології значною мірою впливають на освітні процеси в закладах вищої освіти – мотивують студентів до освітньої діяльності, зокрема дистанційного навчання.

2. Проведене опитування показало, що оптимальними формами та засобами інформаційних технологій для дистанційного навчання студентів є сучасні комунікації, зокрема популярні месенджери, веб-сервіси з підтримкою відеоконференцій та з можливістю створення і зберігання документів, дописи на офіційних державних веб-сторінках, залучення до навчального процесу відомих людей.

Перспективними напрямками подальших досліджень ми вважаємо дослідження ступеня впливу окремих інформаційних технологій на ефективність засвоєння навчальної інформації.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти» [Електронний ресурс] // Верховна рада України. 2019. Режим доступу до ресурсу: <https://ips.ligazakon.net/document/t190392?an=1>
2. Професійно-навчальна мотивація студентів. Лабораторія психологічної служби ТНЕУ. URL : <https://www.tneu.edu.ua/student-life/laboratory-psychological-services/recommendations-and-tips/9998-profesiino-navchalna-motyvaciiia-studentiv.html>
3. Співаковський, О. В. Теорія і практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів. Айлант. 2003. С. 215.
4. Співаковський, О. В. Львов, М. С., Кравцов, Г. М. та ін. Педагогічні технології та педагогічно-орієнтовані програмні системи: предметно-орієнтований підхід. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2002. №2 (20). С. 17-21
5. Черняк, Н.О. Формування мотивації студентів до навчання у ВНЗ. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2013. № 38-39. С. 388-393. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2013_38-39_63

РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ГАЛУЗІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Ібрагімова Л.С. старший викладач фізичної культури

ВДНЗ Буковинський державний медичний університет (м. Чернівці, Україна)

В умовах сьогодення виникають потреби у застосуванні нових освітніх технологій. Сучасні форми навчання, зокрема дистанційне у поєднанні із розробками комп'ютерних технологій та застосуванням мережі Інтернет дають великі можливості у отриманні якісної освіти майбутнім фахівцям.

Ключові слова: *дистанційне навчання, Інтернет, освіта.*

Вступ. Сучасна соціально-економічна ситуація в Україні, спалахи інфекційних хвороб, проблеми в системі освіти в цілому складаються таким чином, що традиційні форми отримання освіти і моделі навчання не можуть у повній мірі задовольнити потреби в освітніх послугах, зазвичай зосереджених у великих містах. Виходом з даної ситуації є пошук нових форм освіти, однією з яких є дистанційне навчання (ДН), яке в документах Болонської декларації формулюється як друга основна форма навчання у вищій школі. Однак на сьогоднішній день існують певні питання щодо використання дистанційних технологій навчання в процесі підготовки майбутніх фахівців в галузі фізичної культури і спорту.

Мета дослідження та завдання дослідження. Розглянути стан застосування засобів дистанційного навчання в системі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах.

Матеріал і методи дослідження. теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, нормативних документів.

Результати дослідження та їх обговорення. Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Пріоритетом розвитку освіти в галузі фізичної культури та спорту є впровадження сучасних інноваційних технологій, які мають на меті забезпечення подальшого вдосконалення навчально-виховного процесу, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Ринкові потреби диктують власні вимоги до висококваліфікованих фахівців фізичної культури та спорту відповідно до вимог сучасності. Все більше дослідників акцентують увагу на проблему застосування інноваційних педагогічних технологій у реалізації означеного процесу. Це створює нові можливості для підвищення якості навчання,

активізації пізнавальної та професійної діяльності, удосконалення форм і засобів засвоєння навчальної інформації.

Беручи до уваги дослідження Шандригось В.І., Шандригось Г.А. можна узагальнити під дистанційним навчанням - навчальний процес, при якому усі або частина занять здійснюються з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій при територіальній віддаленості викладача й студентів. Це поняття включає в себе: кадровий склад адміністрації і технічних спеціалістів; професорсько-викладацький склад; навчальні матеріали і продукти; методика навчання і засоби доставки знань студентам.

Технології ДН включають: кейс-технології; TV-технології; мережеві технології. В якості засобів ДН виступають технічні (комп'ютери, глобальні та локальні мережі) і програмні (реляційні бази даних, комп'ютерні навчальні програми, комп'ютерні електронні підручники, програми тестового контролю знань) засоби.

Методи ДН включають: асинхронне навчання (при якому студенти, які проживають далеко від вузу, складають групу одного курсу і займаються за індивідуальним навчальним планом з використанням навчально-методичних матеріалів, розроблених навчальним закладом) та синхронне навчання (коли дистанційно розділені вуз і група студентів (це може бути взагалі віртуальна навчальна група, а студенти в даному випадку не обов'язково знаходяться в одній аудиторії і навіть в одному місті). При цьому взаємодія між викладачем і дисциплінарними студентами відбувається в реальному масштабі часу).

До переваг ДН можна віднести такі: навчання в індивідуальному темпі; свобода та гнучкість; доступність; мобільність; технологічність; соціальна рівноправність; творчість.

Зважаючи на ситуацію, що склалася, якість підготовки фахівців з фізичної культури і спорту вимагає підвищеної уваги. Забезпечити високий рівень доступності освіти при збереженні його якості дозволяє ДН, воно здатне допомогти студентам-спортсменам, що подовгу перебувають на зборах і змаганнях, успішно засвоювати навчальний матеріал.

ДН являє собою навчання через мережу Інтернет та інші комп'ютерні комунікаційні канали. Це забезпечує інтенсивний і тісний двосторонній обмін інформацією між слухачами й викладачем. Застосування відеоконференцій та онлайн-бесід (chat) створює ефект присутності й розширює рамки інтерактивної взаємодії

Серед закордонних університетів, що є флагманами у сфері ДН у галузі спорту, можна назвати Масачусетський технологічний університет, Стенфордський університет, Кембриджський університет та ін. У багатьох провідних навчальних закладах країн розроблено он-лайн програми навчання за спортивними спеціальностями.

В Україні також накопичено певний позитивний досвід використання ДН в освітньому процесі закладів вищої освіти, при цьому серед лідерів у цій сфері варто виділити «Віртуальний університет», створений на базі НТУУ «Київський політехнічний університет», «Херсонський віртуальний університет», Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Міжнародний науково-технічний університет, Хмельницький національний університет, у тому числі і в галузі фізичної культури і спорту, Харківську державну академію фізичної культури, Львівський державний університет фізичної культури, Київський університет імені Бориса Грінченка, Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка та ін.

Оскільки ДН передбачає використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ), які при його застосуванні під час викладання дисциплін спонукають до розв'язку проблем. П. К. Петров, О. П. Дімітрів, Е. Р. Ахмедзянов наголошують, що активне впровадження сучасних ІКТ у галузі фізичного виховання й спорту неможливе без розв'язання проблеми недостатньої інформаційної підготовленості професорсько-викладацького складу університетів і факультетів фізичної культури; проблеми відсутності програмно-методичного забезпечення навчального процесу та самостійної роботи; проблеми створення інформаційного середовища фізкультурної освіти; створення матеріально-технічної бази університетів і факультетів фізичної культури. Не можна погодитись із думкою науковців, що саме остання проблема є основною й полягає у створенні та використанні сучасних комп'ютерних класів, поєднаних внутрішніми мережами й можливістю виходу у всесвітню мережу Інтернет.

Як зазначає Кучерявий О. що, не дивлячись на явні переваги систем ДН, специфіка професійної підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту накладає ряд обмежень на використання дистанційних технологій: віртуальних стадіонів і спортивних залів поки-що не створили, засвоєння техніки рухів, методика навчання, складання спортивних нормативів, проведення контрольних ігор тощо не завжди вписується в ДН.

Науковець наголошує і на недоліки ДН, до яких можна віднести:

- відсутність безпосереднього контакту студента і викладача;
- велика трудомісткість і необхідність значних матеріальних витрат під час розробки дистанційних курсів;
- складність внесення оперативних змін до освітнього контенту;
- необхідність формування додаткової мотивації і самостійності у студентів;
- висока залежність від якості роботи мережі Інтернет та технічної підтримки систем;

- відсутність достатньої кількості ІТ-фахівців у сфері ДН.

Висновки з даного дослідження. Тому можна підсумувати що дистанційне навчання це - навчальний процес, який усі або частина занять проходять з використанням сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій за територіальної віддаленості викладача й студентів.

Очевидно, що майбутнє все ж за змішаними формами навчання, де поряд з дистанційними формами, повинні бути присутніми і форми практичних занять в стінах ВНЗ, так як одним з найбільш важливих факторів, що впливають на успіх навчання студентів у ВУЗі, є викладач. Не можна опанувати раціональної технікою рухів на відстані, навіть використовуючи найсучасніші спортивні прилади та комп'ютеризовані тренажери, відеофільми та відеоролики із зображенням взірцевого виконання техніки рухів. Однак в умовах сьогодення виникає критична необхідність застосування дистанційного навчання.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Сьогодення диктує нам свої умови щодо організації навчального процесу і в подальшому займатимусь пошуком нових засобів та інструментів, що би забезпечували належний рівень дистанційного навчання.

Список використаної літератури

1. Кучерявий О. Дистанційне навчання в системі вищої освіти в галузі фізичної культури та спорту. Режим доступу: <https://doi.org/10.32652/tmfvs.2018.3.120-125>
2. Ладика, П., Шандригось, Г., & Шандригось, В. (2015). Особливості застосування дистанційного навчання під час викладання спортивно-педагогічних дисциплін. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, (3(31), 32-35. Retrieved from <https://sport.eenu.edu.ua/index.php/sport/article/view/122>
3. Терентьева Н.О. Особливості дистанційної підготовки магістрантів факультетів фізичної культури. Режим доступу: [journal.iitta.gov.ua > index.php > itlt > article > view](http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view)
4. Тимошенко О. В. Особливості організації дистанційної форми навчання майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах України. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2014. Вип. 118(2). С. 237-242. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2014_118%282%29__60
5. Шандригось Г. А., Шандригось В.І., Ладика П.І. Дистанційне навчання в системі підготовки фахівців з фізичної культури і спорту. *Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова*. 2015. Вип. 5 К (61) 15. С. 270–273

ЗНАЧЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ ТА ЕРГОТЕРАПЕВТІВ

Назарук В. Л. кандидат педагогічних наук, доцент

*Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського
(м. Тернопіль, Україна)*

У дослідженні проаналізовано ефективність застосування здоров'язбережувальних технологій у процесі фізичного виховання майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

***Ключові слова:** технології, педагогічні технології, здоров'язбережувальні технології, майбутні фізичні терапевти та ерготерапевти, фізичне виховання.*

Вступ. Для реалізації основних професійних функцій крім фундаментальної медичної підготовки, ґрунтовних професійних знань, належного практичного досвіду майбутнім фізичним терапевтам та ерготерапевтам, необхідний достатній рівень здоров'язбереження. Це зумовлено тим, що їх професійна діяльність потребує значних фізичних і психічних навантажень, великої концентрації уваги, пам'яті та спостережливості. Як зазначає низка науковців [1; 2; 4] цього можна досягнути за допомогою правильного застосування *здоров'язбережувальних технологій* (ЗТ) у процесі професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

Метою дослідження є висвітлення нових здоров'язбережувальних технологій, які ефективно можна застосувати у процесі фізичного виховання майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

Відповідно до поставленої мети визначено **завдання дослідження:**

1. На основі аналізу наукової літератури визначити сутність і особливості ЗТ.
2. Окреслити зміст і методику використання ЗТ у процесі фізичного виховання майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів.

Матеріали і методи дослідження. У дослідженні використовувались теоретичний аналіз, систематизація і узагальнення наукової літератури, педагогічне спостереження, опитування.

Результати дослідження та їх обговорення свідчить, що науковці досліджують різні аспекти здоров'я, використовуючи різноманітні технології. Зокрема, педагогічні здоров'язбережувальні технології в системі підготовки фахівців вищої школи досліджували А. Митяєва [1] та Ю. Палічук [2]; здоров'язбережувальні освітні технології

вивчав Н. Смирнов [3], проте характеристики здоров'язбережувальних технологій у підготовці майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів не було приділено належної уваги.

За визначенням ЮНЕСКО, педагогічна технологія – це системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх продуктивної взаємодії, що своєю метою вважає оптимізацію форм освіти і підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Зокрема В. Чайка педагогічні технології розглядає, як комплексний інтегративний процес, який охоплює усіх його учасників та містить ідеї, засоби, способи і методи організації діяльності для аналізу проблем, що охоплюють всі аспекти засвоєння знань [5].

Так, Л. Тіхомірова стверджує, що важливість і значущість будь-якої технології полягає в тому на скільки вона є здоров'язбережувальною. Дослідниця розглядає ЗТ не як самостійні, а як необхідну умову та якісну характеристику освітніх технологій [4]. Поділяє ці погляди й А. Мітєєва, яка поняття «здоров'язбережувальні освітні технології» визначає, як поєднання методів, прийомів і принципів, педагогічної роботи, які доповнюючи традиційні технології навчально-виховного процесу, наділяють його ознаками здоров'язбереження [1]. Н. Смирнов ЗТ визначає, як систему психолого-педагогічних та організаційних методів, прийомів і технологій, спрямованих на охорону і зміцнення здоров'я студентів, формування в них культури здоров'я. Він пропонує таку класифікацію ЗТ: здоров'язбережувальні освітні технології, фізкультурно-оздоровчі, медико-гігієнічні та екологічні здоров'язбережувальні технології, технології забезпечення безпеки життєдіяльності [3].

Ми погоджуємось із думкою Ю. Палічука про те, що концептуально обґрунтована здоров'язбережувальна технологія – є перспективним напрямом і надійним фундаментом для формування нового погляду на систему вищої освіти [2].

Незважаючи на наявність великої кількості визначень поняття «здоровязбережувальні технології», науковці єдині у своєму баченні цього феномену, як одного із важливих напрямків покращення здоров'я студентської молоді в процесі підготовки майбутніх фахівців.

Ураховуючи значний інтерес з боку науковців та актуальність проблеми використання здоров'язбережувальних технологій, у нашому дослідженні в процесі фізичного виховання використовувалися наступні ЗТ:

– технологія проведення занять з фізичного виховання в природних умовах (парк, лісосмуга, берег річки чи озера). Загальновідомо, що сучасні студенти незначну частину свого вільного від навчання часу перебувають на свіжому повітрі. Це негативно відбивається на їхньому здоров'ї, що призводить до стресових ситуацій і депресій. Відомо, що добова норма перебування людини на свіжому повітрі становить не менше 2-3 години, це зміцнює її організм, нормалізує роботу нервової системи, позитивно впливає на пам'ять та уяву. Тому для покращення здоров'я майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів вважаємо за доцільне значну частину занять з фізичного виховання проводити на свіжому повітрі в природних умовах. Адже, як свідчить практика, заняття просто неба серед зелених насаджень і мальовничих пейзажів сприяють підвищенню емоційного тону та загартуванню організму, зміцнюють здоров'я та реалізують потребу студентів у спілкуванні з природою. Заняття з фізичного виховання (як і інші форми занять фізичними вправами) часто називають заняттями здоров'я, коли ж вони проводяться на свіжому повітрі та в природних умовах, їх оздоровчий вплив підвищується в декілька разів.

Доцільність проведення занять з фізичного виховання в природних умовах полягає в тому, що: знання, вміння і навички здобуті на таких заняттях можна використовувати для самовдосконалення, у побуті, військовій справі, для самозахисту та виживання в екстремальних умовах природного та соціального середовища; вони забезпечують всебічний і гармонійний розвиток особистості на основі комплексного вирішення завдань фізичного, екологічного, валеологічного, естетичного та морального виховання; такі заняття створюють можливість комплексного поєднання фізичних вправ, природних сил та гігієнічних факторів як засобів фізичного виховання; через свою простоту та доступність створюють найкращі умови для використання природних засобів фізичного виховання; поєднання фізичних вправ з дією температурного подразника та свіжого повітря, сприятливо впливає на терморегуляційні механізми центральної нервової системи; студенти мають змогу максимально ефективно використовувати будь-які засоби наявні в природних умовах, що позбавить їх можливості знаходити виправдання власної бездіяльності.

– технологія емоційної підтримки майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів (на основі використання музики на заняттях з фізичного виховання). Спеціальні фізіологічні дослідження виявили позитивний вплив музики на нервову, серцево-судинну, дихальну, імунну та інші системи організму людини. Практикою доведено, що, впливаючи на фізіологічні процеси організму, музика сприяє

підвищенню амплітуди дихання, легеневої вентиляції, емоційного тону, покращує працездатність, викликає реакції, пов'язані зі змінами системи кровообігу та дихання, пришвидшує процес навчання руховим діям тощо.

Виконання фізичних вправ під музику привчало студентів до відчуття музичного ритму, такту, розміру, висоти звуків та форм музичних композицій. Переконані, що хороше засвоєння цих музичних елементів значно допоможе майбутніми фізичним терапевтам та ерготерапевтам і в їхній професійній діяльності, а саме: вимірювати частоту серцевих скорочень та встановлювати відсутність чи наявність брадикардії та тахікардії; вимірювати артеріальний тиск і прослуховувати слабкі удари; точно діагностувати звуки, отримані при застосуванні методу перкусії людського тіла тощо.

Проведення занять під музику забезпечувало підвищення ефективності педагогічного процесу, а саме: створювало для викладача хорошу можливість уважно спостерігати за студентами в процесі їх фізичної активності; надавало можливість навчати та контролювати їх правильне дихання і техніку виконання рухів; сприяло тому, що з боку викладача вчасно робились зауваження щодо правильності виконання фізичних вправ.

У залежності від змісту занять фізичного виховання ми використовували музику як: елемент супроводу рухової діяльності (ведення м'яча та виконання штрафних кидків у баскетболі, індивідуальне володіння м'ячем та виконання подач у волейболі); музичний фон під час виконання фізичних вправ (проведення естафет, рухливих ігор, вправ на розслаблення та відновлення працездатності); як засіб, безпосередньо пов'язаний з рухом виконання під музику різних танцювальних і гімнастичних вправ.

Висновки. Зважаючи на актуальність досліджуваної проблеми, слід зазначити, що впровадження здоров'язберезувальних технологій в процес фізичного виховання майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів сприятиме формуванню у них культури здоров'я. Показниками цього процесу є: піднесення емоційного стану студентів, більш якісне виконання ними фізичних вправ, підвищення їхньої рухової активності, розвиток почуття краси і естетики, формування інтеграційних зв'язків та ін.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у пошуку інноваційних здоров'язберезувальних технологій та ефективному їх застосуванню у процесі фізичного виховання вищих медичних навчальних закладів.

Список використаної літератури

1. Митяева А. М. Здоровьесберегающие педагогические технологии : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Академия, 2008. 192 с.
2. Палічук Ю. І. Педагогічні здоров'язбережувальні технології в системі підготовки фахівців економічного профілю : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2011. 215 с.
3. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе: 2-е изд. М. : АРКТИ, 2006. 320 с.
4. Тихомирова Л. Ф. Теоретико-методологические основы здоровьесберегающей педагогики : монография / Л. Ф. Тихомирова; под ред. М. И. Рожкова. – Ярославль, 2004. – 240 с.
5. Чайка В. М. Основы дидактики : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. К. : Академвидав, 2011. 240 с.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЖИТТІ МОЛОДІ УКРАЇНИ

Недойнов К.В. курсант 2-го курсу факультету економіко-правової безпеки

Діщенко Д.В. старший викладач кафедри СФП, майстер спорту України з жиму штанги, кандидат у майстри спорту України з дзюдо

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

У статті розкрито основні аспекти впровадження та використання фізичного виховання у житті сучасні молоді України. Розкрито особливості організації фізичного виховання у залах вищої освіти.

Ключові слова: *фізичне виховання, мотив, молодь, інтереси.*

Вступ. Однією з актуальних проблем є втрата інтересу молоді до фізичного виховання, яке у свою чергу, є складовою розвитку особистості. Воно спрямовано на зміцнення здоров'я, покращення фізичного розвитку людини та вдосконалення організму. Проблема зацікавленості молоді до фізичного виховання є дуже значущою, тому що здорова людина є більш активною та життєрадісною. На сьогодні у молоді дуже часто погіршується здоров'я, з'являються різні хронічні захворювання, сколіози, ожиріння тощо.

Дане питання стало предметом дослідження таких вчених, як: Л.В.Волкова, Т.Ю. Круцевич, О.С. Куца, Б.М. Шияна, Т.В. Петровської, Н.В.Москаленко, В.В. Веселової та інших.

Втрата інтересу молоді до фізичного виховання зумовлена багатьма причинами, серед яких у навчальних закладах підхід не до конкретної людини, а до навчальної групи, немає належної навчально-тренувальної бази або спортмайданчика у ЗВО.

Результати дослідження та їх обговорення. У теперішній час існує багато публікацій, які висвітлюють питання реформування сучасної вищої освіти України в контексті рішень Болонського процесу та адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [1].

Згідно з базовою програмою фізичного виховання у закладах вищої освіти I-IV рівнів акредитації самостійна робота студента має стати однією з найважливіших складових навчального процесу. Самостійність у роботі, збільшення її ролі у системі навчання сприяє повнішому розкриттю потенційних можливостей студента, забезпечує формування інтересу до вивчення предмету, активізує мислення, спонукає до глибокого знання і слугує вмінню активно набувати його [2, с. 321].

Окремі аспекти теорії і практики фізичного виховання у вищій школі, а саме проблеми організації самостійної роботи студентів ЗВО досліджували Т.Овчаренко, Т.Цюпак, Р. Сіренко [3, с. 188].

Обов'язкові заняття з фізичного виховання в вищих навчальних закладах не завжди спроможні поповнити дефіцит рухової активності студентів, забезпечити відновлення їх розумової працездатності, запобігти захворюванням, що розвиваються на фоні хронічної втоми.

На момент вступу до ЗВО, майже у кожного третього підлітка спостерігається відхилення у здоров'ї, що свідчить про те, що навчання у школі супроводжувалось дефіцитом рухової активності, нервовим перенапруженням, необхідністю засвоєння та переробки учнями великої кількості інформації [4,ст.72].

Вирішенню цього завдання сприяють самостійні заняття студентів фізичними вправами протягом тижня. Організація самостійних занять студентів передбачає: підвищення рівня теоретичних знань з фізичної культури і спорту; підготовку до виконання нормативів з програми фізичного виховання, професійну підготовленість, удосконалення рухових умінь та навичок, які були засвоєні на обов'язкових заняттях.

Самостійні заняття фізичною культурою та спортом допомагають ліквідувати дефіцит рухової діяльності, сприяють більш активному засвоєнню навчальної програми та задачі контрольних нормативів. Ці заняття надають можливість оволодіти цілим рядом нових рухових умінь та навичок, які не передбачені програмою з фізичного виховання, розширити діапазон рухових дій, підвищити спортивну майстерність. Під час проведення самостійних занять підвищується не тільки рівень фізичної підготовленості студентів, але й розвиваються такі моральні якості, як працьовитість та само дисциплінованість[5, с. 15].

Основними факторами підвищення рівня фізичної підготовленості студента є: систематичні заняття фізичною культурою і спортом; профілактика захворювань; раціональне харчування; боротьба із шкідливими звичками; активний відпочинок. [5, с. 33].

Висновки. Отже, фізичне виховання є однією із головних складових активної, здорової та досконалої особистості, але базового навчання у школі та ЗВО не вистачає, тому кожна людина повинна займатися самостійно, щоб поповнити дефіцит рухової активності студентів. Усі вищезазначені шляхи сприятимуть підвищенню інтересу й активності студентів. Також фізичному розвитку підлітка сприятиме застосування новітніх технологій під час проведення навчальних занять в установах.

Список використаних джерел

1. Мунтян В.С. Болонський процес і організаційно-методичні проблеми діяльності кафедри фізичного виховання. *Школа професійної майстерності*. Харків : НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2012. С. 36–38.
2. Операйло С. Фізична культура і спорт – реалії і перспективи в умовах розбудови національної освіти. *Фіз.вих. в школі*. 2004. № 4. С.8-11.
3. Сіренко Р. Методичне забезпечення самостійної роботи з фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць Волинського державного університету ім. Л. Українки*. Луцьк, 2005. С. 187–189.
4. Визитей Н. Н. Физическая культура личности. Кишинев : Штиинца, 1989. 110 с.
5. Боднар І.Р. Фізичне виховання студентів з низьким рівнем фізичної підготовленості: автореф. дис. канд. наук з фізичн. вих. і спорту. Луцьк, 2000. – 19 с.
6. Канішевський С.М. Науково-методичні та організаційні основи фізичного самовдосконалення студентства. К.: ІЗМН, 1999. 70 с.

**ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У
ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КУРСАНТІВ МОРСЬКОГО ЗВО**

Саратовський О.В.¹ старший викладач кафедри фізичного виховання

Годлевський П.М.² кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри фізичного виховання

Ломака Ж.М.³ кандидат медичних наук, доцент, медичний директор

Степанюк С.І.⁴ кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент
кафедри теорії та методики фізичного виховання

^{1,2}*Херсонська державна морська академія (м. Херсон, Україна)*

³*Комунальне некомерційне підприємство «Херсонська міська клінічна лікарня ім.
А.С.Лучанського» (м. Херсон, Україна)*

Херсонський державний університет (м. Херсон, Україна)

У статті розглядаються питання значення професійно-прикладної фізичної підготовки у професійній підготовці курсантів морського ЗВО. Представлені засоби та форми фізичного виховання курсантів даного профілю.

Ключові слова: ППФП, курсанти, судна, екіпаж, флот.

Постановка проблеми. Одним із напрямів системи фізичного виховання є прикладний, який являє собою профілювання процесу фізичного виховання до конкретних видів праці. Таке використання фізичного виховання безпосередньо у виробничих цілях має велике значення

Морський флот – це завжди об'єкти підвищеної небезпеки. При вдосконаленні морської техніки, впровадженні технічного і технологічного прогресу в суднобудівну галузь людський фактор залишається одним з найважливіших складових безпеки мореплавства [2]. Професії плавскладу пов'язані з потенційними небезпеками, які обумовлені: природними явищами; напруженістю, викликаною необхідністю стежити за показниками приладів, проводити аналіз інформації, що надходить; руху судна в умовах, які постійно змінюються; впливом шуму, вібрації, електромагнітних полів. Автоматизація систем управління судном і судновими механізмами знизилася рухову активність членів екіпажу [1]. Цей фактор також вимагає особливої уваги до фізичних вправ, як до засобів компенсації відсутності рухової активності членів екіпажу в період їхнього перебування в рейсі [5].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На вагоме значення фізичного виховання, як бази для успішного оволодіння трудовими процесами вказує низка

дослідників (Раєвський Р.Т., Халайджі С.В., 2006; Раевский Р.Т., Канишевский С.М., 2008).

Серед фахівців, які опікувались питаннями ППФП учнів ЗВО були: Б. Шиян, О. Коломийцева, Р. Раєвський, В. Філінков, С. Халайджі, Р. Римик, С. Канішевський, О. Підлісний. Водночас до цього часу залишається недостатньо вивченою ППФП майбутніх фахівців морського флоту.

Мета дослідження – узагальнити систему засобів, які здатні сформувати необхідні професійно-прикладні фізичні якості фахівців плавскладу.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел.

Результати дослідження та їх обговорення. Забезпечення безпеки морських перевезень залежить від професійної підготовки плавскладу, його вміння орієнтуватися в обставинах, які, швидко змінюються, від уміння приймати рішення і виконувати дії, що забезпечують безпеку мореплавання в умовах дефіциту часу. Для цього в процесі навчання необхідний розвиток професійно-прикладних фізичних якостей [3].

Після закінчення ЗВО молодих фахівців чекає напружена робота, яка вимагає в умовах ринкових відносин повної віддачі сил. Для такої роботи потрібні висока фізична надійність і готовність.

Мета навчання морських фахівців у ЗВО – це освоєння спеціальних знань і умінь, як для роботи з технікою, так і з особовим складом в будь-яких ситуаціях, в тому числі і екстремальних. Морському фахівцю необхідно постійно не тільки підвищувати свої знання в рамках професійних компетенцій, а й підтримувати себе в хорошій фізичній формі [2]. Для цього кожен фахівець повинен володіти основами знань з побудови спортивного тренування і методами самоконтролю, мати навички організації занять фізичною культурою і спортом, знати необхідні для його спеціальності професійно-прикладні фізичні якості і методи їх розвитку.

Відповідно до Міжнародної конвенції «Про підготовку і дипломування моряків та несення вахти» (ПДНВ) [4] до плавскладу пред'являється ряд вимог з фізичної підготовки, які йому необхідні як для виконання повсякденних обов'язків по забезпеченню життєдіяльності судна, так і для дії в екстремальних умовах.

В повсякденній діяльності члени екіпажів суден повинні вміти зберігати рівновагу в умовах качки, мати хорошу рухливість, підніматися і спускатися по вертикальних і похилих трапах, бути фізично сильними для перенесення ваги, володіти спритністю рук для роботи зі складними механізмами, працювати в обмежених умовах.

В екстремальних ситуаціях члени екіпажів суден повинні вміти стрибати у воду з висоти; підніматися в рятувальному жилеті на рятувальний засіб з води; веслувати і працювати з обладнанням шлюпок і плотів.

Вчені відзначають, що сучасна програма не виділяє спеціального розділу з фізичної підготовки морських курсантів, не містить роз'яснень за методикою організації та утримання професійно-прикладної фізичної підготовки [2].

ППФП курсантів морського ЗВО надаються такі засоби та форми фізичного виховання: спеціальні і загально-розвиваючі вправи з використанням методів колового тренування (заняття зі спеціальним обладнанням: координаційні сходи, балансувальні платформи і півсфери, підвісні системи і т.п.); прикладне плавання з виконанням спеціальних вправ (поєднання стилів плавання, обертання, пірнання і ін.); спеціальна кросова підготовка (розвиток загальної і спеціальної витривалості, вміння дозувати зусилля і поєднувати техніку бігу); спеціальні вправи для розвитку вестибулярної стійкості, рівноваги і координації; спортивні ігри.

Також, в рамках проведеної роботи, нами впроваджується система психомоторних і психотехнічних ігор для вдосконалення раціональних способів управління рухами і придбання оптимального фонду рухових умінь і навичок моряків [3,5].

Педагогічні умови підвищення ефективності ППФП курсантів морського ЗВО містять такі організаційні аспекти: створення передумов для підвищення загальної і спеціальної фізичної працездатності; освоєння спеціальних завдань і тестів для вдосконалення професійно-значущих психомоторних здібностей курсантів; організація самоконтролю для корекції і профілактики виробничого стомлення і професійних захворювань.

Традиційні морські види спорту культивуються в морських навчальних закладах з часу їх заснування і розвивають необхідні фізичні якості для виконання фахівцями флоту своїх посадових обов'язків. До таких видів спорту відноситься: морське багатоборство (парусні перегони на ялах, веслування на ялах, біг, стрільба, плавання), перетягування каната, метання. Ці види спорту викладаються в багатьох морських навчальних закладах, так як є професійно-прикладними [1].

Ці види розвивають не тільки фізичні, а й психологічні якості – товарищескість, вміння працювати в команді, суворо виконувати команди старшини шлюпки, що теж є важливим фактором у подальшій професійній діяльності фахівця флоту [2]. Це сприяє звиканню до водного простору і вміння протистояти водній стихії та вітру. З боку

професійної підготовки, курсанти отримують первинні навички управління судном, знання про те, як вітер і хвилі впливають на стабільність курсу яла.

Також ігрові види спорту сприяють створенню сприятливого психологічного середовища в екіпажі, згладжуючи конфліктні ситуації, які можуть виникнути між членами екіпажу через емоційну перевтому, яка накопичується за час знаходження судна в морі.

Висновки. Професійно-прикладна фізична підготовка має проходити в комплексі, який передбачає створення передумов для підвищення загальної і спеціальної фізичної працездатності; освоєння спеціальних завдань і тестів для вдосконалення професійно-значущих психомоторних здібностей курсантів; організація самоконтролю для корекції і профілактики виробничого стомлення і професійних захворювань.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі мають торкатися розробки програми для ППФП саме для Херсонської державної морської академії.

Список використаної літератури

1. Борисов А. Б. Формирование профессионально-прикладной физической культуры курсантов морских колледжей, обучающихся по направлению «Эксплуатация водного транспорта и транспортного оборудования»: дис... канд. пед. наук. Краснодар, 2012. 237 с.
2. Зуб И. В. Профессионально-прикладная физическая подготовка в морском университете. *Физическая культура. Спорт. Туризм. Двигательная рекреация*. Челябинск, 2017. Т. 2. С. 34-38.
3. Годлевський П.М., Круглик М.І. Фізичне виховання як основа рішення проблем підготовки спеціалістів для транспортної галузі. *Сучасні енергетичні установки на транспорті і технології та обладнання для їх обслуговування: матеріали 10-ї міжн. наук-практ. конф., (Херсон, 12-13 вересня 2019 р.)*. Херсон: Херсонська державна морська академія, 2019. С. 263-266.
4. Международная конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты: принята на ассамблее ИМКО 7 июля 1978 г. / Консорциум-кодекс. – URL: <http://docs.cntd.ru/document/901985669> (дата звернення: 20.03.2020).
5. Професійно-прикладна фізична підготовка в Херсонському морехідному училищі рибної промисловості [Текст] / С.І. Степанюк, І.Г. Глухов., А.О. Давидок, О.В. Лященко. *Фізичне виховання, спорт та фізична реабілітація: проблеми і перспективи розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 9-10 листопада 2018 р.* Київ: Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського, 2018. С.38-43.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ СПОСІБ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

Страшко О.П. курсант

Діщенко Д. В. старший викладач

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

У статті наведено результати проведеного дослідження стосовно основних причини низького рівня фізичного виховання студентів. Запропоновано шляхи вирішення зазначеної проблеми та диференційовані способи фізичного виховання студентів.

Ключові слова: *фізичне виховання, студентська молодь.*

Стан здоров'я підростаючого покоління - найважливіший показник благополуччя суспільства і держави. В даний час здоров'я студентів є предметом пильної уваги, із розвитком зацікавлення до якого стикається педагогічний склад. У даній статті представлені актуальні шляхи боротьби із викладеною проблемою.

Актуальність. Сучасна ситуація із молоддю викликає необхідність формування у студентів потреби оволодіння фізичною культурою, і разом із нею – особистості, здатної до самостійної організації здорового способу життя. Стан здоров'я підростаючого покоління - найважливіший показник благополуччя суспільства і держави, який не тільки відображає справжню ситуацію, але і дає прогноз на майбутнє: трудові ресурси країни, її безпеку, політичну стабільність, економічний добробут і морально-етичний рівень населення [1]. Усе це безпосередньо пов'язано зі станом здоров'я дітей, підлітків, молоді. В даний час здоров'я студентів є предметом пильної уваги, оскільки в силу різних причин в Україні сьогодні на кожну тисячу обстежених студентів, за неофіційними даними, шістсот хворих.

Основні причини низького рівня фізичного виховання. Наразі виникає багато питань, пов'язаних із формуванням нових підходів до зміцнення фізичного здоров'я студентів. Високі вимоги до контрольних нормативів і тестів можуть освоїти далеко не всі студенти. Із загальної кількості студентів, тільки близько 30% можуть впоратися з нормативами на «добре» і «відмінно». 40% на «Задовільно», решта 20% із ними взагалі не впораються в силу своєї природної морфології, фізичної відсталості, нерегулярних занять фізкультурою і спортом, шкідливих звичок і т. д. 10% студентів мають звільнення від основних занять з фізичної культури. В результаті цього у багатьох студентів виникають різні психологічні комплекси: сором, втрата зацікавленості в заняттях тощо [2].

Шляхи вирішення. Основним завданням викладача є пошук індивідуального підходу до кожного студента. І ось тут на допомогу викладачеві приходить сукупність

можливих форм диференційованого навчання, певним чином систематизованих і класифікованих. Принципова відмінність нового підходу полягає в тому, що рівнева диференціація ґрунтується на плануванні результатів навчання: явному виділенні рівня обов'язкової підготовки і формування на цій основі підвищених рівнів оволодіння матеріалом. Погодившись із ними, і з огляду на свої здібності, інтереси, потреби, студент отримує право і можливість обирати обсяг і глибину засвоєння навчального матеріалу, варіювати своє навантаження при навчанні. Досягнення обов'язкових результатів навчання стає при такому підході тим об'єктивним критерієм, на основі якого може видозмінюватися найближча мета в навчанні кожного студента і перебудовуватися відповідно до цього зміст його роботи: спрямовувати усі зусилля на оволодіння матеріалом високого рівня, або продовжувати роботу по формуванню важливих опорних знань і умінь. Саме такий підхід призводить до того, що диференційована робота отримує міцний фундамент, набуває реальний, відчутний і для викладача, і для студента сенс, різко збільшуються можливості роботи із сильними студентами, відпадає необхідність постійно розвантажувати програми і знижувати загальний рівень вимог, озираючись на слабких студентів.

Необхідно відмітити, що принцип виділення рівня обов'язкової підготовки як основи диференціації навчання знаходить підтримку в світовому досвіді.

У кожній дисципліні встановлюються мінімальні, обов'язкові вимоги, що представляють собою державний стандарт освіти, відповідність якому дає студенту право на отримання документа про відповідну освіту. В результаті підстав диференціації виявилися: психофізіологічні особливості особистості, фізичні здібності, інтереси, професійні орієнтації, стан здоров'я. Викладачеві доводиться переглянути рівень вимог до контрольних вправ, тестів, заміняти одну вправу іншою. Наприклад, студентам з підвищеною масою тіла замінити підтягування на перекладині, розгинанням рук в упорі лежачи від підлог.

У цьому випадку, студент успішно здасть замінене вправу знаходить почуття впевненості в своїх силах і у нього не пропадає інтерес до спільних занять з усією групою. Але є випадки, коли доводиться працювати зі студентами індивідуально, окремо від всієї групи, в основному з дівчатами. На 3-му і 4-му курсах багато студентів починають трудову діяльність і не завжди регулярно відвідують заняття. Хоча вони із задоволенням у вихідні дні зустрічаються з друзями в спортивних залах, грають в футбол, баскетбол, відвідують басейн або тренажерний зал. Для них доводиться складати індивідуальні завдання. Ці студенти мають можливість прийти в будь-який зручний для них день і здати

контрольні нормативи з будь-якою іншою групою студентів. Такий досвід багаторічної роботи в вузі дає позитивний результат у взаємодії викладача зі студентом і успішного складання заліку в семестрі.

Висновки. Перед навчальним закладом стоїть завдання виховати стійку мотивацію у кожного студента в потребі регулярних занять фізичною культурою і спортом та веденні здорового способу життя. Потреба у фізичній культурі - головна спонукальна, направляюча і регулююча сила поведінки особистості, тісно пов'язана з емоціями, переживаннями, відчуттями приємного і неприємного, задоволення або незадоволення. Задоволення потреб супроводжується позитивними емоціями, незадоволення - негативними. Людина зазвичай вибирає той вид діяльності, який в більшою мірою дозволяє задовольнити що виникла потреба і отримати позитивні емоції. Вони мають широкий спектр: потреба в рухах і фізичних навантаженнях; в спілкуванні, контактах і проведенні вільного часу з друзями, колегами, з сім'єю. Одним із завдань вузу є виховати цю потребу в кожному з молодих фахівців, незалежно від його фізичних можливостей, ступеня здоров'я і професійної підготовки.

Список використаної літератури

1. Ланда Б.Х. Методика комплексної оцінки фізичного розвитку і фізичної підготовленості: навч. посібник. Москва, 2005. 192 с.
2. Немов Р.С. Психологія. Посіб. для студентів вищ. пед. навч. закладів. У 3 кн. Кн.2. Психологія освіти. - 2-е вид./ Р.С.Немов; - Москва: Просвіта: ВЛАДОС, 1995. - 496 с.

РОЗВИТОК ПСИХОФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМ ВИХОВАННЯМ

Філінков В.І. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, професор кафедри фізичного виховання

Касьянюк Ол.С. студент групи КН-18-1мн

Касьянюк Ан.С. студент групи КН-18-1 мн

Донбаська державна машинобудівна академія (м.Краматорськ, Україна)

Формування розвитку взаємозв'язків навчального процесу і психофізичних рухових якостей і функцій організму студентів - актуальна сучасна завдання. Наукові дослідження свідчать про наявність тісного взаємозв'язку між показниками розвитку рівня інтелекту і фізичних координаційних якостей. Отримані дані дають можливість цілеспрямовано розвивати інтелектуальні психофізичні здатності учнівської молоді за допомогою спеціальних фізичних вправ, а також прогнозувати рівень розвитку навчально-пізнавальних процесів і рухових фізичних якостей, функціональних реакцій організму студента.

***Ключові слова:** інтелектуальні пізнавальні процеси, фізичні координаційні здібності, психофізичні можливості студентів ФАМІТ.*

Актуальність. Сьогоднішні студенти складатимуть більшу частину потенціалу України XXI століття. Процес навчання, виховання та розвитку підростаючого покоління в нашій країні є одним з найважливіших державних завдань, що відзначено в державних документах: Закон України "Про фізичну культуру і спорт" (1993 р), Цільова комплексна програма "Фізичне виховання - здоров'я нації 1998 р .), Концепція фізичного виховання в системі освіти України (1997) та ін .

Відомо, що у віці від 16 до 25 років відбуваються найбільш інтенсивні процеси росту і розвитку організму, формування особистості індивідуума. В цьому періоді віку закладаються основи майбутнього стану здоров'я, фізичної підготовленості, розумової діяльності людини.

Інтенсифікація сучасного життя, розвиток і впровадження нових технологій в різних сферах суспільства зумовили певні реформи в системі і змісті діяльності освітніх інститутів, в тому числі в початкових, середніх, технічних, вищих навчальних закладах. Всі ці інноваційні технології пов'язані з інтенсивним зростанням і ускладненням навчальних програм, методами навчання, і вимагають високої розумової активізації

пізнавальної діяльності середнього та старшого віку молоді з допомогою комп'ютера, цього атрибута сучасної людини [1].

Цей актуальний і важливий етап у розвитку пізнавальних психофізичних здібностей студентської молоді [2]. В умовах організованого державного процесу навчання і виховання у юнаків та дівчат активно розвиваються мислення, сприйняття, увагу, пам'ять, мова, уява, завдяки чому підвищується рівень розвитку базових фізичних даних, психофізичних якостей і пізнавальної діяльності [3].

Дані численних вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень свідчать, що для стимулювання пізнавальної активності підлітків необхідно спеціально навчити їх раціональному застосуванню розумових показників, фізичних якостей і дій. Але щоб розвиток мислення Герасимчука, що не формувався безглуздим, в період середнього і старшого молодіжного віку дуже важливим є накопичення сенсорного практичного досвіду, конкретного матеріалу для всебічної активної розумової діяльності, психофізичного розвитку.

Взаємозв'язок оперативного мислення, активного сприйняття, психофізіологічних функцій, реальних об'єктивних відчуттів; їх зміст в період організації навчання і виховання, дані і результати науково-методичних досліджень та адаптації цього напрямку в періодичній науково-методичній літературі відсутні, що і зумовило проведення наукового дослідження і пошуку необхідної інформації.

Об'єкт дослідження. Процес психофізичного розвитку та виховання у студентів професійних умінь, якостей і заходів профілактики профзахворювань.

Предмет дослідження. Технологічні проекти системи психофізичної підготовленості, спрямованої на формування інтелектуальної та психофізичної активності студентів технічних вузів України.

Мета дослідження - вплив засобів, методів спеціальної психофізичної підготовки з урахуванням особливостей майбутньої трудової діяльності фахівців з програмування комп'ютерних систем.

Завдання дослідження:

- виявити вплив технології спеціальної фізичної підготовки фахівців з програмування комп'ютерних систем з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності;
- дослідити характерні особливості психофізіологічного і психофізичного розвитку студентів спеціальності «Комп'ютерні науки»;
- вивчити динаміку взаємозв'язків психофізіологічних параметрів, що визначають стан функціональної, рухової активності і фізичний стан студентів;

– розробити систему засобів і методів, спрямованих на розвиток психофізичних якостей і активізацію рухової діяльності, на стійкість психофізичних і фізіологічних факторів.

Методи дослідження:аналіз науково-методичної спеціальної вітчизняної та зарубіжної літератури та узагальнення практичного досвіду передової педагогічної практики; проведення хронометражних спостережень; узагальнення показників тестових даних фізичних і психо-діагностичних результатів.

Наукова новизна. Отримані дані, що підтверджують теоретичну концепцію про взаємозв'язок психофізіологічних параметрів, що визначають рівень зростання функціональної рухової активності і фізичний розвиток студентів, як цілісної динамічної системи, яка має певну структуру і динаміку фізичного розвитку психофізіологічних параметрів [4, 5].

Теоретична і практична значущість. Проведені дослідження дозволять теоретично обґрунтувати можливість педагогічно об'єднаних дій, які в процесі фізичного виховання можуть комплексно вирішувати завдання підвищення рівня когнітивної активності та психофізичного стану студентів.

Практична значимість полягає в тому, що передбачається розробити нові технології, форми, методи організації навчально-тренувальних занять, комплекси фізичних вправ вибіркової спрямованості і методика їх проведення, які дозволять інтегровано вирішувати як оздоровчі, так освітні та виховні завдання, спрямовані на активізацію інтелектуальної рухової діяльності, активної фізичної, психофізіологічної підготовленості студентів комп'ютерних технологій [6].

Інтелектуальна праця майбутніх фахівців комп'ютерних наук,характеризується особливою екстремальною діяльністю, повністю виключає елементи фізичної праці, пов'язані з тривалими спостереженнями, з відтворенням, переробкою великого потоку інформації, виконанням швидких і точних рухів, при значно вищому емоційному, вольовому, стресовому напрузі.

Постійна вимушена одноманітна робоча поза студента-програміста сприяє:

1. зниження надходження кисню до працюючих органам, в першу чергу до головного мозку;
2. погіршення глибини дихання (в наслідок обмеження рухливості грудної клітки);
3. викривлення хребта і порушення опорно-рухового апарату, його рухливості, розвитку сутулуватості;
4. погіршення рухливості в найбільш великих суглобах (кистьовому, плечовому, ліктьовому, кульшовому, колінному, гомілковостопному);

5. зниження нормального струму крові і лімфи в організмі, в результаті чого розвиваються застійні явища в черевній порожнині і нижніх кінцівках, приводячи до варикозного розширення вен, трофічних виразок і т. д .

Постійне навантаження зорового аналізатора, особливо за умови недостатньої психофізичної тренуваності м'язів, що регулюють акомодацию ока, сприяє порушенню функції зору.

Адапованими надійними профілактичними засобами в таких особливих ситуаціях є спеціальна психофізична підготовка студентів, оволодіння необхідними і рекреаційними (фізкультурні паузи, активний відпочинок, рухливі ігри, психорегуляція) і реабілітаційними (лікувальна фізкультура, використання природних сил природи) засобами фізичної культури, видами спорту, що дозволяють активно відновлювати рівень працездатності і боротися з професійними захворюваннями, травмами, підвищувати стійкість, здатність до стресів.

Для підтримки у студентів-програмістів необхідної працездатності під час навчального і робочого сеансу необхідно робити перерви, під час яких теж слід виконувати фізичні вправи, мета яких зняти фізичну і психологічну втому і емоційну напругу за роботою на комп'ютері.

Дуже корисні групові види спорту, які можуть принести не тільки користь для здоров'я в цілому, а й тренувати швидкість оперативно-розумових дій, покращувати увагу, концентрацію, здатність до запам'ятовування, розвиток цих функцій надзвичайно необхідні.

Для якісного розвитку психофізичної, фізіологічної моральної витривалості - високу здатність організму тривалий час ефективно долати наступаюче розумове стомлення - рекомендується виконувати спеціальні комплекси фізичних вправ, динамічні легкі навантаження, які сприяють подоланню сформованого психо-фізіологічного стомлення. Такі види регресивної навантаження характеризуються середньою інтенсивністю, тривалістю, вивіреном числом повторень.

Фізичні вправи, ігрові види спорту допомагають студентам змінювати стан в навчальні та робочі моменти часу; освоїти і навчити швидкому відновленню сил після виниклого напруги за допомогою релаксаційних вправ.

Для фахівців комп'ютерних систем особливі вимоги пред'являються до стану підвищеної адаптивності нервових процесів; великій швидкості зорового розрізнення, наявності вольових якостей, збільшення обсягу короткочасної пам'яті, підвищенню

показників рівня статичної витривалості опорно-рухового апарату, м'язового корсету спини, кистей рук, силовий і відчуття дотику рухового аналізатора.

Особлива увага приділяється вправам на тренування зору, вправам в мануальній спритності, на розвиток оперативного мислення, волі, емоційної стійкості.

Студенти, що навчаються за цією спеціальністю, обов'язково залучаються до навчально-тренувальних занять спортивними іграми (бадмінтону, баскетболу, волейболу, настільного тенісу), гімнастики, шахів.

Для комплексного розвитку і вдосконалення спритності, координації фізичних якостей цінними засобами є спортивні та рухливі ігри, так як під час ігор безупинно і раптово змінюється ситуація і умови діяльності, відбувається перемикання уваги від одних дій до інших, коли граючим студентам доводиться в найкоротший час вирішувати складні оперативні рухові завдання. Важливо застосовувати, використовувати такі методичні прийоми, які стимулюють, розвивають більш складні прояви координації рухів: застосування різних незвичайних вихідних положень, дзеркальне виконання вправ, чергування зміни способів виконання вправ, для розвитку спритності - ускладнення застосовуваних вправ додатковими екстремальними рухами, забезпечуючи страховку і самострахування.

Проведений аналіз наукових робіт, навчально-методичних технологій показує необхідність досліджень з вивчення віддалених негативних наслідків роботи на ПК і вплив його на серцево-судинну, нервову та інші системи організму, в умовах хронічного кумулятивного ефекту.

Повною мірою не розкриті процеси виникнення, зміни почуттів психофізичного дискомфорту і психофізіологічних механізмів організму студентів, що лежать в основі несприятливих ефектів навчальної та робочої середовища.

Встановлено ряд порушень через вплив комплексу факторів ризику: санітарно-гігієнічних норм, правил і вимог; підвищених рівнів іонізуючого випромінювання здійснюватиме монітора і дисплея, через які можливий розвиток серйозних захворювань у студентів.

Висновки.

1. Під час навчальних занять у студентів встановлені факти розвитку негативних змін в стані здоров'я, самопочуття і працездатності.

2. Всі студенти піддаються впливу несприятливих факторів зовнішнього середовища, що володіють кумулятивним ефектом, який сприяє розвитку енерго-інформаційного стресу, неврозів і психофізіологічного стомлення.

3. Дослідження, спрямовані на розвиток психофізичних якостей студентів та заходів профілактики щодо зниження впливу негативних факторів навчального процесу на здоров'я студентів тривають.

Список використаної літератури

1. Били-Лазар А. А., Вахрушева П. В., Вольський В. В. Роль фізичної культури в житті студентів-програмістів. *Проблеми сучасної науки і освіти*. 2018. №. 13 (133).
2. Васильченко Є. З Вплив професійно - прикладної фізичної підготовки на формування особистості майбутніх фахівців гуманітарних професій. *Сприйняття та отношения Студентської молоді до фізичного виховання, спорту і туризму*. Одеса: Одеський національний політехнічний університет, 2004. С. 110.
3. Демінський О. Принципи оптимізації тренувального процесу. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків: ХДАДМ, 2005. № 27. С 73
4. Карпюк І. Ю. Цільова орієнтація на ціннісній пріоритет здоров'я у навчальному процесі фізичного виховання студентів. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2007. N 1. С. 44-47
5. Раєвський Р. Т. Професійно-прикладна психофізіологічна і психофізична підготовка студентів: Навчальний посібник для вузів. Краматорськ: ДДМА, 2003. 100 с.
6. Філінков В. І. Модельне уявлення системи професійно-прикладної психофізичної підготовки фахівців машинобудівного виробництва. *Збірник наукових праць: Фізичне виховання студентів творчих спеціальностей*. БАК. 1999. - С. 91-99.

**АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ТРЕНЕРА-ВИКЛАДАЧА У
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Царенко К.В. кандидат педагогічних наук

Сватьєв А.В. доктор педагогічних наук, професор

Симонік А.В. кандидат біологічних наук

Запорізький національний університет (м. Запоріжжя, Україна)

У статті досліджена актуальна проблема підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у педагогічній теорії. На основі анкетування студентів закладів вищої освіти України здійснений аналіз цієї підготовки та запропоноване авторське бачення вирішення питань підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності.

***Ключові слова:** професійна підготовка, готовність, готовність до професійної діяльності, фізична культура, спорт, тренер, викладач.*

Вступ. У сучасних умовах вітчизняна система освіти розвивається у різних напрямках. Її характеризують такі властивості, як гуманізація, гуманітаризація, диференціація, диверсифікованість, стандартизація, багаторівневність, фундаменталізація, комп'ютеризація, інформатизація, індивідуалізація та безперервність.

Нині спостерігається підвищення соціальної ролі фізичної культури й спорту. Це проявляється у підвищенні ролі держави в розвитку фізичної культури і спорту; у широкому використанні фізичної культури й спорту в профілактиці захворювань і зміцненні здоров'я людини; у продовженні активного творчого довголіття людей; в організації досугової діяльності й профілактики асоціального поведіння молоді; у залученні в заняття фізичною культурою й спортом працездатного населення; у використанні фізичної культури й спорту в соціальній і фізичній адаптації інвалідів і дитяти-сиріт; у різкому збільшенні доходів від спортивних видовищ і спортивної індустрії; у зростаючому обсязі спортивного телерадіомовлення й ролі телебачення в розвитку фізичної культури й спорту й у формуванні здорового способу життя; у різноманітні форм, методів і засобів, пропонувані на ринку фізкультурно-оздоровчих та спортивних послуг [1, 3].

У методиці професійної освіти чітко сформульовані методичні принципи педагогічної технології, у якій представлена вся педагогічна система у вигляді двох основних частин: дидактичні завдання й технології їх вирішення, де кожне дидактичне завдання розв'язане за допомогою адекватної технології навчання. Цілісність адекватної

технології забезпечується взаємозалежною розробкою та використанням трьох її компонентів: організаційною формою, дидактичним процесом, а також кваліфікацією викладача [2].

Технологію навчання у закладі вищої освіти варто розглядати як систему педагогічних, дидактичних і психологічних процедур взаємодії викладача й студентів з урахуванням їх здібностей і складу розуму, спрямованого на проектування змісту, методів і засобів навчання з наступною їх реалізацією [1, с. 58].

Окреслені аспекти визначили *мету статті*, яка полягала в аналізі підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у закладах вищої освіти.

Основні завдання дослідження:

1. Опрацювати та вивчити психолого-педагогічну літературу відповідно до обраної теми.
2. Проаналізувати підготовку майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у закладах вищої освіти України.

Результати дослідження. Формування готовності майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності має враховувати створення специфічних умов, тобто зміст професійної підготовки повинен моделюватися як індивідуально-професійний досвід студента, причому до складу досвіду необхідно включати поряд з когнітивним компонентом також ціннісно-значеннєвий та комунікативно-діяльнісний. Це актуалізує проблему пошуку нових підходів до професійної підготовки майбутнього тренера-викладача, адекватних сучасним соціокультурним вимогам.

З метою аналізу підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у закладах вищої освіти нами було проведене анкетування студентів.

Анкетування, яке здійснювалось за розробленою і запропонованою нами анкетною, проводилось за участю 408 студентів закладів вищої освіти, зокрема 77 студентів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (НПУ імені М.П. Драгоманова), 43 студентів Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК), 48 студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (ВДПУ імені Михайла Коцюбинського), 51 студента Запорізького національного університету (ЗНУ); 49 студентів Сумського державний педагогічного університету імені А. С. Макаренка (СДПУ); 51 студент Волинського національного університету імені Лесі Українки (ВНУ імені Лесі Українки); 46 студентів Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту (ПДАФКіС) та 43 студента Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ).

Аналіз відповідей студентів на шістнадцяте запитання анкети «Чи володієте Ви знаннями про сутність, мету, завдання й зміст змагальної діяльності?» засвідчив такі результати: з 408 студентів володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст змагальної діяльності 33,54% студентів, володіють, але недостатньо – 48,52%, не володіють – 10,84%, важко було відповісти – 7,1% опитаних студентів.

На жаль, показники кількості студентів закладів вищої освіти, опитаних щодо володіння знаннями про сутність, мету, завдання й зміст змагальної діяльності, свідчать про те, що лише 33,54% респондентів повністю володіють цими знаннями.

Результати відповідей студентів на сімнадцяте запитання анкети «Чи володієте Ви знаннями про сутність, мету й завдання спортивного тренування?», розподілилися таким чином: з 408 студентів володіють такими знаннями 40,38% студентів, володіють, але недостатньо – 43,77%, не володіють знаннями про сутність, мету й завдання спортивного тренування 6,37%, важко було відповісти – 9,48% студентів. Володіють необхідними знаннями 36,36% студентів НПУ імені М.П.Драгоманова, 62,79% студентів ЛДУФК, 52,08% студентів ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 22% студентів ЗНУ, 55,1% студентів СДПУ, 29,41% студентів ВНУ імені Лесі Українки, 30,43% студентів ПДАФКіС та 34,88% опитаних студентів БДПУ.

Отже, на основі спостереження за показниками кількості студентів закладів вищої освіти, опитаних щодо володіння необхідними знаннями про сутність, мету й завдання спортивного тренування, ми дійшли висновку, що найвищий показник студентів, які володіють такими знаннями, має ЛДУФК, (відповідно – 62,79% студентів).

На підставі аналізу на вісімнадцяте запитання анкети «Чи володієте Ви знаннями про вікові та індивідуальні особливості змін в організмі спортсменів у процесі тренування?», ми переконалися, що відповіді студентів розподілилися таким чином: з 408 студентів володіють такими знаннями 32,42% студентів, володіють, але недостатньо – 52,93% опитаних, не володіють знаннями про вікові та індивідуальні особливості змін в організмі спортсменів у процесі тренування 7,54%, важко було відповісти – 7,1% студентів.

Підсумовуючи результати відповідей студентів вісімнадцяте запитання анкети «Чи володієте Ви знаннями про вікові та індивідуальні особливості змін в організмі спортсменів у процесі тренування?», ми з'ясували, що на жаль переважна більшість, а саме 52,93% опитаних студентів закладів вищої освіти недостатньо володіють про вікові та індивідуальні особливості змін в організмі спортсменів у процесі тренування.

Результати відповідей студентів на дев'ятнадцяте запитання анкети «Чи володієте Ви знаннями про теоретичні та методичні основи спортивного тренування?» розподілилися таким чином: з 408 студентів володіють про теоретичні та методичні основи спортивного тренування 26,68% студентів, володіють, але недостатньо – 49,88%, не володіють знаннями про вікові та індивідуальні особливості змін в організмі спортсменів у процесі тренування – 14,94%, важко було відповісти – 8,49% опитаних студентів.

На основі аналізу результатів відповідей на двадцяте запитання анкети «Чи володієте Ви знаннями з історії розвитку професійного спорту?», нами з'ясовано, що: з 408 студентів володіють такими знаннями 29,45% студентів, володіють, але недостатньо – 43,95%, не володіють знаннями з історії розвитку професійного спорту – 18,45%, важко було відповісти – 8,15% студентів.

Отже, на підставі аналізу відповідей студентів на двадцяте запитання анкети «Чи володієте Ви знаннями з історії розвитку професійного спорту?» ми з'ясували, що на превеликий жаль, лише незначна кількість, а саме 29,45% опитаних студентів, повністю володіють знаннями з історії розвитку професійного спорту.

Висновки. Теоретичний аналіз з проблеми підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у закладах вищої освіти засвідчив актуальність цього питання. Ми переконались, що у дослідження науковців вітчизняної та зарубіжної педагогічної теорії та практики триває пошук шляхів удосконалення процесу підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у закладах вищої освіти. А втім, слід зауважити, що на сьогодні проблема оптимізації процесу професійної підготовки фахівців означеного напрямку проаналізована ученими недостатньо і потребує більш детального вивчення й нових розробок відповідно до вимог і тенденцій сучасності нашої країни. Необхідними умовами якісної підготовки тренера-викладача до професійної діяльності має бути спрямування зусиль фахівців закладів вищої освіти на формування і розвиток у студентів професійно важливих знань, умінь, навичок та якостей для ефективного здійснення майбутньої діяльності у фізкультурних закладах.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження вбачається у вивченні інших аспектів процесу підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності у вищих навчальних закладах.

Список використаної літератури

1. Горских Я.В., Качалов Н.А. Субъект-субъектные отношения как основа профессионально-личностного развития специалиста. *Вестник Томского государственного педагогического университета*. 2009. Выпуск 5 (83). С. 57-60.
2. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): [монографія]. Запоріжжя: ЗДУ, 2003. 442 с.
3. Царенко К. В. Дослідження ефективності курсів підвищення кваліфікації тренерів-викладачів у контексті розвитку професійно-педагогічної компетентності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. праць*. Запоріжжя : КПУ, 2015. Вип. 44 (97). С. 345–351.

**НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ТРЕНАЖЕРИ І ОБЛАДНАННЯ У СПОРТІ» В
ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ**

Шандригось В.І. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

(м. Тернопіль, Україна)

У статті розкрито структуру та зміст навчальної дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті». Окреслено перспективи впровадження даної дисципліни у навчальний процес.

Ключові слова: *тренажери, обладнання, спорт, магістр, навчальна, дисципліна, змістовний модуль.*

Вступ. Система підготовки фахівців з фізичної культури і спорту на рівні магістра повинна здійснюватися до сучасних вимог держаного рівня. Магістратура є другим рівнем вищої освіти, де на перший план виходить технологія: навчання фізкультурно-спортивним видам, спортивного тренування, підготовки спортсменів, засвоєння професійних умінь проведення академічних занять з спортивно-педагогічних дисциплін, тренувальних занять, спортивних змагань, планування і контролю. Поряд з навичками проведення практичних і теоретичних занять відбувається засвоєння умінь науково-дослідної роботи. Акцент робиться на особливостях роботи у ЗВО. Вище зазначене дозволяє забезпечити досягнення мети системи вищої освіти – підготовки професіоналів для роботи у галузі фізичної культури і спорту [4, 5].

На сьогодні у вітчизняній науці обмежена кількість досліджень, що пов'язані з вивченням досвіду професійної підготовки магістрів з фізичної культури і спорту. Однак, необхідно зазначити, що у наукових працях представлені питання щодо структури та змісту навчальних дисциплін: «Професійна діяльності тренера», «Охорона праці в галузі», «Загальні основи неолімпійського спорту», «Загальна теорія спорту для всіх», «Професійний спорт», «Нетрадиційні методи відновлення у фізичній культурі та спорту», «Основи науково-дослідної роботи», «Моделювання і прогнозування у спорті», практика-стажування магістрів [1-6].

Тому, актуальність даного дослідження пов'язана з переглядом системи підготовки та перепідготовки даних фахівців відповідно до впровадження в навчальний процес ТНПУ імені В. Гнатюка дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» і розробки відповідного навчально-методичного забезпечення, що, в свою чергу, підвищить рівень

інтелектуальності, теоретичної освіченості та адаптованості до сучасних вимог індустрії спорту майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту.

Мета дослідження – дослідити науково-методичне підґрунтя запровадження нормативної дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» її структуру та зміст.

Методи дослідження: метод системного аналізу; метод аналізу та узагальнення документальних матеріалів; метод первинного вітчизняного досвіду; метод порівняння та абстрагування.

Результати дослідження та їх обговорення. Програма навчальної дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності 017 Фізична культура і спорт. Дана дисципліна входить до професійного циклу освітньої програми і її впровадження обумовлюється сучасними вимогами до фахівця галузі фізичної культури і спорту.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Класифікація та типологія тренажерних пристроїв і спеціального обладнання в фізичній культурі та спорті.

2. Використання нетрадиційного обладнання і тренажерних пристроїв у різних видах спорту, в роботі з різним контингентом, та на різних етапах навчально-тренувального процесу. Особливості конструювання та проектування тренажерних пристроїв у відповідності до умов їх експлуатації.

Метою викладання навчальної дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» є ознайомити студентів з сучасними тренажерними комплексами різних модифікацій, класифікаціями тренажерів, тренажерних пристроїв і обладнання, особливостями рухів з використанням технічних засобів, їх організації з позицій теорії управління, особливості використання тренажерів і обладнання у фізичній культурі при роботі з різними віковими групами, контингентом з певними особливостями опорно-рухового апарату, в адаптивній фізичній культурі і спорті вищих досягнень, пошуком шляхів раціонального використання тренажерів та тренажерних пристроїв при вирішенні професійних завдань у галузі фізичної культури та спорту.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» є: сформулювати уявлення про роль тренажерів і обладнання у професійній діяльності; пошук зв'язку між використанням традиційних засобів теорії і методики фізичного виховання і спортивного тренування і тренажерами як однією з умов для підвищення ефективності фізичного виховання і тренування; опанувати раціональною технікою виконання допоміжних і основних вправ з використанням тренажерів і тренажерних пристроїв;

ознайомити студентів з біомеханічними особливостями конструкцій тренажерів і обладнання для формування рухових навичок, розвитку фізичних якостей та відновлення втрачених форм і функцій організму і використанням різного роду тренажерів, обладнання і технічних засобів; навчитися здійснювати управління тренувальним процесом за допомогою тренажерів, обладнання і тренажерних пристроїв.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**: класифікацію тренажерів, обладнання та тренажерних пристроїв, їх місце у навчально-тренувальному процесі, та можливості використання у різних напрямках фізичної культури та спорту; основи організації навчально-тренувального процесу з використанням тренажерних пристроїв та спеціального обладнання; конструктивні особливості та правила експлуатації, основні етапи проектування тренажерних пристроїв і обладнання, планування їх розташування, норми навантаження та правила безпеки при використанні; мету і можливості основних методів спеціальної підготовки з використанням тренажерів, обладнання і тренажерних пристроїв.

Уміти: використовувати тренажери і обладнання з метою вдосконалення окремих сторін підготовки в різних видах спорту; проводити наукові дослідження з метою визначення доцільності та раціональних шляхів використання тренажерів, обладнання і тренажерних пристроїв в галузі фізичної культури і спорту; визначати індивідуальні недоліки в підготовці атлетів та формувати індивідуальні програми занять з використанням тренажерів, обладнання і тренажерних пристроїв; підбирати тренажери для корекції параметрів спеціальної силової підготовки в різних видів спорту; формулювати технічне завдання та створювати ескізний проект тренажерного пристрою, обладнання для вирішення специфічних завдань в різних видах спорту та з метою пристосування до особливостей контингенту, завдань і можливостей навчально-тренувального процесу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години, 3 кредити ECTS. Підсумкова атестація здійснюється у формі заліку. Програма занять включає лекційний курс, семінарські заняття, самостійну роботу. Формування знань з навчальної дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» повинно здійснювати на підставі міжпредметних зв'язків та накопичених знань отриманих студентом на попередніх курсах. Відповідно до вищезазначеного нами відкориговані окремі теми з дисциплін медико-біологічного циклу та спортивно-педагогічних дисциплін.

Відповідно до *першого модуля* студентам необхідно опанувати питання, що пов'язані з: застосуванням технічних засобів у навчанні рухам в минулому і сьогоденні;

класифікацією тренажерів і вимогами до них; вимогами до технічних засобів, що застосовуються у фізичній культурі і спорті відповідно до ДСТУ; силовими, функціональними та тактико-технічними тренажерами; конструктивними особливості та застосування тренажерних пристроїв у галузі фізичної культури і спорту; тенденціями розвитку та оптимізації конструкції та експлуатаційних якостей тренажерних пристроїв; плануванням використання тренажерних пристроїв в залежності від поточних завдань та умов педагогічного процесу; граничними умовами та можливими недоліками у використанні тренажерних пристроїв і технічних засобів.

Другий змістовний модуль обумовлюється формуванням системи знань і вмінь з: використання нестандартного обладнання і тренажерних пристроїв в різних видах спорту, у роботі з різним контингентом, та на різних етапах навчально-тренувального процесу; особливостями конструювання та проектування тренажерних пристроїв у відповідності до умов їх експлуатації.

У процесі опанування програми дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» у магістра з фізичної культури і спорту формується обсяг знань та вмінь щодо вирішення певних професійних завдань з урахуванням загальнокультурних і професійних компетенцій.

Висновки.

1. Відповідно до сучасних вимог індустрії спорту виникає необхідність в удосконаленні системи підготовки фахівців зі спорту, тому актуальність полягає у впровадженні дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» у навчальний процес ЗВО.

2. Перспектива впровадження дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті» обумовлюється необхідністю та систематизацією формування знань та підвищенню вимог до магістра з фізичної культури і спорту. Опанування знаннями і вміннями з даного навчального курсу, на рівні з іншими фаховими дисциплінами, дозволить майбутньому фахівцю бути більш освіченим у теоретичному плані та адаптованим до практичної діяльності відповідно до сучасного розвитку суспільства.

Перспективами подальших досліджень є розробка електронного комплексу навчально-методичного забезпечення з дисципліни «Тренажери і обладнання у спорті», впровадження його в навчальний процес підготовки магістрів, визначення його ефективності щодо формування освіченого фахівця з фізичної культури і спорту.

Список використаної літератури

1. Борисова О.В., Матвеев С.Ф. Проблемы и пути их решения на примере учебной дисциплины «Профессиональный спорт». *Материалы международной научно-практической конференции по проблемам физической культуры и спорта государств-участников Содружества Независимых Государств*. Ч. 2. Минск, 2012. С. 272-275.
2. Бріскін Ю., Передерій А., Пігин М. Удосконалення структури та змісту навчальної дисципліни «Професійна майстерність тренера». *Фізична активність, здоров'я і спорт*. 2010. № 1. С. 74-79.
3. Матвеев С.Ф., Крапивницкая Т.А. Структура стажировки магистров в Национальном университете физического воспитания и спорта Украины. *Материалы международного конгресса «Спорт для всех»*. Кишинев, 2011. С. 90-93.
4. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти за ступенями магістра та доктора філософії (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навчальний посібник / В.М. Костюкевич, О.А. Шинкарук, В.І. Воронова, О.В. Борисова; за заг. ред. В.М.Костюкевича, О.А. Шинкарук. Київ: КНТ, 2017. – 634 с.
5. Савченко В.Г., Долбишева Н.Г. Професійна діяльність магістрів з олімпійського спорту. Дніпропетровськ, 2011. 170 с.
6. Шандригось В.І., Шандригось Г.А. Навчальна дисципліна «моделювання і прогнозування в спорті» у підготовці магістрів зі спорту. *Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту: збірник наукових праць*. Харків: ХДАФК, 2018. С. 118-122.

ПРОБЛЕМА СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Шеремет Д. С. курсант 2-го курсу факультету економіко-правової безпеки

Діщенко Д. В. старший викладач, майстер спорту України з жиму штанги, кандидат у майстри спорту України з дзюдо.

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ (м. Дніпро,
Україна)*

У статті зазначені види проблем ставлення учнів, дітей шкільного віку та підлітків до фізичного виховання, їх наслідки та можливі напрямки вирішення проблеми.

Ключові слова: *учні, підлітки, фізичне виховання, фізична активність, сприяють, держава, молодь.*

Питання, формування ставлення на сучасному етапі підлітків до викладання фізичної культури і сприймання її у навчальних закладах та поза їх межами підліткам та ставлення до неї є дуже актуальним. Оскільки більшість молоді в наш час приділяють все менше уваги фізичному вихованню. Також існує тенденція значного зниження рухової активності на фоні зниження зацікавленості уроками фізичної культури, що пов'язано з різним ставленням викладачів до своєї діяльності в школі, а також сучасних культурно-масових заходів, розвитку ігрової індустрії, що зумовлено у свою чергу культурно-національними чинниками та пріоритетами розвитку суспільства. Також це зумовлено переходом від більш активного дитячого віку, до сидячого образу життя, оскільки саме в підлітковому віці приділяється більша увага навчанню, яке відбувається у сидячий спосіб. Постановка проблеми також зумовлена збільшенням різних видів захворювань у підлітковому і молодіжному віці, які пов'язані із зменшенням фізичної активності.

Мета та завдання: метою в цій статті є виявлення шляхів та засобів удосконалення ставлення молоді до фізичного виховання; завдання - ретельне вивчення та усунення проблеми ставлення учнів підліткового віку та молоді загалом до фізичного виховання.

З боку держави, залучення громадян до спорту регламентується Законом України «Про фізичну культуру і спорт». В статті 4 якого зазначено, що фізична культура і спорт визнаються пріоритетними напрямками гуманітарної політики і розвитку держави, також спорт визнається важливим чинником досягнення фізичної та духовної досконалості людини, а отже і досконалістю нації. Що має також забезпечуватись із боку держави відповідними установами, як наприклад спортивні школи, секції різних видів: бойові

мистецтва, командні види спорту, гімнастика, легка атлетика, та тяжка атлетика. А також громадяни мають право об'єднуватись у самостійні спортивні організації фізкультурно-спортивної спрямованості, задля підвищення рівня фічної підготовки, а також пропаганди спортивного життя та більшої схильності молоді до фізичної активності. В цих установах і громадських організаціях, незалежно від напрямків спортивної діяльності, забезпечується залучення громадян до спорту, оскільки згідно статті 3 Закону, люди можуть вільно обирати ті види спортивної діяльності, які їм до вподоби [1].

Згідно міжнародних досліджень, із залучення підлітків та молоді загалом до спорту, рівень в Україні є нижче середнього, близько 33-35% (згідно стандартів АНКА). Пріоритетними мотивами до занять фізичною культурою і спортом для підлітків є оздоровчі мотиви. Мета занять 64% підлітків спрямована в першу чергу на покращення здоров'я. Про це свідчить кратність спеціально організованих занять фізичними вправами на тиждень – 2-3 рази в різних установах, таких як спеціалізовані заклади, школи та університети. Показники досліджень є незалежними від гендеру, різниця між хлопцями і дівчатами майже відсутня, але показник залежно від різних видів спорту та рухової активності, між хлопцями та дівчатами складає близько 5%.

В разі недостатньої рухової активності людини, а також при нервово-емоційному перенапруженні, за свідченнями фахівців, порушуються різні функції організму: рухового апарату, м'язів, а також найголовнішими є порушення необхідної, для нормального функціонування організму, центрально-нервової системи як посередника між м'язами і внутрішніми органами, що у свою чергу призводить до багатьох видів захворювання, атрофії м'язів, появи викривлення хребта, зменшення об'єму м'язів.

Як стверджує Пангелова Н., для вирішення цієї проблеми необхідно черпати ідеї античних філософів і вчених. Сократ вказував на те, що міцне здоров'я людини, яке формується у ранньому віці, у подальшому житті буде оберігати її від багатьох негараздів, античний філософ-матеріаліст Демокрит наголошував, що вправління тіла має більше значення для формування людини, ніж її природні дані [2, с.50]. Що і справді підтверджується в процесі життєдіяльності людини. Якщо людина із самого дитинства мала надмірну вагу, то вже з дитячого віку в неї можуть з'явитись захворювання серцево-судинної системи, порушення в роботі скелету та порушення метаболізму, чого б не сталося при активному образі життя. Згодом ці захворювання можуть перерости в хронічні. Також є невтішними показники, щодо кількості витрат Міністерства фізичної культури і спорту. Більшість громадян утворюють спортивні організації та самі займаються спортом, незалежно від підтримки держави.

Степанова І. наголошує, що певні етапи єдності фізичного і інтелектуального ресурсу простежується на всьому життєвому шляху людини. Якщо воно оптимальне, то людина досягає значних висот у своєму розвитку – високого рівня якості життя. Про формування такої єдності повинна піклуватися система фізичного виховання в нашій країні. Найважливіші етапи: дошкільне, шкільне, вузівське фізичне виховання в ній представлені досить чітко з відображенням наступності і систематичності [3, с.213].

На сучасному етапі розвитку культури існує тенденція, або доречніше сказати тренд, спрямованість фізкультурно-оздоровчих занять у основної маси підлітків пов'язана з підвищенням фізичної підготовленості і гармонізації будови тіла, що відповідає мотивам естетичного самосприйняття та сприйняття інших, самостверження та бажання подобатись протилежній статі. Мотиваційні пріоритети підлітків залежать не тільки від вікових особливостей, їх психологічного та статевого розвитку. Регулярні фізичні вправи сприяють покращенню серцево-судинної системи, сприяють покращенню імунної системи. Держава має більше уваги приділяти фізичному розвитку і вихованню підлітків і молоді загалом. Збільшується з віком кількість підлітків, які хочуть отримати задоволення від рухової активності, активно проводити дозвілля.

Висновки. Потрібно більше уваги приділити державі, щодо залучення молоді до спортивних установ, до зайняття різними видами спортивної діяльності. Багато молоді віддають перевагу таким видам спорту, як їзда на велосипеді, скейтбордах, роликах та активно відпочивають у вільний час, використовуючи ходьбу або біг. З боку держави та викладачів акцент має приділятися культурній та спортивній програмі діяльності, насаджувати ідеї необхідності зайняття активним способом життя. Фінансування спортивних шкіл також займає важливе місце в активному житті молоді. Оскільки завдяки добрим світовим прикладам чемпіонів можливе мотивування молоді до відвідування спортивних секцій або до зайняття різними видами спортивної діяльності. Також особливим джерелом мотивації стають громадські організації, які проводять спортивні змагання прилюдно та можуть стати відкритим методом залучення молоді до спортивного образу життя.

Перспективи подальших досліджень. Полягають у винесенні проблеми на державний рівень та вимагають залучення більшої кількості молоді до фізичного виховання. А також необхідним є зміна виховання дітей та залучення з малого віку осіб до фізичного виховання, покращення ставлення до фізичних вправ.

Список використаної літератури

1. Закон України : Про фізичну культуру і спорт від 24.12.1993р. № 3808-ХІІ, ст.80, редакція від 16.07.2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3808-12> (дата звернення 22.11.2019р)
2. Пангелова Н. Становлення і розвиток ідей фізичного виховання у педагогічній думці Давнього Світу, Спортивний вісник Придніпров'я №1, 2015р., ст. 48-55.
3. Степанова І. Сучасні підходи до вдосконалення виробничої фізичної культури в Україні, Фізичне виховання різних верств населення, №1, ст. 212-217.

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ОЛІМПІЙСЬКИМ,
ПАРАОЛІМПІЙСЬКИМ, НЕОЛІМПІЙСЬКИМ РУХОМ ТА
ПРОФЕСІЙНИМ СПОРТОМ**

**COUNTERACTION CORRUPTION IN THE SPHERE OF PHYSICAL CULTURE AND
SPORT AS A SEPARATE DIRECTION OF MANAGEMENT ACTIVITY**

Rezyuk V.I. Senior Lecturer, Department of Criminal Law Disciplines, Educational institutions «Brest State University Named after A. S. Pushkin», Republic of Belarus

Legal Adviser of the Educational and Sports Institution «Specialized Children's and Youth School of the Olympic Reserve of Malorita District», Republic of Belarus

Applicant for a Degree in the Department of Criminal Law, Belarusian State University, Republic of Belarus

The article considers the counteraction corruption in the sphere of physical culture and sports as a separate direction of management activity.

Keywords: *Counteraction Corruption; Physical Culture and Sport; Management Activity.*

Introduction. Corruption is one of the current problems in the sphere of physical culture and sports. Moreover, combating corruption is clearly becoming a separate management activity in the sphere of physical culture and sports.

Purpose and objectives of the study. The purpose of the study is to justify combating corruption in the sphere of physical culture and sports as a separate direction of management activity, the achievement of which becomes possible when solving a number of tasks of the study: to study the practice of countering the commission of acts of a corruption nature in the sphere of physical culture and sports; Highlight the consequences of acts of a corrupt nature in the sphere of physical culture and sport; To reveal the structuralism of management activities in combating corruption in the sphere of physical culture and sports.

Material and methods of research. The analysis of the practice of counteracting acts of a corruption nature in the sphere of physical culture and sports should be carried out using popular scientific and special methods of research, which will allow to highlight not only the consequences of the commission of acts of a corruption nature, but also the structuralism of management activities to counteract to corruption acts.

Results of the study and their discussion. According to the analysis of law enforcement practice, in recent years the problem of corruption in the sphere of physical culture and sports has been updated.

The problem of corruption in sports, like the problem of corruption in general, is global and it does not concern any one State or their group. Unfortunately, such diversity is observed in sports exposed to the danger of hitting this dangerous phenomenon.

This is confirmed, in particular, by investigations into corruption in the world 's largest sports organizations, including the International Olympic Committee (IOC), the International Federation of Football Associations (FIFA), the International Federation of Athletics Federations (IAAF), etc. [1].

Every sphere of activity (education, health care, construction, etc.) is characterized by certain forms of corruption (no exception is physical culture, sports). Some manifestations of corruption are relevant to many areas of activity. These include embezzlements and thefts on cash funds, including of budgetary funds [2, p. 14–15].

The consequences of acts of a corrupt nature in the sphere of physical culture and sports lie not only in the sphere of legal responsibility. They manifest themselves, inter alia:

- 1) in threat of public morals, morality, justice;
- 2) in reducing the authority of state authorities, individual state and public institutions, individual leaders;
- 3) inefficient spending of budgetary funds, including causing property damage and other harm;
- 4) in reduction of audience interest in physical culture and sports events (to competitions of various types).

A deep awareness of corruption helps the manager to form a quality management model.

Physical culture and sports are heavily dependent on external financing, investment (physical culture especially). And, if with the countries with the developed market economy are high absolute and relative (in relation to the general) income from commercial activity, then in many others (it is relevant for the former Soviet Union, in particular) the high value (which often does not have alternatives) has the public budgetary financing. In such conditions, corruption risks are increased – timely response to them is part of the management work of authorized persons of managers and recipients of these funds.

The main volume of work on organization and carrying out of sports and sports events is performed by separate organizations – educational institutions, sports schools, sports clubs, etc. The complexity of the operation of the economic mechanism of these entities, the specifics of personnel work, the objective need to solve many domestic and other organizational tasks (supply, repair, provision of individual services, etc.) and the resulting corruption risks should necessarily be taken into account by persons making appropriate management decisions.

The existing anti-corruption acts also set out a number of requirements for managers, which must necessarily be taken into account in management.

The Law of the Republic of Belarus «On Combating Corruption» provides for the obligation of State bodies and other organizations (in the sphere of physical culture and sports, among others) to transmit information to State bodies engaged in the fight against corruption (prosecutor's office, internal affairs, State security) containing evidence of corruption [3; 4, p. 135].

The specifics of anti-corruption in the sphere under consideration are confirmed by the adopted Law of Ukraine «On Prevention of Influence on the Results of Official Sports Competitions of Corruption Offences». According to this law, officials in the sphere of sports, along with some other categories of subjects, are obliged to report known facts of commission or incitement to commit corruption influence on results of official sports events [5].

Thus, the problem of corruption concerns both the functioning of the relevant actors, issues of regulation of their activities, and directly physical and sports events, competitions of various types, and the resulting issues of anti-corruption necessarily concern the leader of the appropriate level and type.

The diversity of problems and challenges of a corrupt nature facing the manager, the consequences of corruption cannot be ignored in the management of physical culture and sport as a separate group of issues.

Conclusions about the diversity of problems and challenges facing the manager, the consequences of corruption make it possible to highlight the fight against corruption in the sphere of physical culture and sports as a separate direction of management activity, characterized by its specificity and to reveal the structurality of this management activity:

- 1) combating corruption in the financing of sports and sports events, activities of individual organizations;
- 2) combating corruption in carrying out economic activities of the organization (including in cooperation with other entities);
- 3) combating corruption in the exercise of general management of the relevant subject (personnel work, etc.);
- 4) combating corruption in carrying out sports and sports events (competitions, etc.).

Moreover, good quality management in the sphere of physical culture and sports, as well as effective general opposition to corruption of a global nature in today 's world, taking into account the specifics of certain sectors of the economy, including opposition to its manifestations in the sphere of physical culture and sports, are interrelated systems.

Prospects for further research relate to the need to improve the effectiveness of counteraction corruption as a separate direction of management activity, to improve its foundations and tools, to implement primarily the prevention and prevention of corruption in the sphere of physical culture and sports, and to diagnose corruption manifestations at an early stage.

The list of the used literature

1. In the USA began investigation of corruption in IOC, FIFA and IAAF [Electronic resource] / DeutscheWelle. – Access mode: <https://www.dw.com/En/in-usa-initiated-investigation-corruption-in-ioc-fifa-i-iaaf/a-42394696>. – Date of access: 20.04.2020.

2. Rezyuk, V. I. Corruption and its social danger: Complex for students by ped. Specialties/ V. I. Rezyuk; Brest. State Office named after A. S. Pushkin. – Brest: BrSU, 2019. – 158 p.: il.

3. On combating corruption [Electronic resource]: Law of the Republic Belarus, July 15, 2015, № 305-3 // Consultant Plus. Belarus/YurSpectrum LLC, Nat. center legal inform. Republic. Belarus. – Minsk, 2020.

4. Rezyuk, V. I., Schienok, V. P. Counteraction corruption: Academic-Metadata. Manual / V. I. Rezyuk, V. P. Schienok; M-in formations of Republic. Belarus, Brest. State Department named after A. S. Pushkin. – Brest: BrSU, 2018. – 211 p.

5. Prevention of influence on sports results of official sports competitions of corruption offences [Electronic resource] / SmartsolutionsLawGroup. – Access mode: <https://www.smartsolutions.ua/predotvrashhenie-vliyaniya-na-rezultatyi-oficzialnyix-sportivnyix-sorevnovanij-korrupcionnyix-pravonarushenij>. – Date of access: 20.04.2020.

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СПОРТИВНИМИ СЕКЦІЯМИ

Ананченко К.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент

Даниляк Ю. В. студент магістратури кафедри менеджменту фізичної культури

Попов О.Є. доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту фізичної культури.

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

Держава визнає і всебічно підтримує олімпійський рух в Україні, діяльність всеукраїнських фізкультурно-спортивних суспільств, національних спортивних федерацій, інших громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості.

Ключові слова: Спортивна федерація, фізична культура, спорт, управління.

Вступ. Документи, що регулюють діяльність всіх спортивних організацій в Україні: Статут, Положення «Про дитячо-юнацькі спортивні школи», Закон України «Про позашкільну освіту», Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту в Україні, Закон України «Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року р.

Досягнення збалансованої та оптимальної організаційної структури системи державного регулювання фізичною культурою і спортом, механізми та теоретико-методологічні основи державного регулювання галуззю фізичної культури і спорту розглядали такі вчені, як С.Вавренюк, І.Гасюк, М.Дутчак, В.М.Платонов, Ю.М.Шкрєбтій та ін.

Дотепер не знайшли висвітлення багато питань, що вимагають теоретичного осмислення. Зокрема, серйозного аналізу вимагає система державного регулювання діяльності суб'єктів фізкультурно-спортивного руху й, як наслідок, обґрунтування нової структури органів і механізмів державного регулювання галуззю з урахуванням ролі громадських організацій в управлінні українським спортом.

Мета дослідження – вивчити сучасний стан і проблеми розвитку державного управління спортивними секціями.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати літературні джерела за темою роботи.

2. Виявити основні проблеми державного управління сферою фізичної культури і спортом

В роботі використовувались наступні **методи дослідження**: аналіз літературних джерел; аналіз документів; організаційний аналіз; організаційний діагноз; системний аналіз, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Верховна Рада України визначає державну політику і проводить законодавче регулювання відносин у сфері фізичної культури і спорту, а також проводить контроль за реалізацією державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні і за виконанням законодавства про фізичну культуру і спорт.

Кабінет Міністрів України, відповідно до Конституції і законів України, здійснює державне керування реалізацією державної політики в сфері фізичної культури і спорту. Міністерство України у справах сім'ї, молоді і спорту є центральним органом виконавчої влади з питань фізичної культури, забезпечує реалізацію державної політики в питаннях фізичної культури і спорту, відповідає за її виконання, основними функціями в системі підготовки спортивного резерву якого є:

- сприяння розвитку масового спорту, олімпійського, паралімпійського, дефлімпійського руху, спорту вищих досягнень;
- координація і визначення пріоритетів у розвитку дитячо-юнацького і резервного спорту;
- керівництво організаціями, установами, закладами, об'єктами державної власності, включаючи спортивні школи;
- взаємодія із центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування з питань фізичної культури і спорту.

Слід зазначити, що загалом головною проблемою державного управління сферою фізичної культури і спортом в Україні є відсутність відповідної чіткої управлінської вертикалі, що створює серйозні проблеми для ефективного управління та реалізації пріоритетних завдань державної політики у цій сфері, зокрема, і на регіональному рівні.

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» визначає загальні правові, соціальні, економічні і організаційні основи фізичної культури і спорту в Україні, участь державних органів, посадових осіб, а також підприємств, установ, організацій

незалежно від форм власності у зміцненні здоров'я громадян, досягненні високого рівня працездатності та довголіття засобами фізичної культури та спорту.

Статтею 3 цього Закону визначено, що «Держава регулює відносини у сфері фізичної культури і спорту шляхом формування державної політики у цій сфері, а також визнання широкого самодіяльного статусу фізкультурно-спортивного руху в Україні і комплексної взаємодії державних органів з громадськими організаціями фізкультурно-спортивної спрямованості».

У статті сказано, що «Фізкультурний рух в Україні спирається на різносторонню діяльність громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості».

Взаємовідносини в цьому напрямку фізичної культури і спорту регламентується статтею 33 цього Закону «Держава сприяє розвитку суспільної активності і залучає громадські організації до управління в галузі фізичної культури і спорту. Органи державної виконавчої влади, відповідні органи місцевого самоврядування в межах своєї компетенції можуть делегувати громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості окремі повноваження щодо розвитку видів спорту здійснюють контроль за реалізацією таких повноважень».

Значний досвід такої співпраці існує в розвинутих країнах. Так, спортивне законодавство ряду країн (Великобританія, Німеччина, Італія, Іспанія, Франція) має визначення спортивної федерації, як громадської організації, яка утворюється з метою популяризації відповідного виду спорту, або їх об'єднання. Воно також визначає спрямування діяльності федерацій, серед яких організація спортивних та інших заходів серед своїх членів, розробка програми розвитку певного виду спорту, взаємодія федерації з міжнародними організаціями, тощо. Значна частина коштів з держбюджету йде на фінансування спортивних федерацій. Відносини між урядом і певною спортивною федерацією ґрунтуються на підставі укладеної угоди, згідно з якою федерація бере на себе зобов'язання по виконанню конкретних цільових програм у визначений термін. Саме під ці програми і виділяється фінансування. Надалі може здійснюватися корегування розміру фінансової допомоги або підтримки в залежності від того, наскільки успішно виконується ця програма.

При розгляді бюджетів федерацій враховуються такі критерії, як популярність виду спорту, чисельність федерації, її специфіка і рівень спортивних досягнень на

світовій арені. Природно, що в привілейованому відношенні знаходяться олімпійські види спорту, і насамперед ті, де атлети займають високі місця, а також футбол.

Аналіз фінансової діяльності багатьох національних спортивних організацій в розвинутих країнах показує, що здебільшого кошти з держбюджетів складають від 60 і більш відсотків, а власне зароблені кошти – від 40% і менш.

Як правило, федерації з видів спорту одержують велику частину коштів від міністерств спорту (у тих країнах, де вони є) та інших національних спортивних організацій.

На сьогоднішній день існує чітке протиріччя між завданнями, які визначаються державою у сфері фізичної культури та спорту, задекларованих прав громадян на заняття фізичною культурою, оздоровленням свого організму та спортом, з одного боку, та умов діяльності, а особливо фінансових джерел діяльності, спортивних товариств та клубів, з іншого.

Для вирішення цієї проблеми необхідно регламентувати діяльність громадських фізкультурно-спортивних об'єднань як платників податків, у яких одним з основних завдань, окрім постійного підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, ще й стоїть завдання економічного і соціального прогресу суспільства.

З огляду на політику, яка проводилась в Україні в останні роки, відбувається не пропаганда занять фізичною культурою, а відлучення дітей від здорового способу життя і безкоштовних занять фізичною культурою, перевага надається іграм на комп'ютері, перегляду телевізору і, в кращому випадку, безцільному перебуванню на вулиці.

Однак, найбільшою проблемою є нове Положення «Про дитячоюнацькі спортивні школи», яке обмежує вік займаючихся 23-ма роками, у той час як до 23-ох років здюдоїсти тільки починають показувати високі результати, а високо класно можуть виступати і після 25 років. За логікою дій, запропонованою розробниками Положення про ДЮСШ, всі спортсмени, що досягли 23 років, зобов'язані бути виключені зі спортивної школи і, якщо показують високі результати, можуть бути переведені у ШВСМ. Окрім того, в деяких ДЮСШ вік спортсменів обмежується 18 роками – поки діти навчаються у школі.

Незважаючи на всі труднощі по придбанню дорогої іноземної матчастини, невелику кількість висококваліфікованих спортсменів, необхідність більших залів для

тренувань, спортсмени рік у рік получують олімпійські ліцензії, від українських стартів і до Олімпійських ігор.

Висновки з даного дослідження. Як свідчить порівняльний аналіз державних програм спостерігається неухильна тенденція до погіршення стану галузі, а реалізація державної політики й здійсненні заходи характеризуються низькою ефективністю та результативністю. Виявлено, що основними напрямками, які потребують вдосконалення є організація спортивного маркетингу, планування інформаційного забезпечення, а також вдосконалення матеріально-технічного-забезпечення.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку будуть пов'язані з пошуку шляхів оптимізації управління спортивними секціями.

Список використаної літератури

1. Ананченко К. В., Марчук С. О., Бойченко Н. В. Оптимізація управління федерацією у боксі. *Єдиноборства*. 2017. С. 14-21.
2. Вавренюк С. А. Генезис організаційно-правового забезпечення державного управління фізичним вихованням молоді на теренах України Державне будівництво. 2014. № 2.
3. Гасюк І. Л. Організаційна структура державного управління фізичною культурою і спортом в Україні. *Університетські наукові записки: часопис ХУУП*. Х. : Вид-во ХУУП, 2010. № 3 (35). С. 195–203.
4. Дутчак М. Стратегія і тактика розвитку спорту для всіх в Україні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2003. № 16. С. 3–16. – Бібліогр.: 4 назв.
5. Томенко О. А., Бондар А. С. Особливості залучення дітей та молоді до фізкультурно-оздоровчої діяльності у сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2018. №. 11 (2). С. 565-568.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУМО У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Байрамов Р.Х олги аспірант кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті розкрито особливості управління розвитком сумо у Харківській області, охарактеризовано діяльність громадської організації «Харківська обласна федерація сумо», подано Перспективний план розвитку сумо, наведено результати соціологічного опитування жителів області щодо стану та перспектив розвитку сумо.

Ключові слова: сумо, система управління, федерація, план розвитку.

Вступ. Сумо набуває популярності оскільки це видовищний вид спорту, з давньою історією та особливою філософією, у процесі занять яким, сумоїсти розвиваються фізично, в них формується система моральних та етичних цінностей. Існує ряд наукових досліджень присвячених сумо, зокрема Г. Арзютов (2000) вивчав правила боротьби сумо, С. Безкоровайний (2018), С. Коробко (2004), В. Яременко, І. Малинський, М. Колос, В. Шандригось (2011) доводили ефективність застосування елементів сумо у фізичному вихованні студентської молоді для вдосконалення здоров'я студентів та задоволення їх прагнення до занять екзотичними видами спорту. Для популяризації сумо серед дітей шкільного віку авторами Смага Н., Коробко С., Ребрина А. (2017) було розроблено варіативний модуль «Сумо», який включено до «Навчальної програми з фізичної культури для загальноосвітніх закладів, 5-9 класи». Однак, серед проаналізованих нами робіт, не було тих, які присвячені управлінню розвитком сумо в нашій країні, що й обумовило вибір теми дослідження.

Мета дослідження – вивчити особливості управління розвитком сумо в Харківській області.

Матеріал і методи дослідження: аналіз літературних джерел, аналіз документів, системний аналіз, експертна оцінка, соціологічне опитування, методи математичної обробки даних.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведене дослідження дає можливість стверджувати, що сьогодні активно розвиваються види спорту, які не включені до програми Олімпійських ігор [5], сьогодні в Україні поступово створюються умови для їх розвитку та популяризації: проводяться фізкультурно-оздоровчі заходи, спортивні змагання, ведеться підготовка спортсменів, відкриваються відділення у дитячо-юнацьких спортивних школах та секції у вищих навчальних закладах [2, 7, 8].

Дослідження підтверджує припущення, що серед неолімпійських видів спорту достатньо

активно розвивається сумо [10], вітчизняні спортсмени демонструють стабільно високі спортивні результати, у дитячо-юнацьких спортивних школах збільшується кількість юних спортсменів сумоїстів. Сучасними вченими запропоновано методику викладання сумо у закладах вищої освіти [2, 7], на державному рівні затверджено програму для дитячо-юнацьких спортивних шкіл для підготовки юних спортсменів [9].

Організаційно-управлінські питання розвитку сумо в нашій країні вирішує Спортивний комітет України та Федерація сумо України, створена у 1999 році, офіційно зареєстрована у 2001 році, вона отримала статус національної, завдяки тому, що розвиває сумо на всій території країни; має членство в Міжнародній федерації, включеній до переліку Державного комітету молодіжної політики спорту і туризму України (зараз Міністерство молоді та спорту України); організовує та проводить офіційні міжнародні та всеукраїнські змагання; має наявність кваліфікаційних кадрів (спортсмени, тренери, судді та фахівці, що мають відповідну кваліфікацію та досвід роботи) та необхідної матеріально-технічної та інформаційної бази, організаційно-методичного забезпечення). Федерація сумо України є дійсним членом міжнародної федерації сумо (IFS) і Європейської федерації сумо (EFS). Крім того, у нашій країні, розвитком та популяризацією сумо займаються 22 обласні і 3 міські федерації [6].

У Харківській області чітко вистроєна структура управління сумо та поступово створюються належні умови для його подальшого поширення та популяризації, цьому сприяє громадська організація «Харківська обласна федерація сумо» зареєстрована у 2009 році. Усі свої рішення стосовно глобального розвитку сумо на території області вона погоджує з обласним Управлінням у справах молоді та спорту та Всеукраїнською федерацією сумо. Обласна федерація сприяє розвитку сумо, пропаганді цього виду спорту, затверджує збірну команду області на офіційні змагання та навчально-тренувальні збори, організовує та проводить офіційні міжнародні, всеукраїнські та обласних змагання на території Харківської області [5]. Слід зазначити, що згідно з Календарями Федерації сумо України (2017-2019 рр.) у Харківській області та у м. Харкові Федерацією планувалися проведення усіх навчально-тренувальних зборів із спеціальної підготовки до змагань різного масштабу, у тому числі Всесвітніх ігор, чемпіонату світу серед дорослих та юніорів, чемпіонату Європи, Кубку Світу, Кубку Європи, Міжнародних рейтингових турнірів та ін. [4].

Боротьба сумо викликає інтерес у дітей та молоді своїми давніми традиціями, ритуалами, вона видовищна і сприяє гармонійному розвитку особистості [1]. Заняття сумо мають важливе значення для дітей та молоді оскільки сприяють активізації морального

виховання відповідно до морально-етичних та філософських принципів сумо (поважати старших, говорити правду, прислухатися до думки оточуючих, працювати з повною віддачею сил, володіти ініціативою в будь-якому починанні, діяти рішуче та ін.) [2]. Дослідженнями встановлено, що загальний вектор ціннісних орієнтацій у спортсменів сумо спрямований на особистісний розвиток, це свідчить про їх прагнення до фізичного, інтелектуального та морально-етичного розвитку, пріоритетними життєвими цінностями для них є здоров'я, життєва мудрість та розвиток. Ще однією особливістю є те, що серед інструментальних цінностей, які можна вважати засобами досягнення поставлених цілей, пріоритетними для спортсменів сумо є вихованість, тверда воля та чесність, при цьому вони не прагнуть проявляти соціальну активність, їх не цікавлять суспільне визнання, щастя інших людей та розваги [1].

Результати нашого дослідження доповнюють науковий пошук щодо розвитку та популяризації сумо серед дітей та молоді в нашій країні, так більшість спортсменів вважають сумо видовищним видом спорту і достатньо популярним в нашій країні однак потрапляють в секції завдяки друзям, батькам та тренерам, що свідчить про низький рівень маркетингової діяльності фізкультурно-спортивних організацій з сумо та недостатню поінформованість населення про даний вид спорту через засоби масової інформації [12]. Продовжено науковий пошук С. Безкоровайного, С. Коробко, В. Яременко, І. Малинського, М. Колоса, В. Шандригося щодо застосування елементів сумо у закладах освіти та позашкільних навчальних закладах. Розширено данні попередніх наукових досліджень стосовно розвитку неолімпійських видів спорту у Харківській області [11, 12].

У Харківській області 94 спортсмени займається сумо, при цьому 48,7% опитаних мешканців Харківської області вважають сумо непопулярним видом спорту в нашій країні, 76% респондентів взагалі не цікавляться даним видом спорту і лише 4,3% цікавляться, при цьому виявлено низький рівень поінформованості населення щодо сумо у даному регіоні. 80% опитаних вважають за потрібне розвивати сумо в Харківській області [11].

Дослідженням визначено напрями діяльності громадської організації фізкультурно-спортивного напрямку «Харківської обласної федерації сумо» згідно Статуту. Опитування пересічних громадян показало, що, на думку більшості з них, Федерації слід активізувати маркетингову діяльність, збільшити кількість трансляцій змагань на телебаченні, створити офіційні сайти федерацій і клубів у мережі Інтернет. Оцінки експертів підтверджують думку громадян, що найбільші можливості для подальшого розвитку федерації відкриває популяризація сумо серед населення та розширення асортименту послуг самої федерації,

підвищення якості та реклама власних послуг, а також законодавчі зміни. На думку пересічних громадян і за оцінками експертів держава має найменший вплив на розвиток сумо в нашій країні і на діяльність Федерації [13].

У ході дослідження розроблено Перспективний план розвитку сумо в Харківській області та проведено його експертну оцінку, в якій взяло участь дві групи експертів: науковці – викладачі закладів вищої освіти, які мають науковий ступінь та/або вчене звання (20 чоловік) та практики – працівники галузі фізичної культури та спорту (20 чоловік). План включає завдання, показники, заходи, терміни виконання. На думку експертів обох груп, найбільший вплив на розвиток сумо в Харківській області матимуть заходи спрямовані на створення інфраструктури спортивних споруд для занять сумо. Найвищий бал експерти-практики поставили показникам щодо координації дій громадської організації «Харківська обласна федерація сумо» з органами державної влади у сфері фізичної культури та спорту та фізкультурно-спортивними організаціями, а дещо нижче (4,6 балів) оцінили впровадження сумо у навчальний процес та позакласну роботу з фізичного виховання в закладах освіти та заходи щодо зміцнення кадрового потенціалу. У свою чергу, експерти-науковці, теж на 4,6 балів оцінили заходи щодо зміцнення кадрового потенціалу, а ось впровадженню сумо у навчальний процес та позакласну роботу з фізичного виховання в закладах освіти поставили 3,9 балів, найменший вплив на розвиток сумо у Харківській області, на думку експертів-науковців, матимуть заходи, спрямовані на формування у населення системи знань щодо оздоровчих та виховних цінностей сумо (3,8 балів). Розроблений План є ефективним, а його реалізація сприятиме громадській організації «Харківська обласна федерація сумо» створити необхідні умови для залучення широких верств населення до занять сумо. Це підтверджується високою оцінкою експертів, яка становить 4,55 балів, з 5 можливих, коефіцієнт кореляції становить 0,96, що свідчить про узгодженість думок експертів [14].

Висновки. Поступово у Харківській області створюються необхідні умови для проведення змагань з сумо, тренувальних зборів та підготовки спортсменів, чому сприяє діяльність громадської організації «Харківська обласна федерація сумо». Головними завданнями щодо управління розвитком сумо є координація дій федерації з органами державної влади у сфері фізичної культури і спорту та фізкультурно-спортивними організаціями, зміцнення кадрового потенціалу, створення інфраструктури спортивних споруд для занять сумо, впровадження сумо у навчальний процес та позакласну роботу з фізичного виховання в закладах освіти.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у пошуку шляхів популяризації та поширенні сумо на всій території України, з урахуванням місцевих умов та традицій.

Список використаної літератури

1. Байрамов, Р.Х., Бондар, А.С. Ціннісні орієнтації спортсменів сумо. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура*, 2019. №32. С. 3-9 (DOI <https://doi.org/10.15330/fcult.32.3-9>)
2. Безкоровайний, С.Б. Організація фізкультурно-спортивної діяльності студентів вузів у процесі занять сумо. *Молодий вчений*, 2018. №4 (56). 414-417.
3. Бондар, А. Томанек, М. Менеджмент позашкільних навчальних закладів фізкультурно-спортивного напрямку: монографія. Бидгощ, 2018. 156 с. (DOI <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.7356194>)
4. Звіт за 2017 рік Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації за формулю 5-фк. *Управління у справах молоді та спорту Харківської обласної державної адміністрації*. Харків, 2017 : URL: <http://dmskh.gov.ua/departament/dokumenti/zviti>
5. Імас, Є.В., Матвеев, С.Ф., Борисова, О.В. Неолімпійський спорт. К.: «Олімпійська література», 2015. 184 с.
6. Кваліфікаційні норми та вимоги Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0497-14#n5232>
7. Коробко, С.В. Боротьба сумо як засіб удосконалення здоров'я студентів. *Актуальні проблеми розвитку руху "Спорт для всіх" у контексті європейської інтеграції України*. Т.: ТДПУ, 2004. С. 299-300.
8. Серєда, Н. В. Особливості маркетингової стратегії фізкультурно-спортивних організацій з неолімпійських видів спорту. *Фізична культура, спорт та здоров'я*. Харків : ХДАФК, 2014. С. 269-271
9. Сумо. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл. К., 2014. 107 с.
10. Федерація сумо України. Офіційний сайт Спортивного комітету України [Електронний ресурс] URL: <http://scu.org.ua/federacii-neolimpijskogo-sporty-ukrainu-28/1052-2013-01-15-16-19-23.html>
11. Байрамов, Р.Х., Бондар, А.С., Котляр, С.М., Кандращенко, С.М. Менеджмент неолімпійського спорту (на прикладі сумо). *Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту*. Харків, 2018. С. 123-126
12. Організаційно-управлінські умови розвитку неолімпійського спорту на Слобожанщині: монографія (2017) / за заг. ред. А.С. Бондар. Харків. 322 с.
13. Байрамов, Р., Бондар, А. Організаційно-управлінські засади діяльності Харківської обласної федерації сумо. *Слобожанський науково-спортивний вісник : [наук. – теорет. журн.]* Харків: ХДАФК, 2019. № 3(71). С. 26-31. DOI: <https://doi.org/10.15391/snsv.2019-3.004>
14. Байрамов, Р. Перспективи розвитку сумо в Харківській області. *Науковий часопис Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2019. Вип. 69. С.10-13.

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ОЛИМПИЙСКОГО СПОРТА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Гусейнов М. А. оглы – главный специалист Бардинский районный отдел молодежи и спорта Азербайджанской Республики

Бардинский районный отдел молодежи и спорта Азербайджанской Республики

В статье раскрываются результаты проведенного исследования относительно организационных аспектов развития Олимпийского спорта в Азербайджанской Республике. Приводится характеристика выступления на Олимпийских играх сборной Азербайджанской Республики.

Ключевые слова: олимпийский спорт, Азербайджанская Республика.

Вступ. Спорт в Азербайджанской Республике - одна из распространенных сфер социальной деятельности. Спорт не только укрепляет здоровье, он закаляет характер и волю человека. Здоровый образ жизни становится все больше популярным в обществе. Формирование олимпийского движения в Азербайджане начинается с середины прошлого века. Так, Азербайджан больше 70 лет был в составе СССР, и до 1996 года у него не было возможности принимать участие в олимпийских соревнованиях как суверенное государство.

Цель исследования - охарактеризовать организационно-управленческие аспекты формирования и развития олимпийского спорта в Азербайджанской Республике.

Задачи исследования:

1. Охарактеризовать организационные аспекты формирования Олимпийского спорта в Азербайджанской Республике.
2. Проанализировать статистику выступлений спортсменов Азербайджанской Республики на Олимпийских Играх.

Методы исследования: анализ литературных источников, анализ документов, организационный анализ, системный анализ.

Результаты исследования и их обсуждения. Историю Олимпийских Игр в Азербайджане можно условно разделить на четыре периода:

- 1) период, когда азербайджанские спортсмены принимали участие в Олимпийских Играх в составе сборной команды СССР.
- 2) период, когда азербайджанские спортсмены принимали участие в составе сборной команды Содружества Независимых Государств.

- 3) период, когда Азербайджан как независимое государство присоединилось к Международному Олимпийскому движению.
- 4) период возрождения и развития олимпийского движения.

Таблица 1

Количество медалей завоеванных в олимпийских видах спорта

Год	Золото	Серебро	Бронза	Всего
2005	6	5	10	21
2006	3	12	7	22
2007	16	14	17	47
2008	14	14	21	49
2009	13	6	9	28
2010	12	16	22	50
2011	12	22	29	63
2012	17	21	36	74
2013	19	19	37	75
2014	34	29	59	122
2015	23	26	72	121
2016	61	39	74	174
2017	38	34	65	134
2018	64	46	64	174
2019	67	59	80	206
Всего	422	378	620	1429

В Азербайджанской Республике развиваются свыше 60 видов спорта, увеличивается количество спортивных клубов. Министерство вместе с Национальным олимпийским комитетом Азербайджана координирует деятельность спортивных федераций, контролирует и совершенствует тренировочную деятельность спортсменов, организовывает семинары и тренинги-курсы для молодых тренеров [2, 4].

На современном этапе развития спорта в Азербайджанской Республике культивируется 64 видов спорта, функционирует 53 спортивные федерации, 66 спортивных организаций, 60 спортивных клубов, и 204 спортивные школы, 23 спортивные федераций по олимпийским видам спорта. Более чем 365,489 человек занимаются спортом и физической подготовкой. За последние 15 лет спортсмены из Азербайджана заработал 945 медалей в официальных международных играх

Таблиця 2

**Анализ выступлений спортсменов Азербайджанской Республики на Летних
Олимпийских Играх**

Олимпийские Игры	Количество спортсменов	Золото	Серебро	Бронза	Всего	Место
1996 Атланта	23	0	1	0	1	61
2000 Сидней	31	2	0	1	3	34
2004 Афины	38	1	0	4	5	50
2008 Пекин	44	1	2	4	7	39
2012 Лондон	53	2	2	6	10	30
2016 Рио-де-Жанейро	56	1	7	10	18	39
Всего		7	12	25	44	-

Национальное Олимпийское движение возглавляется Национальным Олимпийским комитетом, который осуществляет свою деятельность соответственно законодательству Азербайджанской Республики, Олимпийской хартии Международного олимпийского комитета и на основании признания Международным олимпийским комитетом, а также в соответствии со своим уставом.

Азербайджан в составе сборной СССР выступал в девяти олимпийских Играх, проведенных с 1952 года по 1988 год. В них принимали участие 46 спортсменов, которые завоевали 10 золотых, 11 серебряных и 7 бронзовых медалей.

Проведенные в Азербайджане Чемпионаты Европы и мира носят непрерывный характер. Так, ежегодное проведение именно в Азербайджане разных международных соревнований, соревнований по таким олимпийским видам спорта, как художественная гимнастика, таеквондо, борьба, бокс, каратэ и других, как в любой сфере, так и в спорте принесло нашей стране как развитому государству огромный престиж. В это время популярность спорта в стране стремительно растет.

В Летних Олимпийских Играх с 1952 по 2004 года принимали участие 140 спортсменов. Были завоеваны 15 золотых, 12 серебряных, 13 бронзовых медалей. Спортсмены независимого Азербайджана в Летних Олимпийских Играх завоевали 9 медалей (в том числе 3 золотые, 1 серебряная, и 5 бронзовых). В Олимпиаде в Сиднее при участии 199 стран Азербайджан занял 34 место.

В Летних Олимпийских Играх национальная олимпийская команда Азербайджана, завоевав 1 золотую, 7 серебрянных и 10 бронзовые медали, что значительно больше чем в предыдущих Олимпиадах. Но это повлияло на место в общем командном зачете [5, 9].

Число спортивных сооружений и оздоровительных комплексов по физической культуре превысило 9 тысяч. После завоевания независимости азербайджанские спортсмены завоевали 2615 медалей на соревнованиях мира и кубков (897 золотых, 705 серебрянных, 1013 бронзовых). Проведенный анализ выступлений спортсменов сборной команды Азербайджанской Республики на Зимних Олимпийских Играх показал, что за последние 6 Олимпиад не было завоевано ни одной медали.

В 2000 году в Олимпиаде в Сиднее азербайджанские спортсмены завоевали 2 золотые и 1 серебрянную медали. Азербайджан за счет команды занял 34 место среди 199 стран и 23 место - среди стран Европы. Это стало самым большим успехом в истории олимпийского движения страны.

Выводы. Историю олимпийского спорта в Азербайджанской Республике можно условно разделить на четыре периода: период, когда азербайджанские спортсмены принимали участие в Олимпийских Играх в составе сборной команды СССР (1952-1988); период, когда азербайджанские спортсмены принимали участие в составе сборной команды Содружества Независимых Государств (СНГ) (1988-1992); период, когда Азербайджан как независимое государство присоединилось к Международному Олимпийскому Движению (МОД) (1992-1997); период оживления олимпийского движения - новый период (1997-2011).

Благодаря этим успехам мы уверенно подали заявление в Международный олимпийский комитет для проведения в Баку пожилых Олимпийских Игр 2016 года. По инициативе Национального Олимпийского Комитета Азербайджана с 2000 года в Азербайджане, особенно в регионах, строятся и передаются у распоряжение спортсменов спортивные комплексы, которые отвечают высочайшему уровню. К сегодняшний день построен 15 олимпийских спортивных комплексов, длится строительство еще 16- ты. В Олимпийских комплексах, расположенных в регионах, проводятся международные соревнования мирового уровня.

Спорт в Азербайджане стремительно развивается, и потому пример выступления азербайджанских спортсменов и укреплении спортивной инфраструктуры в Азербайджане. Только в 2007 году азербайджанские спортсмены завоевали на международных соревнованиях больше 300 медалей, 127 из которых - золотые. 127 медалей завоеванные в олимпийских видах спорта. На Олимпийских Играх в Пекине,

Сиднее и Афинах азербайджанские спортсмены завоевали 15 медалей, среди которых 4 золотые.

Список использованной литературы

1. Абдуллаева С. Н. Физическая культура Азербайджана в современном мире / С.Н. Абдуллаева. – Баку: Нурлан, 2007. – 167 с.
2. Александров А.А. Международное сотрудничество в сфере спортивного наследия / А.А. Александров. – М.: Проспект, 2010. – 134 с.
3. Гулієв А.Д. Особливості інституту президентства в Україні та Азербайджанській Республіці: державно-управлінський аспект: Автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / А.Д. Гулієв ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. — К., 2005. — 20 с. — укр.
4. [Закон Азербайджанской Республики от 4 апреля 2014 года №934 «О внесении изменений в Закон Азербайджанской Республики «О физической культуре и спорте».](#) – 2014. – 37 с.
5. Министерство молодежи и спорта Азербайджанской Республики [Электронный ресурс] // Режим доступа к ресурсу <http://www.mys.gov.az>
6. Спорт в Азербайджане [Электронный ресурс] // Режим доступа к ресурсу <http://www.azerisport.com>
7. Стратегия развития азербайджанской молодежи 2013-2023 гг. : по состоянию на 07.01.2013. – 2013. – 25 с.
8. [Указ Президента Азербайджанской Республики от 18 апреля 2006 года №392 «Об утверждении Положения о Министерстве молодежи и спорта Азербайджанской Республики, структуры Министерства и установлении численного лимита работников его аппарата»:](#) по состоянию на 04.09.2012. – 2012. – 29 с.
9. Aliyev Sh.T. *The Perspectives of Enforcement of the Special Economic Zones Role in Acceleration of Extension of the Social-Economic Problems in Azerbaijan in the Context of the Experience of Poland, X International Scientific Conference of Economics – E-society in Central and Eastern Europe, Nalchenov, May 11-13, 2009, p.409-412.*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТЕНІСУ

Дрокін Р.В. студент магістратури кафедри менеджменту фізичної культури

Стадник С. О. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У роботі визначено організаційно-управлінські умови розвитку тенісу у світі та в Україні. Охарактеризовано історичні аспекти розвитку тенісу та сучасну систему організації професійного тенісу у світі. Проаналізовано організаційно-управлінську структуру Федерації тенісу України.

Ключові слова: *гра, теніс, федерація, розвиток, умови, організаційно-управлінська структура.*

Вступ. Одним із видів спорту, що активно розвивається у світі й істотно впливає на підтримку позитивного міжнародного іміджу будь-якої країни, у тому числі й України, є професійний теніс. Сучасний теніс вийшов за рамки вузького уявлення про спортивну діяльність і становить потужну індустрію з виробництва й реалізації спортивного видовища. Більш ніж за столітню історію розвитку він значно зміцнив свої позиції у світі професійного спорту, створивши власну інфраструктуру [1].

Дослідження тенісу як виду спорту, які проводили закордонні і вітчизняні автори, визначили належність тенісу до професійного спорту та специфічні особливості розвитку вітчизняного тенісу [1, 6]. У галузі професійного тенісу дослідження здебільшого стосувалися окремих історичних фактів його розвитку [3, 5] і не відображували цілісної картини стану розвитку сучасного світового професійного тенісу. Актуальність даної роботи обумовлюється необхідністю дослідження організаційно-управлінських умов розвитку тенісу у світі та в Україні.

Мета дослідження – визначити організаційно-управлінські умови розвитку тенісу.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати історичні аспекти розвитку тенісу у світі та в Україні.
2. Охарактеризувати систему організації професійного тенісу у світі.
3. Проаналізувати організаційно-управлінську структуру Федерації тенісу

України.

Матеріал і методи дослідження: аналіз літературних джерел та аналіз документів, системний аналіз. У ході дослідження було проаналізовано 55 літературних джерел. Аналізувалися адміністративно-розпорядчі документи Федерації тенісу України.

Результати дослідження та їх обговорення. У ході дослідження з'ясовано, що перші згадки про теніс, точніше гру, схожу на теніс, можна знайти в XII–XIII століттях в Італії, яка називалася «джидоко». Характерною особливістю цієї гри було те, що м'яч у ній відбивався надітою на руку рукавицею, або дерев'яним щитком, або шкіряним ременем [5].

Однак, за офіційною версією, гра у теніс з'явилася у XIV столітті на території сучасної Франції та називалася «грою долонею» (у перекл. з франц.- «же де пом») [3]. Вважається, що саме ця гра зробила великий вплив на розвиток сучасного тенісу.

Як відомо, саме священнослужителі стали першими гравцями-аматорами. Гра проводилася в стінах монастирів. З часом для зручності гри на руку, що б'є по м'ячу, почали надягати рукавичку, а м'яч почали відбивати дерев'яними предметами, які згодом трансформувалися у так звані ракетки. Ці дерев'яні предмети були мало схожі на сучасну ракетку.

Минуло ще більш ніж чотири століття, поки на ракетці з'явилися струни. Гра стала набирати ще більшої популярності, в яку почали грати заможні французи. Грою в м'яч була захоплена величезна кількість людей. А у 1480 році король Франції Луї XI видав указ, який суворо регламентував процес виготовлення тенісних м'ячів. Умови наказу були такі: м'яч повинен бути набитий гарною шкірою та вовною і не містити пісок, крейду, вапно, обпилювання, мох, золу чи землю. Слідом за чоловіками в XV – XVI століттях грою в м'яч захопилися і жінки [5].

Гра розвивалася так стрімко, що вже до кінця XVI століття в Парижі було обладнано більше 250 спеціальних кортів, а кількість гравців перевищувала 7000. Залежно від уміння вести гру, поступово відбувся розподіл граючих на три категорії: новачок, партнер і майстер. Найбільшими привілеями користувалися майстри. Їм давалося право на будівництво і володіння кортами для гри. Один з майстрів розробив у 1542 перші правила гри в теніс, але опубліковані вони були лише через 50 років [3].

Як зазначає у своїй праці О.В. Борисова [1], в історії розвитку сучасного тенісу виділено 5 періодів: 1875–1895; 1896–1925; 1926–1967; 1968–1987; 1988 і до сьогодні.

Теніс протягом тривалого часу був переважно розповсюджений в англійських країнах – Австралії, Великобританії, США. Він також був популярний у Франції. Чотири найбільших турніри – Вімблдонський турнір, Відкритий чемпіонат США, Відкритий чемпіонат Франції та Відкритий чемпіонат Австралії стали найпрестижнішими в тенісі. Перемогти у всіх цих чотирьох турнірах протягом одного сезону – є вищою метою для тенісних професіоналів.

Перший офіційно задокументований тенісний турнір проходив у серпні 1876 року у Массачусетсі, і був виграний Джеймсом Дуайтом. Наступним офіційним турніром став турнір у Вімблдоні у 1877 році, який став дуже популярним спочатку у Великій Британії, а потім й у світі. Цей турнір проводиться донині і є найстарішим у світі. Фінал 1877-го року проходив у присутності 200 глядачів. У ньому взяли участь 24 гравці. Правила, за якими грали на цьому турнірі в подальшому стали офіційними на багатьох турнірах Європи. Переможцем став Гор Спенсер.

Наступним офіційним турніром на корті під відкритим небом став турнір в Дінарді (Франція) у 1878 році. У тому ж році був проведений турнір у Монреалі в Cricket Club. Цього ж року пройшов аматорський чемпіонат Шотландії. У 1879 році дебютував Чемпіонат Ірландії у Fitzwilliam Club у Дубліні. У 1880 році пройшов турнір у Мельбурні (Австралія). Чемпіонат США уперше проходив у Ньюпорті у 1881 році [5].

До програми Олімпійських ігор теніс був включений у 1896 році. З 1896 року проводилися першості серед чоловіків, а з 1900 і серед жінок. Однак з 1928 року теніс, як вид професійного спорту, Міжнародний олімпійський комітет виключив з програми олімпійських змагань. Лише у 1968 році в Мехіко під час проведення XIX Олімпіади відбувся показовий тенісний турнір. У 1977 році Міжнародний олімпійський комітет на 79-ій сесії, що проходила в Празі, визнав Міжнародну федерацію тенісу як таку, що відповідає критеріям Олімпійської хартії. Але визнання тенісу не призвело до автоматичного включення до програми змагань Олімпіад. І лише на змаганнях XXIV Олімпіади у 1988 році, після 64-річної перерви, теніс знову визнано олімпійським видом спорту [2].

Як з'ясувалося, в Україну теніс завезли англійські купці, які у 1890 році створили перші тенісні клуби в Одесі. Згодом теніс поширився і по інших містах України. У 1913 році вперше відбулися тенісні змагання у Києві. У 20-их роках XX століття відбувалися показові тенісні матчі в Одесі, а з 1930 року розпочалися змагання за першість України.

У Галичині перші тенісні (ситківкові) клуби виникли у 1890-их роках. Теніс пропагував у «Соколі» і студентських спортивних клубах. Відомий нам Іван Боберський видав підручник «Ситківка» у 1911 році. Перші змагання було проведено у Львові спортивним товариством «Україна». У 1924 році почав функціонувати «Львівський ситківковий клуб», що мав власні тенісні корти й проводив змагання за першість Західної України [4].

Сучасна система організації професійного тенісу у світі становить транснаціональне об'єднання із глобальним рівнем управління, діяльність якого

спрямована на трансформацію виду спорту в прибуткове комерційне підприємство з домінуючою в ньому культурою «наддержав» (переважно США), де результат роботи (продукт – видовище) продається більш ніж у 200 країнах Основними організаціями, що визначають правове поле функціонування тенісу на міжнародному рівні, є структури олімпійського напрямку спорту: Міжнародна федерація тенісу (ITF), Асоціація тенісистів-професіоналів (АТР) і Жіноча асоціація тенісу (WTA), Міжнародний олімпійський комітет і спортивний арбітражний суд (CAS), американська арбітражна асоціація (ААА).

Національний рівень репрезентують національні федерації тенісу 205 країн, які підвітні регіональним представництвам ITF, а саме: Європейська тенісна асоціація (ЕТА), Тенісна федерація Азії (АТФ), Конфедерація тенісу Північної й Південної Америки (COSAT), Конфедерація тенісу Центральної Америки і Карибів (COTECC), Конфедерація тенісу Африки [1].

Розвиток та популяризацію тенісу в Україні, а також представництво даного виду спорту в міжнародних спортивних організаціях і на міжнародних спортивних змаганнях, організацію та проведення офіційних міжнародних та національних змагань з тенісу на території України здійснює Всеукраїнська громадська організація «Федерація тенісу України» (далі – Федерація) [4].

З організаційно-правової точки зору Федерація тенісу України є громадською організацією фізкультурно-спортивної спрямованості, яка створена на принципах добровільності, самоврядності, рівності перед законом, відсутності майнового інтересу її членів, прозорості, відкритості та публічності, для здійснення та захисту прав і свобод її членів, задоволення їх суспільних інтересів у сфері розвитку тенісу в Україні.

Федерація тенісу України є членом Міжнародної тенісної федерації (ITF) та Європейської тенісної федерації (ТЕ). Основною метою діяльності Федерації є сприяння розвитку тенісу, пляжного тенісу та тенісу на візках в Україні, задоволення та захист законних соціальних, економічних, спортивних та інших спільних інтересів своїх членів, підвищення ролі фізичної культури і спорту у всебічному розвитку особистості, зміцненні здоров'я, формування здорового способу життя.

Федерація самостійно визначає свою організаційну структуру, форми та методи діяльності. Керівними органами (органами управління) Федерації є: Конференція, Президент та Президія Федерації.

Конференція Федерації є її вищим органом управління. Звітно-виборча Конференція скликається Президією Федерації не рідше одного разу на п'ять років. Щорічна Конференція скликається Президією Федерації щороку.

У період між Конференціями та засіданнями Президії поточною діяльністю Федерації керує її Президент, який є вищою посадовою особою Федерації.

Президія Федерації є постійно діючим органом управління Федерації, що спрямовує її роботу у період між Конференціями. До її складу входять Президент та члени Президії Федерації, які були обрані Конференцією. Також до складу Президії Федерації входять Голова Тренерської ради та Виконавчий директор (за посадами).

Виконавчим органом Федерації є Виконавча дирекція Федерації, очолювана виконавчим директором, який призначається та звільняється Президентом Федерації. Контрольним органом Федерації є її Ревізійна комісія (ревізор), склад якої обирається Конференцією на строк не більший, ніж п'ять років [4].

Висновки

1. У результаті аналізу літератури, було виявлено, що теніс, як вид спорту, за однією з версій зародився у XII–XIII століттях в Італії, а за офіційною версією - у XIV столітті на території сучасної Франції. В історії розвитку сучасного тенісу виділено 5 періодів: 1875–1895; 1896–1925; 1926–1967; 1968–1987; 1988 і до сьогодні. В Україну теніс завезли англійські купці, які у 1890 році створили перші тенісні клуби.

2. Сучасна система організації професійного тенісу у світі становить транснаціональне об'єднання із глобальним рівнем управління. Основними керівними організаціями тенісу на міжнародному рівні є: Міжнародна федерація тенісу (ITF), Асоціація тенісистів-професіоналів (АТР) і Жіноча асоціація тенісу (WTA).

3. Проаналізовано організаційну структуру управління Федерації тенісу України. З організаційно-правової точки зору вона є громадською організацією фізкультурно-спортивної спрямованості, яка створена на принципах добровільності, самоврядності, рівності перед законом, відсутності майнового інтересу її членів, прозорості, відкритості та публічності, для здійснення та захисту прав і свобод її членів, задоволення їх суспільних інтересів у сфері розвитку тенісу в Україні. Організаційна структура управління федерації представлена кількома рівнями управління і є лінійно-функціональною. Керівними органами Федерації тенісу України є: Конференція, Президент та Президія Федерації. Виконавчим органом Федерації є Виконавча дирекція Федерації. Контрольним органом Федерації є її Ревізійна комісія.

Перспективи подальших досліджень пов'язуємо з визначенням сукупності ресурсно-потенційних можливостей діяльності Федерації тенісу України для її подальшого удосконалення на основі впровадження наукових основ управління.

Список використаної літератури

1. Борисова О. В. Современный профессиональный спорт и пути его развития в Украине (на материале тенниса): монография. Київ: Центр учебной литературы, 2011. 312 с.
2. Олимпийский спорт: в 2 т. / В. Н. Платонов, С. Н. Бубка, М. М. Булатова и др.; под общ. ред. В. Н. Платонова. К.: Олимпийская литература, 2009. Т. 2. 696 с.
3. Организация французского спорта: организация и управление спортом в зарубежных странах. *Зарубежный спорт: менеджмент и маркетинг: тематическая подборка*. Москва, 1992. Вып. 1–2. С. 3–5.
4. Федерація тенісу України: офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ftu.org.ua/?mid=47> (дата звернення: 5.04.2020).
5. Фоменко Б.И. Теннис: справочник. Москва: Физкультура и спорт, 1981. 136 с.
6. Bairner A. Sport, nationalism, and globalization: European and North American perspectives. Albany: State University of New York Press, 2001. P.135–146.

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЛИЖНИХ ГОНОК В УКРАЇНІ

Красовський О. Р. аспірант

Сергієнко В. М. доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент

Сумський державний університет (м. Суми, України)

Висвітлено стан і проблеми управління лижними гонками в Україні на професійному та масовому рівнях, де можливим варіантом постає створення професійних спортивних клубів.

Ключові слова: професійний спорт, лижні гонки, спортивна школа, спонсори, спортивна інфраструктура.

Вступ. З кожним роком результати на міжнародних аренах українських лижників мають негативну тенденцію, відповідно конкуренція для потрапляння в національну збірну України також знижується, що викликає у молоді рано завершувати спортивну кар'єру. Разом із цим прослідковується зменшення популярності масових лижних гонок, що пов'язано з відсутністю належної інфраструктури для занять цим видом спорту. Хронічний дефіцит коштів і невідповідний стан спортивної індустрії спричиняють протиріччя між намаганням держави зберегти провідну роль у забезпеченні життєдіяльності сфери і обмеженими її ресурсними можливостями. Структура організаційно-економічного управління у лижних гонках не відповідає належному рівню, а зарубіжний досвід поки ще не став предметом розв'язання даної проблеми.

Підґрунтям для розв'язання даної проблеми стали педагогічні спостереження, так як у наукових розробках сфери лижних гонок (Л. Таран, 2016; Шагаров Є.А., Корягін Ю. В., Шмідт, 2016; С. М. Котляр, 2017; А. В. Кучерова, 2018; О. Sandbakk, Н. Holmberg, 2014) висвітлено недостатньо, залишається багато питань, зокрема, стосовно чинників, що визначають особливості управління масовим та професійним спортом.

Мета дослідження – висвітлити проблеми управління лижними гонками в Україні, та можливості використання зарубіжного досвіду.

Методи дослідження: аналіз науково-методичної літератури, педагогічні спостереження, системний аналіз, методи порівняння та аналогії.

Результати дослідження та їх обговорення. Розвиток лижних гонок у всіх країнах різний, в деяких маловідомий, в інших цей спорт є культом. Україна в цьому рейтингу займає проміжну позицію, але інтерес із боку аматорів займатися лижними гонками постійно зменшується. Разом із цим знижуються і результативність спортсменів на

професійному рівні. Не радісна для нас статистика підтверджується тим, що до систематичних занять спортом залучено лише 13,5% населення України (для порівняння в скандинавських країнах – 85%), і це мова не йде конкретно про лижні гонки. Світовий досвід свідчить про тісний взаємозв'язок масовості спорту і рівня досягнень спортсменів вищої кваліфікації. Спортивні заходи, перемоги команд і окремих спортсменів служать інструментом формування внутрішнього і зовнішнього іміджу держави, демонструють можливості країни. Крім того, спорт сьогодні є бізнесом, який може приносити прибуток [2]. Розвинені країни розробляють бізнес-плани які відображають побудову стратегії, структури, пріоритетів розвитку. Наприклад, у Канаді також триває невизначеність урядового та корпоративного фінансування, але працюють над збільшенням благодійних інвестицій, щоб їх професійні атлети ставали сильнішими, а лижні гонки набирали популярність серед населення [4].

Україна до цієї пори зберігає залишки тоталітарної системи управління, з повною залежністю від державного фінансування за дефіциту бюджету. Але, в умовах демократії та сучасної ринкової економіки за такої системи відсутній динамічний розвиток. Функції учасників процесу управління (державна, спортивна федерація, органи місцевого самоврядування, спонсори, фізкультурно-спортивні товариства та спортивні клуби тощо) визначено не чітко, відсутня ефективна взаємодія. Держава не бачить віддачі у вигляді спортивних досягнень, а для спонсорів не створено відповідних законів, які б заохочували їх діяльність, не вистачає об'єктів інфраструктури (за роки незалежності побудовано лише одну лижну базу, яка є реабілітаційним центром для людей з обмеженими можливостями, а інші продовжують свій вік із часів минулого). Тренери отримують неналежну зарплатню, спортивні школи не можуть забезпечити всім необхідним інвентарем та обладнанням дітей, юні спортсмени не впевнені в своєму майбутньому, а вболівальникам не цікаво спостерігати за невдалими виступами лижників-гонщиків. Культура пропаганди лижних гонок знаходиться також на низькому рівні, Українські масмедія часто віддають перевагу «топовим» зарубіжним зіркам і змаганням, залишаючи на другому плані досягнення вітчизняних спортсменів. Організаційна структура державного управління не повною мірою забезпечує ефективне використання наявної матеріально-технічної бази, що спричинює невідповідність вимогам. Проблемою залишається й відсутність власної спортивної бази у спортивних школах, адже на виїзди для підготовки до змагань, де є спеціалізовані траси витрачається ледве частка коштів і залишається недостатньо на навчально-тренувальну діяльність. Дефіцит коштів і неналежна інфраструктура спонукають багатьох українських спортсменів і тренерів змінювати громадянство і

здобувати медалі для інших країн, відповідно, такий стан негативно впливає на дітей, які займаються цим видом спорту.

Однією з основних особливостей сучасної системи управління в спорті є процеси комерціалізації, що розділяють аматорський та професійний спорт. На теперішній час в Україні розвиток спорту побудовано на некомерційних організаціях та установах, основу фінансування яких складають державні кошти, а специфіка управління обумовлена соціальною спрямованістю. На відміну від європейських країн, де використовується клубна система, у нас відносини побудовані на державних організаціях та фізкультурно-спортивних товариствах (ФСТ), які вже давно не можуть розвивати свої спортивні бази, фінансувати та забезпечувати інвентарем спортивну підготовку спортсменів. Спортсмени, які входять до основного складу національної збірної України, виїжджають на міжнародні змагання та навчально-тренувальні збори (НТЗ), але не в повній мірі забезпечуються інвентарем і відновлювальними засобами. В той же час спортсмени резерву збірної України проводять тренувальні заняття на занедбаних вітчизняних базах за рахунок регіональних бюджетів. А якщо взяти до уваги і той чинник, що потрібно придбати за власний рахунок вартісний інвентар, то й отримуємо в результаті малу чисельність аматорів і професійних спортсменів із лижних гонок.

Світовий досвід доводить, що можливим варіантом вирішення цієї проблеми постає створення професійних спортивних клубів. За правильного підходу це може бути важливим поштовхом для розвитку ринку професійного спорту, так як клуби будуть проводити пошук нових шляхів фінансування, не маючи надію на допомогу держави, застосовувати інноваційні методи спортивного маркетингу й просування бренду. У світі зростання популярності професійного спорту вплинуло на появу нового способу отримання додаткових засобів фінансування професійних клубів, як вихід на фінансовий ринок, тобто випуск клубом своїх акцій на біржі. Для цього важливими є не тільки розвиток матеріальних активів клубу та його спортивних досягнень, а також нематеріальних активів у вигляді бренду спортивного клубу, так як його наявність піднімає цінність клубу, його ділову репутацію, імідж, що виражається в зростанні доходу. За цього клуби повинні якісно реалізовувати спортивний маркетинг і менеджмент, враховуючи непередбаченість спорту, що з одного боку може зробити його привабливим для вболівальників, а з іншого ця непередбаченість ускладнює процеси планування й управління в спортивному середовищі [1].

Для підвищення масового та дитячо-юнацького спорту пропонується перетворити більшість спортивних шкіл у приватний бізнес. З одного боку така ідея виглядає

непривабливо, враховуючи низьку платоспроможність населення. Тобто підприємцю потрібно взяти в оренду приміщення, вкласти кошти в інвентар, найняти тренерів і заробляти з оплати батьків, та прокату спорядження для аматорів. Але, в той же час у держави є значна кількість безкоштовних приміщень, це діючі спортивні школи, непотрібні адміністративні будівлі та спортивні об'єкти. Місцевій владі варто віддати їх людям, які бажають займатися розвитком спорту, а не контролювати, щоб об'єкти використовувалися за призначенням. Спортивна школа не платить за приміщення – цього вже достатньо, щоб обійтися без дотацій з держбюджету, що підуть на створення лижних трас і супутньої інфраструктури. Завдяки пільгам на комунальні послуги, оплати батьками хоча б 500–700 грн., на місяць (це все ж вигідніше, ніж купувати дорогий інвентар для своєї дитини) і компенсація професійного клубу, за таких умов спортивна школа може дозволити собі придбання сучасного інвентарю, учням виїжджати на змагання, також проводити тренерські стажування й отримувати непоганий фінансовий прибуток. Тобто статус приватної власності та ринкова конкуренція стимулюватимуть спортивні школи працювати ефективніше, готувати чемпіонів, а не витратити бюджетні кошти.

Якщо говорити про залучення фінансів в український спорт через маркетингове управління, потрібно перейти від проведення змагань до створення спортивних подій, адже саме вони у світовій спортивній індустрії мають потенціал для світових брендів. Якісна спортивна подія цікава тим, що рекламна інформація про продукт, що розміщений в період проведення змагань, потрапляє безпосередньо кінцевому споживачеві, тобто тій цільовій аудиторії, що здатна зібрати спортивна подія, організована на хорошому видовищному та інформаційному рівні [3]. Можна взяти приклад із легкоатлетичних марафонів, які в Україні, нещодавно були малопопулярними, а зараз збирають тисячі професіоналів і аматорів бігу. Європейські та російські лижні марафони також збирають великі маси спортсменів. Нинішнього року на змаганнях з лижних гонок «Vasaloppet» у Швеції, дистанція що складає 90 км, 15000 стартових комплектів були розкуплені за півтори хвилини. Але для такого попиту потрібно створити умови та інфраструктуру, знайти шляхи зацікавлення лижним спортом. Наприклад, у Норвегії майже в кожному населеному пункті є лижні траси, настільки їх велика кількість, що можливо заблукати, тому створено сайт із картою всіх трас (www.skisporet.no), у режимі «онлайн» можна подивитися, як давно вони були підготовлені та обрати маршрут для тренувальних занять і лижних прогулянок. Також регулярно проводяться масові змагання та різноманітні лижні заходи для дорослих і дітей. Держава має активно впливати на формування попиту спортивно-оздоровчих послуг і формувати відповідний механізм впливу на суспільство,

який включає філософські, морально-етичні, соціально-психологічні, економічні та інші засоби, що спонукають людей до активних занять фізичною культурою і спортом.

Висновок. Під час організації професійного спорту в лижних гонках потрібно брати за основу комерційний принцип, але також паралельно розвивати масовість за державної підтримки. Необхідно залучити до управління фахівців із новими ідеями, які володіють навичками менеджменту, знаннями ринкової економіки, дати їм можливість формувати свою команду і в той же час нести відповідальність за свій сектор професійної діяльності. Поступово виключати елементи, що створюють труднощі, зловживання і непрофесіоналізм. Масовість в українських лижних гонках стане моделлю та спортивним резервом, що дозволить відбирати кандидатів у професійні клуби, збірні команди країни, в той час «спорт вищих досягнень» займе своє місце в ринковій економіці, де споживач буде обирати кращий, якісний і доступний продукт, а інвестор вкладати фінансові ресурси в успішний бізнес-проект.

Перспективи подальших досліджень. Доцільним є більш детальне вивчення управлінських методів та систем із створення й просування комерційно вигідних умов у процесі проведення змагань із лижних гонок, що ефективно функціонують у розвинених країнах.

Список використаної літератури

1. Кошевой А. Как раскрыть рыночный потенциал украинского спорта. *Новое время*. – 2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nv.ua/opinion/koshevoy_a/kaksdelatukrainskijisport interesnym301036.html
2. Ваторопин А. С. Массовый и «большой» спорт: модели взаимодействия и развития [Електронний ресурс] / А. С. Ваторопин, Л. С. Аристов // Политемати / чешский журнал научных публикаций «Дискуссия», 2015. – Режим доступу: <http://www.journaldiscussion.ru/publication.php?id=1485>
3. Овчаров Д. О. Современное состояние российского рынка профессионального спорта. *Молодой ученый*. 2018. № 22 (208). С. 435–438.
4. Nordiq Canada Business Plan Step 4 in our 10-year Plan Toward 2026. 2019–2020 [Online], available at: <https://nordiqcanada.ca/wp-content/uploads/Business-Plan-2019-2020-1.pdf>

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ПОКАЗНИКІВ СПОРТСМЕНІВ-ВЕСЛЯРІВ

Омельченко О.С.¹ кандидат наук з фізичного виховання і спорту

Сідак М.В.² магістр

¹Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту (м. Дніпро, Україна)

²Національний університет «Запорізька політехніка» (м. Запоріжжя, Україна)

В статті розглянуто показники проходження змагальної дистанції 6000 м на тренажері «Concept-2» чоловіками і жінками у веслуванні академічному. Досліджено взаємозв'язки показників проходження змагальної дистанції на тренажері «Concept-2» зі спортивним результатом веслярів.

Ключові слова: веслярі, тренажер «Concept-2», показники спортсменів.

Вступ. Весловий тренажер «Concept-2» був створений у 80-х роках ХХ ст. з метою підтримки спортивної форми спортсменів-веслярів у будь-яку пору року. Цей тренажер дозволяє імітувати техніку веслування та характер м'язових зусиль, а також розвивати різні рухові якості весляра.

Багато авторів приділяли в своїх дослідженнях увагу вдосконаленню тренувального процесу спортсменів: досліджено особливості показників висококваліфікованих веслярів при проходженні змагальної дистанції на тренажері «Concept-2» [2], методику вдосконалення різних рухових якостей з використанням даного тренажеру [3], досліджено взаємозв'язок ергометричних та фізіологічних показників [1], а також висвітлено технічні аспекти підготовки веслярів [4]. Проте питання взаємозв'язку показників проходження змагальної дистанції зі спортивним результатом веслярів розкриті не в повному обсязі.

Мета дослідження – дослідити взаємозв'язки показників спортсменів-веслярів зі спортивним результатом під час проходження змагальної дистанції на тренажері «Concept-2».

Завдання дослідження.

1. Дослідити показники проходження змагальної дистанції 6000 м на тренажері «Concept-2» чоловіками і жінками у веслуванні академічному.
2. Визначити взаємозв'язки показників проходження змагальної дистанції на тренажері «Concept-2» зі спортивним результатом веслярів.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження було проведено під час Чемпіонату України з веслування на ергометрах. В дослідженнях брали участь 20 спортсменів-веслярів. **Методи:** аналіз та узагальнення науково-методичної літератури та мережі

Інтернет, аналіз проходження змагальної дистанції 6000 м на тренажері «Concept-2», методи математичної статистики (кореляційний аналіз).

Результати дослідження ті їх обговорення. В ході дослідження було проаналізовано показники веслярів під час проходження змагальної дистанції 6000 м на тренажері «Concept-2» чоловіками і жінками. В ході дослідження були проаналізовані показники часу проходження відрізків дистанції 500 м, потужність проходження, ККД, час проходження дистанції, місце спортсмена за ККД.

Аналіз вищезазначених показників був проведений з метою встановлення взаємозв'язків показників веслярів зі спортивним результатом (рис.1).

Рис.1 Взаємозв'язок показників проходження змагальної дистанції 6000 м зі спортивним результатом у чоловіків

Примітка: ККД – коефіцієнт корисної дії

З рисунку 1 видно, що зі спортивним результатом веслярів спостерігається кореляційна залежність з наступними показниками: «потужність проходження дистанції», «час проходження відрізка 500 м», «ККД», «місце спортсмена за ККД».

Висока кореляційна залежність відзначена з показником «час проходження відрізка 500 м» ($r=0,92$). З показником «потужність проходження змагальної дистанції» спостерігається висока зворотна кореляційна залежність ($r= -0,9$). Ці дані свідчать про великий вплив даних показників на час проходження змагальної дистанції веслярів, а саме на спортивний результат. Чим краще результат проходження відрізка 500 м, тим краще спортивний результат спортсмена. І чим більша потужність проходження змагальної дистанції, тим краще спортивний результат весляра.

Інший результат спостерігається з показниками «місце за ККД» та «ККД». В обох випадках кореляційний зв'язок слабкий, а у випадку з «ККД» зворотній ($r=0,2$ та $r= -0,2$ відповідно).

Кореляційний аналіз був також проведений при проходженні змагальної дистанції у жінок (рис.2).

Рис.2 Взаємозв'язок показників проходження змагальної дистанції 6000 м зі спортивним результатом у жінок

Аналогічні результати спостерігаються при аналізі взаємозв'язку показників при проходженні змагальної дистанції у жінок.

Існування високої кореляційної залежності спостерігається між показником «час проходження відрізка 500 м» та спортивним результатом ($r=0,99$). Існування високої зворотної кореляційної залежності спостерігається між показником «потужність проходження змагальної дистанції» та спортивним результатом ($r= -0,9$).

На відміну від чоловіків, у жінок існує середній кореляційний зв'язок між показником «місце за ККД» та спортивним результатом ($r=0,4$). А між показником «ККД» та спортивним результатом у жінок теж спостерігається слабка зворотна кореляційна залежність ($r= -0,2$).

Грунтуючись на отриманих даних можна зробити висновок про те, що в цілому кореляційний аналіз виявив основну значну залежність результату проходження змагальної дистанції на тренажері «Concept-2» від показників потужності проходження змагальної дистанції та часу проходження відрізка 500 м.

Висновки.

1. Досліджено показники проходження змагальної дистанції 6000 м на тренажері «Concept-2» чоловіками і жінками у веслуванні академічному.
2. Визначено взаємозв'язки показників проходження змагальної дистанції на тренажері «Concept-2» зі спортивним результатом веслярів.
3. Встановлено, що в обох групах спортсменів спостерігається висока кореляційна залежність спортивного результату від показників потужності проходження

змагальної дистанції та показника часу проходження відрізка 500 м. Ці дані свідчать про високий рівень впливу силових якостей, силової та спеціальної витривалості на результат проходження змагальної дистанції. Отже при плануванні тренувального процесу необхідно приділяти увагу засобам та методам, які сприяють розвитку вищезгаданих якостей.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні взаємозв'язків показників спортсменів-веслярів при проходженні інших видів змагальних дистанцій на тренажері «Concept-2» у веслуванні академічному.

Список використаної літератури

1. Кун С., Дьяченко А., Пенчен Го. Контроль специальной работоспособности на основе оценки взаимосвязи эргометрических и физиологических показателей обеспечения соревновательной деятельности в гребле академической. *Молодіжний науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки*. 2016;(23):125-32.
2. Омельченко О.С., Сідак М.В. Аналіз проходження змагальної дистанції спортсменами на Чемпіонаті Європи «European rowing indoor championships» *Матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії»*, Переяслав, 31 січня 2020. С.153-155.
3. Приходько П. Н. Развитие выносливости путем использования специальных тренажеров в академической гребле. *Вісник Запорізького національного університету. Серія: Фізичне виховання та спорт: збірник наукових статей*. Запоріжжя, 2010. № 1(3). С. 190 - 194.
4. Скрипченко И.Т., Омельченко О.С. Использование эргометра «Concept-II» в спортивной тренировке и оздоровительных занятиях. Днепр: Издательство «ПФ Стандарт-сервис», 2017. 130 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЗДІБНОСТЕЙ І ОБДАРОВАННОСТІ МОЛОДІ НА ЕПАПІ ВІДБОРУ

Розпутній О. П. старший викладач

Національний університет харчових технологій (м.Київ, Україна)

На основі вивчення та аналізу спеціальної наукової та методичної літератури в галузі спортивних ігор, дане питання не залишилося за рамками уваги провідних фахівців. Для визначення здібностей і обдарованості молоді в даний час необхідні більш конструктивні та інформативні підходи до процесу відбору для занять ігровими видами спорту в групі спортивного вдосконалення.

Ключові слова: *відбір, молодь, спортивна обдарованість, спортсмени, спортивна здібність.*

Вступ. Питання, пов'язані з вивченням розвитку здібностей та обдарованості молоді, є предметом досліджень представників різних наукових напрямів. Ця проблема знайшла відображення в наукових працях В. К. Бальсевича [1]; М. С. Бриля [2]; Л. К. Серова [5]; Е. П. Ільїна [3]; В. Н. Платонова [4] і в теорії спорту займає особливе місце.

Сучасний етап розвитку ігрових видів спорту, характеризується високим темпом гри, швидкою зміною ситуацій, підвищеною емоційністю, а перемогу команди у змаганнях визначають її техніко-тактичну майстерність і рівень фізичної підготовленості.

На етапі відбору одне з найважливіших завдань - це виявлення у молоді здібностей, що визначають структуру спортивної обдарованості, які надалі дадуть можливість успішніше і швидше вдосконалювати складні технічні і тактичні прийоми в ігрових видах спорту.

Проведений теоретичний аналіз дозволяє стверджувати, що в структурі спортивної обдарованості, яка повинна враховуватися при спортивному відборі, необхідно виділяти загальну спортивну обдарованість, характерну для всіх видів спорту, і спеціальну, притаманну конкретному виду спорту. Комплексний характер оцінки, обумовлений тим, що в програму дослідження входять різні, які необхідні для визначення спортивної обдарованості молоді до занять спортивними іграми.

У цьому зв'язку, рішення даної проблеми актуально, як для теорії, так і для практики спортивного відбору і вимагає проведення спеціальних досліджень.

Мета дослідження та завдання дослідження. Метою даної роботи являється дослідити та розробити систему комплексної оцінки здібностей, визначаючи структуру спортивної обдарованості молоді при відборі у групи з ігрових видів спорту.

У роботі поставлені наступні завдання:

1. Здійснити теоретичний аналіз та узагальнити досвід передової спортивної практики в області теорії і методики спортивного відбору.
2. Визначити основні фактори формування структури загальної та ігрової обдарованості.

Матеріал і методи дослідження. Методи дослідження: В роботі використовувався теоретичний аналіз науково-методичної літератури та мережі Інтернет з проблеми, яку вивчаємо; педагогічне спостереження; метод порівнянь і співставлень.

Результати дослідження та їх обговорення. Високі досягнення в будь-якій діяльності людини, в тому числі і спортивної, обумовлюються безліччю факторів, зокрема наявністю загальних і спеціальних здібностей до цієї діяльності.

У більшості досліджень здібності розглядаються як індивідуально-психологічні характеристики людини, які відрізняють його від іншого, відповідають потребам даної діяльності і є умовою успішного її виконання. Підставою для передбачення можливостей і здібностей людини, є особливості вищої нервової діяльності.

Вивчення спортивної обдарованості - одна з основних проблем в теорії та методиці спортивного відбору.

Багато фахівців у галузі спорту, такі, як М. С. Бриль [2], В. Н. Платонов [4], Л. К. Серова [5] та інші, висловлюють думку про важливість багатоетапного спортивного відбору, який вони представляють як складний багаторічний процес. Так, В. Н. Платонов [4] пропонують на перших етапах відбору встановлювати доцільність спортивного вдосконалення в даному конкретному виді спорту, визначати здатності до більш ефективного спортивного вдосконалення і виявляти здібності до перенесення високих тренувальних і змагальних навантажень.

Аналіз спеціальних досліджень свідчить, що здібності - це генетично обумовлений рівень розвитку, який визначається взаємним впливом спадкових факторів і факторів зовнішнього середовища, але, як стверджує Б. М. Теплов, можна вважати безнадійним виховання у людини такої здатності, задатки для якої у нього відсутні. Задатки, на його думку, це морфологічні та функціональні особливості будови мозку, органів почуттів і рухів, які виступають в якості природних умов розвитку здібностей.

З погляду Е. П. Ільїна[3], обдарованість - це поєднання низки здібностей, які забезпечують успішність виконання певної діяльності. Поєднання здібностей, які забезпечують успішність у спортивній діяльності і основою яких є задатки, отримала назву спортивної обдарованості.

На думку Платонова [4], лише в змагальних умовах повною мірою, проявляються руховий, фізичний і психологічний потенціали спортсмена, тобто рухові, фізичні та психологічні здібності, які обумовлені розвитком задатків і є основою спортивної обдарованості.

Таким чином, в теорії спортивного відбору визначилося кілька напрямків по виявленню спортивних здібностей та обдарованості, які ґрунтуються, в одному випадку, на розробці модельних характеристик певного виду спорту, в іншому - на визначенні структури обдарованості, взаємозв'язків її складових компонентів, їх генетичної спрямованості.

На підставі комплексних досліджень спортивної обдарованості, можна отримати інформацію для розробки змісту критеріїв генетичного прогнозу на різних етапах підготовки. А також зробити висновок, що одним з основних завдань генетичного прогнозу, є визначення та оцінка, по-перше, рівня розвитку загальної спортивної обдарованості на етапі початкової підготовки, по-друге, рівня можливого розвитку спеціальної обдарованості на етапі спортивної спеціалізації.

Ряд вчених у своїх дослідженнях справили аналіз генетичного розвитку морфологічних і рухових особливостей людини, з метою визначення впливу на них спадкових факторів і факторів навколишнього середовища. Це, обумовлено високими початковими показниками комплексу рухових можливостей, які контролюються спадковими факторами в розвитку і є прогностичними при виявленні схильності до певного виду спорту.

Деякі автори вважають, що найбільш жорстко контролюється спадковими факторами довжина тіла, яка є важливою характеристикою для вибору майбутньої спортивної спеціалізації. Крім того, визначена чітка генетична обумовленість індивідуального зміни маси тіла. Встановлено, що зі збільшенням віку генетична залежність довжини і маси тіла стає більш значущою.

Визначення загальної та ігровий спортивної обдарованості, при відборі для занять будь-яким видом спорту, в тому числі і спортивними іграми, на етапі початкової підготовки має велике значення для успішної побудови подальшого процесу виховання спортсменів високої кваліфікації.

Критерій правильного вибору спортивної спеціалізації залежить від індивідуальних особливостей, специфіки обраного виду спорту і осмисленого інтересу молоді до занять саме цим видом спорту. Правильно визначити і вибрати для кожної людини вид спортивної діяльності - основне завдання спортивної орієнтації, а відібрати найбільш

здібних, спираючись на потреби виду спорту, - одне з головних завдань спортивного відбору. Ці поняття різні, але тісно взаємопов'язані, тому проблему спортивного відбору та спортивної орієнтації можна вважати комплексною проблемою.

Фахівці, в області дитячо-юнацького спорту, пов'язуючи спортивний відбір зі своєчасним розпізнанням індивідуальної схильності (здатки, обдарованість, здібності) до досягнень у будь-якому з видів спорту, а також з визначенням, залежно від цього, спрямованості спортивної спеціалізації і з виділенням кількості залучених до занять спортом тих, хто здатний до досягнення високих спортивних результатів. Це дозволяє створити всі умови для подальшого спортивного вдосконалення. Щоб створити систему оцінки при відборі молоді для занять спортивними іграми, рекомендується враховувати модельні характеристики кращих гравців і команд, завдяки чому, можна визначити основні фактори, за допомогою яких можливе виявлення особливостей молоді, властивих і характерних для занять ігровими видами спорту.

У наукових працях і програмних документах з відбору для занять різними видами спорту, в тому числі і спортивними іграми, вченими була запропонована система тестів, за допомогою яких оцінюють рівень фізичного розвитку, її морфологічні та психологічні характеристики. За допомогою цих тестів можна визначити фізичну підготовленість людини, яка є однією з характеристик його загальної спортивної обдарованості.

У теорії та методиці спортивного відбору такий підхід - тестування фізичних і рухових можливостей - отримав назву педагогічного критерію, що оцінює рівень розвитку здібностей, що характеризує тільки підготовленість спортсмена.

Тестові програми, для оцінювання здібностей, є одним з наукових напрямів, які використовуються при спортивному відборі на етапі підготовки.

Висновки Все викладене вище, дає підставу припускати, що характеристика психофізіологічного стану спортсменів в значній мірі визначає успішність змагальної діяльності. При цьому, відкритим залишається питання про спрямованих змінах основних властивостей нервової системи під впливом тренувальних та інших педагогічних впливів. Особливого значення набуває питання про вікові зміни, як антропометричних, соматометричних показників, так і властивостей нервової системи в процесі росту і розвитку людини.

Застосування педагогічних, антропометричних і психофізіологічних критеріїв у розробці моделей для спортивного відбору, дозволило дослідникам створити методи його оцінки на етапі початкової підготовки в різних видах спорту: в легкій атлетиці, у плаванні, гімнастиці, спортивних іграх, у спортивних єдиноборствах і в інших видах спорту.

Що ж стосується оцінки загальної та спеціальної спортивної обдарованості молоді при відборі, то тут виникає проблема. Більшість фахівців пропонують спортсменам вже в дитячому віці визначитися у вузькій спортивній спеціалізації, а це суперечить основному принципу початкової підготовки в спорті.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у розробці методів оцінки двох складових - тренувального впливу як фізіологічного стресу, його перенесення і відновлення після нього, та змагального впливу, як психологічного стресу і його впливу на кінцевий спортивний результат.

Список використаних джерел

1. Бальсевич В. К. Перспективы развития общей теории и технологии спортивной подготовки и физического воспитания. *Теория и практика физической культуры*. 1999. № 4 С. 21-26.
2. Бриль М. С. Отбор в спортивных играх. М.: Физкультура и спорт, 1980. 127 с.
3. Ильин Е. П. Дифференциальная психофизиология. СПб.: Питер, 2001. 464 с.
4. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение. К.: Олимп. лит., 2013. 624 с.
5. Серова Л. К. Психология отбора в спортивных играх. М.: Спорт, 2019. 240 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СПОРТУ ГЛУХИХ У ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Чихічина К.К. інструктор-методист Комунального закладу Харківської обласної ради «Дитячо-юнацька спортивна школа осіб з інвалідністю»

У статті наведено результати проведеного дослідження стосовно стратегічного розвитку дефлімпійського спорту у Харківському регіоні. Розкрито особливості подальшого стратегічного розвитку спорту глухих у Харківському регіоні.

Ключові слова: спорт глухих, стратегія, ефективний менеджмент, інклюзія.

Вступ. Для товариства глухих спорт завжди мав найважливіше, системоутворююче значення. У 1993 році були створені Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» та 27 регіональних центрів «Інваспорт».

Мета роботи – визначити організаційно-управлінські аспекти розвитку спорту глухих у Харківському регіоні.

Поставлена мета обумовлює необхідність вирішення ряду взаємозалежних завдань:

1. Проаналізувати організаційно-управлінські аспекти розвитку спорту глухих.
2. Визначити ступінь впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на розвиток спорту глухих у Харківському регіоні.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів, організаційний аналіз, системний аналіз, соціологічне опитування (анкетування), методи маркетингового аналізу (PEST- та SWOT-аналізи), експерта оцінка, методи математичної статистики. Дослідження проводилось на базі Комунального закладу Харківської обласної ради «Дитячо-юнацька спортивна школа осіб з інвалідністю»

Результати дослідження та їх обговорення. Комунальний заклад Харківської обласної ради «Дитячо-юнацька спортивна школа осіб з інвалідністю» - є позашкільним навчальним закладом спортивного профілю – закладом фізичної культури і спорту, який забезпечує розвиток здібностей вихованців в обраному виді спорту, визнаному в Україні, створює необхідні умови для гармонійного виховання, фізичного розвитку, повноцінного оздоровлення, змістовного відпочинку і дозвілля дітей та молоді, самореалізації, набуття навичок здорового способу життя, підготовки спортсменів для резервного спорту.

Характеристика макросередовища ДЮСШОІ полягає у тому, що воно складається з різних груп громадськості, що пов'язані з ДЮСШОІ або виявляють цікавість до їх діяльності і можуть вплинути на успішність цієї діяльності. Виділяють групи

макросередовища які мають управлінський вплив на діяльність ДЮСШОІ: державні органи управління ФСК та державні установи, громадські органи управління ФКС, ФСТ. Наступна група макросередовища представлена організаціями, завдяки яким ДЮСШОІ виходить на ринок ФСП: засоби масової інформації, інвестори, спонсори та меценати [3].

Для визначення ступеня впливу чинників маркетингової середовища було проведено PEST- та SWOT-аналізи та сформовано загальну картину чинників макросередовища, які мають найбільший вплив на функціонування спортивної школи.

Таблиця 1

Загальна характеристика чинників макросередовища, які впливають на діяльність ДЮСШОІ (n=22)

№	Чинники	Сума Σ	$\bar{X} \pm m$	%	Місце
1.	Вдосконалення нормативно-правової бази	93	4,20 ± 0,24	84,0	3
2.	Фінансування ДЮСШОІ	99	4,47 ± 0,27	89,3	2
3.	Агітаційно-пропагандистської та рекламної діяльності	90	4,07 ± 0,18	81,3	4
4.	Стан здоров'я дітей та підлітків у віці від 6 до 23 років	105	4,73 ± 0,15	94,6	1
5.	Ефективна та якісна робота ЗВО фізкультурного-профілю та підвищення кваліфікації	85	3,87 ± 0,16	77,3	5
		$\sum_{i=1}^n x_{i\max} = 110$	$\sum_{i=1}^n x_{i\min} = 22$		

За даними таблиці видно, що високий ступінь впливу на діяльність спортивної школи мають демографічні чинники – стан здоров'я дітей та підлітків у віці від 6 до 23 років (105 балів). Наступними чинниками, які впливають на діяльність ДЮСШ є: економічні – фінансування (99 балів), політико-правові – вдосконалення нормативно-правової бази (93 бали), Високий ступінь впливу демографічних чинників на діяльність спортивної школи зумовлено тим, що від якості визначеного чинника залежить структурна повнота навчально-тренувального процесу і взагалі функціонування в цілому.

У результаті проведеного PEST- та SWOT-аналізів було сформовано матрицю, яка відображає ступінь впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища та основні стратегічні напрямки подальшого розвитку (табл.2).

Матриця SWOT- аналізу ДЮСШОІ

Зовнішнє середовище	<p>Можливості</p> <ol style="list-style-type: none"> законодавчі зміни (54); взаємодія з державними органами управління ФКС (90); впровадження нових технологій і маркетингу (100); регулярне підвищення кваліфікації (59) <p>Всього: 303 бали.</p>	<p>Загрози</p> <ol style="list-style-type: none"> розширення асортименту (58); зміна побажань і рівня доходів населення (44); збільшення рівня смертності дітей (16); рівень інфляції в країні (26). <p>Всього: 144 балів.</p>
Внутрішнє середовище		
<p>Сильні сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> наявність всіх необхідних організаційних компонентів (110); кваліфікація тренерсько-викладацького складу (98); спортивні досягнення вихованців (89); збереження етапності підготовки (95); асортимент (75); якість ФСП (55); <p>Всього: 522 бали.</p>	<p align="center">Поле «Сильних можливостей»</p> <p>Завдяки ефективному менеджменту ДЮСШОІ та досконалій роботі за всіма напрямками збільшується можливість підвищення якості надання фізкультурно-спортивних послуг та впровадження маркетингу в організаційно-управлінську діяльність.</p>	<p align="center">Поле «Сильних загроз»</p> <p>Тісна співпраця з державними органами управління фізичною культурою і спортом мінімізує корупційні дії. Брак коштів в бюджеті, які направляються на реалізацію програм розвитку ФКС, може негативно позначитися на фінансовій стійкості ДЮСШОІ.</p>
<p>Слабкі сторони</p> <ol style="list-style-type: none"> фінансування (76); використання інноваційних технологій у навчально-тренувальному процесі та організаційно-управлінській діяльності (66); відсутність агітаційно-пропагандистської роботи, реклама (45); систематичний збір та аналіз статистичних даних стосовно потенційних споживачів (80); територіальне розташування (56); <p>Всього: 323 бали.</p>	<p align="center">Поле «Слабких можливостей»</p> <p>Відсутність агітаційно-пропагандистської та рекламної діяльності знижує ефективність роботи ДЮСШОІ. Використання взаємодії з державними органами управління ФКС та регулярних курсів підвищення кваліфікації тренерів ДЮСШОІ.</p>	<p align="center">Поле «Слабких загроз»</p> <p>Раціоналізація нормативів, які регламентують наповнюваність навчально-тренувальних груп</p>

Розроблена матриця передбачає чотири стратегічні напрямки розвитку спорту глухих у Харківському регіоні. Побудована матриця SWOT-аналізу визначає напрями подальшої маркетингової стратегії діяльності спортивної школи, розкриває зміст переваг та недоліків її роботи.

Ефективність розробленої матриці доводилася за допомогою методу експертної оцінки. Експертами виступали практичні діячі сфери фізичної культури і спорту та наукові співробітники, всього в експертній оцінці приймали участь 20 осіб. Експерти

оцінювали 3 групи показників очікуваного ефекту. Отримані результати вказують на позитивні зміни від впровадження розробленої матриці.

Зазначаємо, що одностайно експерти очікують на розширення спектру послуг спортивної школи – 1 місце. З наступної групи показників думки практиків та учених розбіглися. Наукові співробітники поставили на перше місце – вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність ДЮСШОІ (47 балів), а практичні діячі – спрощення механізму побудови стратегії розвитку ДЮСШОІ (46 балів).

Основними показниками соціального ефекту від реалізації даного плану експерти визначили наступними: збільшення контингенту тих, хто займається у ДЮСШОІ (45 балів) та підвищення рівня конкурентоспроможності ДЮСШОІ на ринку ФСП (47 балів).

Рівень узгодженості думок експертів у кожній групі був високий та підтверджував достовірність проведеної експертизи. У всіх групах коефіцієнт конкордації був більше за $0,7 W \geq W_{cp}$, а це означає узгодженість думок експертів. Таким чином розроблена матриця стратегічного розвитку спортивної школи для осіб з інвалідністю має високий ефект очікування за напрямками діяльності.

Висновки. Дослідження зовнішнього середовища визначило високий ступінь залежності діяльності ДЮСШОІ від: демографічних чинників – стан здоров'я дітей та підлітків у віці від 6 до 23 років ($4,73 \pm 0,15$); економічних – фінансування ДЮСШОІ ($4,47 \pm 0,27$); політико-правових – вдосконалення нормативно-правової бази ($4,20 \pm 0,24$); соціальних – кількість ЗМІ, які освітлюють спортивні події та популяризують фізичну культуру і спорт ($4,07 \pm 0,18$); науково-технічних – ефективна та якісна робота закладів вищої освіти фізкультурного профілю ($3,87 \pm 0,16$).

Дослідження внутрішнього середовища ДЮСШОІ дозволило визначити слабкі та сильні сторони в їх діяльності. Слабкими сторонами є: відсутність постійних позабюджетних коштів ($2,40 \pm 0,08$), а також несистематична агітаційно-пропагандистська та рекламна робота ($3,20 \pm 0,16$). До сильних сторін ДЮСШОІ відносяться: якість надання ФСП та їх розширення ($4,07 \pm 0,18$); організація навчально-тренувального процесу в цілому ($4,20 \pm 0,24$). У результаті аналізу мікросередовища побудовано матрицю SWOT-аналізу та визначено напрямки стратегії розвитку ДЮСШОІ.

Результати експертної оцінки розробленої матриці, свідчать про її очікувану соціально-економічну ефективність. Від її реалізації експерти очікують на: розширення спектру фізкультурно-спортивних послуг ДЮСШОІ, що надаються (47 балів; $W=0,71$); спрощення механізму побудови стратегії розвитку ДЮСШОІ (46 балів; $W=0,72$); підвищення рівня конкурентоспроможності ДЮСШОІ на ринку ФСП (47 балів; $W=0,73$)

та вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність ДЮСШОІ (47 балів; $W=0,85$). Визначені показники оцінки вказують на раціоналізацію системи управління ДЮСШОІ шляхом впровадження у їх діяльність розроблену матрицю.

Список використаної літератури

1. Бріскін Ю.А. Загальна характеристика Дефлімпійського спорту. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту* : зб. наук. пр. за ред. С. С. Єрмакова. Х., 2005. № 20. С. 11-19.
2. Матвеев С. та ін. Шляхи удосконалення фізкультурно-спортивної роботи з інвалідами в Україні. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2004. – №2. С. 109 – 112.
3. Серeda Н.В. Аналіз ступеню використання маркетингу в організаційно-управлінській діяльності ДЮСШ. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. Харків: ХДАДМ, 2013. №4. С. 60-64.
4. Серeda Н.В. Методологія дослідження ринку фізкультурно-спортивних послуг: навчальний посібник для студентів магістратури. Харків: ХДАФК, 2018. 206 с.
5. Фізкультурно-спортивна та реабілітаційно-оздоровча робота серед інвалідів України у 2017 році (цифри і факти). Інформаційний бюлетень українського центру з фізичної культури і спорту «Інваспорт». – К.: 2018.–106 с.

ФІЛОСОФСЬКІ, ІСТОРИЧНІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ

INFLUENCE OF HEALTH SWIMMING ON THE HUMAN ORGANISM

Chornomord Ye. Ye. Second year student

Mkrtichyan O.A. ph.d.of pedagogical sciences, ass. prof. of the department of physical education and sports

Simon Kuznets Kharkiv national university of economics

The article is devoted to the issue of the influence of swimming on the health of the human body. The main advantages of swimming before other types of physical activity are considered. Much attention is paid to the detailed description of the influence of swimming on individual systems of the human body. Based on the conducted research the main aspects of the influence of health-improving swimming on the human body are derived.

Keywords: *health, physical culture, sport, swimming, human body.*

In the modern world there are a number of negative factors that have a negative impact on human health and life. Such factors include unfavorable environmental conditions, and the constant stress received by a person in everyday life, and an unhealthy "sedentary" lifestyle. That is why physical education and sport play a special role in maintaining the human body. Regular physical activity allows you to constantly maintain the body in good shape, improve health and, in general, increase a person's mood.

However, many of the existing sports have a number of contraindications or require large physical costs, which deprives them of a universal nature for any person. In this case, the most important task becomes the search for a type of physical activity that would regularly maintain the body in good shape and would not have any special contraindications.

One of the most useful sports is recreational swimming, which has a positive effect on both the human body and its attitude. Regular swimming classes can not only strengthen human health, but also create a strong character, self-discipline and endurance in it. The essence of swimming is activity in a body of water, and two effects are immediately exerted on the body: the exercises themselves and the aquatic environment.

Speaking about the benefits of swimming, it should be noted that it has a positive effect on almost all body systems, including:сердечно-сосудистую систему;

- respiratory system;

- muscle system;
- nervous system;
- the immune system.

The effect on the human cardiovascular system is primarily expressed in its general strengthening. So, in people who regularly engage in swimming, the heart rate in a calm state rarely exceeds 60, while in an ordinary non-training person this value reaches 70-80 beats per minute.

We also note that, unlike many other sports, the role of swimming in the prevention of the cardiovascular system is extremely positive. Constant water pressure can significantly facilitate the outflow of blood to the heart, thus swimming is indicated even for people with weakened heart muscle.

Hydro-massage helps the skin to improve regulation of the autonomic functions of the body, reflex stimulation of the cardiovascular system, improvement of the peripheral circulation. It is also worth noting that swimming training can improve the level of circulation in the human brain, thereby exerting a positive influence on the development of his mind, reduce fatigue and thereby enhance mental abilities.

Swimming affects the respiratory muscles, improve respiratory system in General. Reduced gravitational load on the spine, strengthens the muscles of the chest, which leads to improved posture.

Practice shows that in diseases associated with disease of the spine, swimming helps to eliminate this defect. Therefore, doctors often refer to the pool of children with various forms of spinal curvature.

Regardless of the style of swimming, with regular exercise the person also is constant study of all groups of muscles, thus the muscle system of the body is strengthened and contributes to the harmonious development of a common body shape. It is worth noting that despite the fact that the water creates much more resistance than air, the muscular system of the body is not perenapravljaetsja. Thus, swimming allows much faster to develop the muscles of a human (unlike, for example, from running), while not causing harm to the body. Kenneth Cooper, renowned expert in the field of improvement and development of health technologies, has noted that swimming is one of the most effective types of aerobic exercise that engages all major muscles [2].

The human immune system is also subject to the positive influence from the swim as the result of regular training, the human body gradually quenched, it becomes stronger and more resilient. There is also the fact that as a result of swimming the human body gradually develops

immunity to cold temperatures becomes more tolerable. Changes in the blood increase the protective properties of the immune system, increasing resistance to infectious and catarrhal diseases.

Do not underestimate the effect of swimming on the nervous system. General toning of the body leads to the fact that regular exercise allows a positive influence on the human psyche, reducing stress levels and psychological discomfort.

Do not forget that swimming is one of the most effective measures for proper healthy weight loss as 15 minutes hanging out in the water a person loses 100 calories.

The value of swimming for the human body is widely known to almost everyone. To demonstrate a good example of the use of swimming as a form of exercise, we conducted a small survey among students.

The following questions were suggested to respondents:

- 1) Do you think that swimming has a positive healing effect on the human body?
- 2) Which of the systems of the human body, in your opinion, does swimming have the greatest influence?
 - a. On the musculoskeletal;
 - b. On the cardiovascular;
 - c. On the nervous;
 - d. On the immune;
 - e. On the respiratory.
- 3) For what purposes, in your opinion, do people start swimming?
- 4) Have you been swimming? If so, what benefits has it brought to your body?

As a result of the survey, the following conclusions were made:

- 1) Most of the respondents noted that swimming has a positive effect on the health of the body, which amounted to approximately 87% of the total number of respondents.
- 2) In fig. 1 marks the results of a survey on the second question.
- 3) Most of the respondents noted that the most common reason for swimming is the desire of a person to have a beautiful and fit figure, as well as strengthening his own body and the development of various muscle groups in the body.
- 4) 54% of respondents said that they were engaged in swimming, of which 17% - on an ongoing basis and 29% continue to do so far. As the most useful swimming property, respondents noted the formation of a good body structure, the development of muscles, as well as a general increase in the body's stamina and endurance.

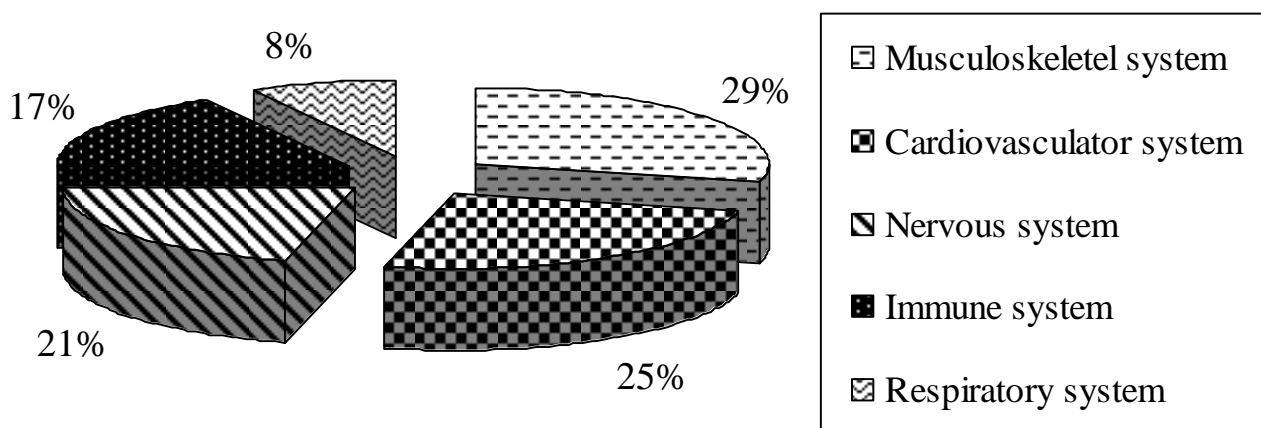

Fig. 1. The effect of swimming on various body systems

Summing up, it should be said that swimming has a number of indisputable advantages, which allow me to classify this sport as one of the most beneficial for the body.

In conclusion, I would like to once again highlight the most useful health-improving properties of swimming for the body:

- 1) Swimming has a strengthening effect on the cardiovascular system of the body, significantly improving the heart rate of a person in a calm state, as well as improving blood flow to internal organs;
- 2) During training, regardless of the chosen swimming style, almost all muscle groups are involved in the human body, thereby swimming provides a harmonious development of the musculoskeletal system;
- 3) Swimming contributes to the overall strengthening of the body's immunity, and also increases the stamina and tolerance of temperatures;
- 4) Swimming also helps to reduce mental stress on the body, reduces stress and has a tonic effect on human health;
- 5) Unlike other sports, swimming has practically no contraindications and is the least traumatic sport;
- 6) Swimming can be shown to people with various diseases, including diseases of the cardiovascular and musculoskeletal systems.

References

1. Volokitina T. A., Demyanova L. M., Usenko S. V. Ozdorovitel'naya fizicheskaya kul'tura v osnove zdorovogo obraza zhizni studenta [Health-improving physical culture at the heart of a student's healthy lifestyle]. *Sbornik materialov VII Mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii*, 2017, pp. 217-219.
2. Bulgakova N. Zh. Ozdorovitel'noe, lechebnoe i adaptivnoe plavanie [Health, medical and adaptive swimming]. Moscow, Academiya, 2008.
3. Garmonova V. E., Boreiko O. N. Ozdorovitel'noe znachenie plavaniya [Health importance of swimming]. *Vestnik TI*, 2015, vol. 2, Gumanitarnnye nauki, p. 96.

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ ЯК ЗАПОРУКА АНТРОПОЛОГІЧНОЇ ДОСКОНАЛОСТІ ЛЮДИНИ

Газнюк Л.М. доктор філософських наук, професор

Семенова Ю.А. кандидат філософських наук, доцент

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

Заняття фізичною культурою і спортом аналізується в форматі соціокультурного становлення і антропологічної досконалості людини. Обґрунтовується думка стосовно того, що спортивна діяльність ініціює не тільки складні біологічні зміни в людському організмі, але й детермінує характер формування естетичних смаків, моральних норм і збагачує екзистенційними смислами персональне буття людини

***Ключові слова:** фізична культура, спорт, антропологічна досконалість, людиновимірність спорту, тілесність, десоматизація, антропотехніки, дегуманізація спорту.*

Актуальність. Спортивна діяльності як одна з форм життєдіяльності людини, містить в собі широкий спектр світоглядних проблем. З одного боку вона розкриває перспективи розвитку, проте, з іншого боку, необхідно застерігатись від загроз, що несуть сучасні медичні технології спорту. І не стільки з погляду порушення антидопінгового законодавства, скільки з погляду можливої трансформації фізіологічних основ людського організму, в той час як у людській культурі генетично пов'язані всі процеси саморозвитку, зокрема, спортивного та аскетичного обмеження, цілеспрямованої щоденної праці над собою.

Мета. Проаналізувати філософські аспекти тілесного буття людини у фізкультурно-оздоровчих практиках і спортивній діяльності як такі, що мають евристичний потенціал для збагачення філософсько-антропологічного дискурсу тілесності, а також виявити, як різні інтерпретації дозволять поглибити рівень рефлексії спортивних проблем, а формування звички до постійних занять спортом виступають у сучасному соціумі фактором формування образу особистості.

Слід зазначити, що у сучасних умовах релятивізму стандартів створюються можливості для розвитку індивідуальних програм досягнення та демонстрації персональної успішності. Мова йде як про комерційний підхід до нових видів і методів фізкультурно-оздоровчих практик, про сучасний маркетинговий світ масового виробництва спортивного одягу, високотехнологічних знарядь для тренування, технічних засобів для сучасних матеріально ускладнених видів спорту, курортів для спортивного

відпочинку, так і про естетичну складову такого моделювання. Все це вимагає від людини вносити корективи у стиль свого життєвого простору, щоб бути соціально успішним індивідом. Сучасний образ людини, її вигляд і манери поведінки, сформовані у процесі соціокультурного становлення, формуються й підтримуються завдяки систематичним тренуванням і зусиллям – успішна, моложава, симпатична та спортивна [1, с. 141]. Поряд з увагою до стилю одягу, дієти, косметично-оздоровлюючих процедур, фізична культура та спорт стають визначальними у формуванні такого образу. Здоровий дух, самодисципліна та воля до дії так характеризують успішну людини сьогодення, і цього можна досягнути завдяки регулярним заняттям фізичним вправам. Більшість публічних осіб, кого у сучасному медіа-просторі знають і шанують, намагаються відповідати таким критеріям.

Західна цивілізація сфокусована на ключових сутнісних характеристиках психічного життя, практичній діяльності довкола індивідуального «Я», вербально-словесної мотивації дії («я здійснюю дію»); її властивий раціоналізм; дискретність; протиставлення людини і природи («людина над природою»); активність, агресивність; цілеспрямованість, воля та емоційність; дискурсивно-логічне мислення; радикалізм (прогресивність) [4, с. 175]. Для східної цивілізації характерним є подолання прив'язаності до індивідуального «Я», злиття з колективним несвідомим або космічним розумом; вихід за рамки вироблених структур; відсутність свідомої мотивації дій («воно здійснює дію»); інтуїтивізм; континуальність; єдність мікро- і макрокосмічного; «спокій в русі», «недіяння (діяння-через-недіяння)»; «поступливість», вичікувальність; неупередженість, відчуженість; образно-чуттєве сприйняття традиціоналізму (консерватизму) [4, с. 175]. Ці характеристики культури і менталітету мають важливе значення і для реалізації людини у сфері фізичної культури і спорту, спрямовуючи реалізацію гуманістичного спортивного початку саме через імплементацію цих принципів. Ці принципи може бути успішно розгорнуті у спортивних практиках за видами спорту, для вирішення конкретних цілей у сфері фізичної культури і здорового способу життя. Слід зазначити, що іноді культурні відмінності створюють серйозні перепони для взаємного проникнення культур, для обміну досвідом, проте вони мають потенціал до реалізації стратегії взаємного культурного збагачення в сфері фізичної культури і спорту. Саме спорт визначає низку чинників активізації принципів діалогічної міжкультурної взаємодії. «У ХХІ ст. взаємодія цивілізацій веде до утворення багатополярного світу. Це може привести до зіткнення культур, якщо тенденції поглиблення технологічного та економічного розриву між Заходом і Сходом не будуть подолані. Вирішення цієї

проблеми бачиться продовження міжкультурного діалогу, партнерстві і зближенні культур» [4, с. 173].

Фізична культура і спорт тісно вплетені у процеси антропологічної досконалості людини і виступають важливою детермінантою соціокультурного буття у сучасному суспільстві із властивими йому тенденціями комерціалізації, споживацтва, гламуру тощо. Серед основних тенденцій подальших досліджень щодо впливу фізичної культури і спорту на антропологічну досконалість людини слід виділити декілька аспектів ;

- фізична культура і спорт як головні складові самореалізації особистості;
- формування концепції сучасного спорту як системи ціннісних орієнтацій людини у постіндустріальному суспільстві в умовах глобалізації;
- спорт як знаково-символічна і комунікативна система у соціальному бутті;
- людиновимірність спорту як реалізація родової сутності людини;
- екзистенційні основи спорту в реалізації свободи і відповідальності.[2, с.201]

Спроби сформулювати ідею розвитку фізичної культури і спорту як запоруку антропологічної досконалості людини, подолання суперечностей їх впливу на становлення і розвиток людини, перебувають в площині діалогізації соціальних відносин, через утвердження імперативу діалогу в ненасильницькому світі рівних партнерів, що резонує із потребою реалізації глибинних ідей олімпізму. Через спорт до світу без насильства – саме за цих умов спортивний діалог постає своєрідним еталоном, орієнтиром або навіть міжнародною етичною нормою (від спорту без насильства – до світу без насильства) для розбудови діалогу в інших сферах соціокультурного буття людини, у той час як найпростіший шлях дегуманізації спорту – перетворення його в інструмент політики і бізнесу.

Сучасні суб'єкти спортивної діяльності, з одного боку, забезпечують виконання різноманітних соціальних функцій, а з іншого, вони одночасно стають суб'єктами інструменталізації свого тіла. Такий процес моделювання особистості у сфері фізичної культури і спорту тісно пов'язаний з ключовими антропологічними подіями життя людини, імперативом яких є наявність людського тіла, тому реалізація зазначеного феномену відбувається на перетині проблем тілесності та десоматизованих феноменів. Разом з тим, надмірна біологізація людини виступає однією з крайнощів, що має перебувати в дослідницькій оптиці при розробці проблемного поля філософії спорту. Плідним для більш глибоких досліджень філософських проблем тілесності, як одного із вимірів спортивної діяльності, виглядає звернення до сучасних методологічних стратегій,

зокрема, до підходів, пропонованих у контексті антропотехнічного повороту в сучасній філософії.

Характерні риси людської тілесності в сучасній соціокультурній динаміці розглядаються через призму візуальної культури, а сам спорт перетворюється на видовищний перформанс, втрачаючи зв'язок із споконвічними аксіологічними пріоритетами. Зазвичай, спорт інтерпретується з методологічною позицією десоматизації, тобто людське тіло інтерпретується складовою частиною «тваринного світу», а його місце займають конструкти «особистості», «ego» тощо. Проте антропологічний поворот у філософії XX ст. та можливості інструментарію антропотехнічного понятійного апарату продемонстрували хибність штучного розділення людини і тіла.

Концептуалізація перспектив та викликів, які ініціюють сучасні соціокультурні тенденції, здатна допомогти спорту зберегти власну соціальну роль в умовах нової архітектоніки. Сучасний спорт є ареною розв'язання протиріч природного і соціокультурного буття людини, у ньому рельєфно представлені тенденції комерціалізації, що актуалізують філософські розвідки щодо поточного стану та перспектив спорту у прийдешні часи [3, с.89] Спортивна діяльність постійно відчуває на собі вплив міжнародних тенденцій різного гатунку, так світові чемпіонати та олімпіади завжди підігрівали почуття як самих спортсменів, так й їх вболівальників, імпліцитно приховуючи в собі бінарну опозицію «свій-чужий» у змагальній діяльності, але завжди залишаючись зовні ареною міжнародного співробітництва та міжкультурної комунікації, вписуючись в систему масової культури сучасності. Поряд із увагою до зовнішніх проявів тієї або іншої особистості через стиль одягу, косметики, харчових смаків тощо, фізкультура та спорт сьогодні стають визначальними у формуванні образу-ідеалу, образу-моделі сучасної людини. Особливо суттєвий вплив на зазначені процеси має сучасна статистика подовження життєвого віку людини, тому тенденція до самодисципліни, активізація волі до ефективної дієздатності, максимальне продовження трудової діяльності з точки зору особистих творчих запитів та реалізація своїх прагнень, які гарантуються на емпіриці життєвого досвіду – все це вимагає від людини дотримання здорового способу життя та забезпечує її характеристику сучасної та успішної.

Об'єктивний характер поширення тенденцій глобалізації сучасного світу змушує не тільки діагностувати протиріччя розвитку спортивної галузі фізичної культури і спорту, але й шукати шляхи їх розв'язання. Необхідно враховувати, що утвердження логіки глобалізації привносить з собою розмивання культурних кордонів та зменшення гостроти протиріч культурної ідентифікації: результатом зазначеного впливу є поширення

практики спортсменів-неофітів – осіб, які змінюють громадянство задля можливості покращення свого майнового статусу чи можливостей для розкриття потенціалу.

Висновки. Сьогодні особливого значення набула комунікативна функція фізичної культури і спорту як форма змагальності, в умовах відкритого інформаційного простору. Спорт завдяки своїм ціннісно-смісловим характеристикам здатен відмежуватись від агресії, знищення слабого й переосмислення зв'язку з розумінням войовничого духу, фізичної сили та витримки для отримання перемоги та гноблення переможеного, тому феномен спорту у сучасному соціумі сприяє створенню футурологічних трендів та прагматично-позитивних сценаріїв розвитку людства. Заняття фізичною культурою і спортом дозволяють позитивно впливати на естетичну свідомість особистості, посилити вектори її гармонійного розвитку, постати у естетичному плані зразком здорового та привабливого вигляду, опанувати навички граціозності та красу спортивних рухів. Заняття спортом ініціює не тільки складні біологічні зміни в людському організмі, але, не менш важливо, детермінує характер формування естетичних смаків, моральних норм спортивної і повсякденної поведінки, розширяє світоглядні межі і сприяє пошуку нових сенсів буття.

Список використаної літератури

1. Алкемайер Т. Социология спорта. Телесные практики субъективации и самоинсценировки. *Логос*. №3(54). 2006. С. 141-146.
2. Білогур В. Є. Філософія спорту: теоретико-методологічний контекст: монографія. Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2014. 261 с.
3. Газнюк Л.М, Семенова Ю.А. Спорт як соціально-філософський феномен. *Практична філософія*, 2007. №4. С. 87-94.
4. Сагалеев А.С. Различия культур Востока и Запада как источник их взаимообогащения в сфере спорта. *Вестник БГУ*. 2010. № 13. С. 171-177.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Гетьман С.К. студент групи УД-16 факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства

Присяжна М. К. викладач

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна)

У статті здійснено аналіз тенденцій розвитку студентського спорту з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду та особливостей його організаційно-методичного забезпечення. Розкрито основні напрями діяльності вітчизняних та зарубіжних спортивних студентських організацій, окреслено статистичні дані та визначено особливості державного регулювання у цій сфері. Проаналізовано зміст нормативно-правових документів, що регламентують діяльність студентського спортивного руху, окреслено основні напрями діяльності Спортивної студентської спілки України, серед яких залучення студентів до спортивної діяльності у закладах вищої освіти (ЗВО), організація і проведення спортивних змагань серед студентів, забезпечення їх участі у міжнародних спортивних змаганнях.

Ключові слова: студентський спорт, студенти, спортивний клуб, фізичне виховання, спортивна діяльність.

Вивчено питання міжнародного досвіду залучення студентської молоді до спортивної діяльності та використання його у ході планування й організації такої діяльності у закладах вищої освіти України. Встановлено чинники, що лімітують ефективність розвитку студентського спорту, серед яких: відсутність системи цілеспрямованої пропаганди студентського спорту у молодіжному середовищі; відсутність єдиного інформаційного реєстру даних про форми організації спортивної, спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в конкретному ЗВО; не до кінця визначено статус спортивних клубів, центрів студентського спорту, відсутність єдиної концепції діяльності спортивного клубу; незадовільний стан матеріально-технічної бази.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування напрямів розвитку студентського спорту з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду й особливостей його організаційно-методичного забезпечення.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення даних літературних джерел, Інтернет-ресурсів нормативно-правових документів загальнодержавного та міжнародного рівнів; компаративний метод.

У сучасному суспільстві суттєво зросла конкуренція на міжнародній спортивній арені, де провідні світові держави прагнуть використовувати весь економічний і політичний потенціал для успішного виступу спортсменів. Високі спортивні результати національних збірних команд країни є відображенням її соціально-економічного розвитку та можливістю заявити про себе на міжнародному рівні [3, 5]. З огляду на те що спорт забезпечує виконання соціального замовлення на формування особистості з активною життєвою позицією та її успішну соціалізацію, розвиток спорту серед молоді та у студентському середовищі є пріоритетним завданням держави [4]. Важливість розвитку студентського спорту в масштабах країни полягає у забезпеченні потреби студентів у заняттях фізичною культурою і спортом, популяризації рухової активності, здорового способу життя, а також дозволяє розкрити потенціал талановитої молоді та сформувати потужний пласт спортивного резерву. Спортивна діяльність студентів під час навчання у закладах вищої освіти є основою їх соціального, психічного і фізичного благополуччя, а також ефективним засобом виховання молоді, що забезпечує прогрес розвитку особистості [1, 6, 11]. Досягнення високих спортивних результатів на міжнародній арені та ефективна робота серед студентської молоді традиційно базуються на чітко вибудованій структурі студентського спорту, створюючи необхідні умови для успішного поєднання освітньої діяльності та навчально-тренувального процесу [16]. В Україні, починаючи з 2017 р., головним показником системи контролю за станом фізичного розвитку та здоров'я населення є щорічне оцінювання фізичної підготовленості, до якого у цьому самому році за станом здоров'я було допущено менше половини студентської молоді. Серед студентів, які брали участь у тестуванні, високий рівень фізичної підготовленості має 15,4 % осіб, достатній рівень – 31,0 %, середній – 33,6 %, низький рівень – 19,9 % [12]. Із метою підвищення рівня фізичної підготовленості студентів та залучення їх до фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності під час навчання у ЗВО необхідно розробити та здійснити ряд заходів, спрямованих на створення умов для розвитку фізичного виховання та спорту, підтримки резервного спорту, спорту вищих досягнень, забезпечення розвитку видів спорту, покращення організаційного, нормативно-правового, кадрового, матеріально-технічного, фінансового, науково-методичного, медичного та інформаційного забезпечення сфери фізичної культури і спорту студентів. Численні наукові дослідження з пошуку шляхів підвищення ефективності функціонування сфери студентського спорту представлено вітчизняними та зарубіжними науковцями [1, 2, 5, 6]. Ґрунтовні дослідження в зазначеному напрямі здійснено М. Г. Мельником. Автор визначив основні показники розвитку студентського спорту в Україні (на прикладі 2000–

2015 рр.) на трьох рівнях цільово-результативної спрямованості навчально-тренувальної та змагальної діяльності: масовому, резервному студентському спорті та спорті вищих досягнень. Відмічаючи високий рівень виступів студентів-спортсменів, підтверджений їхніми здобутими протягом 1993–2015 рр., нагородами різного гатунку на змаганнях літніх і зимових Всесвітніх універсіад у кількості 480 та 102 нагороди, та високими показниками у загальному командному заліку, автор зазначає, що характерною особливістю національної системи підготовки у студентському спорті, є диспропорція між кількістю студентів-спортсменів на рівні масового спорту та двох інших рівнях – резервному та студентському спорті вищих досягнень. Основними відмінностями зазначеної моделі підготовки у студентському спорті учений відмічає відносно незначну кількість студентів, залучених до участі в університетських, міжуніверситетських та міжнародних змаганнях; обмеженість реалізації потенціалу для переходу від масового до резервного студентського спорту, а згодом і до спорту вищих досягнень; значні втрати перспективних студентів-спортсменів протягом їх навчання у ЗВО.

У даному аспекті автор виділяє відмінності, які характерні для американської моделі: де за відносно однакової чисельності студентів-спортсменів, залучених до масового спорту, у співвідношенні до загальної кількості студентів, кількість їх у резервному та спорті вищих досягнень є суттєво вищою. Суттєвим науковим доробком М. Т. Мельника стало виявлення сукупності перспективних напрямів розвитку студентського спорту України та визначено систему взаємодії структур студентського спорту і визначено тенденції його становлення [7]. Ретроспективному аналізу історії розвитку міжнародного та національного студентського руху, визнанню досягнень українських спортсменів-студентів на міжнародній арені, дослідженню еволюції розвитку, ролі та місця міжнародних спортивних змагань у системі студентського спорту, аналізу організаційної структури міжнародного студентського спортивного руху присвячено публікації А. Войнаровського, О. М. Вацеби, С. І. Степанюк, В. І. Мудріка [1, 14]. Одним із важливих факторів, який зробив студентський спорт глобальним соціальним явищем, О. Павленко визначає запровадження клубної системи організації занять. Автор наводить результати проведеного аналізу виникнення та розвитку студентського спорту: об'єднання людей, виникнення клубів, створення спортивних клубів, формування університетських спортивних клубів, проведення змагань між клубами навчальних закладів країни, об'єднання клубів у національні спортивні університетські асоціації, проведення міжнародних зустрічей між командами спортивних університетських клубів, виникнення міжнародних спортивних асоціацій студентів, проведення комплексних міжнародних

змагань. На думку науковця, одним зі шляхів реформування сфери фізичного виховання і спорту є запровадження таких організаційно-методичних засад діяльності спортивного клубу на базі ЗВО, які сприятимуть комплексному вирішенню завдань спорту вищих досягнень, резервного та масового спорту; забезпечать наступність занять спортом майбутніх абітурієнтів, студентів з різним рівнем спортивної майстерності, випускників; залучать до вирішення фінансових, матеріально-технічних та інших актуальних питань прихильників обраного ЗВО, рухової активності та виду спорту [10].

Висновки. Сучасний етап розвитку студентського спортивного руху в Україні характеризується певними позитивними зрушеннями у вирішенні завдань розвитку студентського спорту і фізичного виховання у ЗВО; формування у студентів спортивної культури та цінностей здорового способу життя. В результаті аналізу стану і перспектив розвитку студентського спорту в регіоні виявлено окремі проблемні моменти в організації студентського спортивного руху, що обумовлює необхідність постійного пошуку нових форм спортивної роботи зі студентською молоддю, в тому числі урахування досвіду розвитку студентського спортивного руху провідних країн світу.

Список використаної літератури

1. Войнаровський А. М. Історичний аналіз розвитку студентського спорту у вищих навчальних закладах України. *Фіз. виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. № 2. С. 7–10.
2. Всеамериканська інтернет-платформа IMLeagues. – Режим доступу: <http://www.imleagues.com/spa/portal/home>
3. Дутчак М. В. Спорт в молодежной среде : социологические аспекты. *Соц. работа в Україні: теорія і практика*. 2003. № 4. С. 66–71.
4. Закон України «Про фізичну культуру і спорт». – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
5. Імас Є. В., Мічуда Ю.П. Протиріччя економіки фізичної культури і спорту в перехідних суспільних системах. *Економіка та держава*. 2013. № 2. С. 41.
6. Лубышева Л. И., Пешкова Н.В. Анализ развития студенческого спорта: состояние и перспективы. *Теория и практика физ. культуры*. 2014. № 1. С. 39–41.
7. Мельник М. Г. Становлення та розвиток студентського спорту у ХХІ столітті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту : спец. 24.00.01 «Олімпійський і професійний спорт». Львів, 2016. 22 с
10. Павленко О. Клубна форма організації занять у розвитку студентського спорту. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2017. № 2. С. 78–83.
11. Приступа Є., Мельник М., Пітин М. Обґрунтування напрямів розвитку студентського спорту України в ХХІ столітті. *Спорт. наука України*. 2016. № 1 (71). С. 21– 26. – Режим доступу : <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/392>
12. Резолюція Національного конгресу Спортивної студентської спілки України (ухвалено 25.05.2018). – Режим доступу : <http://studsport.com.ua/normatyvno-pravova-baza/>
14. Степанюк С., Вацеба О. Студентський спортивний рух: історія та сучасність. Львів: ЛДДФК, 2003. – 60 с.
16. Стратегія розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді до 2025 року. – Режим доступу : <http://studsport.com.ua/normatyvno-pravova-baza/>

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЖІНОЧОГО ФУТБОЛУ В УКРАЇНІ

Мохнач Л.В. студента магістратури, кафедри менеджменту фізичної культури

Середа Н.В. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків Україна)

У статті розкриваються історичні аспекти розвитку жіночого футболу в Україні.

Наведено передумови виникнення такого виду спорту, як жіночий футбол.

Ключові слова: жіночий футбол, історія.

Вступ. Жіночий футбол на сьогодні – один із найпопулярніших видів спорту в багатьох країнах світу. Фаворитами є Німеччина, США, Норвегія. Перспективно грають японки, в цій країні у день, коли жіноча збірна грала вирішальний матч на чемпіонаті світу, навіть оголосили вихідний. Величезний поштовх жіночий футбол отримав у 1991 р. на першому чемпіонаті світу з футболу серед жінок. Вже у 1999 р. чемпіонат відвідали більше 650 тисяч глядачів і близько 1 мільярда в 70 країнах подивилися по телевізору. Фахівці ФІФА підрахували, що у 2012 році кількість жінок, які грають у футбол зрівняється з чоловіками - футболістами. Вже зараз близько 40 мільйонів жінок у світі займаються цим видом спорту.

Мета роботи – охарактеризувати історичні аспекти розвитку жіночого футболу в Україні.

Результати дослідження та їх обговорення. Жіночий футбол – це вид футболу, у якому беруть участь жінки. Жіноча футбольна гра не відрізняється правилами та грою від чоловічої. Відмінність полягає частково у тактиці та стратегії. Жіночий футбол протягом багатьох років вважався аморальним, а сьогодні бореться у багатьох країнах за суспільне визнання.

Жіночий футбол існував досить давно, але до 1970-х років, коли він почав приймати організовані форми, цей вид спорту асоціювався з благодійними іграми та фізичними вправами. До 1970-х футбол розглядався як чоловічий вид спорту. У міру розвитку жіночого футболу з'являлися великі змагання – як на національному, так і на міжнародному рівнях.

У деяких країнах жіночий футбол – одна з найреспектабельніших командних ігор для жінок. Також це один з небагатьох видів жіночого спорту, в якому існують професійні ліги.

Боротьба за визнання жіночого футболу не була легкою. Свій перший розквіт цей вид спорту пережив ще в 1920-х у Великій Британії, коли матчі відвідували щонайменше 5000 глядачів. Але 5 грудня 1921 року Англійська футбольна асоціація проголосувала за його заборону на всіх полях, що використовуються клубами, що входили до неї. Заборона була відмінена тільки в липні 1971 року [1].

У 1989 році, коли Радянський Союз знаходився у стадії розпаду, з'явилася Асоціація жіночого футболу. Того ж року українська футбольна команда «Нива» з невеличкого містечка Баришівка на Київщині дебютувала на першому офіційному чемпіонаті жіночих футбольних клубів СРСР, впевнено здобувши «срібло». Вони обійшли багато російських іменитих клубів.

У 1990 «Нива» стала переможцем першого чемпіонату СРСР серед жінок, здобула Кубок СРСР. Через рік «Нива» знову стала чемпіоном СРСР.

1991 – «Нива» здобула перемогу на міжнародному турнірі у Канаді, зігравши просто неймовірну кількість поєдинків. На жаль, це була їх остання перемога.

Не можна стверджувати, що після розпаду Радянського Союзу жіночий футбол в Україні перестав розвиватися. У 1992 р. було засновано Комітет жіночого футболу, що є постійно діючим органом Федерації футболу України.

У 2009 р. Національна збірна України з жіночого футболу здобула у Фінляндії на чемпіонаті Європи 7 місце. Але на сьогодні в Україні існує лише 8 жіночих команд з шести регіонів України [2].

Жіночий футбол в Україні переживає гостру кризу, і не лише через брак фінансування. Перш за все у свідомості більшості українців закріпився стійкий гендерний стереотип, що футбол – це чоловіча гра. Якщо хлопчики мають можливість з раннього віку відвідувати футбольні секції, то у дівчаток такої можливості немає. Спортивні фахівці стверджують, що у цьому немає ніякої необхідності, мовляв, дівчатка можуть займатися футболом з хлопчиками [3].

Висновки. За результатами проведеного дослідження визначено, що у даний момент часу цей досі маловідомий і непопулярний вид спорту переживає період повільного розвитку. Про це свідчить наявна кількість жіночих футбольних команд України, що вказує на зацікавлення дівчат та жінок цим видом спорту. Окрім того, поступ українського жіночого футболу відбувається завдяки старанням національної збірної України, головним тренером якої є Рева Володимир Сергійович. На даний момент часу існує низка турнірних змагань, у яких беруть участь футболістки українських команд, серед яких: Чемпіонат України Вища ліга, Чемпіонат України Перша ліга А, Чемпіонат

України Перша ліга Б, Кубок України серед жінок, WU-17, WU-16, WU-15, WU-14, Кубок надій ФФУ фут зал, Вища ліга футзал, Кубок України.

Проведений аналіз літературних джерел та документів дав змогу визначити, що жіночий футбол – це відносно молодий вид спорту та проведених досліджень стосовно організаційно-управлінських аспектів подальшого його розвитку було виявлено у незначній кількості.

Перспективи подальших досліджень. Дослідити та визначити організаційно-управлінські аспекти функціонування та розвитку жіночого футболу в Україні.

Список використаної літератури

1. Ковалишин А., Литвінець А. Витоки жіночого футболу на теренах України. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : зб. наук. пр. Вінниця, 2014. Вип. 17. С. 734 – 738.
2. Литвінець А.І., Ковалишин А.Р., Литвінець І.В., Вітер Н.В. Особливості формування жіночого футболу у світі. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : зб. наук. пр. Вінниця, 2014. Вип. 18, т. 1. С. 412 – 417.
3. Офіційний сайт Федерації футболу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ffu.org.ua>

РОЗРОБКА ПРОГРАМ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НАРОДНИХ ШКІЛ ХАРКОВА В РОКИ ОКУПАЦІЇ

Салтан Н. М. кандидат історичних наук, доцент кафедри гуманітарних наук,
доцент кафедри гуманітарних наук

Салтан С. О. студент гр. 19 кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті досліджується стан розробки шкільних навчальних програм з фізичної культури для початкових класів народних шкіл Харкова часів нацистської окупації.

Ключові слова: навчальна програма, Харківська міська управа, фізична культура.

Вступ. Українська освіта, зокрема справа фізичного виховання в школі, бере свій початок з радянської, але у період Другої світової війни українці змогли побачити інший підхід. Представники націонал–патріотичних сил, які співпрацювали з німецькою владою, розробили методичне забезпечення усіх предметів шкільного циклу, зокрема і фізичної культури.

Темі розвитку шкільництва в Харкові в часи німецької окупації в різні роки приділяли увагу дослідники: В. Гінда, Д. Титаренко та інші, акцентуючи увагу на питаннях, матеріально–технічного, методичного, кадрового забезпечення шкільних установ протягом всього окупаційного періоду.

Мета дослідження обумовлена необхідністю введення у науковий обіг нових архівних матеріалів, які стали інформаційною основою для складання розгорнутої характеристики навчальної програми з фізичної культури для початкових класів міста Харкова у роки радянсько-німецької війни.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом для написання тез стали документи відділу освіти Харківської міської управи, які зберігаються в Державному архіві Харківської області. Попри достатньо великий строк давності, ці документи ще не були опрацьовані дослідниками і не публікувалися.

Результати дослідження та їх обговорення. В “Програмі початкової школи по фізичному вихованню (для 1-й, 2-й, 3-й та 4-й класів)” не зазначено імена авторів, але відомо, що все життя в місті підпорядковувалось Харківській міській управі, спеціалісти якої за умов невтручання німецької влади в такі “другосортні” питання, займалися цензуруванням або розробкою підручників та програм. Тому, з високою долею вірогідності, можна припустити, що безпосереднє відношення до цієї програми мав відділ освіти Харківської управи, який очолював Петро Дрига (1883– ?). На діяльність місцевих

органів самоврядування мали вплив націонал–патріотичні сили (“Просвіта”, ОУН) члени яких входили до складу ХМУ та ін. Не містить програма і необхідної пояснювальної записки, що була неодмінною складовою навчальних програм з історії, географії та інших предметів. Вочевидь – це лише частина документу, який зберігався у відділі освіти ХМУ.

Програма з предмету “фізична культура” для учнів першого, другого, третього та четвертого класів, на відміну від радянської, складається не з трьох, а з чотирьох частин: елементи строю, підготовчі вправи, прикладні вправи та заключна частина.

Перша частина була типовою для учнів різних класів та передбачала наступні вправи: побудову в шеренгу, в дві шеренги, в колону по одному, в дві колони; построєння в один та два кола; повороти направо і наліво. Складність вправ варіювалася в залежності від віку дитини. Так, першокласники, вивчали найпростіші стройові команди та вправи, а програмні вимоги до четвертокласників передбачали “построєння в дві колони на ходу і знов в одну”. Тобто це вже були більш складні вправи на розвиток координаційних здібностей, узгодженості спільних дій, виховання почуття ритму і темпу.

Другий розділ програми було присвячено підготовчим вправам. Фактично – це були різні варіанти розминки усіх м'язів тіла дитини. Наприклад, для другого класу розминка нараховувала 14 вправ. Перше: наклони голови вліво та вправо, назад і вперед. Друге: стоячи, ноги вкупі руки вниз – підняти руки над головою, а потім опустити їх вниз. Третє: стоячи, руки вниз – поперемінне піднімання рук вперед і в боки. Четверте: стоячи, ноги нарізно, руки на поясі – наклони тулуба вперед, назад, вліво та вправо. Стоячи, ноги нарізно – руки на пояс, вперед, назад, вліво, вправо; стоячи, ноги вкупі, руки вниз – повільно присісти, руки вперед і знову спрямитись, руки вниз. Шосте: стоячи права нога за ліву, руки вниз – сісти по турецьки й встати. Сьоме: повільно сісти на підлогу та швидко встати. Восьме: стоячи, основна стійка – нахилитись і підтягнути ліву ногу зігнуто в коліні, обхопити її нижче коліна, підтягнути до грудей. Теж саме і з правою ногою. Дев'яте: стоячи ноги вкупі, руки в сторони – повороти тулуба вправо – вліво. Десяте: сидячи, ноги вперед вкупі, руки на полу – розкидання ніг в сторони, вкупу. Одинадцять: сидячи, вкупі ноги, руки вільно – лягти на спину та встати. Дванадцять: сидячи, ноги зігнуті в колінах, руки на полу – навперемінне витягування ніг вперед. Тринадцять: стоячи, руки вперед – підняти повільно руки вгору і піднятись на носки; стати у вихідне положення. Чотирнадцять: повільні підскоки на місці, підскоки на місці, навперемінно виставляючи ноги вперед, підскоки на двох ногах на носках, підскоки через довгу кружляючу скалку. Також тут могли бути присутніми загальнорозвиваючі вправи з

використанням приладів: стоячи або сидячи учні передавали легкий м'яч по колу та в колоні (з боків та через голову) тощо.

Третя частина називалась “Прикладні вправи” й була найбільш різноманітною. Вона складалась із наступних груп вправ: “ходьба і біг”, “метання”, “стрибки”, “лазіння та переповзання”, “рівновага” та “ігри”. Саме тут було зроблено акцент на розвиток різноманітних рухових якостей дитини: витривалості, гнучкості, координаційних здібностей, сили та швидкості.

Так, на розвиток координаційних здібностей в першому класі була спрямована ходьба по укріпленій колоді на землі (руки в сторони з поворотом на одному кінці) й ходьба по колоді з плесканням в долоні (попереду себе та над головою). У другому класі: ходьба на колоді на висоті 60–70 см з поворотами. У третьому: ходіння по колоді на висоті 40 см вперед – назад із вставанням на коліна. У четвертому: ходьба на колоді заввишки 50–70 см з поворотом на кінцях з присідом на одній нозі.

Групи вправ під назвами “ходіння” та “стрибки”, що були спрямовані на розвиток сили, також ускладнювались паралельно до зростання віку школяра. Для першачків програмою було передбачено легкі вправи. Стрибки на місці на двох ногах в положенні ноги в купі та ноги нарізно. Стрибки на одній нозі (поперемінно). Стрибки по залу з рухом вперед, назад (по колу та в колоні) на двох та одній ногах, тримаючись і нетримаючись. Стрибки на місці через довгу кружляву скакалку. В другому класі – стрибки з розгону через мотузку з добрим приземленням. стрибки з місця в довжину. стрибки в глибину з поворотами вправо та вліво з висоти 50 см.

Для розвитку швидкості використовувались вправи, які можна виконати максимально швидко, наприклад біг. У третьому класі програма передбачала наступні вправи. Повільний біг з підніманням ніг високо вперед і відкиданням назад, тренування бігу на швидкість на віддалі 30 – 40 метрів, біг на прискорення 15 – 20 метрів, зустрічна естафета. В четвертому класі: тренування бігу на швидкість, біг на прискорення до 20 – 30 метрів з високого старту та зустрічні естафети на дистанцію 20 – 30 м.

Ігри, що їх було запропоновано розробниками програми також були спрямовані на розвиток різних фізичних якостей. Загалом було запропоновано близько 20 різних ігор, більшість з яких була присутньою в повсякденному житті дітей. В дещо видозміненому вигляді, вони дійшли до нашого часу. Дитяча гра “У ведмедя у бору” дуже схожа на гру “Вовк”. З одного боку майданчика розташовано “узлісся” а з іншого – “будинок” (їх розділити лінією). Діти, гуляючи, збирають гриби та ягоди і співають: “Ми по лісі всі гуляєм: гриби ягоди збираєм, вовка ми не боїмось, у будинок сховаємось”. Після останніх

слів “вовк” вибігає і намагається піймати того, хто не встиг сховатись за лінію. Діти тікають у “будиночок”. Спортивних ігор в чистому вигляді (футбол, волейбол тощо) розробники не пропонували.

Ігри поділялися за видами. Були ігри зі стрибками. Наприклад, “Вовк у рові”. Влоперек майданчика (зала) накреслюються дві лінії на рівні 50 см одна від одної. У середину стає “вовк”. Усі гравці (“кози”), перестрибуючи цей ров намагаються стрибнути так швидко, щоб їх не спіймав вовк. Коли спіймано 3 – 4 гравці вибирають нового вовка. Також було запропоновано використовувати ігри з киданням ловінням і метанням. Наприклад, гра “Ми перші!” Гравці розподіляються на 2 групи і стають у колони, перший в колоні отримує м’яч, на сигнал перший піднімає м’яча угору передає його через голову другому гравцю і так до кінця колони, останній, одержавши м’яча біжить узбіч своєї колони і ставши попереду неї, передає м’яч назад. Гравець, що починав гру, опинившись останнім, хватаючи м’яч, перебігає наперед і вся колона, коли він став на місце, вигукує “Ми перші”.

В умовах війни, матеріально-технічний стан закладів шкільної освіти був незадовільним, тому в програмі відчувається брак приладів. На уроках фізичної культури передбачалось використання мотузок, дерев’яних колод, м’ячів: волейбольних, хокейних, тенісних, а при їх відсутності – навіть маленьких камінців для метання. Як відомо, окупаційна влада не надто опікувалася освітою місцевого населення, тому розробники виходили з реалій того часу, не писали того, що хотілося б мати.

Остання заключна частина була типовою для всіх класів. Вона складалася із повільної ходьби з дихальними вправами на ходу і на місці.

Висновки. Програма по предмету “фізична культура” містила в собі певні комплекси вправ, ігри, що були спрямовані на розвиток різноманітних рухових якостей дитини: витривалості, гнучкості, координаційних здібностей, сили та швидкості, складність яких збільшувалася із збільшенням учнівського віку. Зміст програми враховував вікові та психологічні особливості учнів початкової школи. Зважаючи на процес стандартизації освітньої царини під німецькі стандарти, фізична культура у харківських школах фактично перетворювалася на гімнастику.

Перспективи подальших досліджень пов’язані із виявленням закономірностей становлення і розвитку фізичної культури у середніх школах Харкова в роки Другої світової війни шляхом здійснення порівняльного аналізу радянської та німецької фізкультурно-спортивної парадигми 1920-х – 1930-х років.

Список використаної літератури

1. Гінда В.В. Культура, освіта і спорт під час окупації. *Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI ст.: іст. нариси: у 2 кн.* / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. К. : Наукова думка, 2010. Кн. 1. С. 697 – 732.
2. Програма початкової школи по фізичному вихованню (для 1-й, 2-й, 3-й та 4-й класам). Державний архів Харківської області. Р 2982. Оп. 4 Од. зб. 203. 16 арк.
3. Салтан О.М. Специфіка організації навчального процесу у народних школах Харкова у період нацистської окупації 1941–1943 рр. // *Сіверянський літопис*. 2018. №1 – 2. С. 301 – 311.
4. Скоробогатов А.В. Харків у часи німецької окупації 1941 – 1943 рр. Харків : Прапор, 2004. 376 с.
5. Титаренко Д.М. Доля навчальної літератури під час нацистської окупації України на території зони військової адміністрації // *Краєзнавство*. 2016. № 3 – 4. С. 167 – 174.

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИДАТНОГО ТРЕНЕРА ЖІНОЧИХ ГАНДБОЛЬНИХ КОМАНД УКРАЇНИ ІГОРЯ ЄВДОКИМОВИЧА ТУРЧИНА

Степанюк С.І.¹ кандидат наук з фізичного виховання та спорту., доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання;

Барановська Ю.В.² викладач кафедри олімпійського та професійного спорту

Ткачук В.П.³ кандидат педагогічних наук, голова циклової комісії теорії і методики фізичного виховання

^{1,2} *Херсонський державний університет (м. Херсон, Україна)*

³ *Івано-Франківський коледж фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Івано-Франківськ, Україна)*

Стаття присвячена життю та діяльності видатного тренера жіночих гандбольних команд України Ігоря Євдокимовича Турчина.

Ключові слова. Спорт, гандбол, змагання, успіх, тренер.

Постановка проблеми. Гандбол – один з найпопулярніших видів спорту в цілому світі. На сьогоднішній день в гандбол грають в понад 100 країнах світу, 70% з них є постійними членами Міжнародної федерації гандболу [3].

Як вид спорту він виник в Європі в кінці ХІХ століття і спочатку був ручним варіантом футболу, але досить швидко змужнів, здолавши бар'єр Олімпійського визнання. Гандбол є одним із провідних видів спорту в Україні. Наші спортсмени сьогодні намагаються підтримувати традиції українського гандболу минулих років [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням технічної, фізичної, тактичної, психологічної підготовкам в гандболі присвячено цілий ряд праць вітчизняних і зарубіжних фахівців (Ігнатієва В.Я. (1983), Турчин І.Є. (1988), Волосович Г.Г. (1995), Агрібі Б.(1997), Соловей О.М. (2000) та ін. При цьому питанням життя та діяльності видатних тренерів, особливо в Україні, в доступній нам літературі приділяється лише не значна увага. Фрагментарність досліджень цієї проблеми (Івахін Є.І., 1967; Маневич Л.Р., 1975) не дає змоги скласти цілісної картини даної проблеми.

Праць, присвячених вивченню життя та діяльності видатного тренера жіночих гандбольних команд України Ігоря Євдокимовича Турчина нами знайдено не було, що і спонукало нас в даній роботі до детального вивчення цієї проблеми.

Мета дослідження – проаналізувати життя та діяльність видатного тренера жіночих гандбольних команд України Ігоря Євдокимовича Турчина.

Для розв'язання поставлених завдань використовувалися такі **методи** дослідження:
1. Теоретичний аналіз та узагальнення даних літературних джерел та засобів масової інформації. 2. Системно структурний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Ігор Євдокимович Турчин вважається найуспішнішим тренером в історії гандболу. Ним створена команда «Спартак» (Київ) яка була 20-разовим чемпіоном колишнього СРСР, 13-разовим переможцем Кубка Європейських чемпіонів. За видатні досягнення в спорті Турчин і його команда занесені до Книги рекордів Гіннеса. Гандбольна жіноча збірна колишнього СРСР, яку очолював Турчин, посідала перші місця на Іграх Олімпіад в Монреалі (1976 р.) і Москві (1980 р.), в Сеулі (1988 р.) стала бронзовим призером Ігор. Двічі перемагала на чемпіонатах світу (1982, 1986), в 1975 і 1978 була срібним призером світової першості, в 1973 році стала бронзовим призером. За видатні заслуги у 1976 році І.Є. Турчина було визнано найкращим тренером світу [2].

Його спортивний шлях починався з вибору – піти дорогою відомою, добре розвіданою (коли займався баскетболом), або ж «звернути на шлях невідомий, за яким до нього мало хто ходив (гандбол)». Восени 1959 р Ігор Євдокимович прийшов в київську середню школу. Зібрав у спортивному залі дівчат, вирішивши з'ясувати, які види спорту їм подобаються. Нажаль, про гандбол ніхто не чув. Науковці стверджують, що в тій розмові Ігор Турчин пообіцяв дівчатам, що «зробить їх олімпійськими чемпіонками» [5].

Все починалось з першого чемпіонату міста. На першого матчі учениці мали лише найзагальніші поняття про гру. Їх суперниці мало чим від них відрізнялися. Загалом, гра проходила на рівних. Тренер команди-суперниці взяв хвилину перерву, але на той час, правила такої перерви не передбачали. Турчин спочатку оторопів, а згодом закричав дівчатам: «Кидайте по воротах!» Влучити у порожні ворота було нескладно так як і воротар з командою пішла з майданчика. З рахунку 1: 0 і почався зірковий шлях команди, яка згодом стала найкращою в Україні та у всій Європі [2].

У чемпіонаті світу в 1962 році радянська команда вперше взяла участь і посіла шосте місце. Через 11 років у Югославії були здобуті перші медалі світової першості – поки що бронзові. Збірна СРСР під керівництвом Ігоря Турчина, здебільшого була складена з гравців київського «Спартака». Генеральною репетицією перед Іграми Олімпіади 1976 року став Чемпіонат світу 1975 року який проходив в Монреалі. Це був олімпійський дебют жіночого гандболу. Світова першість проходила в Києві. Трибуни київського Палацу спорту були переповненими. «Срібні медалі, колись здавалися нездійсненною мрією, нині розглядалися майже як повний провал» [5]. Розмірковуючи

над результатами світової першості, тренер дійшов висновку, що окрім тактики, необхідно посилювати силову підготовку [1].

Олімпійський турнір розпочався з легкої перемоги над канадками. Змогли гандболістки справитись і з серйознішими суперницями. У фіналі на них чекала збірна НДР, саме та, якій радянська команда поступилася у фіналі чемпіонату світу в Києві. Перший м'яч в ворота суперниць закинула Зінаїда Турчина. В запеклій боротьбі збірній колишнього СРСР вдалося перемогти. Після цього тріумфу Ігор Турчин отримав «звання» генія гандболу. Через чотири роки на Олімпійських іграх в Москві збірна СРСР повторила свій «золотий» успіх. Такий цікавий і неймовірний шлях видатного тренера – Ігоря Євдокимовича Турчина назавжди залишиться в пам'яті і в серцях українських уболівальників. Ім'я великого тренера пам'ятають не тільки в Україні, а й в усьому світі. Щорічно в Києві проходить міжнародний турнір пам'яті Ігоря Турчина, який з кожним разом збирає все більш представницький склад учасників. Все ж таки, найкращою пам'яттю про великого тренера стануть перемоги українських гандболісток. Перемоги, заради яких жив і працював Ігор Турчин.

Висновки. Український гандбол, завдяки самовідданій праці тренерів, починаючи із своїх витоків і впродовж усіх етапів свого розвитку складав гідну конкуренцію іншим командам світового рівня. Українські гандболістки у складах збірних команд різних країн виборювали звання чемпіонів у змаганнях різного рангу, починаючи із свого чемпіонату і закінчуючи Олімпійськими іграми. Тим самим популяризували цей вид спорту не тільки у своїй країні, але й далеко за її межами. Завдячуючи великому досвіду, сумлінній праці видатних тренерів ми можемо спостерігати за майбутнім нашого гандболу.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі мають широке поле для дослідників, зокрема тих, які вивчають історію окремих видів спорту, історію розвитку спорту в окремих регіонах України та діяльність провідних діячів фізкультурно-спортивного руху.

Список використаної літератури

1. Гандбол. /Латышкевич Л.А., Турчин И.Е., Маневич Л.Р.; Под общ. ред. Л.А. Латышкевич. К.: Вища школа, 1988. - 199 с.
2. Гордість українського спорту. До 80-річчя від дня народження І. Турчина (1936-1993). *Дати і події. 2016, друге півріччя: календар знамен. дат № 2 (8)* / Нац. парлам. б-ка України. Київ, 2016. С. 118-121.
3. Драчук А.І. Теорія і методика викладання гандболу: навчальний посібник. 2-е вид., доповн. і переробл. Вінниця, 2011, 154 с.
4. Степанюк, С., Сінчук А., Сергєєва А. З історії діяльності гандбольного клубу "Дніпрянка". *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).* 2016. Вип. 11. С. 113-116.
5. Турчин И.Є. Листая страницы истории. К.: Молодь, 1988. 228 с.

РОЗВИТОК ХОРТИНГУ НА ХЕРСОНЩИНІ

Степанюк С.І. кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання;

Савіцина К.В. студентка факультету фізичного виховання та спорту

Руденко В.С. викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання;

Херсонський державний університет (м. Херсон, Україна)

У статті розглядаються питання становлення та розвитку українського рукопашу хортингу на Херсонщині. Здобутки та перспективи розвитку.

Ключові слова: український рукопаш, хортинг, змагання, спортсмени, перемога.

Постановка проблеми. Набуття Україною незалежності суттєво активізувало національну свідомість діячів у різних галузях діяльності людини [1, 3]. Серед них важливе місце посідає доба козацтва, в період якої спостерігалось виникнення значної кількості національних одноборств, які сьогодні мають самостійний характер, здебільшого як окремі види спорту [2].

Ідея зародження хортингу, як системи самовдосконалення особистості, пов'язана з відродженням давніх народних традицій, що передавались з покоління в покоління [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вже понад 20-ть років різні види бойових одноборств поширюються серед населення нашої країни. Широкому загалу відомі як східні бойові одноборства – айкідо, дзюдо, карате, сумо, тайський бокс, тхеквандо, ушу та ін., так і західні – данте, капоейра, кікбоксинг, панкратіон, реслінг та ін. [4].

Проте, існують і вітчизняні системи розумового і фізичного розвитку людини, бойовий зміст яких зберігся до наших днів. Серед ефективних українських систем індивідуальної бойової майстерності фахівці розрізняють сваргу, спас, хрест, хортинг та ін. Остання на даний час користується значною популярністю серед сучасної молоді [5].

Серед робіт фахівців різних років варто виокремити ті, які пов'язані власне з вивченням національних одноборств. Зокрема, це питання розвитку хортингу, бойового гопака та інших видів національних одноборств [2,5].

Мета полягала у вивченні та узагальненні історії розвитку українського національного рукопашу хортинг.

Для розв'язання поставлених завдань використовувалися такі **методи** дослідження:

1. Теоретичний аналіз та узагальнення даних літературних джерел та засобів масової інформації. 2. Системно структурний аналіз.

Результати дослідження та їх обговорення. Дослідники, спираючись на свідчення очевидців, аналіз тогочасної зброї, етнографічний матеріал, із цілісного вишколу воїна (дружинника, козака) виокремлюють такі складові: фехтування (мечем, шаблею, списом); боротьба (на поясах, навхрест); навкулачки (бій лише руками, своєрідний аналог боксу); рукопаш (поєдинки з використанням борцівської та ударної техніки рук та ніг) [2,3].

Лише наприкінці ХХ-го століття в умовах національного відродження та широкого розповсюдження різноманітних систем психофізичного вдосконалення з'явилися дослідники, що взялися за пошук "залишків" національних одноборств, їхню реконструкцію та розвиток [1,4].

Основна мета хортингу – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, виконання особистості в дусі добропорядності та любові до Батьківщини [4].

Едуард Єрмоєнко став тією людиною, хто заснував це унікальне бойове мистецтво, аналогів якому досі не було у світі, жорстке, але справедливе, максимально наближене до життя.

Хортинг, як українська національна виховна система, за задумом засновника Едуарда Єрмоєнка, має готувати спортсмена до будь-яких, навіть найжорсткіших викликів життя.

Засновником і керівником бійцівського клубу "Maximus", який знаходиться в смт Лазурному Херсонської області є Аракелов Георгій Давидович. Тренер, який виховав 12 Кандидатів в Майстри спорту України з хортингу, 15 чемпіонів України, 6 чемпіонів Світу, 4 чемпіони України з кікбоксингу, Чемпіона України з ММА, багато призерів у змаганнях з різних видів одноборств. У 2012 році Аракелов Георгій став президентом Херсонської Обласної Федерації Хортинг.

"Maximus" – це клуб бойових змішаних одноборств, який розпочав свою роботу 1 жовтня 2010 року і до теперішнього часу ефективно працює в Херсонській області.

У клубі "Maximus" практикуються в якості виховного процесу – літні табори, походи, колективні ігри, контроль успішності дітей в школах. Окрім фізичної та технічної підготовки, хортинг є засобом виховання дітей. Приходячи в зал, тренуючись, діти стають більш дисциплінованими, розвиваючись фізично і духовно: простота, щирість і повагу до людей – ось ті риси характеру, які розвиває керівник своїм учням. Виховання почуття патріотизму, старанність і працьовитість, сила волі і сила духу, колективізм і вміння дружити. Це ті якості, які вдосконалюються при заняттях хортингом.

Починаючи з 2010 року і по теперішній час, спортсмени бійцівського клубу FC "Maximus" беруть участь у Всеукраїнських змаганнях, Чемпіонатах України, Чемпіонатах світу та Європи.

При цьому варто зазначити, що з 2015 в смт Лазурному проходять Професійні рейтингові турніри за пояс бійцівського клубу "Maximus", що допомагає спортсменам проявляти себе. До традиції Лазурного увійшов щорічний весняний турнір за Кубок Лазурного. Другий рік поспіль проводиться Всеукраїнський турнір "Кубок Чорного моря з хортингу". У планах, за словами керівника бійцівського клубу "Maximus", проводитимуться турніри в Скадовську, Херсонської області.

Висновок. Активний розвиток такого виду спорту як український рукопаш хортинг пов'язаний із основоположними принципами, дотримання яких забезпечене діяльністю Федерації українського рукопашу хортинг. Хортинг, як українська національна виховна система готує спортсмена до будь-яких, навіть найжорсткіших викликів життя. Це одноборство, де спортсмен проходить справжній довгий шлях воїна.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших наукових розвідок у цьому напрямі мають широке поле для дослідників, зокрема тих, які вивчають історію окремих видів спорту, історію розвитку спорту в окремих регіонах України та діяльність провідних діячів фізкультурно-спортивного руху.

Список використаної літератури

1. Белан В. «Хортинг – історія становлення та розвитку національного виду спорту України». Теорія і методика хортингу. 2014. Вип. 1, 44- 52 с.
2. Величкович М. Український рукопаш гопак: навч. посіб. / М. Величкович – Львів : Ліга-Прес, 2003. – 152 с.
3. Гачкевич А. Становлення і розвиток українських національних одноборств на сучасному етапі. *Слобожанський науково-спортивний вісник: Науково-теоретичний журнал*. 2007. № 11. С. 240–242.
4. Зубалій М. Д. Історія становлення і розвитку національного єдиноборства хортинг. *Науковий журнал Інституту інноваційних технологій та змісту освіти. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. Випуск 12. К.: вид-во, 2013. С. 39 – 47.
5. Каляндрук Т. Таємниці бойових мистецтв України. Львів: Піраміда, 2007. – 304 с.

СЕНСОРНІ ПОРУШЕННЯ ПРИ АУТИЗМІ ТА ШЛЯХИ ЇХ КОРЕКЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛФК НА БАЗІ НРЦ

Торба В.В. магістр з фізичної реабілітації.

Комунальний заклад освіти "Криворізький спеціальний багатопрофільний навчально - реабілітаційний центр №1" Дніпропетровської обласної ради"

Люди з порушенням сенсорної інтеграції відчувають труднощі зі сприйняттям повсякденної сенсорної інформації. Звичайні сенсорні стимули можуть викликати у них сильний стрес, виснаження і навіть біль.

Ключові слова: аутизм, сенсорна інтеграція, сенсорна система, чутливість, ЛФК.

Вступ. Центральна нервова система (мозок) сприймає всі сенсорні дані, які ми отримуємо, і допомагає нам організувати, розставити пріоритети і зрозуміти інформацію. Майже у всіх дітей з аутизмом є порушення сенсорної інтеграції. Такі діти не можуть адекватно реагувати та обробляти інформацію, що надходить до них через аналізатори.

Дослідження науковців доказують, що проблема має фізичну природу: за нею стоїть вплив електричних імпульсів і хімічних речовин на мозок. Труднощі з навчанням чи поведінкою, викликані порушенням сенсорної інтеграції, - точно така ж фізична проблема, як, скажімо зламана нога або ангіна, саме тому на заняттях з ЛФК необхідно враховувати фізичну, а не психічну складову проблеми.

Мета дослідження та завдання дослідження. Мета - оцінка ефективності застосування ЛФК в комплексній реабілітації дітей з порушеннями сенсорної інтеграції та аутизмом.

Завдання дослідження.

1. Аналіз наукової літератури для виявлення взаємозв'язку порушень сенсорної інтеграції та аутичної поведінки.
2. Розробити програму фізичної реабілітації з використанням засобів ЛФК для дітей з аутизмом та порушеннями сенсорної інтеграції.
3. Визначити зміни у ході застосування програми реабілітації.
4. Дати оцінку ефективності застосування ЛФК в комплексній реабілітації дітей з аутизмом та порушеннями сенсорної інтеграції.

Матеріал і методи дослідження.

1. Аналіз літературних джерел;
2. педагогічне спостереження;
3. соціологічний метод (аналіз медичних карток).

Результати дослідження та їх обговорення.

У людини сім почуттів: зір, слух, дотик, смак, нюх, рівновага (вестибулярний апарат), сприйняття власного тіла (пропріорецепція). Люди з аутизмом можуть бути занадто або недостатньо чутливими в одній з цих областей. «Надмірна» - гіперчутливість, «недостатня» - гіпочутливість.

При порушеннях конкретної системи необхідно підбирати спеціальні вправи та завдання для корекції порушень системи.

При порушенні зорової системи необхідно впорядковувати візуальне середовище. Уникати неприродних кольорів. Бажано, щоб стіни були різнокольоровими, але без набридливих візерунків, пастельних природніх відтінків – це зменшить навантаження на дітей з гіперчутливістю до візуальних стимулів. Пропонуйте ігри і вправи на зорове порівняння, пошук предметів, схожих за кольором та формою.

Слухова система - це найпоширеніша форма сенсорної дезінтеграції при аутизмі. Проблеми зі слухом можуть вплинути на здатність спілкуватися і, можливо, на рівновагу.

Для корекції порушень цієї системи варто пропонувати дітям слухати звуки сидячи, лежачи, стоячи. Пропонуйте для слухання звуки природи (вітер, дощ, спів птахів, шум хвиль). Слухайте разом класичну і сучасну музику. Долучайте до самостійного музикування, давайте грати на інструментах. Досліджуйте разом з дітьми, які звуки видають побутові предмети (кастрюля, склянка, ложки, тарілки). Визначайте, звідки йде звук.

В корекції порушень тактильної системи потрібно використовувати різноманітні матеріали, привабливі за візуальними й тактильними властивостями, різні за фактурою та складом. Корисні ігри і маніпуляції у лотках з різними наповнювачами: піском, гречкою, каштанами, дрібними іграшками. Пропонуйте дітям одягати вбрання з різних матеріалів – це дасть можливість переживати різні відчуття від незвичайного одягу. Ніколи не примушуйте дитину торкатися неприємних, на їх думку, субстанцій!

У дітей з порушенням ольфакторної системи (смакова та нюхова системи) слід використовувати, при ознайомленні із смаками та ароматами, тільки приємні для дитини. Грайте в ігри на розпізнання смаків і запахів, але уникайте надто сильних концентрацій.

Вестибулярна система розвивається за допомогою двох основних вправ. Гойдання - збагачування простору різноманітним обладнанням, що забезпечує можливість для розгойдування та обертання - організація ігри, у яких діти мали б змогу бігати по колу, крутитися на каруселі, кружляти в парах.

В корекції сенсорних порушень пропріоцептивної системи потрібно виконувати рухи, що приводять до стискання суглобів(як при штовханні чогось важкого) або до їх розтягування (як при висінні чи підтягуванні на поперечині). Пропріоцептивні відчуття виникають під час стискання, обіймів, напруження частин тіла (рук, ніг, плечей), кидання великого м'яча — фітбола, скорочення, розслаблення м'язів при виконанні стрибків (на батуті, фітболі, з бордюра, з лавки, на двох ногах та на одній).

На заняттях з ЛФК з дітьми потрібно займаюсь формуванням або корекцією основних рухових навичок та формуванням рухових алгоритмів (стереотипів), які будуть потрібні для використання у повсякденному житті. Сюди відносяться хода, повзання, кидки, стрибання, утримання пози, координація роботи рук та ін.

Безперечно підбір вправ та прийомів виконується індивідуально або ж одна й та сама вправа підлаштовується під особливості дитини.

Перелік вправ, які можна використовувати на заняттях з ЛФК відповідно до поставлених цілей та порушень сенсорних систем.

Будування вежі з модулів, кубиків, іграшок (що є в доступі). В залежності від розмірів розвиваємо дрібну або довільну моторику, силу, координацію роботи рук. Участь у цих діях приймає тактильна та пропріоцептивна системи. Однаково велике задоволення отримують як від будування вежі, так і від її руйнування.

Кидання мішечків/м'ячиків в дошку з цифрами, корзину, стіну з його ловінням, збивання предмета, прокочування м'яча. Окрім роботи рук і координації велику участь приймає зір, постійно прослідковуючи рух м'яча, дитина напружує очі, зосереджує увагу тим самим формуючи зорово-рухову реакцію.

Лазіння по драбині, пролізання крізь предмети або під ними. Для цього не обов'язково потрібно вести дитину до гімнастичної стінки або мати при собі тунель, можна пролізати під стільцем, крізь гімнастичний килим, перелізати через модулі, повзання в басейні з кульками. З цими вправами ми формуємо самостійність, боремося зі страхами, розвиваємо силову витривалість та навички повзання і лазіння відповідно.

Гойдання на гойдалках, рівновага на циліндрі, фітболі, стояння на одній нозі. Ці вправи на відміну від попередніх не можна виконати без спеціального обладнання, але стояння на одній нозі можна виконувати в будь-якому місці. Ця вправа окрім тренування рівноваги допоможе зняти напругу та емоційне збудження дитини і пере направити її на інший вид роботи.

Активні та активно-пасивні вправи направлені на укріплення м'язів ОРА, розвиток гнучкості. З тих вправ можна виділити: присідання, стрибки, піднімання тягарів, нахили

тулуба, махи руками та ногами. Загалом ці вправи направлені на стимуляцію вестибулярної та пропріоцептивної системи, але, якщо вправи виконуються самостійно дитиною або вона повторює за дорослим, то підключається зорова система.

Діти з аутизмом і порушеннями сенсорної інтеграції, які займалися за розробленою програмою ЛФК, швидше навчаються навичкам самообслуговування, у них покращується психоемоційний стан та підвищується якість життя.

Висновки. Результати дослідження свідчать про позитивний вплив розробленої програми з ЛФК на функціональний стан сенсорних систем дітей з аутизмом. Усі зміни дозволили збільшити кількість дій із самообслуговування, якими володіють діти, що також відобразилося на оцінці основних рухових функцій.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Перспективи подальших досліджень полягають в розробці програм комплексної фізичної реабілітації для порушень різних сенсорних систем та різних вікових категорій.

Список використаної літератури

1. Айрес, Э. Дж. Ребёнок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем развития: пер. с англ. Юлии Даре. Москва, 2009. 272с.
2. Жигорева, М.В. Дети с комплексными нарушениями в развитии: педагогическая помощь. Москва, 2008. 296 с.
3. Мери Линч Барбера. Детский аутизм и вербально-поведенческий поход. Екатеринбург: Изд-во «Рама Пабблишинг», 2014. 250 с.
4. Мухін В. М. Фізіотерапія. Фізична реабілітація : підручник. 3-тє вид., перероб. та доповн. Київ : Олімп. література, 2009. 376 с.

ПСИХОФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ

Філінков В.І. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, професор кафедри фізичного виховання

Касьянюк Ол.С., студент групи КН-18-1мн

Касьянюк Ан.С. студент групи КН-18-1 мн

Донбаська державна машинобудівна академія (м.Краматорськ, Україна)

У статті розглядаються результати реалізації програми ПФП зі студентами спеціальності Комп'ютерні Науки (КН). Психофізична надійність і готовність фахівців ефективно забезпечується шляхом цілеспрямованої психофізичної підготовки, яка здійснюється на різних етапах формування майбутніх професіоналів.

Ключові слова: *психофізична підготовка (ПФП), студенти спеціальності Комп'ютерні Науки (КН), навчально-тренувальні заняття (НТЗ), персональний комп'ютер (ПК), машинобудівне виробництво (МВ).*

Актуальність. Комп'ютер став каталізатором прогресу, який вніс в життя народів нашої планети ХХ-ХХІ століття. Важливість обраного напрямку дослідження полягає і в тому, що воно дає можливість обґрунтувати шляхи підвищення ефективності професійної підготовки фахівців найбільш типових професій для всієї промисловості нашої країни.

Для України, як і для багатьох інших країн світу, промисловий прогрес, визначає характер першої половини нашого нового століття та він привів до стрімкого наступу нової ери інформації, яка скорочує дистанцію, ущільнює час і розширює великі області знань.

Автоматизований процес машинобудівного виробництва неможливо уявити без засобів обчислювальної техніки і необхідного програмного забезпечення, які використовуються на всіх етапах проектування, виготовлення виробів, при виконанні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, в тому числі без якісних змін до проблем поліпшення здоров'я, психофізичної підготовки і підготовленості фахівців КН [2, 3].

Постановка проблеми. На комп'ютерах вирішуються багато інженерних завдань. Все більш складні конструкції, що застосовуються в машинобудівної та хімічної промисловості, в авіабудуванні, автомобілебудуванні, в електричних силових мережах і на космічних станціях, вимагають комп'ютерного моделювання. За допомогою моделей

фахівці КН попереджають аварії, вивчають процес утворення зірок, прогнозують моделі для ПК та т.п.

Мета дослідження. Обґрунтувати систему психофізичної підготовки студентів КН, ефективно забезпечити пролонговану психофізичну готовність до активної життєдіяльності та майбутньої виробничої професійної роботи в МВ інженерів КН [4, 5].

Завдання дослідження:

1. Апробувати систему психофізичної підготовки майбутніх інженерів КН і визначити психофізіологічні і психофізичні вимоги.
2. Перевірити надійність пропонованої системи психофізичної підготовки студентів на етапах міжвузівського і післявузівської освіти.
3. Розробити науково-методичні, практичні рекомендації для реалізації психофізичної підготовки студентів КН в вищих навчальних закладах країни.

Реалізація програми ПФП продиктована необхідністю постійного використання спрямованих засобів і методів фізичного виховання на формування професійно важливих необхідних якостей, навичок і умінь студентів КН.

Особливу актуальність має використання в структурі навчально-тренувальних занять (НТЗ) вправ, які застосовуються для розвитку і вдосконалення, для поліпшення функцій мозкового кровообігу, вестибулярної стійкості (як компонента точності і тонкої координації рухів), оперативного мислення, емоційної стійкості базових психофізичних якостей, що мають велике значення в професійній діяльності інженерів КН.

Як показують спеціальні наукові дослідження, науково-технічний прогрес багато в чому залежить від людського фактора і, зокрема, від фізичної надійності і готовності фахівців виконувати свої професійні функції.

У свою чергу, фізична надійність і готовність студентів найбільш ефективно може забезпечується шляхом цілеспрямованої психофізичної підготовки (ПФП), що здійснюється на різних етапах формування з числа інженерів-випускників КН. Разом з тим, ПФП фахівців, зокрема студентів комп'ютерних систем практично не ведеться.

Найважливішою причиною цього є недостатнє обґрунтування теоретичних і практичних основ такої психофізичної підготовки. Невирішеність цієї проблеми позначається на дієздатності працівників машинобудівної галузі, веде до високої захворюваності студентів ВНЗ.

Це робить виключно актуальною наукову розробку системи ПФП фахівців для машинобудівної промисловості, в тому числі студентів спеціальності КН [5].

Регулярна перевтома призводить до: виснаження нервової системи та головного мозку; головного болю; запаморочення; шуму у вухах; нудоті; почуттю напруги м'язів обличчя і черепа; дратівливості; порушення концентрації уваги; порушення пам'яті; зміни якості сну.

Хронічна перевтома призводить до нервового виснаження, розвитку психічних порушень: депресії, психозів і ін.

Працюючий монітор і системний блок можуть призводити до розвитку таких захворювань і ускладнень: частівірусні захворювання дихальної системи; алергічні реакції: риніт, кон'юнктивіт, бронхіальна астма; підвищена сприйнятливості до збудників запальних захворювань дихальних шляхів, що призводить до розвитку трахеїти, ларингіти, бронхітів, пневмонійта ін.; інфекційні захворювання шкіри, викликані грибками, бактеріями або вірусами; інфекційні захворювання органів травлення (так звані хвороби «брудних рук»).

Методи дослідження. Аналіз літературних джерел і документальних матеріалів, професіографічні і хронометражні спостереження за професійною діяльністю, опитування експертів, анкетне опитування, інтерв'ювання, вивчення передового досвіду, моделювання, тестування рівня здоров'я, функціональної, общекондіціонной і спеціальної фізичної підготовленості (визначення біологічного віку, проб Руффо, Штанге, Генчи, Ромберга, динамометр, виконання державних тестів з фізичної підготовленості, рефлексометрії, тремометрії, корре турне проби, лабіринтові гри), статистичні методи обробки даних.

Виконання програми ПФП здійснювалося на навчально-тренувальних заняттях (УТЗ), при цьому контролювалося стан функціонування центральної нервової системи; розвиток серцево-судинної, дихальної систем, мозкового кровообігу, зміцнення м'язового апарату; підвищення загальної і статичної витривалості м'язів спини; м'язового корсету хребта; розвиток швидкості і спритності рук і пальців; реакції вибору, розподіл уваги та інших якостей, необхідних для успішної майбутньої професійної діяльності студентів спеціальності КН.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися: загально основні та підготовчі вправи: з легкої атлетики, гімнастики, акробатики, атлетичної гімнастики; рухливі і спортивні ігри; різні спеціальні фізичні вправи на силу, витривалість, швидкість, гнучкість; розвиток здатності дозувати невеликі за величиною силові напруги; точності статичної витривалості м'язів тулуба, високої рухливості суглобів рук, хребта, вправ на тренування уваги, оперативного мислення, емоційну стійкість; вправи для комплексного

розвитку професійно важливих фізичних якостей у вигляді спеціальних ігор, естафет, подолань перешкод.

Проводилась перевірка і оцінка досягнутого психофізичного рівня, здійснювалася за допомогою функціональних проб, рухових і апаратурних тестів, методів і контрольних вправ на початку і кінці дослідної перевірки ПФП.

Результати дослідження. Було встановлено, що за час НТЗ покращилися показники: індексу Руф'є - на 20%, затримки дихання на вдиху - на 26%, на видиху - на 25%, річний динамометр (правої і лівої руки) - на 10%, станової динамометрії - на 17%, силовий і статичної витривалості м'язів спини - на 40%, швидкості рухів рук - на 12%, реакції на об'єкт, що рухається - на 7%, на світловий сигнал - на 30%, вестибулярної стійкості - на 10%, спритність пальців - на 16%. Зросла швидкість руху рук відповідно на 10%. Покращилися показники швидкості і якості переробки інформації на 50%, оперативного мислення на 24%, підвищився рівень динамічної працездатності, продуктивності розумової праці, якості виконання навчальних завдань студентами. Проведені дослідження показали ефективність розробленої програми ПФП студентів спеціальності КН.

Висновки. Реалізація програми ПФП диктує необхідність постійного використання спрямованих засобів і методів на формування професійно важливих психофізичних якостей і навичок у студентів КН.

Особливу актуальність має включення в структуру НТЗ комплексів вправ для розвитку фізичних якостей, а також вправ для поліпшення мозкового кровообігу, вестибулярної стійкості (як компонента точності і тонкої координації рухів), оперативного мислення, емоційної стійкості - якостей, що мають велике значення в професійній діяльності майбутніх інженерів .

Список використаних джерел

1. Бернштейн Н. А. Физиология движений и активность. М.: Книга по Требованию, 2012. 496 с.
2. Вовк Л. В. Количество и содержание физических упражнений для развития оптимального физического состояния студентов. *Научно- практическая конференция «Молодая спортивная наука Донбасса»*. Донецк, 13-14 декабря 2002. С. 79.
3. Дубогай О. Д, Пангелов Б. П., Фролова Н. О., Горбенко М. І. Інтеграція пізнавальної і рухової діяльності в системі навчання і виховання школярів. Київ: 2001-151 с.
4. Раевский Р. Т., Канишевский С. М. Профессионально-прикладная физическая подготовка студентов высших учебных заведений: учебно-методическое пособие. О.: Наука и техника, 2010. 380 с.
5. Филинков В. И. Роль профессионально-прикладной психофизической подготовки в системе обеспечения надежности инженеров-машиностроителей. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Збірник наукових праць під редакцією Ермакова С.С.* Харків: ХДАДМ, 2002., №12. С.70-77.

**ЕКОНОМІКА, ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКА
ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ**

СПОРТ ЯК ТОВАР У РИНКОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Бейлін М.В. доктор філософських наук, кандидат технічних наук, професор, професор кафедри гуманітарних наук

Орленко О.М. кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних наук

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

Доведено, що сучасний спорт дедалі більше отримує статус важливої складової економічного життя суспільства споживання. Головна особливість професійного комерційного спорту полягає у тому, що він є водночас як спортом, так і бізнесом.

***Ключові слова:** комерціалізація спорту, ринкове суспільство, професійний спорт, спортивно-комерційні заходи, корпорації грального бізнесу.*

Актуальність. У сучасному суспільстві, орієнтованому на ринок послуг, важливою стала проблема законодавчого забезпечення розвитку фізичного виховання і спорту з огляду на широкі процеси комерціалізації спорту. За цих умов особливої ролі набувають ті регіони та їх органи управління, які виступають драйверами розвитку найбільш популярних видів спорту на територіях, які за ландшафтними та кліматичними умовами сприяють їх розвитку. Професійний комерційний спорт вибудовує стратегію свого існування та розвитку, переважно, враховуючи можливості організації бізнесу у галузі фізичної культури і спорту. Головна особливість професійного комерційного спорту полягає в тому, що він є водночас як спортом, так і бізнесом.

Мета статті полягає у обґрунтуванні комерціалізації на функціонування фізичної культури і спорту у ринковому суспільстві. У суспільстві споживання організаційна професіоналізація і комерціалізація спорту ввели інститут спорту вищих досягнень в статус підрозділу індустрії шоу-бізнесу. Комерціалізація спорту як логічна відповідь на виклики сучасних соціокультурних трансформацій постає носієм складних модернізаційних процесів в інституціональному, економічному, правовому та ціннісному вимірах спорту. У постіндустріальному суспільстві зростає роль економічних цінностей, і спортивна сфера аж ніяк не перебуває осторонь цих тенденцій. Економічне значення спорту і для суспільства, і для особистості спортсмена невпинно зростає. Кожна розвинута країна сучасності вже залучила до засобів підвищення свого міжнародного престижу проведення Олімпійських ігор, йде постійна конкуренція за право проведення світових

чемпіонатів з різних видів спорту, і затрати на проведення яких становлять мільярди доларів. Фінансові затрати в галузі спорту мають значення як з точки зору суто комерційної (грошові доходи), так і у сенсі отримання ефектів, які відтерміновані у часі та не можуть отримати чітких економічних оцінок (популяризація спорту серед населення, здоровий спосіб життя та якісне дозвілля).

Необхідно передбачити формування умов для організацій, які беруть участь у програмах розвитку фізичної культури і спорту, сприяють заняттям спортом своїх співробітників, вкладають грошові кошти у спорт, адже, як показує регіональна практика, за дотримання пріоритету масового спорту, розподіл спорту на спорт вищих досягнень і спорт для всіх створює умови для формування адекватного попиту ресурсної і матеріальної бази [4, с. 56].

Непередбачений та динамічний характер перебігу спортивних подій є фундаментальною вимогою сучасного спортивного бізнесу, саме ці особливості підвищують цінність спорту як товару в очах його потенційних покупців – глядачів, корпорацій грального бізнесу, рекламних агенцій тощо. В умовах розвитку ринкового суспільства процес комерціалізації сфери спорту фактично перетворив спорт на професію, що визначило новий його статус в сучасному світі і вплинуло на різні аспекти соціального життя. Зокрема, суспільство споживання суттєво змінило систему управління спортивною діяльністю, визначивши загальну перспективу розвитку професійного спорту. Разом із тим, концептуалізація стратегічних напрямків розвитку спорту виглядає ускладненою без використання методологічних підходів філософії спорту, оскільки саме вона здатна відчутти дух сучасної епохи, діагностувати його впливи на особистість спортсмена, запропонувати підходи щодо мінімізації загроз комерціалізації спорту через ревізію аксіологічних пріоритетів цієї діяльності.

Комерціалізація спорту є рисою суспільства споживання, коли сфера спорту і дозвілля набула статус економічного гравця із багатомільярдними можливостями. Логічно, що спорт у споживацьких інтерпретаціях отримує власні аксіологічні пріоритети і товарний статус. Потенціальні можливості перетворення спорту на товар, з одного боку, надали ширших можливостей для участі та, відповідно, капіталізації прибутків у економіці нового зразку. З іншого боку, трансформувались традиційні уявлення про його соціокультурний статус. «У суспільстві сформувалися нові стилі життя, центральним образом яких став спорт як дозвілля і як форма активного життя людини у вільний час. Це призвело, з одного боку, до задоволення специфічних потреб особистості людини за допомогою модернізованої індустрії дозвілля, а з іншого – до виникнення нових форматів

діяльності, в основі яких – вільний вибір дозвіллевих форм активності, пов'язаних з екстремальністю та ризиком для власного життя і здоров'я» [1, с. 193].

Утвердження прагматичних та споживацьких аксіологічних орієнтацій у суспільстві розчиняє ідеали цілісності розуму, тіла та духу у людині, а сам спорт уособлює собою явище комерційного характеру. Дійсно, в усі часи не остання за значенням для сучасної фізичної культури і спорту вважалась економічна функція. Таке соціокультурне явище, яким є спорт, дійсно має потужне економічне значення, яке реалізується на різних рівнях соціального життя: індивідуальному, соціальному і глобальному. На індивідуальному – він стимулює споживання спортивних товарів та послуг. На соціальному – започатковує державні програми масового залучення громадян до спорту з метою підвищення рівня здоров'я населення та підвищення його працездатності. На глобальному – спорт приносить значні прибутки від проведення чемпіонатів з популярних видів спорту та Олімпійських ігор. Спорт як частина економічного життя ініціює науково-технічні розробки (в галузі розробки нових матеріалів, спортивного харчування і фармакологічних продуктів, нового інвентарю та обладнання тощо), які представляють економічний інтерес для кожної країни. Економічне значення на різних рівнях мають ті кошти, які можна одержати безпосередньо від продажу квитків на спортивні видовища, від використання спортивних будівель і споруд, від продажу спортивного приладдя, спортивної форми та різноманітної спортивної символіки.

Спорту властива також функція соціалізації особистості, адже його важлива роль у процесі соціалізації особистості зумовлена специфічними спортивними відносинами (міжособистісними, міжгруповими), які стимулюють волю, організованість, наполегливість, терпіння та інші характеристики соціально прийнятної поведінки, тобто лідерські якості, шановані і в традиційному, і в модерному суспільстві. За умов домінування бізнес-інтересів у спортивній діяльності не можна бути впевненим, що механізми соціалізації не отримують «оновлені», дегуманізовані принципи як власні засади розвитку. Жодне масове спортивне свято не обходиться без спонсорської підтримки комерційних структур, які, можна бути впевненим, розуміють вигоду та потенціал якщо не безпосередніх, то перспективних дивідендів від здійснюваної підтримки. Комерціалізація спорту, яку важко внаормувати в умовах ринкових відносин, перетворює спорт на засіб масового поширення спортивної атрибутики, спортивної форми з логотипами національних збірних чи окремих чемпіонів, популярних в широкому загалі. «Під впливом медіа-технологій і за допомогою медіаінструментів професійний спорт перетворився з продукту індустріальної економіки на один із додатків інформаційного

суспільства. Спортивні змагання, спортивні об'єкти – це інформаційний товар, який у видовищно-споживацькій культурі поставляється глядачам в телесюжетах та трансляціях, а також у рекламі. ЗМІ та супутня комерціалізація зробили спортсменів підприємцями, які реалізують свої фізичні здібності в парадигмі економічних відносин.

Споживацькі тенденції сучасного суспільства накладають відповідний відбиток на сферу спортивної діяльності. «Значні економічні можливості розвинених країн ... дозволили розробляти і впроваджувати в масове і серійне виробництво високотехнологічні засоби для організації екстремальних видів спорту, дозвілля, відпочинку, розваги, туризму, а, крім цього, робити поодинокі унікальні дизайнерські вироби і отримувати від їх продажів високі доходи» [1, с. 196]. Не менше значення в сучасному розвитку спорту мають ринкові умови, що стимулюють процеси комерціалізації і професіоналізації спортивної діяльності. У контексті ринкових перетворень виокремлюють три великі блоки проблем, які привернули найбільшу увагу вчених: комерціалізація механізмів існування та розвитку фізичної культури і спорту; адаптація суб'єктів господарювання у сфері фізичної культури і спорту до вимог ринку; модифікація ролі держави у забезпеченні розвитку сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку. «В умовах ринку результат людської діяльності у сфері фізичної культури і спорту наповнюється реальним економічним змістом і, набуваючи форми соціальної послуги, як правило, стає товаром; товарно-грошова форма економічних відносин у сфері фізичної культури і спорту стає всеохоплюючою, визначаючи ринкову зумовленість виробництва, розподілу, обміну та споживання спортивних послуг; економічна діяльність у сфері фізичної культури і спорту набуває форми підприємництва, бізнесу; функціонування і розвиток галузі дедалі більшою мірою залежить від зовнішнього економічного середовища. Галузь дедалі більше стає відкритою соціально-економічною підсистемою; відбувається модифікація фізкультурно-спортивної діяльності, а також модифікація і диференціація видів спорту згідно з вимогами ринкового середовища» [3, с. 12].

Серед негативних наслідків переходу фізичної культури і спорту на ринкові відносини слід назвати, насамперед, ринок з його механізмом конкуренції, який призвів до скорочення спортивних організацій і до формування у спорті монопольного становища окремих спортивних клубів, до появи суперкоманд, що знижує інтерес глядачів до спортивних змагань, а в підсумку зумовлює зниження їх економічної й соціальної ефективності: варто враховувати й ту обставину, що відшкодування суспільно-необхідних витрат на окремі види фізкультурно-спортивних послуг не може бути здійснене через

низький рівень прибутків окремих категорій населення – ринок, таким чином, не може повністю забезпечити всебічного розвитку фізичної культури і спорту [2].

В ринкових умовах спортивна перемога стає засобом продажу «особливого товару», а золоті медалі перетворюються для спортсменів і комерційних спонсорів на спосіб заробітку грошей. Засоби масової інформації широко використовують спорт для продажу спортивних видовищ рекламодавцям. Олімпійські ігри, які у ринковому контексті можна розглядати як унікальний спортивно-комерційний захід, аудиторією якого є платоспроможне населення всього світу. Комерціалізація спорту відбувалася у результаті інтенсивного розвитку техніки та технологій, урбанізації, поширення масової культури на тлі зростання добробуту громадян.

Висновок. Сучасний професійний комерційний спорт функціонує і розвивається не тільки за законами спорту, але й набуває характер підприємницької діяльності, організованої на використанні «спортивного ресурсу». У ринковому суспільстві процеси комерціалізації сприяють активному поширенню нових видів спорту, яке покликане не тільки забезпечити споживацький попит на нові види спорту, але і пов'язане зі складними змінами, які відбуваються у ціннісно-світоглядному просторі сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Андреева С. В. Экстремальный досуг и свобода личности в обществе риска и потребления. Вестник Кемеровского гос. ун-та культуры и искусств. 2011. №16. С.192-198.
2. Бацунов С. М. Соціальне буття спорту : український контекст. Гілея: наук. вісник: зб. наук. праць. К.: ВІР УАН, 2012. Вип. 57. С. 268-271.
3. Мічуда Ю. П. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку: автореф. дис... д-ра наук з фіз. виховання і спорту
4. Ніколаєв О. А. Роль держави у розвитку фізичної культури і спорту. Вісн. наук. праць ЧДУ ім. П. Могили. 2012. Вип. 182. Т. 194. С. 55-59.: 24.00.02. К., 2008. 39 с.

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

Леонова Ю. О. кандидат економічних наук, доцент

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У проведеному дослідженні було виявлено передумови розвитку підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту, охарактеризовано основні суб'єкти господарювання та визначено основні напрямки розвитку підприємницької діяльності у цій сфері. Також було визначено напрямки ефективного вирішення існуючих проблем щодо здійснення підприємницької діяльності у цій сфері.

Ключові слова: підприємницька діяльність, фізична культура, спорт, спортивно-оздоровчі послуги, фітнес-індустрія.

Вступ. Актуальність дослідження зумовлена тим, що основна соціальна функція підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту полягає у створенні сприятливих передумов для збереження та зміцнення здоров'я людей та залучення різних груп населення до здорового способу життя. Це також накладає відбиток на її економічні функції та організаційні форми практичного здійснення. На практиці підприємницька діяльність у сфері фізичної культури та спорту для усіх суб'єктів у кожній країні здійснюється по-різному. Це залежить від історичних та культурних традицій, рівня економічного розвитку, суспільної психології, обраної моделі розвитку сфери фізичної культури та спорту тощо.

Мета роботи – визначити напрямки розвитку підприємницької діяльності у вітчизняній сфері фізичної культури та спорту.

Завдання дослідження:

1. Дослідити передумови розвитку підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту.
2. Визначити основні напрямки розвитку підприємницької діяльності у вітчизняній сфері фізичної культури та спорту.
3. Визначити напрямки ефективного вирішення існуючих проблем щодо здійснення підприємницької діяльності у цій сфері.

Матеріал і методи дослідження: теоретичні та практичні дослідження вітчизняних вчених, наукова література; методи порівняння, синтезу, аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення. Основною особливістю західноєвропейського різновиду підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та

спорту для усіх суб'єктів є те, що організаційно-правовою формою функціонування переважної більшості суб'єктів підприємництва, незалежно від того, до якого сектора економіки вони належать, є спортивний клуб. В економічному сенсі спортивні клуби західноєвропейського зразка виявилися досить гнучкими організаційними структурами, які змогли швидко сприйняти ідеологію підприємництва і адаптуватися до вимог сучасного ринку спортивно-оздоровчих послуг. Як правило, спортивні клуби, які належать до державної (муніципальної) або громадської форми власності, є некомерційними, а приватні клуби – комерційними. Приватні спортивні клуби більшою мірою адаптовані до умов ринку, вони більше орієнтовані на вивчення та задоволення потреб населення у послугах високої якості та залучення різних джерел фінансування. Тому закономірним є те, що саме приватні клуби стали організаційною основою започаткування нового напрямку підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту для усіх суб'єктів, а саме – фітнес-індустрії [1].

Разом із приватними фітнес-центрами активними учасниками фітнес-індустрії є підприємці, що належать до громадського та державного секторів економіки. Співвідношення між ними залежить від обраної у країні ідеології підприємництва у сфері оздоровчої фізичної культури [2].

Передумовами розвитку підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту є [2; 3]:

наявність та розмаїття форм власності й видів господарювання. Ця передумова найбільш значуща тому, що є передумовою формування конкурентного середовища. Конкуренція спортивних організацій впливає на якість надаваних ними послуг і підвищення професійного рівня персоналу;

необмежена кількість учасників конкуренції, рівний та вільний доступ на ринок і вихід з нього. Це означає, що будь-яка спортивна організація має право займатися підприємницькою діяльністю та одержувати прибуток;

рівний доступ усіх спортивних організацій та установ до наявних ресурсів. Тобто всі суб'єкти господарської діяльності повинні мати рівні можливості використання природних факторів, придбання спортивного устаткування й технологій, одержання кредитів і залучення робочої сили. Усе це створює ефект рівних стартових можливостей і робить реальною активну підприємницьку діяльність;

наявність у кожного учасника конкурентної боротьби повного обсягу ринкової інформації, що створює можливість вибору послуги споживачем.

Основними суб'єктами господарювання в підприємницькій діяльності у сфері фізичної культури та спорту є юридичні особи. Разом з тим, підприємницькою діяльністю в цій галузі можуть займатися не тільки юридичні особи. Достатньою є державна реєстрація як індивідуального підприємця, але значна частина суб'єктів господарювання є все ж таки юридичними особами. Під організацією галузі фізичної культури і спорту розуміється юридична особа, яка має у власності, господарюванні або оперативному управлінні власне майно і відповідає згідно зі своїми обов'язками цим майном, може від свого імені реалізовувати майнові й особисті немайнові права, мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді [4]. Підприємницький сектор у сфері спорту представлений, в основному, комерційними організаціями, окремими фахівцями, а також некомерційними організаціями, що є учасниками ринкових взаємовідносин.

Підприємництво нерозривно пов'язане з економічною самостійністю виробників товарів і послуг спортивного призначення, що змушує їх працювати ефективно та з більшою відповідальністю. Це сприяє впровадженню останніх досягнень науки й техніки у виробничий процес, раціональній економії ресурсів, розширенню пропозиції продукції, підвищенню кваліфікації працівників тощо [1; 5].

Взагалі, розвиток підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту для усіх суб'єктів зумовлений якісними змінами, які відбуваються на ринку спортивно-оздоровчих послуг. Зростання популярності масового спорту та потреб населення у високоякісних спортивно-оздоровчих послугах робить усе більш актуальним формування фітнес-індустрії як дієвого напрямку підприємницької діяльності фізкультурно-спортивних організацій. Наприклад, цей напрямок підприємництва набув зрілої форми у США, його активне впровадження відбувається у країнах Західної Європи. В Україні підприємницька діяльність у сфері фізичної культури та спорту для усіх суб'єктів перебуває на початковій стадії.

Вважаємо, що основними напрямками розвитку підприємницької діяльності у вітчизняній сфері фізичної культури та спорту, є:

- суттєва диференціація цін на спортивно-оздоровчі послуги;
- надання спортивно-оздоровчих послуг високої якості, розрахованих на різні групи споживачів;
- забезпечення споживачів різноманітними додатковими та супутніми послугами;
- створення мережі фітнес-клубів під одним брендом, які поєднані однією ідеологією;

активна маркетингова політика, оперативне реагування на зміну попиту на ринку, впровадження нових послуг;

поєднання індивідуального підходу та масовості в обслуговуванні клієнтів;

застосування інтенсивних технологій виробництва послуг, обслуговування великої кількості споживачів, що дає можливість отримувати і суттєво підвищувати прибуток;

активне економічне стимулювання споживчих послуг.

Для ефективного вирішення існуючих проблем щодо здійснення підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту необхідно удосконалити вітчизняне законодавство; створити спеціальну групу фахівців, що протягом останнього часу придбали практичний досвід менеджменту і юридичного регулювання професійного спорту; переорієнтувати систему з утримання об'єктів на якісний фізичний розвиток людей.

Висновки. Отже, було досліджено передумови розвитку підприємницької діяльності у сфері фізичної культури та спорту, охарактеризовано основні суб'єкти господарювання в підприємницькій діяльності у цій сфері. Також було визначено основні напрямки розвитку підприємницької діяльності та визначено напрямки ефективного вирішення існуючих проблем щодо здійснення підприємницької діяльності у цій сфері. Подальшому дослідженню підлягає вивчення основних якісних та кількісних змін, що відбуваються на вітчизняному ринку спортивно-оздоровчих послуг.

Список використаної літератури:

1. Мічуда Ю. П. Професійний спорт як різновидність підприємницької діяльності. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2015. № 1. С. 30–35.
2. Мічуда Ю. П. Проблеми розвитку підприємництва у сфері спорту для всіх. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2017. № 1. С. 82–86.
3. Гасюк І. Л. Механізми державного регулювання господарської діяльності в сфері фізичної культури і спорту. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 18. С. 106–111.
4. Кузьменко О. О. Реалізація державної програми у сфері фізичної культури і спорту. *Науковий вісник молодих вчених*. 2014. № 1 (1). С. 225–229.
5. Площинська А. І. Розвиток державної політики в галузі фізичної культури та спорту в сучасній Україні. *Молода спортивна наука України*. 2018. № 12. С. 158–162.

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Слободчук М.С. кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту фізичної культури

Харківська державна академія фізичної культури (м. Харків, Україна)

У статті аналізується розвиток системи освіти, спрямованої на формування у студентів як професійних, так і підприємницьких компетенцій у сфері фізичної культури і спорту. У зв'язку з чим, зростає значущість вищої освіти у підготовці підприємницьких кадрів для стимулювання розвитку економіки України.

Ключові слова: професійні і підприємницькі компетенції, компетентністний підхід, підприємницьке середовище, бізнес, підприємницька активність.

Вступ. В умовах ринкової економіки реалізація фахових компетенцій – є важливою, але недостатньою умовою підвищення результативності професійної діяльності фахівців. Неабияке значення для переходу галузі економіки до переважно інноваційного шляху розвитку, відіграють підприємницькі компетенції фахівців сфери ФКС. Тому в системі вищої освіти необхідно формувати у студентів підприємницькі компетенції [1].

Мета дослідження та завдання дослідження: розвиток підприємницької діяльності у сфері ФКС, аналіз проблем, тенденцій і напрямів підготовки підприємницьких кадрів. В системі вищої освіти необхідно формувати у студентів підприємницькі компетенції, шляхом вдосконалення і трансформації, навчальних програм і введення дисципліни по підприємництву на усіх факультетах академії фізичної культури.

Матеріали та методи дослідження. У роботі проаналізовані наукові статті, документи та постанови уряду України. Використані методи аналізу, синтезу, спостереження, узагальнення та порівняння для визначення перспектив розвитку підприємницьких компетенцій молодих фахівців.

Результати дослідження та їх обговорення. Підприємницька діяльність здійснюється в ринкових умовах, які постійно змінюються, а це, в свою чергу, позначається на реалізації творчих здібностей бізнесменів. Відповідно підприємницькі компетенції постійно розвиваються, трансформуються і удосконалюються під впливом різних чинників розвитку ринкової економіки. Прогрес економічного розвитку країни залежить від сукупної здатності підприємницького корпусу і формування цивілізованих форм його діяльності. Навчання підприємництву повинно здійснювати підготовку кадрів

для професійно-цивілізованого ведення бізнесу. Проте, як показує практика життя, такої здатності людини як заповзятливість недостатньо для ведення бізнесу. У сучасних умовах необхідно готувати професійних фахівців для ведення підприємницької справи. Нарощування такого процесу можливе за умови розвитку і вдосконалення освітньої системи.

Розвиток підприємницької освіти у сфері фізичної культури і спорту повинен здійснюватися на основі компетентнісного підходу, який припускає формування різноманітних компетенцій. Такий підхід базується на визначенні кількісного і якісного рівня змісту самих компетенцій, їх теоретичного дослідження перспектив практичного формування, подальшої трансформації і інтегрованого оновлення під впливом НТП, цифрових технологій і зростання інтелектуальності самої людини. Навчання підприємництву має бути спрямоване на подолання непрофесіоналізму і формування різнобічного набору знань і здібностей по професійно-аналітичному умінню приймати проміжні і стратегічні рішення. Система освіти повинна будуватися як безперервний послідовний процес, який починається ще в школі для формування економічних знань і теоретичного розуміння про бізнес. Навчання і формування професійних компетенцій повинні здійснюватися поетапно відповідно до рівня освітнього процесу, починаючи з мікро-бізнесу на рівні самозайнятості, приватного підприємця, товариства з обмеженою відповідальністю і управління підприємством середньої ланки і закінчуючи великим бізнесом.

Важливою метою навчання студентів є визначення соціально-економічної суті підприємництва, на основі якої формується стратегічна спрямованість діяльності майбутніх бізнесменів. Існують різні обґрунтування цільової суті підприємницької діяльності. Частина авторів вважає, що однією з головних цілей діяльності бізнесмена є отримання прибутку [2]. Отримання доходу, на нашу думку, є невід'ємною умовою для підприємницької діяльності, але не найголовнішим. Гонитва за максимальним прибутком не повинна стати самоціллю і бути основною стратегією розвитку. Тому, зміст навчання і виховання підприємницьких кадрів має бути спрямований на формування у здобувачів усвідомленого розуміння соціально-економічної значущості і престижності своєї діяльності, як драйвера економічного розвитку національної економіки України.

В основі освітньої програми підготовки підприємців у сфері ФКС має бути зосереджена на формування професійних компетенцій. Її зміст має бути націлений на формування у студентів уміння вирішувати наступні завдання: ведення бізнесу по наданню послуг; отримання доходу і використання його для подальшого розвитку бізнесу;

наймання фахівців і формування команди однодумців; стимулювання мотиваційних умов діяльності працівників для підвищення ефективності тренувального процесу; підвищення соціальної відповідальності за зроблені послуги; уміння аналізувати, проявляти і творчо розвивати ініціативу; посилення інноваційної діяльності, спрямованої на підвищення корисності і цінності послуг, що робляться; створення, розширення і управління комунікаційними мережами; освоєння нових і вдосконалення відомих методів управління; уміння передбачати зростання або падіння ділової активності і у зв'язку з чим вибудовувати інвестиційну стратегію фірми.

Не усі студенти можуть стати підприємцями і до такого абсолютного результату не потрібно прагнути. Тоді виникає проблема необхідності масового навчання молоді економічним знанням і підприємництву. В умовах ринкової економіки соціально-економічне буття людини визначається стосунками, які складаються на конкурентній основі між учасниками господарської діяльності. Слід зазначити, що знання і уміння підприємницької поведінки необхідно формувати і практично реалізовувати обом сторонам. Тому, не лише у підприємців, але і у найнятих робітників слід розвивати елементи підприємницьких компетенцій. Автори відмічають, що лише бізнесмени можуть реалізувати підприємницькі здібності, а не наймані працівники [2]. Ми згодні з такою точкою зору. Проте власники бізнесу не завжди самі виконують підприємницькі компетенції і вимушені наймати фахівців, від творчої діяльності яких залежить результативність реалізації бізнес-проекту. У таких умовах між учасниками господарської діяльності починають формуватися підприємницько-партнерські стосунки, які будуються на конкурентно-паритетних умовах.

Необхідно навчити студента вибудовуванню тимчасової стратегії підприємницької діяльності у сфері ФКС. Важливу роль в цьому грає планування. Воно припускає встановлення дати, яка служить орієнтиром досягнення як проміжної, так і кінцевої мети. Планове вибудовування своїх дій в часі сприятиме здійсненню контролю за технологічною послідовністю реалізації бізнес-проекту і внесенню корективних змін, без яких неможливо досягти поставленої мети. Тому, підприємницька діяльність вибудовується в технологічно поетапний ланцюжок, пов'язаний з тимчасовими термінами. Тимчасова протяжність досягнення підприємницької мети розпадається на декілька етапів: пошук і формування ідеї; розробка і концептуальне впровадження; технологічна і технічна реалізація бізнес-проекту; аналіз реакції споживачів на корисність властивостей товару або послуги розширення і охоплення усіх сегментів ринку товарів і послуг.

Проходження цих етапів залежить від складності інноваційної ідеї. Стійкість і тривалість її практичної реалізації залежить від її цінності, яка визначається здатністю задовольняти протягом тривалого часу потреб людей у сфері ФКС. Визначення і реалізація ідеї має тривалу тимчасову протяжність, яка містить певну міру ризику.

Підприємництво - це ініціативна, інноваційна, раціонально-прибуткова діяльність, спрямована на якнайповніше задоволення потреб людей в товарах і послугах. Підприємець повинен формувати і розвивати наступні компетенції: пошук і оцінка бізнес-ідеї; створення бізнес-плану; матеріально-технічне впровадження і реалізація бізнес-плану; комунікабельність, ведення переговорів і укладення контрактів; вихід на ринок, освоєння, закріплення і розширення сегменту товарів і послуг; збір і аналіз інформації про об'єм продажів, конкурентів, рівень цін, витрати виробництва, доходності, дебіторської і кредиторської заборгованості та ін.; уміння розумно ризикувати на основі аналізу перспективи розвитку послуг у сфері ФКС; пошук і реалізація інноваційно-творчої діяльності, спрямованої на оновлення і наповнення новим змістом послуг, що робляться, у сфері ФКС; управління підприємством і створення колективу однодумців, націленого на кінцевий результат; створення мотиваційних умов для підвищення продуктивності праці найнятих робітників; пошук напрямів вдосконалення тренувального процесу; розширення і підвищення комфортності додаткових послуг у сфері ФКС; уміння нести соціальну відповідальність і гарантії якісного надання послуг у сфері ФКС; володіння економічними знаннями і навичками ведення бухгалтерського обліку і звітності; аналіз, перспективний прогноз і уміння удосконалювати комерційну діяльність з урахуванням попиту, що міняється, на ринку товарів і послуг у сфері ФКС; володіння інформаційними технологіями з метою освоєння мережевого підприємницького простору; знання правових норм і уміння реалізовувати свою діяльність у рамках правового поля; володіння іноземними мовами.

Слід зазначити, що формування і реалізація набору підприємницьких компетенцій певною мірою залежить від персональних здібностей індивіда. Але особові якості, такі як цілеспрямованість, наполегливість, бійцівські якості стояти до кінця, темперамент, заповзятливість, гострота і швидкість мислення, оперативність, толерантність можуть як сприяти, так і стримувати реалізацію підприємницьких компетенцій в тих або інших ринкових умовах. Особові якості індивіда не можуть мати переваги перед професійними підприємницькими компетенціями. Проте поєднання професійних підприємницьких знань фахівця з його особовими якостями сприяють формуванню і досягненню ним лідерських позицій у бізнесі, що є найбільш цінною компетенцією індивіда.

Конкурентна стійкість і стабільність підприємницької діяльності залежить від рівня зрілості інноваційно-творчої компетентності підприємця сфери ФКС. Ця діяльність має бути спрямована на пошук ідеї, яку необхідно реалізувати у вдосконаленні властивостей товару або послуги. Крім того, створений новий товар або послуга повинні здолати споживчий консерватизм людей, який має інерційну тенденцію. Для цього слід проводити рекламно-роз'яснювальну роботу, спрямовану на переконання споживача в перевагах інноваційних властивостей товару або послуги. Важливою особливістю інноваційної діяльності підприємця є обмеженість в часі новизни властивостей цього товару або послуги. Будь-яка нова технологія, товар або послуга мають певну тимчасову тривалість і залежать від міри ефективності впроваджуваного проекту.

Тому, якщо ідею вчасно не реалізувати, то вона може втратити свою актуальність і доходність. Отже, впровадження інноваційного проекту повинно здійснюватися якнайшвидше. Це стосується будь-якого напрямку підприємницької діяльності, у тому числі при наданні послуг фізичної культури і спорту. Підприємницька діяльність у сфері ФКС має бути спрямована на створення умов по наданню послуг для фізичного розвитку людини, формування здорового способу життя, дбайливого відношення до свого здоров'я, формування витривалості організму, відновлення фізичної форми індивіда, підвищення інтелектуального розвитку людини, зростання тривалості життя, тощо. Для цього студентам усіх факультетів сфери фізичної культури і спорту необхідно вивчити дисципліну по підприємництву.

Зміст курсу має бути спрямований на засвоєння здобувачами освіти: суті, розуміння значущості і об'єктивної необхідності підприємництва в умовах ринкової економіки, формування навичок створення бізнес-плану, планування, ведення обліку, роботи з банками по кредитуванню, управлінню і формуванню уміння працювати із споживачами продукції або послуг. У кінці вивчення, слухачі повинні набути практичних навичок реалізації підприємницьких проектів по наданню фітнес-послуг, туризму, ігровим видам спорту для дітей і молоді. Значущість вивчення такого курсу полягає в тому, що у здобувача формуються знання і навички по відкриттю підприємства, до психологічної готовності оптимального ризику, подоланню страху і появі упевненості у своїх практичних діях. Для цього ЗВО повинен підтримувати зв'язок зі своїми випускниками-підприємцями, з метою показового прикладу для студентів і проведення практичних тренінгів на об'єктах підприємницької діяльності, з подальшим влаштуванням на роботу і відкриттям свого бізнесу. Зв'язок ЗВО з практичним підприємництвом у сфері ФКС повинен показати приклад успішності спільної діяльності по реалізації отриманих знань і

вдосконаленню напрямів підготовки фахівців, як по традиційним, так і по новим видам спорту. Навчання здобувачів на магістерському рівні і в аспірантурі має бути спрямоване на формування і розвиток дослідницьких здібностей і навичок з подальшою педагогічною діяльністю. Тому ЗВО стає важливим центром по підготовці підприємницьких кадрів, по проведенню науково-дослідної роботи і аналізу перспектив розвитку ринку товарів і послуг у сфері ФКС і посиленню ділової активності на регіональному і національному рівні.

Висновки. Таким чином, в умовах ринкової економіки і переходу галузі фізичної культури і спорту до переважно інноваційного шляху розвитку, необхідно удосконалювати процес підготовки студентів. Ринкові умови господарювання вимагають від молодих фахівців не лише глибоких професійних знань, але і формування підприємницьких компетенцій, реалізація яких, спрямована на підвищення підприємницької активності в економіці. Для чого, студентам, незалежно від спеціалізації, необхідно включити в навчальний процес спеціальний курс по підприємництву.

Необхідно підвищувати значущість ЗВО в якісному зростанні професійних і підприємницьких компетенцій випускників і його участь реалізації і проведенні аналітико-дослідницької роботи по виявленню причин стримуючих активність підприємницької діяльності в регіоні і галузі в цілому.

Перспективи подальших досліджень. Подальше дослідження формування і розвитку підприємницьких компетенцій студентів є актуальним, унаслідок умов ведення бізнесу, які постійно змінюються. Це пов'язано з розвитком і трансформацією ринку соціальних послуг, рівнем доходів і купівельною спроможністю населення, зміною нормативно-правової бази, розвиненістю спортивної інфраструктури, престижністю ведення здорового способу життя, умінням вивчати і якнайповніше задовольняти потреби людей.

Список використаної літератури

1. Ажиппо О.Ю. Корольова М.В., Путятіна Г.М. Механізм підвищення якості послуг у сфері фізичної культури. Фізична культура, спорт, і здоров'я: стан, проблеми та перспективи: збірник тез наукових доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції, 6 грудня 2019 року. Харків: ХДАФК, 2019 с.132-133.
2. Слободчук М.С. Шляхи розвитку професійних компетенцій фахівців фізичної культури і спорту. Фізична культура, спорт, і здоров'я: стан, проблеми та перспективи: збірник тез наукових доповідей XIX Міжнародної науково-практичної конференції, 6 грудня 2019 року. Харків: ХДАФК, 2019 с.137-139.

Інформаційне повідомлення

ІХ Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція з міжнародною участю «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту»

Шановні колеги!

Запрошуємо Вас взяти участь у роботі науково-практичної Інтернет-конференції «Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту». До участі у конференції запрошуються науковці, аспіранти, магістранти, студенти, викладачі ЗВО, керівники та тренери спортивних шкіл, практичні фахівці сфери фізичної культури і спорту.

Мета конференції – обговорення проблем та перспектив стратегічного управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт».

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

1. Менеджмент та маркетинг у сфері фізичної культури та спорту.
2. Інноваційно-педагогічні технології управління професійною освітою у сфері фізичної культури і спорту.
3. Проблеми та перспективи управління олімпійським, паралімпійським, неолімпійським та професійним спортом.
4. Філософські, історичні, психологічні та нормативно-правові аспекти фізичної культури і спорту.
5. Економіка, підприємництво та підприємницька діяльність у сфері фізичної культури та спорту.

**ДО ДРУКУ ПРИЙМАЮТЬСЯ СТАТТІ ОБСЯГОМ 5-6 СТОРІНОК
УКРАЇНСЬКОЮ, АБО АНГЛІЙСЬКОЮ МОВАМИ.**

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ МАТЕРІАЛІВ СТРУКТУРА:

НАПРЯМ КОНФЕРЕНЦІЇ:

ПРІЗВИЩА, ІНІЦІАЛИ АВТОРІВ із зазначенням учених ступенів і вчених звань.

Місце роботи або навчання (назва установи чи організації, місто). Назва країни (для іноземних авторів).

Прізвище, ініціали, вчене звання, науковий ступень наукового керівника.

Назва статті.

Анотація (мовою статті). 2–3 рядки.

Ключові слова: 5–6 слів.

Вступ. Постановка проблеми у загальному вигляді. Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Мета дослідження. Завдання дослідження.

Матеріал і методи дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Результати досліджень з обов'язковою статистичною обробкою даних необхідно представляти у вигляді таблиць, графіків, різних діаграм. Дані, які представляються в таблицях, мають бути суттєвими, повними, порівнянними, достовірними. Заголовок таблиці, назва

графіка або діаграми повинні відповідати їх змісту. Переказувати словами дані приведені в таблицях і графіках неприпустимо. Отримані результати дослідження мають бути обов'язково проаналізовані.

Висновки з даного дослідження.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку.

Список використаної літератури (до 5 літературних джерел).

ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ:

Об'єм – 5-6 сторінок. Шрифт – Times New Roman 14, текст таблиць – Times New Roman 12. **Поля сторінки:** справа, зліва, зверху та знизу 20 мм, орієнтація сторінки – книжкова, міжрядковий інтервал – 1,5.

Формули, таблиці, ілюстрації, посилання на них та на використані літературні джерела необхідно надавати і оформлювати відповідно до вимог державних стандартів. Формули повинні бути набраними в редакторі формул MS Equation.

Рисунки та графіки повинні бути виконані в форматі jpeg, якісно, з можливістю їх редагування. Для всіх об'єктів повинно бути встановлено розміщення «в тексті».

Автори відповідають за точність викладених фактів, цитат, статистичних даних, географічних назв, власних імен.

Адреса організаційного комітету Інтернет-конференції

Кафедра менеджменту фізичної культури ХДАФК
Україна, 61058, м. Харків, вул. Клочківська, 99, аудиторія 206.
Тел. для довідок:
Бондар Анастасія Сергіївна – 067-775-72-78

Оргкомітет бажає творчих успіхів!

